

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ**

СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА: проблеми та перспективи

**IV Всеукраїнська науково-практична
конференція студентів і молодих вчених**

Тези доповідей

31 березня 2016 р.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*IV Всеукраїнська науково-практична конференція
студентів і молодих вчених*

Тези доповідей

31 березня 2016 р.

Дніпропетровськ
2016

УДК 378.1
ББК 74.58
С 89

Організаційний комітет:

Н.П. Волкова, доктор педагогічних наук, професор – співголова;
О.Б. Тарнопольський, доктор педагогічних наук, професор – співголова;
С.В. Сапожников, доктор педагогічних наук, професор;
М.Р. Кабанова, кандидат філологічних наук, доцент;
І.В. Олійник, кандидат педагогічних наук, відповідальний секретар;
Л.Г. Бойко, старший викладач.

С 89 Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи: IV Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених: тези доповідей, Дніпропетровськ, 31 березня 2016 р. – Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2016. – 188 с.

ISBN 978-966-434-363-0

Збірник містить тези доповідей студентів і молодих вчених – учасників IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи». У них наводяться різні підходи до психологічних та педагогічних аспектів сучасної освітології.

УДК 378.1
ББК 74.58

Відповідальна за випуск:

І.В. Олійник, кандидат педагогічних наук.

ISBN 978-966-434-363-0

© Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля,
оформлення, 2016

ЗМІСТ

Альохін М.М. Місце учнівського самоврядування у системі формування особистості школярів	7
Ananchenko J.V. Approaches to teaching foreign languages	10
Анісімов Р.А. Застосування дистанційної форми навчання в безперервній професійній освіті	11
Аніскевич С.В. Система оздоровчої і професійної підготовки викладачів фізичного виховання	15
Арабаджи В.С. Концептуальні засади та напрями розвитку вищої освіти в Україні	17
Арцева Є.Є. Погляд на проблематику сучасної сім'ї	17
Афоніна А.Р. Щодо проблеми соціально-педагогічної роботи з дітьми вулиці	19
Балюк В.С. Використання елементів компаративного аналізу на уроках української літератури як засіб формування в учнів полікультурної компетентності	21
Беспарточна О.І., Витришко І.С. Впровадження Національної системи кваліфікацій у контексті Болонського процесу: історичний аспект	25
Бодня Д.А. Мистецтво ведення суперечки як основи професійної полеміки, дискусії та диспуту	27
Бойко Л.Г. Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців з туристичної діяльності на сучасному етапі	28
Боркова С.О. Щодо проблеми соціалізації дитини в неблагополучній родині	30
Бочарнікова К.І. Алкоголізм як один із проявів адиктивної поведінки серед підлітків	32
Букрєєва Д.А. Проблеми якості освітніх послуг в Україні	34
Бучко А.О. Особливості емоційної компетентності підлітків із різним рівнем агресивності в структурі особистості	38
Варга Л.А. Гармонізація вітчизняної системи освіти у галузі туризму в контексті Болонського процесу	41
Вєлкова О.В. Підходи до моделювання змісту соціально-гуманітарної підготовки майбутніх менеджерів організацій	42
Vitvitskaaya V.S. Competence-based approach to professional education.....	44
Вовченко Г.О. Інклюзивна освіта у вищій школі в Україні	45
Вошколуп Г.Ю. До питання формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів	47
Goleva M.S. Some aspects of improving the efficiency of higher education in Ukraine	49

Грицкевич П.С. Современная семья и ее возможности в воспитании детей	51
Гузенко Д.В. Насилля в сім'ї як соціальна проблема.....	52
Гуня А.М. Профорієнтація випускників сільської школи у процесі проведення навчальних екскурсій.....	53
Гуріна Т.О. Роль сім'ї як соціального інституту в процесі розвитку особистості	56
Дербак О.А. Нормативно-правова база вищої освіти республіки Молдова. Мета і місія Кодексу республіки Молдова про освіту.....	59
Дидіва А.З. Інноваційні структури в діяльності дитячої громадської організації в Україні.....	61
Ефіменко О.А. Pedagogy as a science	64
Євтушенко О.О. Особливості розвитку пізнавальних процесів у дошкільників із дислалією	65
Жернова Н.В. Особливості статевого виховання дітей із порушенням інтелекту	68
Завізіон К.Г. Основні підходи до формування комунікативної культури майбутніх перекладачів.....	69
Заикина Д.П. Синемантический подход к терминологии в английском языке (на примере горного дела).....	71
Зеленська В.А. Професійний саморозвиток майбутніх економістів та його формування в умовах ВНЗ.....	72
Зюман Г.Ю. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів як педагогічна проблема.....	74
Ільченко І.Г. Щодо методики використання хмарних технологій як засобу організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі.....	76
Kalchenko M.K., Usatenko A.K. The ways of learning English in the modern world	78
Князян Д.Х. Організація тьюторської діяльності майбутніх учителів-філологів.....	79
Колєснікова О.Ю. Поняття важковиховуваності у сучасній психолого-педагогічній літературі	82
Коломійчук І.М. Інноваційні підходи до методики викладання іноземної мови в школі.....	84
Кравченко О.О. Умови ефективного педагогічного впливу на психолого-педагогічний розвиток слабочуючих дітей дошкільного віку в умовах інтегрованого навчання.....	87
Крамаренко Т.В. Проблема формування культури професійного діалогу як складової професійної культури майбутніх фахівців економічного профілю.....	90

Криворучко А.В. Актуальні проблеми психології особистості дітей дошкільного віку	91
Марценюк Ю.П. Комунікативний простір соціальних мереж як ресурс особистісного розвитку	92
Медведєв Д.В. До питання про дезадаптацію учнів початкової школи з порушеннями зору	95
Мелехіна Ю.О. Особливості формування усного мовлення у слабочуючих дітей	99
Nalivkina M.A. The role of motive and motivation in people's lives	101
Ніколаєнко В.А. Психологічні особливості впливу гендерних стереотипів на чоловічі та жіночі ролі у сучасних сімейних відносинах	102
Ноженко Ю.М. Психологічні особливості дітей дошкільного віку з аутизмом	103
Онищенко М.Ю. Щодо питання полікультурної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій	107
Пазізей О.А. До питання конфліктів у процесі спільної учбової діяльності студентів	110
Паньків Ю.О. Особливості роботи соціальних педагогів з вимушеними переселенцями та їх сім'ями	112
Переверзева Ю.І. Особливості сімейних взаємовідносин у родині з дитиною з вадами розвитку	115
Пенкіна Н.О. Соціалізація батьків, які виховують дитину-інваліда	118
Поривай А.О. Особливості спілкування у віртуальній реальності: переваги та недоліки	120
Пресноченко Е.Д. Основні етапи розвитку вищої педагогічної освіти України та Білорусі	121
Прошкіна І.О. Класифікація методів науково-дослідної роботи магістрантів	123
Пухняк М.В. Особливості налагодження комунікативних відносин у сім'ях, що виховують дитину-інваліда	127
Рип'янчин Є.М. Організація студентського самоврядування – одна зі складових формування іміджу ВНЗ	128
Романенко В.Р. Культурно-творча діяльність та її значення для соціалізації підлітків	131
Ромащук А.Ю. Сучасні форми та методи формування морального виховання учнів початкової школи	133
Савенко Д.О. Проблема дослідження материнства	135
Сапожникова Д.С. Проблема формування професійної спрямованості майбутніх фахівців економічних спеціальностей у контексті сучасної вітчизняної та зарубіжної педагогіки	136

Слободян А.С. Проблема учебной мотивации студентов	138
Сокол А.О. Формування моральної поведінки як одна з умов становлення особистості дитини дошкільного віку	139
Сорокашин С.В. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників	142
Сорочан А.В. Методики навчання читання	145
Spasskaya A.Ye. Relevance of cybersocialization in contemporary society	146
Tambulatov E.V. Training in small groups or cooperative learning.....	147
Taran J.J. Methodological issues in foreign language teaching	148
Теплицька А.О. Деякі питання щодо змістової складової інтегрованого спецкурсу «Формування основ професіоналізму вчителя математики на засадах технологічного підходу»	150
Токарієва А.В. Teaching languages with social media	154
Трефілова О.М. Підготовка молоді до сімейного життя як соціально-педагогічна проблема.....	157
Трипутіна А.В. Застосування активних методів навчання для формування усного мовлення у слабочуючих дітей молодшого шкільного віку.....	160
Тютюнник А.В. Погляди сучасних педагогів на систему розвитку дитини М. Монтесорі.....	162
Устименко Ю.С. Технологія підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання: сутність та методологічні засади	165
Чеховська М.В. Вища педагогічна освіта як умова сталого зростання республіки Болгарія	170
Shevchenko K.I. Competence approach to professional education.....	171
Шевченко Л.І. Явище сирітства як соціальна проблема.....	173
Шестакова Н.О. Конфлікти на рівні «студент-студент» та шляхи їх вирішення.....	174
Шкарлат А.М. Деякі підходи до формування позитивної атмосфери в аудиторії.....	177
Яковлева О.М. Информационные технологии в образовательном процессе студентов высших учебных заведений	179
Янченко О.С. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності	181

МІСЦЕ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ

Російський публіцист В.Г. Белінський стверджував: “Жодна людина не приходить у світ готовою, в остаточно викристалізованій подобі. У своєму житті – хоч би яке воно не було – вона потім безперервно розвивається, безперервно формує власну особистість”. Найбільш усталений за агентами впливу та найбільш динамічний за характером вибудови особистості етап припадає саме на період навчання у загальноосвітньому навчальному закладі, у рамках якого відбувається процес кількісних та якісних змін школяра, котрі пов’язані із його анатомо-фізіологічним дозріванням, удосконаленням нервової системи та психіки, пізнавальної та творчої діяльності, у розширенні світогляду та морально-етичних орієнтацій. Крім того, більшість вчених дотримується думки, що формування особистості відбувається до 18 років, віку завершення фізичного розвитку, отримання повної загальної середньої освіти, набуття повної дієздатності, оволодіння основами суспільного життя.

Формування особистості учня відбувається у процесі його особистісного зростання під впливом обставин, які визначаються як фактори формування. Серед них першорядні місця посідають спадковість, соціальне середовище, виховання як специфічна діяльність та власне активність особистості. Останні 3 складники нероздільно пов’язані із школою. Найбільший вплив на особистісний розвиток учня здійснює саме соціальне середовище, зокрема, мікросередовище – учнівський та педагогічний колективи. В умовах демократизації усіх суспільно-політичних процесів, розширення сфер впливу органів самоорганізації учасників навчально-виховного процесу, чільне місце у системі формування особистості школярів відводиться органам учнівського самоврядування.

Органи самоорганізації учнівської молоді виступають власне видом практичної діяльності школярів, в рамках котрих представники учнівства здійснюють розподіл обов’язків всередині колективу, організують себе та своїх однолітків, беруть участь в плануванні, реалізації та контролі поставлених завдань. Саме практична діяльність школяра, в якій задіяні його знання та здібності, обумовлює його розвиток.

Формування особистості школяра засобами учнівського самоврядування відбувається через реалізацію особистісних функцій самоактивності школярів, головною метою яких є виховання соціально активної особистості, засвоєння нею загальнолюдських цінностей, соціальних норм поведінки через участь у громадському житті навчального закладу; ство-

рення умов для самовизначення, самоствердження й самореалізації кожного учня як особистості через різноманіття напрямів, видів діяльності; розвиток ініціативного та креативного ставлення до життя й роботи, формування активної громадянської позиції.

Серед особистісних функцій учнівського самоврядування провідну роль посідає соціалізуюча. Завдяки їй у школяра як у особистості відбувається засвоєння соціального досвіду, соціальних ролей, цінностей та норм, необхідних для успішного життя у сучасному суспільстві. У процесі роботи в органах учнівського самоврядування в учнів формуються соціальні якості, знання та вміння, відповідні навички, що досягаються у ролях “Лідер-адміністратор”, “Лідер-агітатор”, “Лідер-теоретик”.

Учнівське самоврядування навчального закладу через систему цінностей та суспільних вимог реалізує мотиваційну функцію. Саме потреба у компетентностях, знаннях та вміннях, необхідних для виконання обов’язків, покладених учнівською громадою, у рамках позашкільної активності, спонукає учня-лідера до постійного самовдосконалення, саморозвитку та самоосвіти. Утверджується синергія навчальної діяльності та громадської активності через механізми роботи учнівського самоврядування здійснюється впровадження інноваційних технологій, засвоєння дидактичного матеріалу, науково-дослідницька, туристично-краєзнавча робота, функціонують Школи «Юного науковця», “Учень – учню”. Більшість педагогів (57%) вважають, що громадська активність школярів, у т.ч. – їх участь в діяльності органів учнівського самоврядування позитивно впливає на їх навчальні досягнення, мотивує учнів до оволодіння новими навичками та знаннями. Таку ж думку поділяє 55,8% опитаних учнів середньої ланки і 38% старшокласників. Лише 5% школярів III ступеня та 10,4% учнів 7-9 класів переконані, що така активність впливає на них негативно, дезорганізовує та демотивує від навчальної діяльності, тоді як педагоги даної закономірності не простежують. Інші респонденти не змогли дати відповідь на дане запитання.

Важливим аспектом формування особистості школяра є проблема становлення його світогляду, що втілюється у рамках однойменної функції учнівського самоврядування. Так, діяльність органів самоактивності школярів сприяє оволодінню лідером загального уявлення про світ соціальний; про розвиток і функціонування суспільства; про взаємодію індивідів, спільнот і соціуму.

Оволодіння комунікативними компетенціями відбувається завдяки реалізації однойменної функції самоврядування школярів. У процесі міжособистісної взаємодії лідерів у них формуються необхідні навички спілкування з близьким і діловим оточенням, роботи у групі, володіння різноманітними соціальними ролями. Найвища ієрархічна ланка у структурі особистісних функцій учнівського самоврядування – інтегративна. Вона втілюється в успішному входженні школяра у соціальну спільноту, фор-

муванні зв'язного, єдиного, цілісного членства у ній. Результатом інтеграції школяра-лідера є перетворення його у якісно новий суб'єкт взаємодії початкової діяльності і учнівської самоактивності, що забезпечує вищу ефективність власного функціонування.

Важливість ролі учнівського самоврядування у процесі становлення особистості школяра підтверджують і результати соціологічного опитування, проведеного у грудні 2015 – січні 2016 рр. у ЗНЗ Кривого Рогу, у якому взяли участь 882 учні (з них – 693 – школярі 7-9 класів, 189 – з числа 10-11 класів) та 84 вчителі. Беззаперечним є той факт, що учнівське самоврядування є важливим агентом соціалізації школяра як особистості. Так, 100% педагогів (в т.ч. – 93% з них – абсолютно) згодні із цим твердженням. Аналогічно вважають і 86% школярів 10-11 класів та 74,1% школярів, що навчаються у 7-9 класах.

Крім того, у рамках залучення до діяльності органів учнівського самоврядування школяр формується як інтелектуальна особистість: відбувається вибудова наукового аналітичного мислення, яке сприяє вмінню аналізувати життєві ситуації та їх причини; прогнозувати наслідки своєї діяльності, а також – діяльності колективу; оцінювати проблеми та знаходити оптимальні управлінські рішення їх подолання; аналізувати і синтезувати управлінську інформацію; аргументовано й чітко висловлювати власну думку; визначати перспективу розвитку учнівського самоврядування; встановлювати ділові відносини всередині шкільного колективу.

Виховне значення учнівського самоврядування полягає у тому, що практична діяльність в ролі “модераторів” колективу впливає на оволодіння рядом особистісних моральних якостей школяра. Так, завдяки роботі в органах учнівського самоврядування, на думку педагогічних працівників, в учнів-лідерів формуються важливі особистісні якості, такі як відповідальність (93%), організованість (93%), почуття патріотизму (86%), самостійність (86%), командність (79%), комунікативні навички (71%), креативність (57%), чесність (57%), людяність (50%). На думку 43% опитаних вчителів, у школярів-лідерів розвивається порядність та вихованість, ще 29% респондентів-вчителів простежують взаємозв'язок між участю у самоврядуванні та формуванням у школярів індивідуалізму.

Таким чином, учнівське самоврядування, в умовах докорінної зміни філософії вітчизняної освіти, набуває особливо важливого значення у формуванні особистості сучасного школяра. Так, відбувається його становлення як громадянина, активного учасника навчально-виховного процесу (як різновиду практичної діяльності), а його суспільна діяльність сприяє формуванню особистісних і професійних якостей, що забезпечує його успішну соціалізацію та інтеграцію у соціум.

APPROACHES TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES

The problem of teaching a foreign language at the moment is particularly relevant, because changes in the nature of education more clearly orient it towards the “free development”, the creative initiative, competitiveness and mobility of the future experts.

The history of foreign language teaching goes back centuries. Particularly rapid formation of this area began to develop at the end of the XIX century due to certain social and historical processes. At the end of the XIX century the works by Berlitz, F. Guen G. Suita, Mr. Palmer and others put a completely different practical purpose – to teach students to speak a foreign language.

The lesson of a foreign language has its own specifics, because, unlike other subjects, as the main learning objectives it puts forward the formation of the communicative competence of students.

What is the specificity of the subject? It lies in the fact that, firstly, the language – whether native or foreign – is a communication, reception and transmission of information on the surrounding reality in the natural conditions of social life. Secondly, when teaching the subject expands understanding of the foreign culture through the language, and extends the overall outlook. Third, the language should always be practiced in order to be easily used at the right time.

Currently, the global goals of mastering a foreign language are introduction to the different cultures and participation in the dialogue of cultures. These goals are achieved through the formation of the ability to cross-cultural communication. Teaching based on the communicative tasks, using all the necessary tasks and tricks is a distinctive feature of the foreign language lesson. The main methods of student-centered learning technology are the following: teaching methods in cooperation, project methods, multilevel training, and modular training.

Such approaches to teaching foreign languages enables students to: to put into practice the knowledge gained while generating new ideas, improve the quality of language skills, encourage them to a deeper study of the English language, followed by the study of the second, third foreign language, to overcome difficulties in communication, use English as a means of real communication and be able to work efficiently with the dictionary, electronic dictionaries, reference books, periodicals in English.

Language and scientific supervision by: lecturer M.M. Gaidar.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В БЕЗПЕРЕРВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Основною причиною сучасного стану та розвитку дистанційного навчання в Україні є те, що впровадження технологій дистанційного навчання наштовхується на реальні труднощі, подолання яких потребує цільового фінансування, об'єднання зусиль вітчизняних освітніх закладів та державних органів, координації спільних дій та нормативно-правового забезпечення, що сприятиме прискоренню цього процесу, а також зменшить інтелектуальні, матеріальні та фінансові витрати на впровадження і розвиток дистанційного навчання в цілому.

Дистанційне навчання широко використовується в Європі і Північній Америці, а їх моделі організації відрізняються між собою і формуються з урахуванням економічних, політичних та соціокультурних особливостей тієї чи іншої країни.

В освітніх закладах і організаціях України розробляються методичні аспекти створення дистанційних курсів, розглядаються можливі способи організації дистанційних занять, вирішуються питання технічного забезпечення організації дистанційної мережі та інші різноманітні теоретичні та практичні питання, пов'язані з упровадженням дистанційного навчання у навчальний процес.

Модель дистанційного навчання в сучасній Україні повинна розвиватися як мікросоціальний гуманітарний проект здійснення інноваційної системної моделі підвищення інтелектуального рівня суспільства. Стрімкий розвиток цивілізації передбачає пошук і розвиток нових освітніх форм, які застосовуються за допомогою сучасних досягнень інформаційних технологій. Освітні потреби майбутнього знаходять своє втілення в розвитку стратегій дистанційного навчання, що відповідають вимогам часу. Тому освітній заклад повинен сформувати стратегію напрямків розвитку дистанційного навчання з урахуванням тенденцій науково-технічного прогресу та світових досягнень у цій сфері.

Управлінські процеси в системі дистанційного навчання – це соціальні процеси, які спрямовані на одержання освітніх послуг суб'єктами управління – студентами (слухачами). У системі дистанційного навчання не існує ні вікових, ні гендерних, ні територіальних, ні статусних, ні майнових, ні фізичних обмежень. Пріоритетними принципами організації дистанційного навчання є самостійна робота студентів, але це не виключає принцип сумісної діяльності студента (слухача) і викладача на всіх

етапах навчання, принцип індивідуалізації, системності й контекстності навчання; принцип ефективності навчання, а також принцип рефлексивності.

Отже, особливістю дистанційного навчання є створення можливостей організації сучасного навчального процесу на рівні денного з усіма атрибутами, які його характеризують: можливість отримати в разі необхідності пояснення, роз'яснення викладачем навчального матеріалу, спілкування з викладачем і студентами між собою протягом усього періоду навчання; проведення обговорень, проміжного і підсумкового тестів, виконання спільних завдань, у тому числі дослідницького і творчого характеру тощо (можливість організації активної пізнавальної діяльності кожного студента; забезпечення ефективного зворотного зв'язку, інтерактивності; індивідуалізації і диференціації процесу навчання; формування стійкої мотивації навчально-пізнавальної діяльності).

Швидше за все, дистанційне навчання стає альтернативою заочної форми навчання, але позбавленої її недоліків (переривчастість навчального процесу, відсутність постійного зворотного зв'язку, відсутність доступу до бібліотечних фондів).

Дистанційне навчання тісно пов'язано з категорією безперервної освіти. Для визначення категорії безперервної освіти використовується ряд термінів. У сучасній літературі можна зустріти такі стійкі сполучення, як «освіта дорослих» (adult education); «продовжена освіта» (continuing education); «подальша освіта» (further education); «відновлювана освіта» (recurrent education) як освіта протягом всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з роботою; «перманентна освіта» (permanent education); «освіта протягом життя» (lifelong education); «навчання протягом життя» (lifelong learning – LLL). У кожному із цих термінів зроблено акцент на певній стороні явища, але загальною є ідея довічної незавершеності освіти для дорослої людини.

Концепція LLL з часом змінювалась. У 1970-1980-х рр. безперервна освіта була орієнтована на надання непривілейованим верствам населення можливості зміни свого статусу за рахунок підвищення освітнього рівня. На початку 2000-х рр. освіта протягом життя розглядалася переважно як засіб адаптації трудових ресурсів до швидких технологічних змін. Сьогодні в концепції LLL посилюються можливості для особистісного зростання. Опитування, проведене серед громадян країн ЄС, засвідчило, що 70 % опитуваних людей виявили бажання вчитися. При цьому 80 % вважають, що освіта має покращити їх професійне життя, а 72 % – особисте.

Усвідомлення важливості освіти протягом життя для людського розвитку призвело на початку XXI століття до модернізації європейської політики у сфері освіти. Лісабонський саміт Ради Європи у березні 2000 року прийняв «Меморандум освіти протягом життя». У Меморандумі підкреслюється, що безперервна освіта повинна стати головною політичною

програмою громадянського суспільства, соціальної єдності й зайнятості. Визначення безперервної освіти включає: можливість отримання освітніх ступенів та дипломів у вільний час; професійні курси, в тому числі з метою підвищення кваліфікації персоналу; освіта для дорослих; друга освіта, інше. Також у Меморандумі було визначено шість принципів безперервної освіти. Розглянемо більш детально зазначені принципи. Принцип 1. Нові базові знання і навички для всіх. Принцип 2. Збільшення інвестицій в людські ресурси. Принцип 3. Інноваційні методики викладання й навчання. Принцип 4. Нова система оцінки отриманої освіти. Принцип 5. Розвиток наставництва й консультування. Принцип 6. Зручне розташування освіти до місця проживання.

Законодавство України про освіту серед основних принципів державної політики визначає сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя. В Україні освіта протягом життя поки що не розвинута системно. Закон України «Про позашкільну освіту» жодним чином не вирішує цієї проблеми, оскільки не врегулює питання інтеграції позашкільної освіти в загальну освітню системи країни, залишаючи осторонь ключові проблеми забезпечення і контролю якості та визнання неформальної освіти. Не існує офіційної статистики з цього питання, відсутні спеціальні концепції і програми. Навчання протягом життя виходить на чільні позиції у світових освітніх процесах, тому для України вкрай важливо найближчим часом вжити дієвих заходів для подолання відставання у цій сфері. Серед загальносвітових тенденцій розвитку суспільства, що обумовлюють поширення в розвинених країнах концепції «освіта протягом життя», для України особливо актуальними є такі:

1. Зростання ролі людського капіталу у прирості національного багатства. Людський капітал у національному багатстві світового співавторства складає 64 %, природний капітал – 20 %, а фізичний лише 16 %. Питома вага людського капіталу у розвинених країнах (Фінляндія, Швейцарія, Німеччина, Японія, США) становить до 80 % їхнього національного багатства. Основний приріст національного багатства визначається сьогодні, передусім, умовами, створеними для розкриття людського потенціалу. Однією із найважливіших умов такого розкриття, беззаперечно, виступає освіта.

2. Несприятливі демографічні тенденції. Зниження народжуваності та старіння населення викликає потребу у створенні умов для навчання людей зрілого і старшого віку. Освіта дорослих стає сьогодні важливим чинником соціально-економічного розвитку.

3. Прискорення темпів оновлення професійних знань. Нині щорічно оновлюється близько 5 % теоретичних і 20 % професійних знань. Одиниця виміру старіння знань фахівця, прийнята у США – період «напіврозпаду» компетентності, тобто зниження її на 50 % внаслідок появи нової

інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає менш ніж через 5 років, тобто стосовно вітчизняної системи вищої освіти часто раніше, ніж закінчується навчання. Вирішення проблеми полягає в переході до освіти протягом життя, де базова освіта періодично повинна доповнюватися програмами додаткової освіти і організується не як кінцева, завершена, а лише як основа, фундамент для подальшого навчання.

4. Утвердження в європейському освітньому просторі концепції «освіти протягом життя». Навчання протягом життя передбачає зростання інвестицій у людей і знання; набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність; поширення інноваційних, більш гнучких форм навчання. Мета полягає в забезпеченні людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання.

Національна безпека Української держави в гуманітарній, соціальній, економічній сферах вимагає знаходження адекватних відповідей на ці виклики. Проблематику безперервної освіти можна умовно розділити на дві основні сфери:

1. побудови системи безперервної освіти як частини соціальної практики (соціально-освітній аспект безперервної освіти);

2. засвоєння людиною нового життєвого, соціального, професійного досвіду.

Саме тому у сфері освіти дорослих проголошено сполучення принципу безперервності освіти із принципом навчання протягом життя і формуванням суспільства знань. Тим самим зроблена спроба закріпити в суспільній свідомості розуміння взаємної відповідальності суспільства, держави й особистості за розвиток освітніх процесів.

У змісті безперервної освіти прийнято виділяти три основні значимі компоненти, пов'язані з навчанням дорослого населення:

1. навчання грамотності в широкому сенсі, включаючи комп'ютерну, мовну, соціальну та ін.;

2. професійне навчання, що включає професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації;

3. загальнокультурну додаткову освіту, не пов'язану із трудовою діяльністю.

Отже, дослідивши принципи «Меморандуму освіти протягом життя» велика роль приділяється саме дистанційній освіті у розвитку особистості, забезпеченні людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання. Відповідно, за цілями, які ставляться й реалізуються в системі неперервної освіти, її умовно можна поділити на три складові:

1. Перша складова системи освіти протягом життя – додаткова професійна освіта – сприяє формуванню професійної основи кадрового потенціалу сучасної високотехнологічної економіки. Споживачами послуг даної частини системи неперервної освіти є соціально адаптована частина населення, яке отримує освіту послідовно на всіх її рівнях.

2. Друга частина системи освіти протягом життя забезпечує різноманітним групам населення можливість адаптуватися до мінливих умов життя. Ця підсистема передбачає освіту, спрямовану на адаптацію й реабілітацію соціальних і професійних груп, не здатних самостійно пристосуватися до швидкозмінного соціального середовища. Крім того, до цієї підсистеми залучаються громадяни, що через різні причини не мають доступу до формальної системи професійної освіти, що створює для них загрозу десоціалізації.

3. Третя складова системи LLL забезпечує задоволення різноманітних індивідуальних освітніх потреб громадян, наприклад, мовну підготовку, отримання психологічних, культурологічних та інших знань, комунікативних навичок, спеціальних умінь тощо.

Науковий керівник: О.І. Беспарточна, канд. пед. наук, доц.

С.В. Аніскевич,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СИСТЕМА ОЗДОРОВЧОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Національна стратегія розвитку освіти України визначає основні завдання підготовки спеціалістів з фізичного виховання: формування освіченої, з творчими здібностями молоді, становлення її фізичного та психічного здоров'я. Низький рівень стану здоров'я підростаючого покоління підвищив вимоги до підготовки висококваліфікованих вчителів фізичного виховання, які мають сприяти формуванню традицій і культури здорового способу життя, престижу здоров'я, залученню учнів до активних занять фізичною культурою. Реалізація цих завдань передбачає визначення та задоволення загальнодержавних потреб у кваліфікованих кадрах, підготовку нового покоління викладачів з фізичного виховання, підвищення їх професіоналізму на всіх рівнях діяльності, науково-методичне забезпечення фізичного виховання на підставах фундаментальної, прикладної науки, взаємозв'язку наукових досліджень з практичними проблемами підготовки педагогічних кадрів.

Формування національної системи фізичного виховання школярів вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки шкільного вчителя. Актуальність дослідження обумовлена тим, що саме період навчання у початковій школі є найбільш сприятливим для покращення здоров'я і набуття необхідних навичок фізкультурної діяльності. Вирішення даних питань в значній мірі обумовлено рівнем кваліфікації вчителя фізичного виховання. Сьогодні галузь фізичного виховання

потребує молодих кваліфікованих кадрів, які не тільки володіють сучасними знаннями, але й знають як застосувати їх на практиці. Тому проблема підвищення рівня професійної готовності майбутніх вчителів фізичного виховання актуальна в сучасних соціально-економічних умовах.

Мета дослідження – науково обґрунтувати існуючу систему оздоровчої і професійної підготовки вчителів фізичного виховання та розробити пропозиції по оптимізації учбового процесу.

Матеріали дослідження: по даним наукових джерел за десятирічний період часу вивчена система професійної підготовки викладачів з фізичного виховання, а також аналіз та узагальнення літературних джерел, документальних матеріалів, досвіду практики, що дозволило визначити сутність і структуру професійної готовності вчителя фізичного виховання.

Результати дослідження: за даними наукових джерел ми вивчили поняття «система» і застосування її в професійній підготовці вчителів фізичного виховання; визначили значимість підготовки фахівців, які володіють основами освітнього мистецтва й професійної майстерності, здатних застосувати засоби фізичної культури у майбутній професійній діяльності, яка є потужним рушієм пропаганди здорового способу життя сучасного суспільства країни і цінностей фізичної культури.

Висновки: аналіз наукової та методичної літератури дозволив зробити висновок, що проблема професійної і оздоровчої системи підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання залишається актуальною й на сьогоднішній день. На нашу думку в систему оздоровчої і професійної підготовки вчителів з фізичного виховання в рамках Національної стратегії «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» повинно включати програму навчання тактиці комплексного системного підходу.

Пропозиції:

- модернізація в навчальних закладах системи фізичного виховання, яке має бути органічно поєднано з іншими компонентами здорового способу життя;
- посилення відповідальності керівників навчальних закладів за забезпечення, розвиток і модернізацію фізичного виховання та належний рівень рухової активності;
- забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням дітей у загальноосвітніх закладах;
- надання учням та студентам консультацій з питань здорового способу життя;
- впровадження в позакласну роботу з фізичного виховання у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах популярних серед дітей та молоді видів спорту;
- розроблення методичних рекомендацій;
- покращення матеріально-технічного забезпечення.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

В.С. Арабаджи,
1-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Концептуальне осмислення модернізації вітчизняної системи освіти розглядається українськими філософами і вченими з погляду необхідності впровадження основних вимог Болонського процесу з урахуванням особливостей сприйняття.

Звернення до висновків і пропозицій керівників освітянської галузі має інтегрувати потреби сфери освіти і потреби інноваційного суспільства.

Шляхом вступу України до Болонської співдружності є ґрунтовний порівняльний аналіз вітчизняної системи науки і освіти з європейською (за Болонською моделлю).

З урахуванням усіх «за» і «проти» для країн, які ставлять за мету економічний і суспільний розвиток, і, зрештою, вступ до Європейського союзу (ЄС), альтернативи Болонському процесові немає.

Прийняття урядом країни усвідомленого політичного рішення, яке б ґрунтувалося на необхідності проведення освітніх реформ, могло би лягти в основу рішучої зовнішньої політики держави, спрямованої на інтеграцію вітчизняної системи науки та освіти в європейський простір, створити умови для процесу реформування вищої освіти і науки в Україні.

Це реформування має базуватися на ідеї особистісного самовираження тих, хто навчається, що конкретизується такими напрямками:

1) створення особистісної форми змісту в контексті організації навчальної діяльності;

2) перетворення викладача з предметника на педагога-особистість.

Все це стає можливим на основі визначення потенціалу розвитку та удосконалення системи вищої освіти в Україні.

Науковий керівник: О.Б. Тарнопольський, д-р пед. наук, проф.

Є.Є. Арцева,
2-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМАТИКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Сім'я – первинний осередок суспільства, яка бере активну участь у формуванні ціннісних орієнтацій і дій своїх членів, у реалізації їхнього

статусу. У дитинстві сім'я відіграє головну роль, яку не можуть змінити інші інститути соціалізації. У родині відбувається формування психологічної статі дитини. Говорячи про сім'ю як про частину системи суспільного виховання нових поколінь, не можна залишити поза уваги її значущість у цій системі. Саме батьки, сім'я в цілому, – часто того не помічаючи – формують у дітей комплекс базових соціальних цінностей, орієнтацій, потреб, інтересів і звичок. Ці перші настанови життя в сімейному укладі створюють основу, виходячи з якої, дитина, юнак/дівчина або підліток вибірково сприймає, переробляє, засвоює або відкидає соціальну інформацію як керівництво до дії.

Сім'я – це заснована на шлюбі або кровній спорідненості мала група члени якої пов'язані взаємоповагою, спільністю побуту. В сім'ї виробляється сукупність норм і зразків поведінки. Сучасна сім'я дуже сильно відрізняється від сім'ї минулих років. А саме тим, що відносини між батьками і дітьми змінилися. Ці сімейні відносини між дітьми і батьками стали складнішими. В останні роки було відмічено, що авторитет батьківської влади втратив свою силу. Значна частина дорослих цього не розуміють і намагаються будь-що повернути його, застосовуючи силу. Сучасні батьки не сприймають досвід своїх бабусь і дідусів, ґрунтуючись на особистому досвіді, чи переконаннях. Взаємини в сім'ї мають основну сутність. Коли дитина зростає серед скандалів і бійок, вона переймає цей досвід спілкування і по-іншому вже не розуміє. Надмірна опіка також погано впливає на дітей, вони стають злими, нерішучими. Та якщо між дорослими немає порозуміння, то дуже важко перебувати разом.

Кожна сучасна сім'я має свій уклад, свої погляди на світ. Так, стало нормою у світі, що існують сім'ї, які не уклали юридичний шлюб. У самій простій родині виховується хоча б одна дитина, рідше – дві. Але раніше, незважаючи ні на які проблеми, сім'ї мали багато дітей. В сім'ях минулих років успішно функціонувала система сімейного виховання. Виховувався, в першу чергу, сам уклад сімейних відносин. Сім'я була переважно багатодітною, де активно здійснювалась взаємодопомога та взаємоповага. У таких сім'ях діти спостерігали трудову діяльність батьків і брали участь в ній. Величезну роль відігравало те, що діти, постійно знаходились на природі, спостерігали та грали з тваринами. Так, обставини минулих років негативно позначились на матеріальному та психологічному стані сім'ї.

На сьогоднішній день гостро постає питання щодо актуальних проблем сучасної сім'ї. В чому ж полягає більшість проблем сучасної сім'ї та суспільства в цілому. Актуальність досліджень в царині сімейної проблематики зумовлена загальною кризою сім'ї. Ця криза є доволі поширеною, виявляється у кількісних (зменшення показників народжуваності дітей, значна кількість розлучень, проблемних сімей) та якісних показників (трансформація суспільних та сімейних цінностей, ослаблення виховної функції сім'ї, психологічні проблеми членів сім'ї).

Заданими Т. В. Буленко (<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/30050/>) найпоширенішими тенденціями розвитку сучасної сім'ї в Україні є наступні:

- порушення механізму адаптації сім'ї до динамічних процесів у суспільстві;
- послаблення захисної функції сім'ї (як матеріальної, так і психологічної);
- зниження значення сім'ї в системі життєвих цінностей особистості з подальшою переорієнтацією значної частини молоді на позашлюбні стосунки або повторний шлюб;
- погіршення дитячо-батьківських взаємин, зумовлене невідповідністю та закостенілістю батьківських норм;
- загострення суперечностей між партнерами в орієнтації сім'ї на демократичний (з боку жінок) або патріархальний (з боку чоловіків) розвиток;
- ускладнення сімейної адаптації молодого подружжя внаслідок неадекватних дошлюбних очікувань, завищених вимог до партнера;
- нестабільність життєвих планів в умовах економічної нестабільності;

З плином часу відбуваються зміни у функціях сім'ї: одні втрачаються, інші з'являються відповідно до нових соціальних умов та правил. У сучасній сім'ї порівняно з попередніми поколіннями якісно змінилася функція первинного соціального контролю. Підвищився рівень терпимості до порушення норм поведінки в межах шлюбно-сімейних відносин (до подружніх зрад, народження позашлюбних дітей тощо). Розлучення перестає розглядатись як аномалія подружніх взаємин.

Отже, педагогічне середовище розвитку дитини створюється в процесі сімейного виховання, залежить від типу сім'ї. Розуміння цього сприяє поглибленню зв'язків з нею, підвищення педагогічної культури батьків, захисту дитини від несприятливого впливу неблагополучної сім'ї.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

А.Р. Афоніна,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЩОДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ВУЛИЦІ

На «дітей вулиці» як масове соціальне явище стали звертати увагу тільки з початком першої світової війни, при цьому безпритульність розглядалася як один з найбільш істотних факторів дитячих правопорушень.

Якщо до першої світової війни справа охорони дитинства перебувала в руках благодійних товариств, то після війни вона стала обов'язком держави в усіх країнах світу. Винятком не стала і Україна, тим більше, що безпритульність досягла таких масштабів, що тільки зусиллями державних і політичних структур можна вирішити цю проблему.

Питання соціально-педагогічної роботи з «дітьми вулиці» присвячено чимало наукових досліджень. Серед них праці відомих вчених: С. Бородуліної, В. Бочарової, І. Зверєвої, М. Шакурової та ін.

Значна частина «дітей вулиці» потребує захисту дорослих, оскільки по відношенню до них у соціумі сформувався феномен «нічиїх дітей». Їх фактично нікому шукати, нікуди подіти, нічим допомогти і захистити. Життя на вулиці спонукає їх до злочинної поведінки. Захистити їх – значить врятувати від негативного впливу оточуючого середовища, жорстокого поводження, насильства над ними, попередити їх злочинну поведінку, забезпечити доцільне виховання і навчання, допомогти адаптуватися, соціалізуватися та самовизначитися в житті. Цей комплекс проблем мають вирішувати соціальний працівник, соціальний педагог, психолог та інші фахівці. Їх завдання полягає в тому, щоб вилучити дитину з вулиці та влаштувати її в сім'ю, під опіку, чи в державну установу.

У процесі соціально-педагогічної роботи з «дітьми вулиці» передбачається створення так званого «реабілітаційного простору» для неповнолітніх із групи ризику. Під ним в теорії та практиці соціальної роботи розуміється формування територіальної системи відомств, служб, установ, громадських ініціатив, які здійснюють у взаємодії з населенням пошук і реабілітацію неповнолітніх, що входять в цільову групу бездоглядних.

По суті поняття «реабілітаційний простір» включає в себе:

- по-перше, виявлення неповнолітніх, які належать до групи ризику: перший крок в організації діяльності щодо їх соціального захисту і налагодження соціально-педагогічної роботи з ними;
- по-друге, забезпечення взаємодії між відомствами одного регіону створює найбільш сприятливі умови для виявлення осіб групи ризику;
- по-третє, реабілітаційний простір передбачає можливості подолання негативного впливу факторів середовища, що сприяє розвитку бездоглядності;
- по-четверте, дане визначення говорить про створення системи взаємодії щодо організації діяльності, спрямованої на захист прав дитини, подолання соціальних проблем, що виникли у її житті.

Пропозиція будь-якої допомоги з боку соціального працівника повинна «переважити» негативне і недовірливе ставлення до нього (підлітка) і обов'язково містити в собі не якісь абстрактні схеми, а атрибути підліткової субкультури – лише після цього можна переходити до вирішення більш глибоких і глобальних питань. Отже, соціальному працівникові доводиться не орієнтуватися на офіційні цінності і постулати, а врахо-

увати стан дитини, продукуючи і реалізуючи ті потреби, які обумовлені його сьогоднішніми уподобаннями та перевагами. Соціальні працівники тільки в тому випадку домагаються успіху, якщо ігнорують ці обставини і створюють спочатку своєрідний «кістяк» своїх односторонніх серед «важких» підлітків, і залучають усіх інших до спільної діяльності.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

В.Є. Балюк,
*учитель української мови та літератури вищої категорії,
Глухівська загальноосвітня школа I–III ступенів № 6*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Динамізм соціальної ситуації в нашій країні й у всьому світі призвів до збільшення кількості міжнародних контактів, посилення культурних зв'язків представників різних країн. Рівень культури особистості, прилучення її до культурної спадщини як своєї держави, так і зарубіжних країн визначається рівнем сформованості полікультурної компетентності.

В умовах сьогодення, коли гостро постало питання духовного відродження, гуманізації і гармонізації особистості, не варто нехтувати таким потужним джерелом духовного збагачення та естетичного виховання учнів, як літературні твори.

Художня література є могутнім, дієвим засобом розумового, морального виховання підростаючого покоління. У поетичних образах саме література відкриває й пояснює дитині життя суспільства і природи, світ людських почуттів і взаємостосунків.

Літературні твори покликані виховувати художню культуру, розвивати здібності, розуміти й давати правильну оцінку творам мистецтва, сприймати красу художнього слова, розвивати творчі здібності.

Література є однією з основних дисциплін в системі виховного впливу на особистість, оскільки саме вона покликана формувати в учнів потяг до краси, добра і справедливості. Вивчення української літератури завжди супроводжується зверненням до інших видів мистецтва: музики, живопису, театру, кіно. Саме тому важливим елементом художнього виховання є представлення творів української літератури в порівнянні з іншими творами світової літератури або з іншими видами мистецтва.

Компаративний аналіз, як метод аналізу літературного твору, був предметом досліджень Н. Волошиної, Є. Волошук, А. Грабовського,

О. Ісаєвої, Ю. Ковбасенка, О. Куцевол, Л. Мірошніченко, Т. Нефедової та ін. Дослідник Д. Наливайко зазначав про можливість компаративістики як шкільної методики аналізу тексту.

Методологічні, теоретичні та практичні аспекти формування полікультурної компетентності були предметом дослідження таких науковців, як Л. Гончаренко, Л. Данилової, А. Зубко, Т. Ковальнової, В. Кузьменко, В. Макаєва та ін.

Проте залишається безліч невизначених аспектів щодо значення даного методу в процесі вивчення творів української літератури.

Таким чином, актуальність даної теми визначається з одного боку потребою сучасної методики у збагаченні теорії і практики систематичного і цілеспрямованого використання компаративного аналізу у вивченні курсу літератури, з іншого – недостатньо розробленою методикою використання елементів компаративного аналізу як методу роботи з літературними текстами.

Однією з важливих стратегічних цілей національної системи літературної освіти є формування полікультурної особистості, яка здатна сприймати навколишнє середовище у його соціокультурному розмаїтті. У викладанні словесності реалізація полікультурного підходу здійснюється через взаємопов'язане вивчення української та зарубіжної літератур.

Під полікультурною компетентністю розуміємо інтегративну якість особистості, що містить систему знань, умінь і навичок, інтересів, потреб, мотивів цінностей, якостей, досвіду, соціальних норм і правил поведінки, необхідних для щоденного життя і діяльності в полікультурному середовищі, що реалізується як здатність розв'язувати різноманітні життєві завдання в процесі позитивної взаємодії з представниками різних культур чи соціальних груп.

Компаративістика – це порівняльне вивчення фольклору, національних літератур, процесів їх взаємозв'язку, взаємодії, взаємовпливів на основі порівняльно-історичного підходу (методу).

Компаративний метод був запропонований німецьким філологом Теодором Бенфеєм, в основі якого науковець вбачав теорію «запозичення»: сюжетів, мотивів, образів тощо, відстежуючи їх в літературах різних народів і епох.

У шкільній практиці метод компаративного аналізу використовується досить широко: паралельно вивчається творчість романтиків, реалістів, модерністів в українській та зарубіжній літературах; майже одночасно вивчається фольклор, героїчний епос, байки тощо.

Завдання вчителя-словесника – допомогти учням усвідомити внутрішню логіку розвитку літератури та мистецтва, зрозуміти загальне і особливе в їх розвитку на різних етапах формування.

Синхронне вивчення української та зарубіжної літератур, компаративний аналіз творів, творчості авторів, дає неоціненну можливість

з'ясувати цілісність світового літературного процесу, глибше проникнути в ідейно-естетичний зміст кожного твору, формуючи в учнів систему компетенцій, у тому числі й полікультурну.

Порівняльний підхід дозволяє виявити творчу неповторність твору і національної традиції за допомогою розкриття контекстних (літературних, історико-культурних) зв'язків і стосунків; робота в цьому напрямку формує відкритість свідомості до сприйняття і критичної інтерпретації інонаціональних культурних символів, що у світлі соціально-історичної ситуації сьогодення має яскраву і суттєву актуальність.

Компаративний аналіз – формування в учнів цілісного уявлення про історію та теорію української літератури, розгляду основних літературних явищ цього періоду з урахуванням їх історико-культурологічного контексту та естетичної своєрідності; вивчення принципу наступності у вивченні української та зарубіжної літератур, що дозволяє бачити генетичні зв'язки літературних процесів та їх еволюцію в різні культурні епохи.

При вивченні шкільного курсу української літератури вважаємо за необхідне показати, що один письменник не існує ізольовано, що взаємовплив, заперечення старого та втілення нового – це органічний розвиток, постійні зміни і збагачення поетики окремого письменника і культури в цілому. Для застосування елементів компаративного аналізу на уроках української літератури можна знайти цілу низку відповідних творів зарубіжної літератури (І. Котляревський «Енеїда» – «Енеїда» Вергілія; «Слово о полку Ігоревім» – «Пісня про Роланда»; «Прометей» Павла Тичини – міф Есхіла «Прометей», «Чорна рада» П. Куліша – «Айвенго» В. Скотта; «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого – «Міщанин-шляхтич» Ж. Мольєра; «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського – «Пан» К. Гамсуна й «Ромео та Джульєтта» В. Шекспіра; «Лісова пісня» Лесі Українки – «Синій птах» М. Метерлінка, «Місто» В. Підмогильного – «Милий друг» Гі де Мопассана тощо).

Застосовуючи даний метод, вважаємо доцільним звернути увагу на основні компоненти, які є, на наш погляд, важливими в процесі порівняння творів (Рис. 1).

Застосування компаративного аналізу на уроках вивчення літературного твору передбачає дотримання паралельності та логічної послідовності.

Одним із важливих умінь, що необхідно формувати на уроках української літератури, є вміння співвідносити художню літературу з суспільним життям, з традиціями та культурою, розкривати конкретно-історичний і загальнолюдський зміст вивчених творів, виявляти наскрізні теми та ключові проблеми літератури.

Використання компаративного аналізу на уроках української літератури має значні педагогічні можливості:

- стимулювання розвитку пізнавального процесу, активізація мислення;
- розвиток полікультурної, інформаційної, читацької та комунікативної компетентності учнів;
- формування гуманістичного світогляду;
- виховання загальнолюдських ціннісних орієнтацій;
- засвоєння закономірностей розвитку національних літератур;
- встановлення закономірних зв'язків між українською та світовою літературами;
- демонстрація невичерпного багатства та особливостей української мови, стилістичних особливостей та лексичної самобутності.

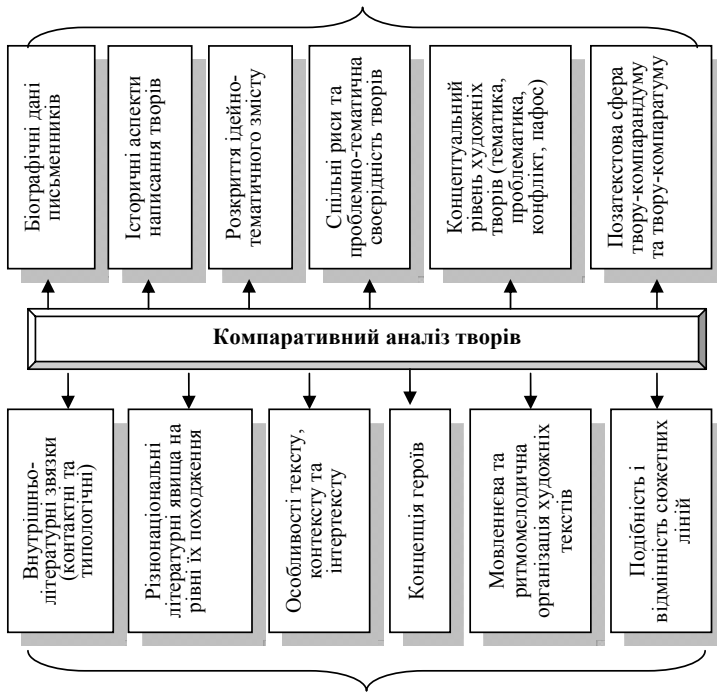

Рис. 1. Компаративний аналіз творів української та зарубіжної літератур

Отже, формування уміння порівнювати літературні твори української та зарубіжної літератур, а також їх критичні й художні інтерпретації, є одним із головних завдань навчального процесу. Потреба учня старшої школи в самовираженні через самостійність суджень, в умінні співставляти явища дійсності, синтезувати отримані знання також можуть бути реалізовані за допомогою використання елементів компаративного аналізу на уроках літератури.

О.І. Беспарточна,
канд. пед. наук, доцент кафедри психології,
педагогіки та філософії,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

І.С. Витришко,
3-й рік навчання,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Забезпечити конкурентоздатність фахівців, які отримали освіту в Україні, на міжнародному ринку праці – першочергове завдання держави. Однією з умов досягнення цієї мети є впровадження Національної системи кваліфікацій. Використання Національної системи кваліфікацій дозволяє координувати попит та пропозицію вмінь, допомагає безпосередньо самим громадянам формувати свою кар'єру, а також сприяє зниженню вартості освітніх послуг за рахунок переносу компетенцій.

У результаті міжнародного співробітництва Україна стала активно переглядати систему вищої освіти, ініціюючи реформи, використовуючи у якості керівництва рекомендації і механізми Болонського процесу. Проведений аналіз наукової літератури дозволив виявити, що цей процес налічує декілька етапів, згідно яких проводилась модернізація вищої освіти, їх ми узагальнили на рис. 1.

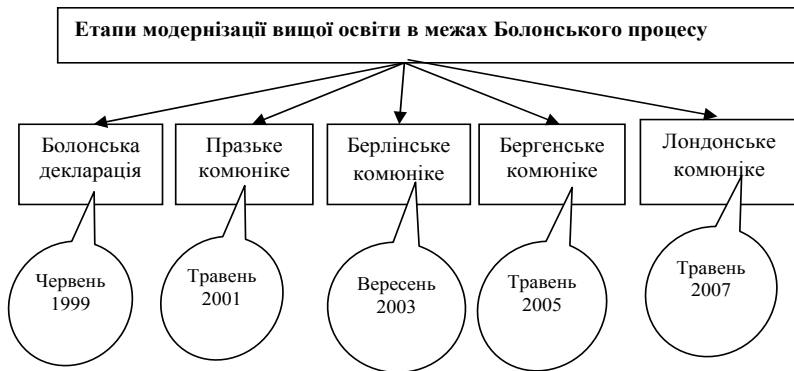

Рис. 1 Етапи модернізації вищої освіти в межах Болонського процесу

На першому етапі передбачалось введення порівнюваних кваліфікацій через Додаток до диплому; системи вищої освіти, заснованої на двох циклах; ECTS; розвиток академічної мобільності; забезпечення гарантії якості вищої освіти; сприяння європейському міжінституційному співробітництву.

Другий етап передбачав розвиток системи додаткової освіти; розширення участі студентів в управлінні освітою; впровадження і визнання спільних ступенів; підвищення привабливості європейських систем освіти.

На третьому етапі було введено системи гарантії якості на інституційному, національному, європейському рівнях; включено аспірантуру у систему вищої освіти як третій цикл навчання; визнання ступенів і періодів навчання; створено Європейську структуру кваліфікацій; забезпечено тісний взаємозв'язок між навчанням і науковими дослідженнями.

Четвертий етап забезпечив посилення соціального виміру в освіті; введення європейських стандартів і рекомендацій для систем гарантії якості вищої освіти; створення національних структур кваліфікацій; присвоєння і визнання спільних ступенів; гнучкі освітні маршрути.

П'ятий етап знаменувався створенням Європейського реєстру агентств гарантії якості; стратегії посилення глобалізації Болонського процесу; зобов'язанням надавати план дій країни з урахуванням моніторингу соціальних питань.

Характеристика рівнів Європейської системи кваліфікацій максимально повно та чітко розкрила особливості, притаманні кожному з 8 рівнів кваліфікацій. Ці рівні враховують 3 цикли вищої освіти, визначені у ході Болонського процесу. Кожен з них має власний опис, заснований на 3 поняттях: знання, уміння і широкі компетенції. Рівні 5-8 відносяться до вищої освіти (ступінь бакалавра, ступінь магістра, докторський ступінь).

У процесі дослідження було виокремлено основні задачі модернізації вищої освіти у межах Болонського процесу, що схематично зобразили на рис. 2.

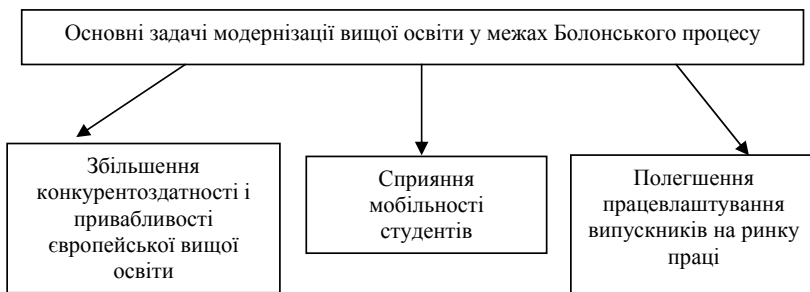

Рис. 2. Основні задачі модернізації вищої освіти у межах Болонського процесу

Отже, Національна система кваліфікацій визначає, яка форма навчання формує ту чи іншу частину системи кваліфікацій і те, як вони оцінюються. За рахунок гнучкості Національної системи кваліфікацій, розширенню набору самих кваліфікацій молоді фахівці будуть більш мобільні на всесвітньому ринку праці. Таким чином, однією з умов ефективності розробки та впровадження Національної системи кваліфікацій в Україні є активне впровадження Болонського процесу. Удосконалення структури і якості вищої професійної освіти України тісно пов'язане з її інтеграцією в єдиний Європейський освітній простір.

Д.А. Бодня,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський університет митної справи та фінансів

МИСТЕЦТВО ВЕДЕННЯ СУПЕРЕЧКИ ЯК ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЛЕМІКИ, ДИСКУСІЇ ТА ДИСПУТУ

Досліджувана тема є досить актуальною, бо полеміка, дискусія, диспут посідають важливе місце в житті суспільства і кожної людини. У суперечці під час обговорення важливих життєвих проблем учасники прагнуть переконати один одного в правильності своїх поглядів, захищають, відстоюють і доводять істинність своїх суджень, відкидають ті погляди і судження, які вони вважають помилковими.

Життя вимагає від кожного члена суспільства вмінь переконливо говорити. Мовлення – це основний інструмент діяльності фахівця будь-якої сфери, кожного активного громадянина країни. Той, хто не вміє проводити діалог, дискусії в різних ситуаціях не може бути успішним. У сучасному суспільстві гостро відчувається невміння вправлятися зі словом, слухати та знаходити взаєморозуміння в процесі спілкування.

Мета даної роботи – показати важливість дотримання культури мовлення під час дискусії. Небагато людей у ході суперечки вміють дотримуватися елементарної культури мовлення, використовувати дипломатичні та не образливі формулювання, етичні мовні формули. Також це стосується вміння висловлювати лаконічно свою думку, не припускати двозначного трактування своїх висловлювань і позицій. Сьогодні люди вже усвідомили дуже простий і очевидний факт, що лише деякі судження про світ правдиві і не вимагають доказів. Однак лєвова частка наших суджень припускає активну розумову діяльність, яка протікає в режимі гострої суперечки, що вимагає певного досвіду для успішного ведення полеміки, дискусії або диспуту.

На нашу думку, до основних правил ведення дискусії можна віднести такі: чітко визначити питання, які є предметом дискусії; слідкувати, щоб дискусія не перетворилася у з'ясування особистих стосунків; можна переконувати, але не можна принижувати опонентів; зберігати спокій і врів-

новаженість у спорі; критикувати без роздратування і злості; програвати і перемагати достойно.

Той, хто готується до професійної діяльності, повинен знати, що потрібними є люди, які здатні логічно мислити, виробляти оригінальні вирішення проблем, зрозуміло та чітко їх формулювати. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів без вивчення основ культури мовлення не відповідає вимогам часу. Низька мовна підготовка є серйозною перешкодою у виконанні професійних обов'язків. Кожен, хто володіє навичками ефективної мовленнєвої поведінки, прийомами проведення ділових зустрічей, безумовно має більше переваг і перспектив у просуванні кар'єрними сходами, має авторитет у колективі.

Відомо, щоб протистояти різним прийомам супротивника, не піддаватися на його хитрощі, варто зберігати витримку й самовладання. Не слід вступати в діалог, якщо суперечка нав'язується опонентом, провокується, не варто сперечатися і тоді, коли свідомо ясно, що цьому супротивнику даремно що-небудь доводити. Потрібно враховувати і те, що суперечка, як правило, містить не тільки раціональні, але й емоційні елементи, що нерідко не тільки не проясняють, а затемнюють істину. Вступаючи в суперечку, потрібно бути коректним, витриманим, толерантним до думки опонента. Не можна допускати, щоб суперечка перетворилася в перепалку. Варто ставитися з повагою до поглядів і переконань свого опонента. Дуже важливо в суперечці налагодити контакт, вникнути в суть наявних розбіжностей, сформувати в себе готовність вислухати думку протилежної сторони і враховувати її протягом усієї дискусії. Довіра і взаємна ввічливість дуже позитивно впливають на людину і, в остаточному підсумку, на весь хід полеміки.

Отже, результативність дискусивно-полемічного діалогу залежить як від системи аргументації, логічності, так і від тактовності, стриманості, дотримання етичних норм та культури мови.

Науковий керівник: І.І. Козинець, канд. пед. наук, доц.

Л.Г. Бойко,
*старший викладач кафедри
міжнародного туризму та мовної підготовки,
Дніпропетровський університет імені Адьфреда Нобеля*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розвиток економіки країни, та і суспільства в цілому, ініціює розробку освітніх програм та пошук нових підходів до професійної підготовки

фахівців. На сьогоднішній день туризм в Україні є однією з найважливіших галузей економіки, тому від фахової підготовки майбутніх спеціалістів туристичної сфери залежать економічні успіхи країни в цілому. Регулюють та формулюють основні вимоги до професійної підготовки фахівців закони України „Про освіту” (1996), „Про вищу освіту” (2014), „Про туризм” (2004), Національної стратегії розвитку освіти на 2012-2021 рр., Концепції Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2016-2020 роки.

Згідно Болонської декларації необхідно створити єдиний європейський простір вищої професійної освіти, тобто, освітня система нашої країни потребує глобального реформування. Мобільність студентів, вимоги до кваліфікаційного рівня спеціалістів вітчизняних та європейських працедавців потребують узгодженості та конкурентоспроможності освітніх програм у європейському просторі.

Аналіз міжнародної туристичної діяльності свідчить, що вітчизняний туризм поступається світовим стандартам. Зокрема: незадовільна якість освітніх послуг, мало використовуються інноваційні форми організації туризму, є питання до культури обслуговування населення. Тому необхідно внести зміни до змісту програм підготовки, впровадити нові напрями, форми та методи роботи. Слід реалізовувати компетентнісний підхід, який забезпечить орієнтованість навчально-виховного процесу на вирішення проблем суспільства. Таким чином вирішиться головна проблема підготовки фахівців.

Наступна актуальна проблема – організація різних видів практичної підготовки. Підготовка фахівців в галузі туризму повинна базуватись на діяльнісному підході, тобто діяльність повинна бути основою становлення особистості професіонала. Під час навчання майбутні фахівці туристичної діяльності повинні оволодіти практичними навиками проектування та складання турів і екскурсій, організації різних видів туризму, комунікативними навиками, навчитись вирішувати конфліктні та інші професійні ситуації. Безперервна практична підготовка, що розпочинається з формування професійних первинних навиків і закінчується професійною практикою на господарському об’єкті з метою закріплення набутих знань, навиків та умінь і здобуття практичного досвіду. – повинна бути одним із головних аспектів навчально-виховного процесу.

Майбутні спеціалісти з туризму повинні створювати позитивний імідж українського туристичного продукту на внутрішньому і міжнародному рівні. Для цього необхідно сформувати у студентів розуміння специфіки регіону для ефективної професійної діяльності, сприяти формуванню національної самосвідомості, вихованню їх на культурних традиціях свого краю. Врахування регіональних особливостей розвитку туристичної індустрії, етнічних та соціокультурних аспектів в освітніх програмах вирішить ще одну актуальну проблему професійної підготовки майбутніх спеціалістів з туризму.

Не менш важливе питання – забезпечення психологічного супроводу професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі.

Спеціаліст з туризму потребує системних знань, високого рівня розвитку загальних і професійних компетентностей, розуміння того, що туристична діяльність є складним соціально-економічним механізмом. Така підготовка можлива тільки за умови вирішення всіх поставлених проблемних питань.

Є.О. Боркова,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЩОДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ В НЕБЛАГОПОЛУЧНІЙ РОДИНІ

Останнім часом все більша увага приділяється дослідженню проблем сім'ї, особливо в контексті її впливу на процес соціалізації дитини. Сім'я – необхідна складова соціальної структури цивілізованого суспільства, явище, що історично змінюється. Вона функціонує як інститут відтворення людини та її виховання, є тим суспільним утворенням, де індивід набуває першого досвіду організації життєдіяльності в основних його проявах – у виробничій діяльності та побуті. У сім'ї дитина усвідомлює навички спілкування й повсякденної поведінки, уроки майбутнього сімейного життя, уявлення про життєві цілі та цінності, прилучається до норм та еталонів культури. У цьому передусім і полягає призначення сім'ї.

Отже, від соціального клімату в сучасній сім'ї, духовного і фізичного становлення дитини більшою мірою залежить успішність процесів її розвитку та соціалізації, а від соціального педагога або фахівця в цій сфері – яким чином і наскільки правильно ці процеси будуть проходити.

Помітний доробок у галузі аналізу соціально-педагогічних, психологічних та соціологічних аспектів соціалізації належить наступним українським науковцям: О. Балакіревій, А. Бесєдіну, В. Болгариній, Ю. Галустян, Н. Гордєсвій, О. Донченко, І. Зверевій, Злобіній, О. Карпенко, Л. Ковалю, М. Лавріненко, Н. Лавриченко, В. Пилипенку, В. Скрипці, Н. Соболевій, О. Яременку та ін.

Проблемами сімейної соціалізації на сучасному етапі займаються такі вчені: А. Антонов, Ф. Ар'єс, Т. Гурко, В. Єлізаров, М. Тітма, Т. Титаренко та ін.

Але, можна зазначити, що коло наукових наробок значно звузилось. Особливий інтерес для нас становить сімейна соціалізація та ракурси соціалізаційних процесів у неблагополучних сім'ях.

Сім'я – мала соціальна група, заснована на шлюбі, кровній спорідненості або індивідуальних потребах людей в союзі один з одним. Її відрізняють єдине економічне підґрунтя, спільність побуту, взаємно залежний спосіб життя її старших і молодших членів, певна структура ролей і норм взаємодії, емоційно-моральні зв'язки тощо.

Неблагополучна сім'я – загроза для суспільства. За наявності негативних впливів поведінка дитини істотно спотворюється, визначається ранньою втратою потреби у спілкуванні з батьками, егоїзмом, замкненістю, конфліктністю, впертістю, неадекватною самооцінкою (завищеною чи заниженою), озлобленістю, невпевненістю у своїх силах, недисциплінованістю, втечами з дому, бродяжництвом, внаслідок чого вона може стати на шлях правопорушень і навіть злочинів.

Соціалізація – історично зумовлений процес розвитку особистості, надання та засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, що притаманні для даного суспільства. Його результатом є активне відтворення особистістю набутого соціального досвіду в своїй діяльності та спілкуванні. Соціалізація може відбуватися як в умовах виховання, тобто цілеспрямованого формування вихованця, так і в умовах стихійного впливу на особистість.

Дослідниками в соціологічній сфері виявлено, що вплив сім'ї на дитину більш сильний, ніж вплив інших соціальних інститутів. Одна з найбільш гострих проблем сучасного суспільства пов'язана з проблемою успішної соціалізації, що зумовлена сімейним неблагополуччям. Формування антисоціальних компаній в суспільстві пов'язане з помилками сімейного виховання: зростання насильства в сім'ї, духовне збіднення, емоційна обмеженість дорослих. Діти з такими психологічними характеристиками займають другогядне місце («позицію виконавця»), легко йдуть на групові правопорушення, піддаються пропозиціям прийняти наркотичні речовини, алкоголь. Мотиви як внутрішні спонукання особистості вимагають пояснення причин. Так, понад 50% підлітків використовують наркотик для «відходу» від особистих проблем, долати які за допомогою вольових зусиль їх не навчили в сім'ї; ще 40% – виховувалися в сім'ях, де бажання дитини зводилися в культ, тому життєвим принципом цих підлітків стає отримання задоволення; 35% підлітків страждають на «синдром наслідування», небажанням вступати в конфлікт з антисоціальною групою однолітків; 23% підлітків розглядають споживання наркотиків як спосіб самоствердження. Це також є результатом помилок сімейного виховання.

Серед вагомих причин неблагополучного стану дітей у сім'ї є низький рівень культури батьків, їхня педагогічна невідповідність, низький рівень усвідомлення батьківських обов'язків, відсутність відповідних здібностей тощо. Інтерес до проблем неблагополучних сімей привертає увагу дослідників різних галузей соціальних, психолого-педагогічних наук

і формує певну систему поглядів та підходів до вирішення проблем таких сімей.

Наявна різна класифікація типологій неблагополучних сімей. Так, І. Зверева, Л. Коваль та ін. до неблагополучних відносять сім'ї, в яких батьки зловживають алкогольними напоями, ведуть аморальний спосіб життя, вступають у конфлікт з правовими нормами суспільства (припускаються різних видів правопорушень); сім'ї з низьким морально-культурним рівнем батьків; сім'ї зі стійкими конфліктами у взаємовідносинах між батьками, батьками і дітьми; неповні сім'ї; сім'ї, зовнішньо благополучні, але такі, де батьки припускаються серйозних помилок у системі сімейного виховання, що спричиняє невміння будувати правильні стосунки між членами сім'ї.

Отже, сім'я є першоосновою суспільства, де найвищою мірою виявляються та формуються індивідуальні особливості кожного з батьків, дітей та інших членів родини, реалізуються природні потреби, формуються цінності, мотиви поведінки як критерії розвитку особистості, відбувається становлення соціальної компетенції та соціалізації її членів. Відповідно неблагополучна сім'я є однією з вагомих причин поведінки, яка відхиляється від норми. Важливість сімейної соціалізації полягає в тому, що в сім'ї формуються не тільки соціально значимі якості особистості, але і властиві їй критерії оцінювання явищ, подій, людей. Вплив сім'ї на неповнолітніх сильніший за вплив школи, суспільства в цілому. Це впливає з низки особливостей, характерних для сім'ї, її суб'єктивної соціальної реальності, котра постає безальтернативною у перші роки дитинства та характеризується глибокою емоційною підтримкою. Тому сім'я в деяких випадках сприяє хибній соціалізації неповнолітніх і, відповідно, їх протиправній поведінці.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

К.І. Бочарнікова,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АЛКОГОЛІЗМ ЯК ОДИН ІЗ ПРОЯВІВ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ

На сучасному етапі розвитку та становлення українського суспільства особливе занепокоєння викликає поширення алкоголізації в молодіжному середовищі, зниження віку, з якого починають вживати алкогольні напої. Мають місце непоодинокі випадки виявлення фактів незаконного обігу алкоголю безпосередньо в навчальних закладах та на при-

легких до них територіях, затримання неповнолітніх у стані алкогольного сп'яніння в навчальній та позаурочний час.

Термін «адиктивна поведінка» в наукову літературу ввів Ц. Короленко, теорію адикції досліджували Д. Семенов, В. Качалов, О. Кондратьєв, С. Кулаков, Б. Левін; питання профілактичної роботи з підлітками розглядали О. Личко, В. Бітінський, В. Оржеховська, Н. Максимова, О. Пилипенко, І. Фіцула, В. Лютий, О. Кирилова, А. Макеєва та ін.

Адиктивна поведінка – порушення, що виникає в результаті зловживання різними речовинами, що змінюють психічний стан людини. До такої поведінки належить і вживання підлітками алкогольних напоїв.

Алкоголізм – хвороба, яка виникає внаслідок надмірного вживання алкоголю, проявляється у формі патологічної залежності від нього, супроводжується психічними, неврологічними, соматичними розладами.

Пияцтво – це антисуспільна форма поведінки, підтунтя, на якому розвивається алкоголізм. Найбільш широко дане явище поширене серед неповнолітніх правопорушників у результаті соціально-педагогічної закладності. Як правило, підліткам притаманна групова психічна залежність від алкоголю, коли бажання випити виникає у певній компанії, індивідуальна трапляється рідко, оскільки є ранньою ознакою алкоголізму.

До біологічних факторів формування алкоголізму слід віднести народження дитини в сім'ї алкоголіків. Така дитина народжується ослабленою, через недостатньо належний догляд в неї може бути велика кількість черепно-мозкових травм. Залежність від алкоголю формується дуже швидко, особа швидко втрачає контроль, стає дуже агресивною.

У зарубіжній літературі виділяють типи особистості, які психологічно схильні до алкоголізму:

До першого типу належать особи, які вважають себе бездоганними, не сприймають критику, перейняли від батьків думку про себе як про «надто велику цінність».

Другий тип становлять агресивні, асоціальні, збудливі, жорстокі особи, з якими дуже важко взаємодіяти і знайти спільну мову.

Представники третього типу – непристосовані, безпомічні, причиною цього може бути результат виховання, який характеризується гіперопікою з боку батьків.

Соціальними факторами формування алкоголізму є, наприклад, асоціальні традиції народу, низький рівень освіти, звичай найближчого оточення, відсутність профілактичних заходів у сім'ї, школі тощо.

Алкоголь несе деградацію і загибель. Вживання спиртного підлітками в будь-якій дозі призводить до алкогольного отруєння й повинно розглядатися як патологія, оскільки це завжди зловживання. Те, що перша спроба вживання будь-яких алкогольних напоїв підлітками в Україні відбувається до 13 років, що як хлопці, так і дівчата вже в підлітковому віці кілька разів перебували в стані сп'яніння, свідчить про те, що підлітки не

усвідомлюють небезпеки, пов'язаної з алкоголем, не обізнані з елементарною інформацією про шкоду алкогольних та енергетичних напоїв, не зацікавлені станом власного здоров'я.

Суттєвого покращання цієї ситуації можна досягти при поліпшенні соціальноекономічної ситуації в країні, проведенні загальнодержавних програм, широкомасштабних заходів, спрямованих на попередження та боротьбу з алкоголізмом, підвищенні рівня просвітницько-профілактичної роботи, систематичного й наполегливого переконання молоді у перевагах здорового способу життя та активний вплив на мотивацію його дотримання, оскільки у цьому – запорука здоров'я нашої української нації.

Науковий керівник І.В. Олійник, канд. пед. наук.

Д.А. Букрєва,
3-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Якість освіти є однією з найбільш актуальних проблем сучасної української вищої школи. Проблема якості вищої освіти є багатомірною, що охоплює всі характеристики освітньої діяльності, визначається факторами різного порядку, пов'язаними з розв'язанням проблем як на рівні окремого вищого навчального закладу, так і на загальнонаціональному рівні. Для вирішення цих проблем необхідне застосування комплексного підходу та моніторингу окремих навчальних закладів. Якість освіти є запорукою сталого розвитку України. Питання сучасного стану освіти в Україні та перспективи її розвитку досліджуються багатьма вченими, зокрема А. Алексюком, І. Бехом, О. Гребельником, І. Зязюном, Б. Клименко, Т. Красіковою, В. Кремнем, О. Сухомлинською, Ю. Шумиловим та ін. Серед дослідників, які активно досліджують проблеми підвищення якості освіти, можна виділити також О. Андрухова, В. Жованик, О. Карпюка, В. Ляпунову, Л. Чирун, Л. Юрчук та ін.

У сучасних дослідженнях існують різні підходи до визначення категорії «якість освітніх послуг». Так, О. Крижанівська та В. Павловський розглядають якість освітніх послуг як систему двох складників – якості навчання і якості підготовки. Перше поняття включає в себе стан матеріальної та лабораторної бази, кількість науково-методичної літератури, кваліфікацію викладачів, якість навчальної бази, результативність студентських практик та інше. У другому понятті поєднуються такі компоненти, як здатності випускника засвоїти матеріал у повному обсязі, пози-

тивна мотивація до навчання, відповідальність студента за рівень отриманих знань і досвіду, зацікавленість у працевлаштуванні за фахом тощо .

З іншого боку, як стверджує О. Родіонов, якість освітніх послуг – це комплексна характеристика процесу надання освітніх послуг ВНЗ та їх результату, що задовольняє усі зацікавлені сторони цього процесу, задовольняє вимогам державних, міжнародних освітніх стандартів та взятими на себе вищою школою зобов'язаннями з організації навчального процесу. Ці два визначення є доповненням одне одного і разом створюють чітку картину поняття «якість освітніх послуг». Відповідно існують і різні підходи до оцінки якості освітніх послуг, зокрема у сфері надання послуг з вищої освіти. Між тим, зважаючи на специфіку сфери оцінки, для цього переважно використовуються рейтингові оцінки. Так, на сьогодні найвідомішими оцінками є рейтингування, яке проводять як на міжнародному рівні (UNESCO), державному рівні (Міністерство освіти), так і різноманітні авторитетні національні агентства.

Разом з іншими країнами Європейського співтовариства Україна стала на шлях вироблення єдиних підходів до якості освіти, спільних для всіх країн. Відомо, що 4 березня 2008 року в Брюсселі (Бельгія) Україна прийнята повноправним урядовим членом Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR). Урядовими членами цього реєстру є 18 країн-учасниць Болонського процесу. Цей факт став надзвичайно важливим досягненням МОН України в напрямі забезпечення якості вищої освіти європейського рівня. Досвід модернізації системи освіти в Україні показав, що якість вищої освіти визначається передусім якістю стандартів освіти та професійної підготовки, інфраструктурами внутрішнього й зовнішнього середовища, рівнем управління навчальним закладом.

Здійснено заходи щодо розробки та впровадження системи стандартів вищої освіти, які спрямовані на забезпечення вищими навчальними закладами єдиних підходів щодо оцінювання якості освітньої діяльності та якості вищої освіти незалежно від їх типів, рівнів акредитації, форм власності. Зазначимо, що система стандартів включає: державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти, стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Державні стандарти вищої освіти забезпечують не тільки європейський рівень формування освіти та вироблення професійних навичок, а й виховання гармонійно розвиненої, соціально-активної, толерантної людини з високими духовними цінностями, яка здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

Проблемним є впровадження стандартів, що повинні стати не тільки засобом забезпечення державних гарантій щодо якості вищої освіти на фундаментальному рівні, а й гарантом забезпечення максимальної варіативності і структури підготовки з тим, щоб оперативно реагувати на зміну пріоритетів на ринку праці. Адже центральною ідеєю Болонського проце-

су є підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в цілому та кожного вищого навчального закладу зокрема.

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає:

- наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо);
- організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;

– контроль освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання і на всіх рівнях: рівні ВНЗ, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

Сьогодні більшість українських вузів користуються традиційною схемою внутрішньої перевірки якості освіти, яка зазвичай включає такі елементи, як:

- наявність затверджених у встановленому порядку навчальних планів, графіків навчального процесу, робочих програм з дисциплін;
- відповідність змісту навчальних планів і робочих програм критеріям та стандартам якості вузу;
- відповідність розкладу занять логіці викладання з кожної дисципліни;
- відповідність елементів навчального процесу (лекцій, семінарів, лабораторних занять тощо) затвердженим планам та програмам;
- комплектність і достатність методичного забезпечення з дисциплін (методичні вказівки, конспекти лекцій, настанови виконання лабораторних робіт тощо);
- достатність, регулярність і рівень організації поточного контролю (контроль якості знань студентів, їх задоволеність якістю навчального процесу);
- оперативність прийняття та реалізації коригуючих заходів.

Отже, в Україні, перш за все, потрібні прозорі та зрозумілі всім методології контролю якості освіти. Такі процедури існують давно, але вони постійно вдосконалюються, бо традиційні державні механізми забезпечення якості в системі вищої освіти, які були притаманні адміністративно-командній економічній системі, сьогодні більше не використовуються в країнах з перехідною або ринковою економікою.

Ректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», М. Згуровський також досліджував причини виникнення тенденції до погіршення у масовому вимірі саме якості освіти. Він вважає, що це пов'язано з цілою низкою причин:

- у системі державних пріоритетів освіта не вважалася суттєвим фактором суспільного розвитку, тому для свого виживання державний сектор освіти змушений був ввести контрактну форму навчання, залучивши та-

ким чином інвестиції від населення в розмірах, що перевищують половину його потреб. Як наслідок, економічні критерії витіснили критерії вимогливості на фоні невисокої престижності новітніх знань;

– вищим навчальним закладам відводиться другорядна роль у проведеному передових наукових досліджень, які є основою елітної університетської підготовки. Це автоматично визначає другорядність університетської науки як у системі державних пріоритетів, так і в принципах її фінансування, що суперечить світовій практиці. У результаті суттєво знижується науковий рівень педагогічних колективів, наукових шкіл, дослідницьких центрів вищих навчальних закладів;

– ще не досить розвинутими є інститути контролю та управління якістю навчання, з чим тісно пов'язані процеси ліцензування, акредитації, атестації вищих навчальних закладів (ВНЗ) і не тільки внутрішні, а й зовнішні, тобто європейськими організаціями. Аби суспільство могло переконатися в тому, що курси, програми і дипломи, які пропонуються в рамках навчання, відповідають необхідним стандартам, потрібні надійні, прозорі та зрозумілі процедури оцінювання якості навчання, відмінні від традиційних. Очевидно, оцінюватись мають не лише матеріальна база, абсолютні показники оцінок, професорсько-викладацький склад, методичне забезпечення тощо, а в першу чергу кваліфікація, здібності й знання випускників відповідно до сучасних вимог практики і технологічного розвитку;

– масове, «конвеєрне» навчання призвело до того, що у більшості випадків дипломний проект або дипломна робота мають навчальний характер, а їхня конструктивна, інноваційна складова, як правило, невелика, тобто дипломний проект поступово стає випускною, а не кваліфікаційною роботою.

Висновки. Говорячи про досягнення європейського рівня якості освіти слід зазначити, що проблема якості вищої освіти ще ніколи не мала такого важливого соціального та економічного значення, як нині. А політика щодо забезпечення якості освіти, професійної підготовки і сертифікації фахівців спрямовується на досягнення оптимального рівня упорядкування педагогічної діяльності з врахуванням особистісних, соціальних, економічних і державних потреб та інтересів акціонерів освіти.

Підвищення рівня відповідності освіти вимогам сучасності й реалізації освітянської політики в сфері якості можливе лише за умови урахування функції сучасної школи як соціального інституту. Її функція полягає в оновленні соціальних цінностей і норм шляхом вироблення нових та переймання прогресивних цінностей зі світового освітнього досвіду, адекватних соціально-історичним умовам України.

Реалізація основних принципів дотримання якості освіти дає можливість оптимізувати планування, більш ефективно перерозподіляти ресурси, концентрувати увагу органів державного управління на структурних

підрозділах ВНЗ, визначати додаткові стратегічні цілі, а головне – систематично оцінювати результати діяльності кожного конкретного викладача, кафедри, наукової лабораторії, факультету, вищого навчального закладу. У свою чергу, це вимагає втілення в життя комплексу таких заходів: розробку нормативно-правових, організаційних, науково-методичних, фінансових та інших документів, які регламентують функціонування системи державного контролю якості освіти; оптимізацію мережі вищих навчальних закладів; формулювання вимог до якості та контроль відповідності до них якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах; удосконалення системи державної атестації, структури та критеріїв роботи ДЕК.

Темою подальшого наукового дослідження може бути розробка ефективних заходів щодо покращення освітніх послуг студентам вищого навчального закладу.

Науковий керівник: З.П. Бондаренко, канд. пед. наук, доц.

А.О. Бучко,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Проблема прояву агресії та агресивної поведінки можна вважати однією із центральних психолого-педагогічних проблем сьогодення, зокрема у підлітковому віці. У цей період відбувається багаторівнева перебудова організму дитини, завершується формування особистості. І тому, підлітковий вік не випадково часто називають «важким», «критичним», «переломним». Саме тоді відбуваються зміни з боку мотиваційної сфери особистості. Разом із навчальною мотивацією на перший план починає виступати потреба в спілкуванні з однолітками, засвоєння цінностей і норм підліткової сфери. А із збільшенням кількості соціальних контактів, збільшується і рівень агресивність.

В цілому емоційний інтелект (його показник EQ) означає спроможність особистості керувати своїм емоційним станом. Саме цей показник пояснює причину, чому в однаковій ситуації одні здатні контролювати сплески емоцій, уміють залишатися в спокої й адекватно оцінювати умови, що склалися, а інші постійно перебувають в стані нервової напруги.

Вміння правильно розпізнавати та керувати своїми емоціями є одним із головних показників у досягненні максимального успіху у контролюванні агресивної поведінки.

Дослідженню феномена емоційної компетентності присвячено відносно невелику кількість публікацій, оскільки цей феномен став предметом психологічного дослідження порівняно недавно завдяки працям зарубіжних дослідників Г. Гарднера, Д. Гоулмана, Д. Карузо, Дж. Майєра, П. Саловея та ін.. Вчені вказують на необхідність і доцільність розвитку емоційного інтелекту, який визнано фактором забезпечення успішного особистісного та професійного зростання особистості. Це вимагає глибокого наукового осмислення нового психологічного феномена – емоційного інтелекту, який розглядається американськими вченими в руслі психології особистості. В Україні теж останнім часом з'являються новітні дослідження з проблем вивчення цього феномена, його функцій, але відгук знаходить лише у певних колах.

Емоційна компетентність, передбачає цілісний та прогресивний розвиток емоційної сфери особистості і представляє собою набір знань, вмінь та навичок, які дозволяють адекватно діяти на основі обробки всієї емоційної інформації. Емоційна компетентність збагачує досвід особистості, сприяє швидкому аналізу емоціогенних ситуацій. В основі емоційної компетентності знаходиться емоційний інтелект.

Сутність агресивності у більш загальному плані можна розуміти як цілеспрямоване нанесення фізичної чи психічної шкоди іншій особі. Спираючись на наукові висновки необхідно зауважити, що агресію треба розглядати як комплексне явище. Дослідники вважають, що агресивність може бути оцінена як негативно (якщо мова йде про вороже ставлення і бажання завдати шкоди, збиток), так і позитивно, якщо вона розглядається як вияв ініціативи і спрямована на вирішення якої-небудь проблеми.

Класичне визначення агресії було запропоновано А. Бассом. Він охарактеризував агресію як реакцію, що завдає шкоди іншому організму. Серед причин агресивного поведінки підлітків ми можемо виділити як соціальні, які обумовлені соціальною напругою, так і психологічні, пов'язані з віковими психологічними особливостями підліткового характеру, міжособистісними взаєминами дітей даної вікової групи.

Для розв'язання дослідницької проблеми нами був застосований комплекс теоретичних методів: теоретико-методологічний аналіз, систематизація та узагальнення психологічних даних; та емпіричних методів: методика «Опитувальник рівня агресивності», розроблений А.Бассом та А.Дарки, «Опитувальник емоційного інтелекту Д.Люсіна» та «Тест опиту поведінки К.Томаса».

Вибірку емпіричного дослідження склали 38 учнів Дніпропетровської загальноосвітньої школи № 15 віком 13-14 років, з яких 27 хлопчиків та 11 дівчат.

Систематизація результатів була досягнута шляхом використання методів математичної статистики, зокрема, за допомогою кореляційного (критерій Спірмена) та кластерного аналізів.

Було встановлено, що високий рівень агресивності притаманний більшості підлітків. Більшості опитаних цієї емпіричної групи притаманно почуття провини, фізична агресія і жодному – роздратування.

У переважній кількості підлітків низький та середній рівні емоційної компетентності. Це свідчить про переважання тенденції до спрямованості на подолання емоцій в стресових ситуаціях, внаслідок надмірної фіксованості на проблемах. Міжособистісний та внутрішньоособистісний емоціональні інтелекти, розуміння та управління емоціями у більшості досліджуваних у межах середнього рівня.

Отже, аналізуючи отримані результати ми прийшли до наступних висновків:

1. Встановлено кореляційний зв'язок між розумінням чужих емоцій та деякими типами агресивної реакції, а саме – негативізмом, підозрілістю, вербальною агресією, та такими стратегіями виходу з конфліктної ситуації – суперництвом та співробітництвом. Обернена кореляція з компромісом та уникненням.

2. Управління чужими емоціями корелює з суперництвом, і обернена кореляція виявлена з компромісом.

3. Обернена кореляція спостерігається між розумінням своїх емоцій та роздратуванням, образою та вербальною агресією.

4. Управління власними емоціями корелює з уникненням. Обернена кореляція з непрямою агресією та пристосуванням.

5. Існує обернена кореляція між контролем експресії та роздратуванням і вербальною агресією.

6. Міжособистісний емоційний інтелект корелює з суперництвом, обернена кореляція з компромісом та уникненням.

7. Обернена кореляція є між внутрішньоособистісним інтелектом та такими типами агресивної реакції як непряма агресія та роздратування.

8. Розуміння емоцій не корелює з жодним типом агресивної реакції, але існує пряма кореляція з суперництвом і обернена з уникненням.

9. Обернена кореляція спостерігається між управлінням емоціями та непрямою агресією, а також з компромісом.

За допомогою кластерного аналізу досліджувався зв'язок між рівнем агресивності та рівнем емоційної компетентності, який емпірично не був встановлено. Це може свідчити про необхідність повторного проведення дослідження на більшій вибірці досліджуваних.

Науковий керівник: І.В. Гаркуша, канд. наук із соціальних комунікацій, асист.

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

У XXI сторіччі освіта являється одним з пріоритетних векторів розвитку більшості країн Європи. Україна, як член Європейського співдружжя, основними своїми завданнями вбачає орієнтацію на особистісні цінності та створення єдиного освітянського простору. Після підписання Болонської декларації, у вітчизняній педагогічній системі відбуваються відповідні оновлення, що в результаті мають призвести до створення якісно нової професійної освіти в контексті інтеграційних процесів. Впровадження освітніх інновацій найсильніше торкнулося галузей, пов'язаних з міжнародними відносинами, адже саме вони найбільш потребують узгодження з міжнародними стандартами. Одне з перших місць серед цих галузей займає міжнародний туризм. За даними ВТО (всесвітньої туристичної організації), до кінця 2020 року передбачається зростання туристичного потоку до 1.6 млрд. осіб. В зв'язку з цим, актуалізується питання професійної підготовки кадрів.

Дослідження професійної підготовки фахівців туристичної галузі представлено у працях науковців В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, В. Федорченка, С. Сисоєва, В. Баранової, І. Ієвлевої, Л. Кнодель, Н. Хмілярчук, Л. Титової, О. Сеселкиного, Н. Наумової, В. Кожеваткіного.

Вивченню світового досвіду підготовки фахівців у галузі туризму присвятили свої роботи зарубіжні науковці А. Охеров-Урбанець, Л. Збегень-Маціонг (Польща), Н. Александрова, Т. Дікінсон, Т. Люцей, В. Маслова, А. Рубенштейн, Й. Сторнет і Х. Ванкель (США), Т. Кудрявцева, О. Айгістова, Е. Мошняга, І. Томілов (Росія).

Разом з тим, досліджень, націлених на адаптацію міжнародних стандартів до національної системи освіти немає, хоча саме вони необхідні для впровадження інновацій в контексті євроінтеграції, адже реформування освіти вбачається не як копіювання іноземних освітніх систем, а, як процес перетворень та гармонізації існуючих структур в узгодженні з європейськими вимогами та національними очікуваннями.

Таким чином, підготовка фахівців туристичної галузі, з метою наближення до стандартів міжнародної освіти, має базуватися на програмах, що враховують актуальні перспективи та формують імідж спеціаліста, конкурентоспроможного на міжнародному ринку праці та здатного вирішувати професійні завдання на високому рівні. Серед основних вимог до такого фахівця вбачають не тільки теоретичні знання та практичну підготовку,

але й високі духовні та моральні якості, за рахунок яких знання та уміння реалізуються в професійній діяльності. Аналізуючи підготовку фахівців туристичної галузі у країнах Євросоюзу, однією з головних особливостей можна визначити її тісний зв'язок з конкретними особливостями їх майбутньої професії та бажання наблизити теоретичну підготовку до практичної діяльності. Крім того фахівець туристичної галузі має бути універсальним, мати великий рівень емоційної інтелігентності, специфічні інтеграційні та комунікаційні якості, високі стандарти поведінки, управлінські якості, бути здатним працювати в системі багатозадачності та полікультурному оточенні, мати системне мислення та бути готовим до безперервного навчання.

Резюмуючи вищесказане, можна зазначити, що процес наближення вітчизняної системи освіти у галузі туризму до європейських стандартів знаходиться на початковому етапі, а отже потребує подальших досліджень, пов'язаних з пошуками нових форм навчання, розробкою та впровадженням інноваційних технологій, які б мали можливість гармонізувати зарубіжний досвід з вітчизняними реаліями.

Науковий керівник: О.О. Павленко, д-р пед. наук, проф.

О.В. Велкова,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ЗМІСТУ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ

Запорукою якісної професійної підготовки менеджера-професіонала є оптимально організований навчальний процес у вищому навчальному закладі, постійне вдосконалення як змісту, так і технологій навчання, які б забезпечили формування в майбутніх фахівців культури професійної взаємодії як основи їх професійної діяльності.

Визначити зміст соціально-гуманітарних дисциплін, реалізація якого сприятиме формуванню культури професійної взаємодії майбутніх менеджерів організацій означає, спираючись на зростаючі вимоги суспільства до управлінців, передбачити їх потребу в обсязі соціально-гуманітарних знань.

Оновлення змісту зазначених дисциплін передбачало наступні заходи.

Перш за все, це збагачення змісту соціально-гуманітарних дисциплін завдяки змістовному наповненню теоретичними знаннями щодо сут-

ності взаємодії, професійної взаємодії, функцій та різновидів професійної взаємодії, способів впливу на партнерів під час взаємодії, технологій та правил взаємодії менеджерів, стилів керівництва, основних умінь професійної взаємодії, якими має володіти менеджер організацій; професійної культури менеджера, комунікативних бар'єрів взаємодії, управлінських ролей менеджера та ін. Ураховували погляди А. Іоффе, який стверджував: «не можна викладати одну й ту ж фізику – фізику «взагалі», металургу та електрику, лікарю та агроному...». Для агрономафізика є перед усім основою агротехніки та світлофізіології, для лікаря цебіофізика. Електрик з курсу фізики має почерпнути знання щодоелектродів у вакуумі, напівпровідників та ізоляторів. Дані погляди сактуальними і для вивчення майбутніми менеджерами організацій соціально-гуманітарних дисциплін, зміст яких має бути професійно зорієнтованим («моделювати предметний та соціальний зміст майбутньої професійної діяльності фахівця», а «засвоєння абстрактних знань як знакових системнакладено на канву цієї діяльності»).

По-друге, це *забезпечення відповідного рівня опанування студентами змісту соціально-гуманітарних дисциплін, перетворення їх на активно діючих суб'єктів навчального процесу*. Так, організація лекційних занять має передбачати їх активізацію, діалогізацію, що спонукає до аналізу та зіставлення фактів, доведення чи заперечення суджень, формулювання висновків та перевірки їх правильності, відкриття істини, сенсу у спільній діяльності; носити проблемний характер (викладач ставить перед студентами проблему та пропонує шляхи її вирішення, демонструючи майбутнім фахівцям зразок правильних дій). Вбачаємо, що інформація, що отримується студентами має співвідноситися з їх індивідуальним досвідом, в результаті студент отримує можливість переоцінити себе, свої професійні можливості тощо.

По-третє, значна увага має бути приділена *формуванню позитивної мотивації*. Психологи (О. Єрошенкова, О. Єфіменко, Н. Завацька, В. Ніколенко, Є. Льїн, Т. Колеснікова) зазначають, що «успіх навчання залежить від його мотивів. Якщо потрібні мотиви не виникають, то десятки і сотні вправ не сприятимуть утворенню стійких форм поведінки»; «без професійних устремлінь, без вираженої професійної мотивації професійне самовизначення стає неможливим». Отже формування культури професійної взаємодії буде ефективним за умови забезпечення високої мотивації, сформованої професійно-ціннісної установки студентів щодо необхідності оволодіння ними.

На думку А. Вербицького, становлення фахівця у виші – це насамперед формування його потреб і мотивів, причому мотивів двох видів: мотивів досягнення й мотивів пізнання. «Пізнавальною є така мотивація, за якої невідоме нове знання співпадає з метою пізнавальної діяльності, а мотивація досягнення – з мотивацією, за якої пізнавальна діяльність є

лише засобом досягнення мети, що знаходиться поза цієї пізнавальної діяльності».

Завдання викладача – за допомогою відповідних технологій не тільки розвивати пізнавально-професійну спрямованість студентів, а й забезпечувати новий рівень їх самовизначення, пов'язаний з переведенням «внутрішньої позиції» студента (усвідомлення свого «Я» в системі реально існуючих відносин) в стійку життєву позицію, відповідно до якої життєві плани орієнтуються на потреби суспільства.

Формування позитивної мотивації можливе завдяки послугуванню «Я-повідомленнями», використанню елементів активного спілкування, формуванню колективних форм стосунків студентів, створенню в колективі атмосфери успіху, творчості, емоційного відгуку, мажорного стилю життя. Активізації мисленнєвої діяльності сприяє проведення лекційних занять в режимі презентації з використанням програми PowerPoint. Квінтесенцією пошукової взаємодії має стати постановка (запитання, дебати, діалог тощо) і розв'язання (припущення, гіпотези, версії, аргументації) реальних професійно спрямованих проблем.

Підводячи підсумки, зазначимо, що дані підходи до моделювання змісту соціально-гуманітарної підготовки майбутніх менеджерів організацій реалізовано у навчальному процесі Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

V.S. Vitvitskaya,

4th year of study, Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

COMPETENCE-BASED APPROACH TO PROFESSIONAL EDUCATION

Competence-based approach is connected with the idea of versatile preparation and education of the individual not only as an expert, a master, a professional of the business, but also as a personality and the member of collective and society. The purpose of arts education is, as we know, not only transfer to the student of the set of knowledge, skills in a certain sphere, but also the development of an outlook, an ability to individual creative decisions, to self-training, and also the formation of values. All this makes the specifics of competence-based approach.

The approach of the teacher to professional education first of all depends on the teacher and on submission of information to the student. Teacher's own approach has to form a certain concept and logic for transfer of a certain mass of material for necessary perception by his students.

The sense of the organization of educational process consists in the ability to present material and to create the necessary conditions for effective perception of pupils, in transfer of one's own experience and in independent formation of students' experience in the solution of problems coherent with the organization, etc.

The competence of the teacher reflects in the student of knowledge, skills and abilities which are developed by the teacher when teaching a discipline. Also competence assumes mastering new information and continuous updating of knowledge for the solution of tasks in different conditions.

The competence assumes the certain requirements imposed on the expert for competent performance of work, also it assumes a certain step-by-step plan and the program according to which a student has to act in studying a subject.

Monitoring of knowledge is very important for education, and also the confirmations of qualification and abilities by a competent expert.

The competent approach to training assumes transition from subject training and theoretical knowledge to its practical use by their students.

Ideas of competence-based approach appear as a result of studying a situation in the labor market and definitions of those requirements which develop in the labor market in relation to the worker.

The approach to education has to keep up to date, including unlimited access to information resources. In turn, the student has to be able to find quickly the necessary information and to be able to use it in the solution of various problems.

The competence-based approach creates necessary conditions for full realization of opportunities of students, their self-determination and self-development by formation of competences and personal qualities which allow working effectively in new, uncertain, problem situations in private, professional and public life.

The implementation of competence-based approach will allow resolving the contradictions between requirements to the quality of education set by the state, society and employers, and the educational results.

*Scientific and language consultant: Doctor of Pedagogy, Professor
Oleg Tarnopolsky.*

Г.О. Вовченко,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УКРАЇНІ

Питанням інклюзивного навчання в Україні займалося і займається багато вчених В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Л. І. Данилен-

ко, Ю. М. Найда та багато інших. Відкрито і активно працюють у напрямку пропагування інклюзивної освіти багато центрів підтримки сімей дітей з особливими освітніми потребами. Після проголошення незалежності та прийняття Конституції, Україна позиціонувала себе як правова, соціальна держава, яка в рівній мірі забезпечує своїх громадян правами і свободами, поважає їх гідність та честь.

В «Конвенції про права дитини», «Конвенції про права інвалідів», Законі «Про вищу освіту», зазначено, що всі мають рівні права на отримання освіти в міру своїх можливостей. В нашій країні з 2013 року діє програма впровадження інклюзивної освіти в середніх загальноосвітніх закладах, яка при правильному керівництві вже дає позитивні результати.

Продовжуючи рух у напрямку інтеграції в європейській освітній простір ми не можемо не звертати уваги на ВНЗ, та потребу у новому погляді на інклюзивну освіту для абітурієнтів з особливостями психофізичного розвитку інвалідів. Така практика вже давно застосовується у низці країн Європи та в США, однак Україна тільки починає переходити від проголошення до дій.

Що ж таке інклюзія, інклюзивне навчання та інклюзивна освіта?

Інклюзія – це політика й процес, що дає можливість всім дітям брати участь у всіх програмах. Головний принцип інклюзії: «Рівні можливості для кожного».

Інклюзивне навчання – комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими потребами шляхом організації їхнього навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, і передбачає навчання дитини з особливостями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітнього закладу.

На нашу думку слід чітко розмежовувати поняття «освіта» та «навчання». Метою ВНЗ є саме освіта. Адже саме в період студентства має бути вибудована вже не основа, «фундамент», а «перший поверх», встановлені основні перекриття особистості людини. Якщо подивитися то «ось» і «віта», можна розглядати як «віль життя», тобто внутрішній стержень, який штовхатиме людину до дій, розвитку та вдосконалення. Як зазначав Альфред Адлер, недоліки людини – це спусковий гачок, людина може або зламатися або стати сильнішою і рухатися далі, уперед до своєї мети. Однак інклюзивна освіта не тільки допомагає самим людям з особливостями психофізичного розвитку влитися у соціум, вона допомагає і соціуму. Інклюзивна освіта спрямована насамперед на усунення усталених стереотипів та упереджень, пов'язаних із можливостями людей з особли-

вими потребами. Адже не секрет, що люди, чимось відмінні від більшості, зазвичай сприймаються суспільством з підозрою, а інколи і занадто вороже. Тому інклюзивна освіта також виховує почуття чуйності, доброти, милосердя та поваги до свого ближнього. І якщо людина з особливостями психофізичного розвитку за допомогою освіти зможе зробити вклад у розвиток суспільства, то можна з впевненістю сказати, що робота педагогів і самої особистості не пройшла дарма.

За даними досліджень у сфері корекційної психопедагогіки та спеціальної психології багато людей з особливими освітніми потребами залишаються інтелектуально збережені, хочуть, а головне мають змогу навчатися.

Однак наша країна все ще не підготована допомогти «особливим» людям. Більшість навчальних корпусів, збудованих в минулому сторіччі не призначені для пересування людини на візку, система освіти залишилась на рівні, коли студенти мають відтворювати знання і більше нічого, починаючи вивчати історію часто не доводиться доходити у вивченні до нових методів роботи (це значно знижує зацікавленість у майбутній професії), не вистачає кваліфікованих працівників, які б вміло донесли до «особливих» студентів всю суть вивченого, не всі ВНЗ мають програми дистанційного навчання. Проте є люди, прекрасні, чудові, доброзичливі люди, які допомагають дістатися на четвертий поверх у візку, заспокоють, чи проведуть у правильному напрямку, поділяться власними знаннями та досвідом.

Інклюзія – це шлях від людини до людини, від серця до серця, від самотності до братерства.

Науковий керівник: В.А. Гладуш, д-р пед. наук, проф.

Г.Ю. Вошколуп,

аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Професійне середовище економістів (бізнес-сфера) сьогодні вважається однією з комунікативних. Саме і цій сфері формується багато взаємовідносин між економічними суб'єктами, що тягнуть за собою налагодження комунікаційних зв'язків між ними. При цьому не секрет, що взаємодія типу «людина-людина» (суб'єкт-суб'єкт) має задовольняти певні запити кожного з учасників взаємодії. Інакше виникають непорозуміння, що призводять до конфліктних ситуацій. Наслідки конфліктів можуть

бути згубними не тільки для самих фахівців (непорозуміння з колегами по роботі, неприйняття працівника колективом, звільнення, пошук нової роботи і т.п.), але і для підприємства (установи, організації), де фахівець працює. Отже, конфлікти в економічній діяльності неминучі та негативно позначаються на всіх його учасниках та економічній сфері в цілому, що обумовлює важливість формування у майбутніх економістів спеціальних конфліктологічних компетентностей.

У ході дослідження поняття «компетентність» нами виявлено неоднозначність у її тлумаченні в наукових колах. З латинської мови “competens” перекладається як “відповідний, спроможний”, а “competentia” – як коло питань, у яких суб’єкт добре обізнаний, володіє відповідними знаннями і досвідом. Дослідження поняття «компетентність», що пропонується А. Журавлевою, Р. Шакуровим, Н. Кузьміною, І. Зимньою, В. Серіковим та багатьма іншими. Синтез наявних визначень дозволив сформулювати наступне уявлення про компетентність: з одного боку – це коло повноважень, яке визначає міру професіоналізму та відповідальності у розв’язанні практичних завдань фахівця, а з іншого – це знання, уміння, навички, досвід такого фахівця, його готовність і здатність реалізовувати це коло повноважень.

Крім того, проведений аналіз літературних джерел з питань природи формування компетентності вказує, що у західній практиці такого формування переважає роль соціальних чинників, а у вітчизняній – освітньо-кваліфікаційних. Відповідно, окреслюючи значимість обох видів чинників для формування компетентностей майбутніх економістів у процесі трансформації системи вищої освіти та її орієнтації на Болонський процес, варто усвідомлювати більшу змістовну роль саме соціальних (комунікаційних) процесів майбутньої професійної діяльності фахівця.

Якщо розглядати можливі види компетентностей майбутнього фахівця-економіста, то окрім суто професійних, то, на нашу думку, на перший план виходять саме конфліктологічні. Завдяки таким компетентностям майбутній фахівець спроможний не тільки згладжувати можливі прояви конфліктів, але і в окремих випадках – взагалі попереджати їх.

В найбільш загальному розумінні конфліктологічна компетентність являє собою професійну обізнаність фахівця стосовно діапазону можливих стратегій поведінки сторін, що конфліктують між собою, а також уміння сприяти у реалізації конструктивної їх взаємодії у конкретній конфліктній ситуації. Фактично – це здатність фахівця здійснювати діяльність, спрямовану на мінімізацію деструктивних наслідків конфлікту та вирішення проблеми з найменшими втратами (як моральними, так і матеріальними).

Повертаючись до завдань вищої школи у формування конфліктологічних компетентностей майбутніх економістів, варто відзначити важливість в цьому контексті викладання дисциплін соціально-гуманітарного

циклу. Така важливість обумовлена саме соціальною спрямованістю циклу, формуванням відповідних комунікаційних навичок, пошуком ефективних шляхів взаємодії суб'єктів економічних відносин, спрямованих на досягнення загальної економічної ефективності.

Відповідно до цього, актуальності набуває не стільки сам зміст навчання, скільки методи та інструменти навчання. Рекомендуємо звертати особливу увагу на використання в цьому напрямку саме активних методів навчання, як способу активізації пошукової діяльності під час розв'язання проблемних ситуацій.

Варто також зазначити, що для майбутніх фахівців важливим є не стільки сам процес використання активних методів навчання (наприклад рольових ігор, ділових ігор, бізнес-тренінгів тощо), скільки обговорення їх ходу та результатів. Зокрема, дуже добре, коли викладач: підводить підсумки гри; критично оцінює її хід; обговорює виступи учасників; дає їм оцінку, відмічаючи позитивні та негативні сторони якості виконуваних ролей; спонукає до дискусійної критики самих учасників; дає можливість учасникам захистити свою думку; визначає рівень засвоєння знань, професійних умінь та навичок по даній темі.

Таким чином, активні методи навчання вирішують переважно задачі формування комунікативної складової професійної діяльності, визначають характер їх майбутньої взаємодії з іншими суб'єктами професійної діяльності, формують стереотипи професійної поведінки та її корекції у спілкуванні з оточуючими, дозволяють ще на етапі навчання виявити та сформулювати модель професійної поведінки, яка б допомагала не тільки зменшувати негативні наслідки конфліктів, а і за можливості попереджати їх появу.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

M.S. Goleva,
3^d year of study,
Odessa Institute of Trade and Economics of
Kyiv National Trade and Economic University

SOME ASPECTS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Higher education is one of the determining factors of the intellectual and productive forces of society playback, the development of cultural and intellectual potential of the Ukrainian people, the guarantor of the future success in strengthening the authority of Ukraine as a sovereign, independent and democratic state.

The process of integration into Europe, its move to the East, is followed up by the creation of general education and scientific areas, development of standards in the education and science, where the quality of higher education is the basis for the formation of this area. The problem of quality of education has never been of such a great social, economic and technical importance as it is today.

The main factors promoting education quality in Ukraine are the following:

- firstly, the quality of education gets more and more important in providing the competition among higher school graduates in the labour market;
- secondly, human resources quality determines the level of the development of the country.

Considering the basic principles, that cause development of the Ukrainian system of higher education in modern conditions, we can name the following:

1. Creation of innovation environment on the basis of educational and scientific support.

Here we can outline that a vast majority of schools, colleges, institutes and universities have the up-to-date technical equipment. The state has found money for hardware, but has invested only meagerly, if at all, in training teachers to use the advanced technology. For example, an Internet-based training program to instruct teachers how to incorporate electronic media into their classrooms has been created. Consequently teachers should be taught how to operate with it, how to develop and use animation, simulation, graphics, distance learning, network-based collaboration, online courseware, and streaming video to both amplify their teaching style and immerse students into the constantly changing world of technology;

2. Adaptation of the Ukrainian higher education system to the norms, standards and basic principles of the European Higher Education Area.

There are a great deal of tasks that should help to achieve the main goal – training of highly qualified specialists who will be competitive at the national, European and global labour markets.

They include:

- modernization of higher education systems and qualification frameworks to improve the content of higher education and the educational process;
- improving the professional level and qualifications of teachers working at higher educational establishments;
- getting international recognition of Ukrainian higher education in the world;
- strengthening the position of Ukrainian higher educational institutions in the European and world markets of educational services and the achievement of equality in the European and global community.

3. Providing goals of higher education with social context, that enable the graduates of higher educational establishments to build up their professional career on the principles of social justice, responsibility and human values.

Scientific and language consultant: S.V. Bodnar, Head of Foreign Languages Department, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor.

СОВРЕМЕННАЯ СЕМЬЯ И ЕЕ ВОЗМОЖНОСТИ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ

Традиционно главным институтом воспитания является семья. То, что ребенок в детские годы приобретает в семье, он сохраняет в течение всей последующей жизни. Важность семьи как института воспитания обусловлена тем, что в ней ребенок находится в течение значительной части своей жизни, и по длительности своего воздействия на личность ни один из институтов воспитания не может сравниться с семьей. В ней закладываются основы личности ребенка.

Семья в силу глубокой специфичности ее воздействия на ребенка является обязательным фактором нормального воспитания. Дети, воспитываемые без участия семьи, в гораздо большей мере подвержены опасности одностороннего или запоздалого развития. Необходимость семейного воспитания объясняется следующим:

1. Семейное воспитание более эмоционально по своему характеру, чем любое другое воспитание, ибо «проводником» его является родительская любовь к детям и ответные чувства (привязанность, доверие) детей к родителям.

2. Ребенок больше предрасположен к воздействию семьи, чем к любому другому воздействию.

3. Представляя собой малую группу, своего рода социальный микросм, семья наиболее соответствует требованию постепенного приобщения ребенка к социальной жизни и поэтапного расширения его кругозора и опыта.

4. Вместе с тем, семья – дифференцированная социальная группа, в которой представлены различные возрастные, половые, а подчас и профессиональные «подсистемы». Это позволяет ребенку активнее проявлять свои эмоциональные и интеллектуальные возможности, быстрее реализовать их.

Говоря о плюсах семейного воспитания, невозможно не упомянуть и о минусах. Родители, имеющие единственного ребенка, обычно уделяют ему чрезмерное внимание. Главная причина тут – неопытность, чтобы получить опыт нужно иметь 2 или 3-х детей. Однако одних родителей пугает ответственность, которую накладывает на них появление детей, другие опасаются, что рождение второго ребенка скажется на их материальном положении, третьи, хотя куда не признаются в этом, просто не любят детей.

Воспитательный потенциал многодетной семьи также имеет свои положительные и отрицательные характеристики. С одной стороны,

здесь, как правило, воспитываются разумные потребности и умение считаться с нуждами других; не формируется эгоизм, асоциальная черта. С другой стороны, воспитания в многодетной семье не менее сложен и противоречив. Во-первых, в таких семьях взрослые довольно часто утрачивают чувство справедливости в отношении детей, проявляют к ним неодинаковую привязанность и внимание. Во-вторых, в многодетных семьях резко увеличивается физическая и психическая нагрузка на родителей, особенно на мать.

Таким образом, на основе всего вышесказанного можем сделать вывод не смотря на имеющиеся минусы. Семья формирует одно из фундаментальных чувств – доверие, так как все взаимоотношения людей основывается на доверии. Так же семья основывает фундамент для общения ребенка с другими людьми. Для начала круг общения ребенка расширяется такими представителями, как родственники, друзьями семьи и прочими людьми. В дальнейшем в семье ребенок знакомится с разными представителями социальных групп, возрастных групп, профессиональных. Следствием этого есть то, что ребенок начинает активнее проявлять свои эмоциональные и интеллектуальные возможности.

Научный руководитель: Н.А.Черняк, старший преподаватель.

Д.В. Гузенко,
2-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Проблема насилля в сім'ї вже давно перестала бути поодиноким випадком, на сьогодні цими питаннями займається багато спеціалізованих структур, а свідченням гостроти цієї проблеми як негативного соціального явища є визнання її на державному рівні як в Україні, так і у цілому світі.

Проблема насилля в сім'ї цікавила багатьох вчених. Так, зокрема С. Буров, Ю. Онишко, Л. Сміслова розглядають деякі психологічні особливості дітей, які постраждали від насилля. Вони стверджують, що практично всі діти, котрі постраждали від жорстокого і зневажливого ставлення, пережили психічну травму, в результаті чого вони розвиваються з визначеними особистісними, емоційними і поведінковими особливостями, що негативно впливає на їхнє подальше життя.

Насилля існує у всіх соціальних групах незалежно від рівня доходу, освіти, становища в суспільстві, класових, расових, культурних, релігійних, соціоекономічних аспектів.

Відомим є факт, що понад 50% населення України потерпали від насилля в сім'ї впродовж свого життя (мова йде не лише про фізичне на-

силля, а й про жорстоке поводження загалом, зокрема економічне, психологічне, сексуальне насилля). Усе, що робиться проти волі іншого члена сім'ї є виявом насильницьких дій. За деякими оцінками ця проблема стосується мало не кожної другої жінки, особливо складна ситуація у сільській місцевості, що пов'язано з наявністю стереотипів. Насилля в сім'ї є одним із найбільших порушень прав людини – права на життя, фізичну та психологічну недоторканість. Насилля чоловіків щодо жінок завжди вважалось «приватною справою» сім'ї, до якої певним чином залучені жінки, і лише впродовж останніх 40 років про це явище говорять як про соціальну проблему, оскільки насилля стосується не лише жінок, дітей, які також стають жертвами або свідками, але й суспільства в цілому.

Аналіз статистичних даних правоохоронних органів з приводу вчинення насильницьких дій у сім'ї свідчить про те, що переважна більшість потерпілих – це жінки і неповнолітні діти.

Протягом тривалого часу в Україні проблема насилля в сім'ї не підлягала обговоренню. Першими дану проблему почали порушувати правозахисні громадські організації, передусім жіночі, завдяки чому з'явилася ціла хвиля досліджень і наукових статей, присвячених проблемі насилля в сім'ї, створено телефони довіри, кризові центри, притулки для жінок і дітей тощо.

Прихований характер проблеми насилля в сім'ї в Україні стосовно жінок та дітей засвідчує, перш за все, відсутність достовірної і повної статистики щодо цього питання. Цілком зрозуміло, що за відсутності достатніх даних стосовно насилля в сім'ї в Україні неможливо уявити ні його реальних масштабів, ні конкретних причин та проявів.

Отже, насилля в сім'ї – це, перш за все, соціальна проблема і її необхідно розглядати як комплексне явище, що включає заходи, спрямовані на припинення злочинів щодо особистості й забезпечують право кожного члена сім'ї як громадянина на безпеку життя, свободу та охорону гідності, а також заходи, спрямовані на соціальну профілактику зазначеної проблеми.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

А.М. Гуня,

5-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ

Сучасне реформування економіки і модернізація освітньої сфери в Україні, спрямовані на наближення їх до соціально-економічних потреб

суспільства, визначають першочергові завдання середньої школи – поетапно здійснювати профорієнтаційну роботу у середніх навчальних закладах і готувати молодь до майбутньої професійної діяльності.

Професійна орієнтація виступає як один із пріоритетних напрямків у формуванні кадрової політики держави та досягненні продуктивної зайнятості населення. Доцільність вивчення питання профорієнтаційної роботи полягає в тому, що процеси соціально-економічної трансформації в Україні в останні роки, кардинально змінюють умови відтворення та функціонування людини й висувають нові умови праці на ринку кадрів.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що на сьогоднішній день накопичений значний науковий та практичний досвід як вітчизняних так і зарубіжних вчених в сфері методології профорієнтаційного навчання і в галузі його практичного втілення в освітньо-виховний процес. Вітчизняними авторами розроблені моделі систем профорієнтаційної роботи в школі, що спираються на різноманітні традиційні та позакласні форми її реалізації – тематичні зустрічі, роботу гуртків, зустрічі із представниками різних професій, тематичні уроки. Проте проблемі реалізації профорієнтації через здійснення навчальних шкільних екскурсій, як форми позашкільного виховання, приділяється недостатньо уваги.

На підставі узагальнення педагогічного досвіду ми прийшли до висновку, що екскурсія виступає найбільш прогресивною формою мотивації учнів до оволодіння різними професіями і реалізації їх професійних схильностей та вподобань. Ознайомлення ж з професіями починається через глибоке дослідження взаємозв'язків між людиною та природою, ознайомлення з основами господарювання та економіки і розглядається в просторово-часовому аспекті. А це ефективніше здійснювати через шкільний предмет географії. Вчителю географії при цьому відводиться важлива роль координатора навчально-виховного процесу. При плануванні профорієнтації він передбачає заходи з профорієнтаційною тематикою, моделює пошукову діяльність учнів, формує їх професійну спрямованість, розширює загальний світогляд, розвиває пізнавальну самостійність.

Робота присвячена науково-педагогічному осмисленню проблеми реалізації профорієнтаційних екскурсій для старшокласників сільської школи Криничанського району Дніпропетровської області з метою затвердження їх свідомого вибору майбутньої професії й розробки для них відповідних профорієнтаційних тематичних екскурсій.

На першому етапі дослідження передбачається проведення соціологічного опитування серед учнів випускних (9 та 11) класів сільської школи Криничанського району Дніпропетровської області на предмет дослідження ступеня профорієнтаційної освіченості учнів. Для цього автором розроблений зміст й проведено письмове анкетування. Розроблений опитувальник складається з двох частин – переліку питань та

диференційовано-діагностичної анкети І.Л.Соломіна з «картою професій», яка дозволяє респонденту чітко визначитися із пріоритетною сферою своєї діяльності й можливими професіями майбутнього. У соціологічному дослідженні прийняло участь 25 респондентів.

Аналіз відповідей показав, що 84% опитаних вже визначилася із своїми планами після закінчення школи й намагатимуться продовжити навчання, чітко усвідомлюючи сферу своєї майбутньої діяльності. Встановлено, що більше всього на вибір майбутньої професії учнів з одного боку впливають батьки (на це вказали 52% опитаних), а з іншого – школа та вчителі (24% опитаних). Так, найчастіше, бажання батьків спрямовані на отримання дітьми «вигідних», «престижних» професій, які, однак, не завжди співпадають з власними бажаннями й можливостями школярів. З іншого боку шкільна пропаганда й агітація вчителів чинять не менший вплив на вибір учнів. Серед мотивів, які привертають увагу випускників до вибору професії є бажання отримувати гідну зарплатню з одного боку та переконання, що дана професія має високий престиж в суспільстві – з іншого. Серед недоліків майбутньої професії більшість учнів (64%) вказує на перенасиченість ринку праці фахівцями таких спеціальностей та складнощами щодо працевлаштування. Для деяких (16% опитаних) проблемним передбачається відсутність можливості кар'єрного росту.

Аналіз анкети І.Л. Соломіна, показав, що 44% респондентів відповідно до своїх пріоритетів мають схильність до професій типу «людина-техніка». Цих учнів приваблює обслуговування механізмів, обробка матеріалів та ремонт приладів. 24% опитаних прагнуть працювати з людьми. Основні їх устремління зосереджені в таких діях: «повідомляти», «роз'яснювати», «тренувати», «доносити», «надавати». Тому уподобання цих школярів окреслені в межах професій типу «людина-людина». Дещо менше – 20% пов'язують свої інтереси з діяльністю в межах типу «людина-природа». Ще менше учнів – 8% опитаних, мають вподобання в світі умовних знаків, символів, цифр та формул. Їх інтереси відповідають типу професій – «людина-знакова система». Лише 4% опитаних виявили уподобання до художнього відображення дійсності і за своїми схильностями віднесені до типу професій – «людина – художній образ».

Ми вважаємо, що подібний розподіл учнів за сферами їх схильностей не є випадковим. Більшість дітей, зокрема хлопців, зацікавлена в професіях типу «людина-техніка». Слід пам'ятати, що певні вподобання дітей і любов до праці закладаються ще в дитинстві батьками. А тому схильність їх до праці на землі та в умовах сільської місцевості є цілком природним явищем, адже відповідає способу життя їх сімей. Це ж стосується й хлопців та дівчат, що за своїми професійними вподобаннями увійшли до типу «людина-людина».

На другому етапі дослідження автором надана географічна характеристика Криничанського району Дніпропетровської області, у межах яко-

го планується розробка й проведення профорієнтаційних екскурсій та створений перелік господарських об'єктів району, що потенційно можуть бути використані як об'єкти показу. Серед них більшість складають заклади виробничої сфери, меншість – невиробничої. Відповідно до господарського профілю району – переважають об'єкти сільськогосподарсько-го призначення.

Враховуючи той факт, що об'єкти перегляду розосереджені по території адмінрайону нерівномірно, виявилось доцільним визначити ступінь територіальної наближеності останніх.

Структурно зібрана інформація по об'єктах дозволяє, з одного боку, чіткіше зорієнтуватися у профілях виробництва на Криничанщині, окреслити коло професій з найбільшим й найменшим попитом, оцінити загальну ситуацію на ринку праці як всього району, так і окремих його населених пунктів.

З іншого боку, зібрана інформація дозволяє здійснювати моніторинг самих потенційних об'єктів показу із можливістю вибору серед них найбільш значимих, або таких, де наочніше можна ознайомити учнів із технологічними виробничими процесами, сутністю й умовами праці фахівців окремих професій.

Проведене дослідження показало, що географія, як шкільний предмет, має великі можливості для формування інтересу у старшокласників до професії. Професійну орієнтацію у молоді слід здійснювати на базі загальноосвітніх шкіл у процесі навчальних профорієнтаційних екскурсій, які дозволяють реалізувати принципи наочності й науковості навчання, зміцнити його зв'язок з життям та практикою. На підготовчому до екскурсій етапі доцільно проводити соціологічне опитування учнів з приводу їх спрямованості на певний вид або рід професійної діяльності. Така попередня робота має широкі можливості у виборі змісту, форм, методів і прийомів профорієнтації; в ній найбільш яскраво проявляється творчість і ініціатива учнів і педагогів; вона допомагає об'єднати зусилля вчителів й сім'ї та дає позитивний результат у подальшому виборі професії.

Науковий керівник: Л.І. Зеленська, д-р пед. наук, проф.

Т.О. Гуріна,
*2-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

РОЛЬ СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Дослідження сім'ї як соціального інституту та її впливу на формування особистості не втрачає актуальності на будь-якому етапі розви-

тку суспільства, оскільки, сім'я відіграє особливу роль у даному процесі. Саме вона виступає в ньому як носій «соціальної спадкоємності». Сім'я є найважливішим соціальним інститутом, це ціла система зв'язків: шлюбних і родинних, господарських і правових, етичних і психологічних. Тому сім'я відтворює людину не тільки як біологічну істоту, але і як громадянина, оскільки саме в ній, передусім, відбувається формування особистості.

Сім'я як найважливіший соціальний інститут досліджувалася класиками соціології – Л. Морганом, Ф. Енгельсом, М. Ковалевським, Ф. Ле Пле, Б. Малиновським, О. Контом, Е. Дюркгеймом, П. Сорокіним, Г. Спенсером та ін. Аналіз тенденцій розвитку сучасної сім'ї як соціального інституту подається у працях зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Е. Берджеса, У. Гуда, Х. Локка, Т. Парсонса, Е. Гіденса, П. Бергера, А. Антонова, С. Голод, М. Мацковського, В. Медкова, Н. Римашевської, Г. Сілладзе, А. Харчева, О. Балакірева, Н. Лавриненко, А. Ноур, В. Пилипенко, Л. Чуйко, Ю. Якубова та ін.

У дослідження проблеми розвитку особистості в сім'ї, характеру взаємовідносин між батьками та дітьми важливий внесок зробили видатні зарубіжні та вітчизняні психологи і педагоги Е. Фромм, Д. Бомринд, Е. Еріксон, Л. Виготський, О. Леонтьєв, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, А. Гречишкіна, Т. Кравченко та ін.

Як правило, в сучасних визначеннях сім'ї підкреслюються всі ці характеристики. Так, Н. Смелзер вважає сім'єю засновані на кровній спорідненості, шлюбі або усиновленні об'єднання людей, зв'язаних спільністю побуту і взаємною відповідальністю за виховання дітей. Відомий дослідник сім'ї А. Харчев звертає увагу на зв'язок сім'ї з потребами суспільства. Він розглядає сім'ю як історично конкретну систему шлюбних взаємин, як малу соціальну групу, члени якої пов'язані шлюбними, родинними відносинами, спільністю побуту і взаємною моральною відповідальністю. Соціальна необхідність сім'ї, на думку вченого, була обумовленою потребою суспільства у фізичному і духовному відтворенні населення.

Ми вважаємо, що складний характер сім'ї як соціального утворення вимагає різних методологічних підходів до її соціологічного аналізу. Так, як мала контактна група, сім'я вивчається, перш за все, на мікрорівні, особлива увага при цьому звертається на аналіз міжособистісної взаємодії в сім'ї, організацію сімейного життя, групову поведінку. Як соціальний інститут сім'я вивчається на макрорівні, в цьому плані аналізуються, перш за все, її соціальні функції.

Як уже зазначалося, сім'я як соціальний інститут є об'єктом теоретичного соціологічного аналізу на макрорівні. Такий аналіз дає змогу з'ясувати типи сім'ї і шлюбу в різних культурах, їх зв'язок з іншими соціальними інститутами та системами, визначити функції сім'ї і з'ясувати, наскільки функціонування сім'ї і спосіб її життя відповідають потребам суспільства. При цьому вивчаються не конкретні сім'ї, а зразки сімейної

поведінки, притаманні певним культурам чи соціальним групам, аналізуються основні ролі членів сім'ї, ефективність їх виконання, суспільні функції сім'ї, причини та наслідки недостатньої реалізації цих функцій за різних культурно-історичних умов, соціальний механізм зміцнення сімейних норм та цінностей, співвідношення з ними реальної поведінки членів різних типів сімей тощо.

На нашу думку сім'я як соціальний інститут, власне, і виникає для реалізації соціальних функцій. Сім'я покликана, з одного боку, забезпечити фізичне і духовне відтворення населення, тобто виконати таку соціальну функцію, яка «не під силу» жодному іншому соціальному інституту. Причому, в процесі подібного відтворення реалізуються такі функції сім'ї, як репродуктивна, виховна, функція первинного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, функція дозвілля, емоційна.

Виходячи із зазначеного, сім'я є природним середовищем формування особистості дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передавання культурних цінностей від покоління до покоління.

Так, у своєму дослідженні Т. Кравченко наводить певні особливості сім'ї, що істотно впливають на становлення особистості дитини. Розглянемо їх детальніше.

По-перше, наявність усіх форм життєдіяльності людини, що реалізуються через функції сім'ї. У результаті сім'я формує власний спосіб життя, мікрокультуру, основою якої є цінності й елементи культури суспільства чи окремих його соціальних верств. Таким чином, сім'я – це суспільство в мініатюрі, з якого вибудовується соціальна взаємодія загалом.

По-друге, включеність дитини в сім'ю з дня її народження, формування саме в сім'ї перших уявлень про те, що добре і що погано, що таке добро і зло, коли дитина найбільшою мірою сприймає виховні впливи. Фактично сім'я є першою сполучною ланкою між людиною і суспільством, яка передає від покоління до покоління генетичний код, певні соціальні цінності, що на суб'єктивному рівні є ціннісними орієнтаціями членів сім'ї.

По-третє, безперервність і тривалість контакту людей різної статі, віку, з різним обсягом життєвого досвіду спричинюються до інтеріоризації дітьми зразків поведінки, насамперед батьків, і тільки потім – людей поза сім'єю.

По-четверте, переважно емоційний характер зв'язків між членами сім'ї, що базуються на любові й симпатії, створює сприятливу основу для функціонування таких неусвідомлюваних дитиною соціально-психологічних механізмів впливу, як наслідування, навіювання, психологічне «зараження». При цьому забарвленість емоційних контактів впливає на формування почуття задоволення (незадоволення) собою і оточенням.

Особливо значною роль сім'ї у становленні особистості дитини є на первинному етапі її соціалізації.

Отже, включаючись у ціннісно-нормативну систему суспільства, сім'я виступає як соціальний інститут, своєрідний ціннісно-нормативний комплекс, за допомогою якого регулюється й контролюється поведінка її членів, визначаються їхні соціальні ролі та статуси, формується особистість дитини. При цьому, характер сімейних взаємовідносин, стиль виховання, прийняті в сім'ї цінності визначають ставлення дитини до себе і до інших людей, спрямовують її духовне зростання або, навпаки, перешкоджають розвитку її особистості.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

О.А. Дербак,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА. МЕТА І МІСІЯ КОДЕКСУ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ПРО ОСВІТУ

Система вищої освіти Республіки Молдова відносно молода і основний її розквіт відбувся у Радянську епоху. На даному етапі в Молдові функціонує 19 державних і 15 приватних вищих навчальних закладів. Приблизно 102,5 студентів здобувають вищу освіти, серед них 80% навчаються у державних університетах, а 20% - у приватних вишах. 64,7% студентів здійснюють підготовку на денних відділеннях і 35,3% - на заочних. Основним нормативно-правовим документом про освіту у Молдові являється Кодекс Республіки Молдова про освіту.

В даному Кодексі наголошено мету, яка являється ключовим фактором для розвитку вищої освіти: штатний педагогічний працівник – особа, яка займає педагогічну (у вищій освіті – педагогічну і науково-педагогічну) посаду, яка здійснює свою основну діяльність в одному освітньому закладі та включене в штатний розклад даного установи; допоміжний педагогічний персонал – кваліфіковані фахівці в галузі педагогіки, психопедагогіки та спеціальної психопедагогіки, які надають психопедагогічну допомогу дітям з особливими освітніми потребами; якість освіти – сукупність характеристик освітньої програми і її організаторів, які задовольняються очікування споживачів, що впливають із стандартів якості; професійна підготовка – процес навчання, в результаті якого набувається кваліфікація, яка підтверджується сертифікатом або дипломом, виданими відповідно до закону; система освіти – сукупність установ

та організацій (освітніх, економічних, політичних, наукових, культурних, громадських), а також спільнот (сім'я, народ, нація, професійні групи, за-соби масової інформації), які безпосередньо або опосередковано, експлі-цитно чи імпліцитно здійснюють освітні функції, забезпечуючи процес формування та розвитку особистості в рамках формального, неформаль-ного та інформальної освіти; державні освітні стандарти – обов'язкові умови реалізації освітніх програм на всіх рівнях і циклах освіти в публіч-них і приватних освітніх установах, а також мінімальні обов'язкові ви-моги до змісту освітніх програм, максимальному обсягу роботи, необхід-ному від дитини, учня або студента і педагогічного працівника, до інф-раструктури і оснащенню освітнього закладу, до рівня підготовки ви-пускників та організації процесу навчання. Державні освітні стандарти є основою для об'єктивної оцінки якості та рівня навчання та кваліфікації випускників незалежно від форми навчання; базові національні стандар-ти – сукупність вимог, що визначають оптимальний рівень реалізації ді-яльності постачальника освітніх послуг / установи – постачальника освіт-ніх послуг на основі перевірених практик, існуючих на національному, європейському або міжнародному рівні. Базові національні стандарти за-стосовні до кожної освітньої програми і кожній установі.

Вища освіта являється основним чинником культурного, економіч-ного і соціального розвитку суспільства, все більш ґрунтується на зна-ннях, і провідником прав людини, сталого розвитку, демократії, миру і справедливості. Місією вищої освіти є: створення, збереження та поши-рення знань на найвищому рівні; підготовка фахівців вищої кваліфіка-ції, здатних конкурувати на національному та міжнародному ринку пра-ці; забезпечення можливостей професійної підготовки протягом усьо-го життя; збереження, розвиток і просування національних культурно-історичних цінностей в контексті культурного розмаїття.

Вища освіта організовується в університетах, академіях, інститу-тах, вищих школах, школах вищих досліджень та інших подібних устано-вах. Установи вищої освіти створюються, реорганізуються і ліквідуються Урядом за ініціативи засновника.

В залежності від наданих освітніх програм установам вищої освіти присвоюється одна з наступних трьох категорій: категорія А; категорія В; категорія С.

Установа вищої освіти відноситься до категорії А, якщо: реалізує вищу освіту за одним або кількома напрямками професійної підготовки; здійснює науково-дослідну, разработочну, інноваційну або художньо-творчу діяльність; надає програми ліценціатури, магістратури та докторантури.

Установа вищої освіти відноситься до категорії В, якщо: реалізує вищу освіту за одним або кількома напрямками професійної підготовки; здійснює науково-дослідну, разработочну, інноваційну або художньо-творчу діяльність; надає програми ліценціатури і магістратури.

Установа вищої освіти відноситься до категорії С, якщо: реалізує вищу освіту за одним напрямком професійної підготовки; здійснює науково-дослідну чи художньо-творчу діяльність; надає програми ліценціатури.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

А.З. Дидіва,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ІННОВАЦІЙНІ СТРУКТУРИ В ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Наразі процеси глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку всього українського суспільства і громадської сфери зокрема, вимагають нових підходів до роботи громадських організацій, упровадження інноваційних технологій, що мають забезпечити ефективність їх діяльності, конкурентоспроможність на тлі численних об'єднань, які діють в Україні. Серед інноваційних технологій діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій останніми роками дедалі більшої популярності набувають технології *паблік рілейшнз* і *фандрайзингу*, оволодіння якими є важливим для фахівців, що взаємодіють з громадськими дитячими організаціями, насамперед для соціальних педагогів.

Паблік рілейшнз у діяльності громадських дитячих організацій є новим підходом до вирішення питання. У повсякденній роботі дитячі громадські організації нерідко стикаються з байдужістю, незрозумінням, а інколи й негативним ставленням до їх діяльності з боку влади, громадян, подеколи інших громадських організацій. Основна причина цих явищ – недостатня поінформованість щодо програмних цілей об'єднання, його діяльності та досягнутих результатів. Тому налагодження ефективних зв'язків із громадськістю (Public Relations, PR-діяльність) є важливим завданням сучасної громадської організації.

PR-діяльність громадської організації – це конструктивні заходи, спрямовані на створення позитивного іміджу організації, розширення сфери її впливу, залучення нових волонтерів, зацікавлення влади у співпраці, підтримку населення, встановлення та зміцнення партнерських контактів. Зв'язки з громадськістю необхідні громадській організації для того, щоб суспільство та влада усвідомили її мету, сприяли поширенню її ідей, допомагали у повсякденній діяльності. Вони також потрібні для встановлення двостороннього зв'язку із громадськістю і владними структурами, спілкування з тими, кому організація прагне допомогти сво-

єю діяльністю, залучення спонсорів (грантодавців) до фінансування проєктів і програми організації.

Загалом, функції PR є набагато ширшими. У великих корпоративних організаціях комплекс таких заходів здійснюють фахівці. Однак в умовах діяльності громадської дитячої організації можливо залучати напрями та механізми PR-діяльності, які не потребують фахової PR-підготовки. PR-діяльність не передбачає «нав'язування» власних ідей чи поглядів; настирливої пропаганди послуг, застосування хитрощів чи химерних трюків, самореклами (найефективнішим методом впливу є акцентування уваги на проблемі, задля розв'язання якої створена організація), зосередження всіх зусиль тільки на роботі з пресою (хоча співпраця зі ЗМІ – одна з найважливіших складових діяльності організації).

Зауважимо, що дитячі громадські організації у PR-діяльності застосовують такі основні канали комунікацій: 1. Інформування через засоби масової інформації (укладання та поширення прес-релізів; прес-конференції, брифінги; прес-тури; участь представників організації в теле- й радіопрограмах, передачах тощо; створення тематичних теле- та радіопрограм, власних рубрик у газетах, забезпечення авторів рубрик ексклюзивною інформацією; «прямі ефіри»; інтерв'ю; написання та розміщення спеціалізованих публікацій; комплексний медіа-супровід надзвичайно важливих подій організації). 2. Лобіювання своїх інтересів в органах влади. Це офіційні та неформальні контакти з владою, спрямовані на ухвалення рішень в інтересах організації (пряме інформування посадовців; особисті офіційні та робочі зустрічі; створення лобістських коаліцій; активна участь у заходах органів влади та місцевого самоврядування; ініціювання громадських звернень, громадських зборів, слухань, місцевих референдумів, масових акцій тощо; посередницькі заходи в узгоджувальних процесах між органами влади та місцевими організованими громадами; залучення посадовців до безпосередньої діяльності організації). 3. Організація власних PR-заходів – полягає у підготовці і проведенні спеціальних подій (зустрічі з громадськістю; виставки, презентації, конкурси, фестивалі; церемоніальні події; різноманітні «аукціони»; оприлюднення результатів публічних рейтингів; засідання круглих столів; розважальні, спортивно-масові чи культурно-пізнавальні заходи; телемарафони тощо). 4. Загальне інформування цільових аудиторій (виготовлення та поширення власних презентаційно-інформаційних матеріалів, популяризаційних атрибутів; електронні та поштові розсилання за заздалегідь укладеними списками; обов'язкове відвідування заходів інших організацій (інституцій), виступи, привітання тощо; створення веб-сайтів і порталів, організація конференцій у мережі Інтернет).

Ефективну реалізацію цих PR-заходів у громадській організації забезпечує PR-менеджер чи прес-секретар. Їхні посадові обов'язки, які може виконувати і соціальний педагог, охоплюють: поширення всіма можливи-

ми каналами інформації щодо місії, політики, функцій, послуг та повсякденної роботи організації; збирання і зберігання всіх публікацій, інформативних та ілюстративних матеріалів, що стосуються діяльності організації. Соціальний педагог у ролі PR-менеджера громадської дитячої чи молодіжної організації у змозі забезпечити надійний двосторонній зв'язок між організацією та громадськістю.

Він також може ознайомити членів організації з основними методами організації та здійснення PR-заходів. Крім політичної нестабільності в державі, недосконалості організаційної структури, недостатнього досвіду керування організацією, соціальної пасивності широкого загалу молоді, для більшості дитячих та молодіжних громадських організацій проблемою був і залишається брак коштів. Тому пошук джерел фінансування є основною складовою діяльності сучасних дитячих та молодіжних громадських організацій.

Розглянемо сутність фандрайзингу. З огляду на актуальність проблеми фінансування сучасні дитячі і молодіжні громадські організації змушені опановувати і здійснювати технологію фандрайзингу – діяльності, спрямованої на пошук фінансів для реалізації неприбуткових програм і проєктів. Фандрайзинг – спланована і безперервна діяльність, спрямована на забезпечення організації ресурсами, необхідними для реалізації її статутних завдань. Аналіз останніх наукових досліджень засвідчує, що поняття фандрайзингу висвітлюється однобічно. Дослідник З. Бондаренко вказує, що майже в усіх статтях *фандрейзинг (fundraising)* трактується як комплекс взаємопов'язаних *заходів*, спрямованих на залучення різноманітних ресурсів, необхідних організації для реалізації її місії; подання запитів на отримання коштів на благодійні або суспільно-корисні цілі. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери розглядає сутність цього поняття так: “Фандрайзинг (англ. – foundrising) діяльність, яка забезпечує здобування різноманітних ресурсів організації та людини для виконання соціально важливих цілей. В основі терміна *fund* та *rising*, відповідно *fund* – створювати, здобувати, обґрунтовувати, консолідувати, знайдений, фінанси, фонд; *rising* – піднімати, підвищення, зростаючий, що підвищується, який набуває ваги. Інколи при написанні використовують фандрейзинг, фондрайзинг”.

Основними завданнями фандрайзингу є: 1) залучення ресурсів для реалізації цільових програм; 2) аналіз ефективності діяльності організації; 3) накопичення нових ідей для реалізації майбутніх програм; 4) підвищення іміджу організації та зміцнення довіри громадськості; 5) інформування громадськості щодо проблем, які вирішує організація.

Успішність здійснення фандрайзингу залежить від уміння розробляти проєкти, програми, налагоджувати контакти з потенційними партнерами, організаціями і фондами, які можуть профінансувати ці проєкти. Фандрайзинг передбачає кілька етапів. Розглянемо їх.

1. Визначення потреб. На цьому етапі з'ясовують проблеми і потреби організації, формують їх актуальність і невідкладність, визначають шляхи подолання проблем, очікувані результати та необхідні витрати (ресурси). 2. Пошук джерел фінансування. Охоплює розроблення стратегії фандрайзingu, аналіз джерел фінансування (донорів), визначення їхнього потенціалу та інтересів, вивчення можливості підтримання ідеї через направлення до обраного фонду листа-запиту. 3. Аналіз результатів. На цьому етапі аналізують та оцінюють здійснену роботу. З урахуванням отриманого досвіду планують подальшу роботу.

Отже, фандрайзingu у громадських дитячих організаціях – запорука їх успішного функціонування в сучасних умовах, знаходження різних джерел фінансування своєї діяльності.

Науковий керівник: З.П. Бондаренко, канд. пед. наук, доц.

O.A. Efimenko,

1st year of study

Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

PEDAGOGY AS A SCIENCE

Pedagogy as a system of knowledge about education and upbringing, can be considered the oldest science. Humanity from the very beginning of its existence, thanks to this science, passed on knowledge from one generation to the next. But as a science, pedagogy took shape thanks to Jan Amos Comenius. Later, at the turn of the 19-20 centuries, from the system of pedagogical sciences was separated psychology, which from the beginning developed in the depths of pedagogy. Psychological knowledge, ideas and doctrines were aimed at providing task-related training and education. Pedagogy is a fundamental social science that studies the patterns of implementation of educational activities and the functioning of the education system.

The concept of “pedagogy” has a very long history. It appeared in the times of Ancient Greece and comes from the word “teacher” that originally meant a man or slave who accompanied a child of his owner to school. The use of the words “pedagogy”, “didactics” etc. as terms we associate with the name of the prominent Czech educator Jan Amos Comenius., the father of pedagogy, the man who first developed the scientific apparatus of pedagogy as a science.

The subject of science from the point of view of methodology of social sciences is the field of issues that are studied by this science. The subject of pedagogy as a science is education, education, and education.

The object of the science from the point of view of methodology of social science is that this science is that this science is exercising its influence and what is changing as a result.

The object of pedagogical science education is not a man, but the personality of the person. The subjects of the pedagogical activities (in the social sciences, this is what is involved in the process and not only experiencing its effect) are those who fulfill pedagogical functions in society, and on the other hand, those who acquire certain knowledge in the education system.

The methodology of the social Sciences defines two types among patterns of scientific knowledge: science industry and related science. We refer to such branch of science, which, in turn, are divided into various specific research areas (i.e., science, which is divided into other sciences). Specialized science is a specialized scientific field which studies one particular direction.

Pedagogy is the industry because the industry has its own structure and consists of a variety of pedagogical sciences.

Pedagogy is the fundamental on in the public sector sciences. A specific feature of pedagogy as a fundamental science is that it is the bedrock of all sciences because it ensures the development of scientific knowledge on how to accumulate knowledge and pass it on from generation to generation. Pedagogy concerns the sphere of human relationships engaged in the study of human influence on a person in a public context.

*Scientific and language supervision by Doctor of Pedagogy, Professor
Oleg Tarnopolsky.*

О.О. Євтушенко,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ

Останнім часом все більше зростає кількість дітей, що мають мовленнєві порушення. За даними світової статистики, за останнє десятиліття частка дітей із діагнозом «загальне недорозвинення мовлення» досягла 70%.

Найпоширенішим порушенням є порушення звуковимови – дислалія. Особливо цей діагноз спостерігається у дітей дошкільного віку, в результаті чого проблема профілактики і корекції цього порушення носить актуальний характер.

Дислалія – це порушення звуковимови при збереженому слухові та збереженій іннервації мовленнєвого апарату, що найчастіше виявляється у дитячому віці. Розрізняють дві основні форми дислалії: функціональну і механічну (органічну).

Функціональна дислалія – порушення звуковимови за відсутності органічних порушень у будові артикуляційного апарату і центральної нервової системи, обумовлене порушенням (слабкістю) основних нейродинамічних процесів при нормальному фізичному слухові. Порушенням є вимовлення одного або кількох звуків.

Механічна (органічна) дислалія порушення звуковимови, зумовлене дефектами периферичного мовленнєвого апарату, при цьому порушується вимовлення групи звуків. При органічній дислалії першочерговим завданням виступає усунення причини (виправлення зубного ряду, підрізання під'язикової вуздечки).

У результаті порушень звуковимови, діти спотворюють, замінюють, пропускають або змішують звуки в мовленні. Такі види порушень у сучасних логопедичних дослідженнях підрозділяються на дві категорії. Заміни й змішування звуків кваліфікуються як фонологічні (Ф.Ф. Рау), або фонематичні (Р.С. Левіна), тобто дефекти, за яких порушена система мовлення. Перекручування (спотворення) звуків кваліфікуються як антропофонічні (Ф.Ф. Рау), або фонетичні (Р.С. Левіна) – дефекти, за яких порушується вимовний рівень мовлення.

Прийнято вважати, що помилки у вимові, виявлені до п'яти років є нормою, подолання яких з часом здійснюється спонтанно. Проте, нерідко на прийом до логопеда батьки починають приводити дітей, на початку навчального року, зі скаргою на погане мовлення, а в процесі обстеження виявляють, що аналогічні вади звуковимови спостерігаються у найближчому оточенні. Для того, щоб дитина вимовляла звуки правильно, необхідно, щоб вона їх правильно чула. У дітей із дислалією ця функція порушена. Вони не чують своїх помилок у звуковимові. Через це дитина не може вимовити звук, спотворюючийого і пропускаючи, абозамінює один звук на інший.

Важливо підкреслити, що порушення звуковимови досить негативно впливають на пізнавальну сферу дитини, адже саме на початку дошкільного віку увага, пам'ять, мислення, сприйняття та уява носять мимовільний характер. Коли дитина потрапляє до суспільства, від неї вимагається повноцінне засвоєння засобів спілкування. Оскільки у дошкільників домінує наочно-образне мислення, згодом мовленнєві висловлювання сприяють усвідомленню ходу і результату дії, пошуку вирішення задач, сприйняття навколишнього середовища. Діти починають мислити, висловлювати свої думки через мовлення та поєднувати мовлення та дію.

Дошкільники із типовим розвитком виявляють високий рівень пізнавальної потреби, чого, на жаль, зовсім не спостерігається у дошкільників із дислалією. Пізнавальні процеси, такі як: увага, пам'ять, мислення, сприйняття, уяв таких дітей є досить розвинутими. Більшість фахівців, вивчаючих це порушення, пов'язують проблему зниження пізнавальної діяльності з недостатньою рухливістю основних нервових процесів у корі головного мозку. Проте, це питання є не досить розглянутим.

Проводячи дослідження дошкільників із дислалією, які перебувають у ДНЗ «№ 347» м. Дніпропетровська (взяли участь 18 дітей) ми ставили перед собою мету – дослідити особливості пізнавального розвитку дошкільників із дислалією. Нами було застосована низка діагностичних методик (методика дослідження невербального інтелекту у молодших дошкільників мовлення за Ю. В. Рибцун, за допомогою якої ми дослідили зорове сприймання, увагу та рівні сформованості невербального інтелекту; методика Р. С. Немова «Запам'ятай малюнки», за допомогою якої ми провели дослідження пам'яті та «Нісенітниця», яка допомогла нам дослідити мислення та увагу). В результаті проведеної роботи ми отримали наступні показники:

За методикою Ю. В. Рибцун серед дітей із дислалією:

1) не виявлено високого та дуже високого рівнів зорового сприймання; середній рівень становить 28%; низький рівень 50%;

2) не встановлено дуже високого рівня сформованості уваги; низький рівень – більше 33%;

3) є діти, що мають нормальний рівень сформованості невербального інтелекту, проте їх досить мало, лише 22%; нижче норми становить 28%; нижче вікової норми – 50%;

За методикою Р. С. Немова «Запам'ятай малюнки» та «Нісенітниця» було виявлено:

1) низький та нижче вікової норми рівні сформованості операцій мислення – 50%;

2) низький рівень об'єму короточасної зорової пам'яті – 17%; лише одна дитина має високий рівень сформованості об'єму короточасної зорової пам'яті, але більшість дітей мають певні труднощі у запам'ятовуванні та утримуванні інформації – 50%;

3) низький (56%) та дуже низький рівень (11%) образних уявлень про оточуючий світ і про логічні зв'язки і відношення.

Після проведення дослідження ми дійшли висновку, що пізнавальні можливості дітей із порушенням дислалії знаходяться на досить низькому рівні. Увага при дислалії менш стійка, ніж в нормі. Відрізняється знижений рівень переключення. Пам'ять у дітей з дислалією характеризується звуженням обсягу запам'ятовування, помилками при відтворенні. В таких дітей спостерігається конкретність мислення, зниження рівня узагальнення та уповільнене протікання інтелектуальних процесів, а також бідність та фрагментарність сприйняття. Отримані дані свідчать про необхідність проведення корекційної роботи, яка буде спрямована не тільки на виправлення та формування правильної звуковимови, а й на розвиток таких важливих пізнавальних процесів, як пам'ять, сприйняття, увага, мислення та уява, що й стане подальшим кроком нашого дослідження.

Науковий керівник: Н.В. Никоненко, канд. пед. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Одним із актуальних питань сучасної спеціальної педагогіки є статеве виховання дітей із порушенням інтелекту. Статеве виховання дітей з інтелектуальною недостатністю проводиться в багатьох країнах. Видатні вчені, як в минулому так і в теперішньому приділяють чималу увагу вивченню психосексуальних особливостей таких дітей. Дослідники вважають, що відставання, прискорення та асинхронія статевого дозрівання викликають психосексуальні аномалії і заважають соціальній адаптації.

Досягнувши свого статевого дозрівання, діти дуже часто змушені майже повністю подавляти статевий потяг, що робить їх підвищено збудливими, оскільки вони не можуть знайти вихід своїм емоціям. Вони хочуть тепла і ласки, і ці їх бажання в багатьох випадках втілюється в форму сексуальних дій. Отже, розумово відсталі діти являються найвразливішою частиною підростаючого покоління стосовно статевих стосунків, сексуального насилля, його патологій.

У суспільстві переважає думка, що якщо підлітки з інтелектуальною недостатністю мають психічний розвиток дитини, то до них і потрібно ставитися як до маленької дитини, їх потрібно «захищати» від всього, всіх можливих проблем і негараздів, зокрема тих, які стосуються питань статі.

Отже, спеціальним педагогам, які працюють із такими дітьми, необхідно не лише щоденно здійснювати статеве виховання, але й доводити його необхідність батькам, дідусям та бабусям своїх вихованців. Однак цього недостатньо, оскільки статеве виховання підлітків здійснюється всіма людьми, які його оточують, з якими вони тісно спілкуються, і які вважаються провідниками у цій галузі.

Для цієї категорії дітей, сімейне і статеве виховання мають більше значення, ніж для дітей з типовим розвитком, оскільки саме від батьків, педагогів та інших близьких людей залежить їх майбутня інтеграція і соціалізація в суспільстві. Також велике значення має домашня атмосфера: відсутність одного з батьків, нестача любові та тепла у стосунках з рідними, обмеженість спілкування з іншими людьми, незадовільні соціальні і матеріальні умови, алкогольна пристрасть близьких негативно впливають на психофізіологічний розвиток кожної дитини, проте особливо дитини з інтелектуальною недостатністю. У цій ролі виступають не тільки батьки й педагоги, але і друзі, однолітки та засоби масової інформації. Значну роль в статевому вихованні відіграють організовані групи підлітків. Вони не

пов'язані авторитетом дорослих, їх компанії обговорюють багато питань, у тому числі тих, що стосуються відносин між статями.

Діти з особливими потребами надто легко сприймають недостовірну і перекручену інформацію, наслідують неправильну непристойну поведінку, легко піддаються негативним впливам. Вони погано усвідомлюють свої дії у разі сексуальних домагань, наслідки раннього статевого акту, заходи захисту від хвороб, які передаються статевим шляхом.

Відповідно до результатів досліджень низки авторів (В. В. Абраменкової, Т.Л. Шиловой та інших) статеве виховання жодною мірою не стимулює ранній початок статевого життя. Навпаки, статеве виховання позитивно впливає на особистість дитини, сприяє їх більшій обізнаності завдяки отриманню правдивих знань, що утверджує терпимість, розуміння та толерантність до поглядів і поведінки інших.

Сексуальний розвиток дітей з розумовою відсталістю, та і взагалі дітей з особливими потребами, має принципове значення для особистості і міжособистісних стосунків. Воно потребує відповідної уваги і педагогічної допомоги, яке повинно передбачати загальне виховання, особливо виховання емоційності і стриманості. Тому ми вважаємо, що питання статевої освіти повинні включатися в програми різних навчальних предметів для осіб із особливостями інтелектуального розвитку.

Науковий керівник: Н.В. Никоненко, канд. пед. наук, доц.

К.Г. Завізіон,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Соціальне замовлення сьогодні висуває дедалі вищі вимоги до якості підготовки майбутніх перекладачів. Успішний перекладач має не лише досконало володіти двома мовами, а і виступати посередником між представниками двох культур. Усвідомлюючи зміни в суспільстві та потреби сучасного ринку праці, ми пропонуємо розглянути основні підходи до формування комунікативної культури майбутніх перекладачів.

За визначенням С. Ніколаєвої «підхід – це загальна вихідна концептуальна позиція, яка є вирішальною у розгляді та визначенні інших підпорядкованих концептуальних положень». І. Колеснікова вважає, що підхід до навчання – це практична реалізація основної домінуючої ідеї навчання у вигляді певної стратегії та засобами того чи іншого метода навчання. Ми пропонуємо визначити підхід до формування комунікативної культури-

ри як стратегію навчання та вибір методу навчання, за допомогою якого реалізується ця стратегія.

Розглянемо поняття культури в цілому, а також дамо визначення термінам «комунікативна культура» та «комунікативна культура перекладача». У. Самнер визначає культуру як «сукупність пристосувань людини до умов її життя». М. Херсцковиц стверджує, що культура це сума поведінки та образу мислення, яке утворює дане суспільство. Н. Мітрова визначає комунікативну культуру в широкому значенні поняття «як сукупність умінь і навичок, які забезпечують доброзичливу взаємодію людей, ефективне вирішення різноманітних завдань спілкування. Вона складається з комунікативної освіченості, що передбачає опанування психологічних та етичних знань (фактів, уявлень, понять, етичних законів, цінностей тощо), умінь, правил і нормативів у сфері спілкування, що виявляються в кругозорі, загальній ерудиції, здатності до позитивного мислення і пошуків виходу з ситуацій, що склалися, та комунікативної етики». Враховуючі зазначене вище, в нашому дослідженні ми пропонуємо використовувати наступне визначення: «Комунікативна культура перекладача – це структурно-функціональна єдність професійних знань, умінь та навичок індивіда, що дозволяють йому досягати соціально-комунікативних цілей в процесі фахової діяльності».

У сучасній методиці викладання іноземних мов найпоширенішими є наступні підходи до навчання: комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, рефлексивний, культурологічний, рівневий, професійно-орієнтований, особистісно-орієнтований, біхевіорестичний, когнітивний, гуманістичний, дедуктивний, лексичний, структурний та інші.

Враховуючи основні цілі та задачі формування комунікативної культури майбутніх перекладачів, ми вважаємо що в процесі підготовки студентів-філологів найбільш доцільним буде використання діялісного підходу (втілюється у комунікативному та інтенсивних методах навчання), професійно-орієнтованого підходу (передбачає урахування на заняттях інтересів учнів та потреби їх майбутньої професії), компетентнісного підходу (пропонує переорієнтацію з процесу на результат освіти) та культурологічного підходу (передбачає у процесі занять активну взаємодію мови та культури її носіїв), адже вони спрямовані на формування усіх умінь та навичок необхідних для успішної роботи перекладача.

Проаналізувавши визначення термінів «комунікативна культура» та «підхід до навчання» що пропонуються вітчизняними та зарубіжними, ми дійшли висновку, що лише гармонійне поєднання даних чотирьох підходів дасть змогу підвищити ефективність формування комунікативної культури майбутніх перекладачів та зробить їх конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

Д.П. Заикина,
аспирант,

Криворожский национальный университет

СИНЕМАНТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ТЕРМИНОЛОГИИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА ПРИМЕРЕ ГОРНОГО ДЕЛА)

В современном мире особенно важным становится интенсивный обмен информацией внутри профессиональных сообществ практически во всех предметных областях, тем более это актуально для стратегически важных областей. Среди многочисленных профессиональных вариантов языка выделяется профессиональный язык горнодобывающей промышленности.

Данное исследование посвящено рассмотрению особенностей семантики английских фразовых глаголов, используемых в качестве термина в английской горной терминологии. Поскольку терминология несет основную когнитивную информацию об определенной области знания, то исследование самих терминов, их семантики, функционирования позволяет больше узнать как о деятельности человека в этой области знания, так и о самой области в целом. Глаголы как нельзя лучше раскрывают особенности деятельности человека в данной области. В этой связи выбранная тема исследования видится актуальной.

Англо-украинский, украинско-английский справочный словарь для горных инженеров содержит единицы профессионального варианта английского языка, используемого горняками англоязычных стран в неофициальном общении. В словаре зафиксированы: (а) профессионализмы, например, **arrow** остроконечный, тонкий металлический прут приблизительно пол фута длиной, с кольцом в другом конце, используемый в межевании; (б) профессиональные жаргонизмы – единицы горного дела, значение которых не имеет параллелей в терминосфере соответствующего вида деятельности.

Профессиональные жаргонизмы в отличие от профессионализмов, как правило, обозначают предметы, явления, действия, не связанные непосредственно с профессиональной деятельностью и имеющие отчетливое коннотативное наращение. Например, в английском языке: **cat** сущ. цилиндр в несколько дюймов длиной, используемый для взрывов; **comet** сущ. открыто-горящая ручная лампа с факелом подобным пламени. Граница между профессионализмами и профессиональными жаргонизмами расплывчата, нечетка, условна. Часто единственным критерием их различия является наличие или отсутствие специфической образности и экспрессии.

Рассмотрим иллюстрации многословных единиц тезауруса украинского и английского вариантов англо-украинский, украинско-английский

справочный словарь для горных инженеров по структурно- украинским группам:

- субстантивно-субстантивные: **weighbridge**: 1. букв. подвесной мост; 2. перен. место взвешивания машин или вагона с рудой; **oreseam**: 1. букв. рудный шов; 2. перен. пласт руды; **kangaroo court**: букв. суд для кенгуру; перен. несоответствующий международным правовым нормам незаконный суд.

- адъективно-субстантивные: **bigflat**: 1. букв. большая квартира; 2. перен. большая подземная дорога, куда съезжаются вагонетки из малых тоннелей перед началом движения на поверхность; **richdiggings**: 1. букв. богатые прииски; 2. перен. участок или площадь земли с большим количеством золота; **endlessrope**: 1. букв. бесконечная веревка; 2. перен. стальной канат, для перемещения вагонетки внутрь шахты или из неё.

- глагольно-субстантивные: **digging a shallowshaft**: 1. букв. копать пустую шахту; 2. перен. устраивать частые перерывы на ленч, не сделав много работы.

- глагольно-адвербиальные. Английский вариант не имеет метафор данной подгруппы.

Обобщая изложенное, можно отметить, что английские фразовые глаголы являются одним из важнейших вопросов теоретического изучения и практического освоения английского языка. Они занимают значительное место в глагольной лексике современного английского языка и являются достаточно употребительными ввиду большого разнообразия, идиоматичности значений и неоднородности функционирования.

Науковий керівник: Н.А. Голивер, канд. пед. наук, доц.

В.А. Зеленська,
магістрант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ТА ЙОГО ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ВНЗ

Розвиток у студентів мислення, орієнтованого на майбутнє є основним завданням освіти ХХІ ст. Відповідно до вимог сучасного ринку праці студент повинен володіти глибокими теоретичними знаннями та здатністю застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, що приведе до переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян. За для досягнення цього результату, у студентів, які є майбутніми фахівцями, має бути сформована мотивація

вчитися, здобувати знання, застосовувати їх на практиці, генерувати нові ідеї та бути готовими до самоосвіти, самовдосконалення, постійного особистісного й професійного саморозвитку.

Виявлено, що, незважаючи на увагу вчених до проблеми професійної підготовки майбутніх економістів, питання формування їх готовності до професійного саморозвитку не стало предметом окремого дослідження. Через це виникла необхідність щодо дослідження життєвих цінностей студентів, на основі яких виникнення саморозвитку.

Було проведено дослідження щодо розподілу цінностей респондентів, завдяки якому було визначено розподіл таких важливих цінностей для саморозвитку людини як пізнання, розвиток, продуктивне життя та творчість.

За результатами дослідження було визначено, що така цінність як «пізнання» має такий процентний розподіл: 18,18 % респондентів поставили цю цінність на 1-5 місце; 18,18 % респондентів поставили цю цінність на 6-10, місце, але більша частина респондентів, яка склала 63,62 %, поставила цю цінність 11-15 місце.

При аналізі такої цінності як «Розвиток» було визначено такий розподіл відповідей респондентів: 27,27 % поставили цю цінність на 1-5 місце; 27,27 % – на 6-10, 45,45% – на 14-18 місце.

Якщо розглядати розподіл відповідей між респондентами стосовно такої цінності як «Продуктивне життя», то можна бачити такий розподіл відповідей: 18,18 % респондентів визначили даній цінності 14-18 місце; 36,36% респондентів відвели цій цінності 9-13 місце; але більша частина, яка складає 45,45 %, поставила цю цінність на 4-8 місце.

Вважаємо, що культивування пізнавальних цінностей, цінності самореалізації, усвідомлення власної потреби в розвитку та самовдосконаленні буде позитивно впливати на мотиваційну сферу особистості студента, що в майбутньому покращить якість та ефективність його професійного саморозвитку.

При аналізі готовності до саморозвитку було визначено те, що максимальна оцінка готовності до саморозвитку за результатами тесту складає 14 балів. За цією шкалою отримані наступні результати: «10 балів» – 11,0 %; «9 балів» – 11 %; «8 балів» – 11 % «6 балів» – 35 % «5 балів» – 11 %.

Таким чином, позитивним фактом є свідоме бажання студентів займатися самопізнанням, значний відсоток студентів демонструє високу потребу в самовдосконаленні, виявляє психологічну готовність до саморозвитку. Це свідчить про відчуття студентами протиріч між рівнем домагань та досягнутим, новими вимогами діяльності та ще не отриманими знаннями, не сформованими вміннями і навичками.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Реформування сучасної системи вищої освіти, в зв'язку Болонським процесом, впровадженням кредитно-модульної системи навчання, введення ступеневої освіти, призводить до зміни вимог стосовно знань та навичок майбутнього фахівця. Нагальною стала потреба досягнення рівня європейських стандартів вищої освіти, підвищення ефективності навчального процесу, створення умов сприятливих для розвитку майбутнього фахівця, задля досягнення ними високого інтелектуального та професійного рівня. Т. Г. Веретенко зазначає, що критика існуючої системи підготовки вчителів, викладачів найчастіше пов'язана з пасивністю самих студентів на заняттях, відсутністю інтересу до навчання, що призводить до зниження рівня їх професійної підготовки.

У педагогіці вищої школи навчання є багатогранним процесом, який, за для передачі знань та вмінь, використовує такі дії як, спілкування, управління, організацію, контроль тощо. Навчання стає більш ефективним тоді, коли форма взаємодії між викладачем та студентом переходить у позицію суб'єкт – суб'єкт, а деякі складові навчання в позицію «само», тобто самоорганізація, самоконтроль тощо. Інакше кажучи, коли на процес навчання студент відгукується системою дій, яка цілеспрямовано направлена на засвоєння навчального матеріалу, тобто навчальною діяльністю.

Велику роль у навчальній діяльності студента відіграє пізнавальна діяльність, яка спрямовує студента, виступає потребою у навчанні, його спрямованості, активності та готовності до засвоєння знань.

Навчально-пізнавальна діяльність виступає основним видом діяльності студентів. Вона не є лише процесом засвоєння знань, навчально-пізнавальна діяльність також виступає процесом розвитку особистості студента. Під час навчально-пізнавальної діяльності студент розвиває здатність самоорганізовуватись, аналізувати і узагальнювати, оцінювати власну роботу, коригувати її та робити висновки.

Активність навчально-пізнавальної діяльності є ступенем її прояву, динамічною складовою.

Виділяють чотири рівні прояву навчально-пізнавальної діяльності студента: репродуктивний, репродуктивно-продуктивний, продуктивний і творчий. Вони відрізняються не лише рівнем активності, а й самим підходом та відношенням студента до навчально-пізнавальної діяльності.

Особливості уваги, пам'яті, мислення та уяви студента значно впливають на його навчально-пізнавальну діяльність, формуючи її процесуально-операційну складову. В той же час мотиви, інтерес, емоції, психологічні бар'єри у спілкуванні, відповідальність впливають на навчально-пізнавальну діяльність створюючи її направленість, діючи через емоційно-вольову сферу студента.

Існує два підходи науковців до проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності. Перший розглядає активність навчально-пізнавальної діяльності як якісну характеристику діяльності студента, другий – як рису особистості. Спираючись на обидва підходи, ми можемо визначити, що активізація навчально-пізнавальної діяльності є і метою, і засобом і результатом діяльності викладача.

Активність навчально-пізнавальної діяльності неможлива без задоволення певних умов, а саме: готовності студента виконувати навчальні завдання; прагнення до самостійної діяльності; свідомого виконання завдань; систематичності навчання; прагнення студента підвищити свій особистісний рівень. Ці умови є психолого-педагогічною основою підвищення рівня пізнавальної діяльності, адже вони не тільки сприяють розгортанню наукових потреб майбутнього фахівця, а й створюють систему навчання, здатну запобігти появі прогалин у навчанні.

Методами активізації навчально-пізнавальної діяльності підвищують рівень навчально-пізнавальної діяльності, вони спрямовані на творчий розвиток особистості, здатну самостійно мислити, мати бажання розвитку та самовдосконалення.

Імітаційні методи навчання ґрунтуються на грі. Вони дозволяють вчитись невимушено, непомітно, але в той же час виявляючи надзвичайну активність. Також активними є неігрові методи. Ці методи дозволяють максимально наблизити навчання до практичної діяльності майбутнього фахівця, що значно підвищують його мотивацію і адаптацію до майбутньої професії.

Лекції та семінарські заняття дають студенту необхідний рівень теоретичних знань, але монологічне відтворення інформації важко сприймається і не дозволяє вчасно скоригувати її в залежності від вже наявного у студентів рівня знань. Не імітаційні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів дозволяють подолати ці перешкоди використовуючи зворотній зв'язок під час лекцій, залучаючи студентів до рецензування інформації від викладача та інших студентів, розглядаючи приклади реальних проблемних ситуацій та проводячи дискусії.

Отже, поєднання традиційних, імітаційних та не імітаційних методів активізації навчально-пізнавальної діяльності дозволяє оптимально поєднати теоретичні та практичні знання певної наукової сфери.

І.Г. Ільченко,
аспірант,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЩОДО МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В умовах формування інформаційного суспільства зростає необхідність покращення організації навчально-виховного процесу, всебічного розвитку учня, через активне використання інформаційно-комунікативних технологій. Ці задачі відображено в нормативних документах Державної освітньої політики. А саме: в Законах України «Про загальну середню освіту», «Про Національну програму інформатизації», Указах Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.», «Про Національну доктрину розвитку освіти в Україні».

Навчальний заклад як елемент педагогічної системи є відзеркаллям складної системи яким є суспільство. Від етапів розвитку суспільства залежать конкретні цілі та завдання, які воно ставить перед освітою та загальноосвітніми навчальними закладами: виховати в особистості потребу в опануванні опорних знань, умінь, навичок, без яких неможливо планувати та будувати майбутню життєдіяльність молодого покоління в умовах стрімких соціально-економічних змін суспільства.

Питання організації навчального процесу були в центрі уваги найвідоміших класиків педагогіки: Я.А. Коменського; просвітників-педагогів XVIIIст. К.-А. Гельвеція, Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо; Й.-Г. Песталоцці, Й.-Ф. Гербарта, К. Ушинського; в Україні – О. Духновича, В. Сухомлинського та інш. Проблеми управління загальноосвітніми навчальними закладами розглянуто в роботах Є. Березняка, Н. Волкової, А. Єрмоли, В. Лунячек, О. Падалки, В. Пікельної, А. Хуторського, О. Удада та інших.

Нові завдання суспільства вимагають нового рівня розуміння теорії й практики управління освітніми системами. Тому виникає необхідність розробки нових підходів, технологій та механізмів для управління навчальним процесом.

Ефективність всіх видів навчальної діяльності, якість підготовки фахівців з новим типом мислення відповідно до вимог інформаційного суспільства, якісне формування професійної компетентності, культури та ін. забезпечить використання сучасних освітніх технологій навчання в інтеграції з інформаційно-комунікативними, хмарними технологіями. На сьогоднішній день доведено, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в сучасних умовах якісно змінює структуру організації навчального процесу, підвищує його ефективність. Необхідною умовою

поступового розвитку суспільства сьогодення є інформатизація освіти. Важливе місце серед багаточисельних нових напрямків розвитку освіти займає удосконалення інформаційних технологій, яке націлено на розвиток інфраструктури навчального закладу, а саме його інформаційної середовища, що передбачає впровадження та ефективне використання нових інформаційних сервісів. Важлива роль нових інформаційних технологій в освіті складається з того, що вони не тільки виконують функції інструментарію, який використовується для рішення окремих педагогічних задач, але й надають якісно нові можливості навчанню, стимулюють розвиток дидактики й методики, сприяють створенню нових форм навчання та освіти в цілому. З розвитком комп'ютерних засобів і впровадження їх в освітній процес, у його учасників з'являються нові можливості, реалізуються нові підходи.

Одним із перспективних етапів розвитку сучасних інформаційних технологій є хмарні технології, які пропонують альтернативу традиційним формам організації навчально-виховного процесу, створюють нові можливості для навчання та виховання особистості. Впровадження хмарних технологій не тільки може знизити затрати на придбання необхідного програмного забезпечення, а й підвищить якість та ефективність освітнього процесу. А це в свою чергу підготує учня до життя в сучасному інформаційному просторі.

Проблеми розвитку інформатизації та комп'ютеризації навчально-виховного процесу розкрито в роботах Бикова В.Ю., Гуржія А.М., Жалдака М.І., Захарової І.Г., Кухаренко В.М., Манако А.Ф., Морзе Н.В., Олійника В.В., Підласого А.І., Ракова С.А., Солдаткіна В.І., Співаковського С.О., Спіріна О.М., Семерікова С.О., Триуса Ю.В., Башмакова М.І., Боритко Н.М., Солдаткіна В.І., Уварова А.Ю., Хуторського А.В. та ін.

Питання розвитку та використання хмарних технологій досліджують Биков В.Ю., Кадемія М.Ю., Кобися В.М., Малинина З.З., Москалева Ю.П., Носенко Ю.Г., Семеріков С.О., Сейдеметова З.С., Спірін О.М., Стрюк А.М., Темненко В.А., Туравініна О.М., Чорна О.В., Шишкіна М.П., Шевчук М.В. та ін.

У той же час аналіз результатів теоретичних напрацювань та практичних реалізацій виявив певні проблеми. Бурхливий розвиток нових технологій вимушує дослідників знаходити місце та роль того чи іншого програмного засобу в навчальному процесі, і лише після впровадження аналізувати його ефективність. При цьому захоплення різними можливостями та ефектами часто виходять на перше місце відносно до задач, що повинні бути розв'язаними. У цілісній системі управління навчальним процесом введення нехай і самих сучасних засобів без врахування системних цілей, очевидно, може зашкодити реалізації функцій управління. Залишається проблемою й адаптація до використання новітніх технологій педагогічних працівників, учнів, технічного персоналу навчального за-

кладу, батьків. Отже, аналіз наукових досліджень та спостережень дає можливість виявити основну суперечність: між динамікою зростання можливостей ІКТ, як засобів управління організацією навчального процесу та закономірностями динаміки системи управління навчальним закладом.

Необхідність усунення цієї суперечності, практичне значення проблеми та недостатнє опрацювання її теоретичних аспектів зумовили звернення до даної проблеми.

Науковий керівник: С.П. Кожушко, д-р пед. наук, проф.

M.K. Kalchenko,

A.K. Usatenko,

1st year of study,

Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

THE WAYS OF LEARNING ENGLISH IN THE MODERN WORLD

Learning English is very important in today's world. This language is considered the most popular in the world at the moment. If you like to travel or your dream is to work and live abroad, the study of the English language is necessary. But how can you learn a language well? Often the students and adults are faced with this question. There are many language schools and tutors who want to help you. But this is not always effective. A single method does not exist yet, so you should look for an individual approach. Some believe that the best solution is to engage in a small group to have a practice of the English language, others prefer to have a personal tutor. Schools and universities in Ukraine do not provide an adequate level so you have to ask for help from the outside. That is why everybody has his own way. Sometimes it is boring to study grammar or to learn new words. But it is well known that reading books in the original, listening to the BBC news, communicating with English-speaking people will help a lot. When learning a foreign language you learn the culture and history of the native speakers. One must work hard to learn any foreign language.

It is thought that learning a foreign language with a native speaker has many advantages. To begin with, this person can explain grammar rules and teach how to build sentences so that a learner would remember it forever. Furthermore, a native speaker can improve the pronunciation because no one wants to be misunderstood. Finally, the language used by a native speaker is full of slang and idioms, so the whole process of learning a foreign language will be interesting and exciting.

On the other hand, some people claim that people should be taught by foreign language teachers. In their mind, learning grammar rules

gradually is very important for beginners, and native speakers can take some grammar rules for granted, so this situation can be disconcerting. This opinion is dubious. If a learner does not understand something, a native speaker can easily explain it with a lot of situational sentences. Developing such skills as speaking and listening is likely to be improved faster with a native speaker because the process of learning will not be so much a lesson as a simple conversation.

To sum, I would say that learning a foreign language with native speakers is much better than learning with teachers. If a person wants to learn how to speak a modern and contemporary language, finding a good native speaker is the best option.

Language and scientific supervision by: lecturer M.M. Gaidar.

Д.Х. Князян,
3-й рік навчання,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Вивчення наукового фонду (О. Григорович, Ю. Кіщенко, Т. Ковальова, Ю. Кокамбо, Л. Пуховська О. Скоробогатова) дозволяє дійти висновку, що суть поняття «тьюторська діяльність студентів» може бути розкрита як така діяльність, котра, забезпечуючи індивідуальну траєкторію професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, сприяє формуванню у них загально-гуманітарних, лінгвістичних та літературознавчих знань, особистісних якостей, умінь самонавчання. При цьому організація тьюторської діяльності майбутніх учителів передбачає впровадження засобів, які слугують покращенню навчально-виховного процесу, формуванню у студентів умінь самонавчання, самовиховання та саморозвитку, особистісних якостей та професійно важливих знань.

Аналіз наукових праць щодо тьюторської діяльності в професійній підготовці майбутніх учителів-філологів на початковому етапі їхнього навчання свідчить про те, що ця діяльність в українських університетах лише починає впроваджуватися, а в європейських – існують добре розроблені засоби її організації та давній досвід використання її потенціалу. З метою підвищення ефективності тьюторської діяльності у вітчизняних університетах у процесі професійної підготовки майбутніх учителів-філологів має сенс реалізувати такі педагогічні умови: проведення спецсемінару зі студентами 3-5 курсів для формування їхніх знань про суть та інструментарій організації тьюторської діяльності зі студентами 1-2 кур-

сів; розробка студентами 3-5 курсів програми та прийомів тьюторської діяльності з навчальних дисциплін, котрі викладаються на 1-2 курсах.

Як відомо (Н. Волкова, В. Гриньова, Н. Кічук), ефективним засобом формування системи знань про суть, засоби, особливості організації навчально-виховного процесу є спецсеминар. Саме ця форма навчання у виші дозволяє за достатньо короткий термін сформувати психолого-педагогічні знання у майбутніх фахівців. На спецсеминарі є можливим надати певні своєрідні «теоретичні орієнтири» для студентів, спонукати їх до обговорення проблем в аспекті цих теоретичних положень та запропонувати самостійні завдання. Видається за можливе забезпечити й оптимальну кількість годин для теоретичного навчання на спецсеминарі, дискусій, обговорень зі студентами та самостійної роботи. Окрім цього, оптимальність упровадження саме спецсеминару пояснюється тим, що до нього одночасно можна залучити студентів різних курсів (наприклад, 3, 4, 5 років навчання). У аспекті організації тьюторської діяльності зі студентами 1-2 курсів є доцільним, як свідчать наукові позиції (Т. Ковальова, Ю. Кокамбо), впровадити спецсеминар за такими темами: «Суть тьюторської діяльності майбутніх учителів-філологів» (2 години), «Інструментарій організації тьюторської діяльності у вітчизняних вишах» (2 години), «Західноєвропейський досвід упровадження тьюторської діяльності з майбутніми вчителями-філологами» (2 години). Таке розподілення дозволяє сформувати системні широкі знання студентів 3-5 курсів про суть, особливості тьюторської діяльності, вимоги до тьютора тощо.

На першому занятті («Суть тьюторської діяльності майбутніх учителів-філологів») викладач-науковець розкриває суть понять «тьюторська діяльність», «організація тьюторської діяльності в системі вищої освіти», «віртуальний тьюторінг». Після цього студентам пропонується дати власні варіанти визначення цим поняттям, занотувати їх в «Банк наукових понять та інструментарію з тьюторінгу».

Протягом другого спецсеминару («Інструментарій організації тьюторської діяльності у вітчизняних вишах») студенти ознайомлюються з тими засобами організації окресленої діяльності, котрі мають місце в університетах України.

Наприклад, аналізується досвід (О. Хромченко) з організації тьюторінгу в аспекті проведення зі студентами 1-2 курсів різних типів літературних вечорів (за Н. Волошиною). Зокрема, тьютори ознайомлюються з такими з них: вечори, присвячені окремим письменникам; вечори, присвячені окремим літературним творам; вечори за літературним матеріалом певного історичного періоду; вечори, які пов'язують літературу з іншими видами мистецтва; вечори, побудовані на матеріалі певного літературного жанру; вечори етичної тематики, котрі висвітлюють морально-етичні категорії.

Самостійна робота передбачає аналіз наукових джерел та письмову характеристику різних прийомів (до 8-10) організації тьюторської діяльності зі студентами 1-2 курсу.

На третьому занятті спецсемінару («Західноєвропейський досвід упровадження тьюторської діяльності з майбутніми вчителями-філологами») студентам 3-5 курсів розкривається зарубіжний досвід упровадження зазначеної діяльності. Наприклад, аналізується позиція іспанського науковця А. Латорре щодо функцій тьютора у його роботі зі студентами, котрі вирішують певну проблему педагогічного характеру: активізує пізнавальні мотиви майбутніх учителів-філологів, допомагає виділяти важливу інформацію, користуватися накопиченими знаннями для ефективної роботи над вирішенням проблеми, встановлювати взаємозв'язок між завданнями пошуково-творчої діяльності, проводити експериментальну роботу, формулювати висновки.

Зазначимо, що, поряд із розширенням знань тьюторів про особливості цієї діяльності, не менш важливим є й формування вмінь її впровадження, а, отже, студенти повинні володіти прийомами розробки програми проведення тьюторінгу, його прийомів саме в контексті професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей на початковому етапі, тобто на базі навчальних дисциплін «Основна мова», «Друга мова», «Історія зарубіжної літератури». Слід підкреслити, що не менш важливим є й формування у студентів-тьюторів умінь проводити тьюторську діяльність і в процесі вивчення студентами 1-2 курсів загально-гуманітарних навчальних дисциплін, котрі є складними для них, а саме: «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Історія України», «Культурологія» тощо.

Так, зі студентами старших курсів систематично проводився мозковий штурм, протягом якого вони мали запропонувати прийоми організації тьюторської діяльності. Наприклад, викладач висував певну вимогу

– в аспекті лінгвістики: поглибити знання студентів щодо вживання артиклів у французькій мові, сформувати вміння відмінювати французькі дієслова третьої групи, забезпечити оволодіння лексичними одиницями за темами «Моя сім'я», «Зовнішність людини», «Привітання», «Мій будинок», «Моє навчання» тощо;

– в аспекті літературознавства: розширити знання студентів про особливості розвитку комедії, трагедії в давньогрецькій літературі, сформувати вміння аналізу фонетико-стилістичних засобів в поетичних творах;

– в аспекті загально-гуманітарних дисциплін: провести зі студентами тематичні екскурсії рідним містом («Історичне надбання міста», «Досягнення мешканців міста в науці та культурі», «Архітектурні перлини міста» тощо), обговорити після цього, які нові знання отримали студенти 1-2 курсів, як вони їх використовуватимуть у професійній діяльності.

Упроваджувався й такий засіб підготовки студентів до ефективної організації тьюторської діяльності зі студентами 1-2 курсів, як круглий стіл. Протягом засідань круглого столу студенти 3-5 курсів розглядали й обговорювали з викладачем те, як краще забезпечити послідовність, зворотний зв'язок та результативність тьюторінгу. Студенти старших курсів ділилися своїми думками, досвідом, презентували конкретні прийоми послідовного формування вмінь учитися в університеті, розробляли та колективно аналізували й прийоми розвитку особистісних якостей студентів початкового етапу навчання.

Отже, проведення спецсемінару зі студентами 3-5 курсів для формування їхніх знань про суть та інструментарій організації тьюторської діяльності, а також орієнтація студентів 3-5 курсів на розробку програм та прийомів цієї діяльності, є ефективними засобами їхньої підготовки до проведення тьюторінгу. Окреслені педагогічні умови дозволяють не лише сформуванню у студентів 3-5 курсів знання про тьюторінг як сучасну форму організації навчально-виховного процесу у виші, вміння організувати його, а й поглибити власні психолого-педагогічні знання та вміння розробляти дидактично потужні засоби навчання мови й літератури.

Науковий керівник: О.В. Хромченко, канд. пед. наук.

О.Ю. Колеснікова,
3-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПОНЯТТЯ ВАЖКОВИХОВУВАНOSTI У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

На разі питанню формування особистості підростаючого покоління, попередження відхилень у поведінці підлітків надається велике значення. У реалізації завдань гармонійного виховання підлітків значне місце належить саме проблемі важковихованості.

На сьогодні дана проблема не є вирішеною. Як показує практика, серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів стає дедалі більше дітей зазначеної категорії.

До питання важковихованості зверталися такі науковці як А. Капська, Л. Мардахаєв, В. Сорочинська, Ю. Василькова, Л. Колесова, Н. Максимова, П. Каптерев, П. Лесгафт та ін.

Теоретичні основи корекційної діяльності з такими дітьми знаходимо у працях А. Макаренка, Л. Виготського, Л. Завацької, О. Полякової, В. Оржеховської, С. Харченка та ін.

Проблема важковихованості не є новою на теренах педагогічної науки та практики, але зростаюча кількість девіацій у сучасному дитячому середовищі свідчить про актуальність ефективної педагогічної взаємодії з дітьми, яких відносять до категорії важковиховуваних.

Відомо, що однозначного трактування терміну «важковиховувальність» не існує. У психолого-педагогічній літературі можна зустріти різні визначення даного поняття. Наприклад, у першій половині XIX ст. «важкими» вважали лише дітей з різко вираженими фізичними вадами: сліпих, глухих, глухонімих тощо. Частіше використовували термін «важке дитинство», «морально-дефективний», «бездоглядний».

Цілком погоджуємося з думкою Г. Фортунатова, який у своїх дослідженнях показав, що важка дитина – не «морально-дефективна», вона стає такою в результаті несприятливих умов життя й виховання. «Важка» дитина характеризується такими проявами в поведінці, як дратівливість, упертість, конфліктність у відносинах з товаришами, вчителями. Учений надавав великого значення оточуючому середовищу у формуванні характеру «важкого» підлітка. Але разом із тим відзначав, що характер дитини розвивається не стільки під впливом самого навколишнього середовища, скільки під впливом сформованих відносин дитини з цим середовищем.

Педагог-класик В. Сухомлинський стверджував, що «важковиховувана» – це знедолена, нещасна дитина, яка втратила здатність виховуватися; це дитина, яка пережила в ранньому віці образу, стала сприятливою до найменших проявів несправедливості, байдужості. Він стверджував, що «важковиховувані» діти – це діти, які через неправильне виховання стали байдужими до виховного впливу.

У дослідженнях М. Алемаскіна та І. Трушина важковиховувальність визначається як одна зі стадій педагогічної занедбаності (легка форма), коли відхилення в поведінці ще не закріпилися і не перейшли в норму поведінки. Важковиховувальність проявляється у нерозвиненості інтересів, духовній бідності, лінощах й небажанні вчитися, конфліктності з однолітками й дорослими. Такі діти важко піддаються виховному впливу.

На основі аналізу наукової та психолого-педагогічної літератури для означення дітей, яких відносять до категорії важковиховуваних, нами сформульовано таке визначення: важковиховувальність – це результат недостатньої уваги як з боку батьків, так і з боку вчителів, що зумовлює неадекватну поведінку дитини, як засіб привертання до себе уваги.

Отже, здійснивши аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми важковихованості дітей, ми розглянули різноманітні визначення даного поняття та виявили, що проблему «важких» дітей вчені досліджували протягом багатьох десятиліть, але єдиного трактування поняття «важковиховувальність» в сучасній психолого-педагогічній літературі не існує.

Більшість дослідників пов'язують дане поняття з асоціалізацією, що проявляється в її конкретних діях. Поведінка, що не відповідає віковій

нормі (типовій для конкретного віку), невідповідна тій, яку очікують вихователі, розцінюється, звичайно, як відхилення.

Для ефективного вирішення даної проблеми на перших етапах вважаємо за необхідне здійснення діагностики для виявлення рівня агресивності, визначення міжособистісних стосунків у колективі та самооцінки дитини.

Наступний етап передбачає проведення групових та індивідуальних тренінгів, виховних бесід тощо.

Високу ефективність у процесі у процесі взаємодії з даною категорією дітей як у діагностичному, так і у терапевтично – корекційному аспектах доводять малюнкові тести(арт–терапія), а також складання казок (казкотерапія).

Застосування арт-терапії дає можливість дізнатися про почуття та переживання дитини через незвичайне поєднання кольорів на малюнку, самобутнє вираження сюжету і його своєрідну форму. Все вище перераховане має безпосередній зв'язок з особливостями світосприйняття дитини, її емоціями, хвилюваннями, які відображають приховані від свідомості символи, що дозволяє отримати додаткову інформацію для діагностики і знайти шлях вирішення проблеми.

Використання казкотерапії дозволить згадати прості та глибокі істини, які приховані у казці, заново відкрити їх, а також активізувати внутрішні ресурси особистості, побороти внутрішню дисгармонію.

Надалі метою нашого наукового дослідження стане впровадження технології роботи соціального педагога з важковиховуваними дітьми.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

І.М. Коломійчук,

учитель англійської мови I категорії Глухівської загальноосвітньої школи-інтернату I–III ст. імені М.І. Жужоми

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ

З урахуванням геолінгвістичних змін, що відбуваються, володіння англійською мовою на сучасному етапі розвитку соціуму виступає необхідною умовою включення особистості у світовий інформаційний простір.

Орієнтація системи мовної освіти на підвищення якості іншомовної підготовки особистості, яка здатна творчо мислити, самостійно отримувати й аналізувати аутентичну інформацію, вимагає усунення певних не-

доліків, а саме: дидактичні моделі іншомовної освіти учнів, що використовуються в сучасній школі, не відповідають умовам сьогодення, відповідно виникає потреба у розробці нових, що задовольняли б вимоги соціуму; недостатня розробка педагогічних основ і методик організації й управління опосередкованим спілкуванням, що передбачає формування іншомовної компетентності в учнів на основі сучасних ефективних методів навчання.

Головною функцією іншомовної освіти учнів повинно стати виховання особистості, здатної до самореалізації та саморозвитку, здатної до гнучких змін у світі, що набуває змін високими темпами, підготовка учня з інноваційним типом мислення й діяльності. Переконані, що досягти цього можна лише за умови відмови від так званої «технократичної концепції» навчання, виховання та розвитку особистості, особливістю якої є сприймання дитини як об'єкта, над яким здійснюється навчальний процес та можна здійснювати різноманітні маніпуляції, як компонент усталеної системи, який можна програмувати і змінювати, а не як особистість.

Вивчення іноземної мови в сучасному соціумі стає невід'ємною складовою розвитку та становлення особистості. Від якості іншомовної підготовки багато в чому залежить успішне вирішення питань професійного зростання.

Відповідно, саме школа першочергово покликана забезпечити певний рівень володіння іноземною мовою, що в подальшому надасть можливість продовжити її вивчення в період навчання в університеті.

Для підвищення ефективності рівня засвоєння іноземної мови дотримуємось основних постулатів:

- на кожному уроці створюємо комфортну, невимушену атмосферу, формуємо мотивацію в учнів шляхом розвитку бажання володіти іноземною мовою на практичному (процесуальному) рівні, стимулюємо інтерес до історії іноземних країн;

- особистість учнів сприймаємо цілісно: враховуємо їх настрій, почуття, емоції, відчуття; стимулюємо його когнітивні, мовленнєві та творчі здібності;

- активізуємо учнів, даємо змогу відчувати, що вони є головною дієвою особою в навчальному процесі;

- створюємо ситуації, у яких учитель є другорядним суб'єктом навчально-виховного процесу, а не центральною особою з метою усвідомлення учнями, що вивчення іноземної мови, в першу чергу, спрямоване на розвиток особистісних ресурсів та потреб;

- активно залучаємо учнів до самостійної роботи, враховуючи фізичні, психологічні, інтелектуальні можливості, що дає змогу забезпечити диференціацію та індивідуалізацію навчального процесу;

– стимулюємо активність учнів шляхом підбору різноманітних методів роботи на уроці;

– викладання іноземної мови повинно мати прикладний характер, а не теоретизований.

Спираючись на власний досвід, можемо зазначити, що успіх навчання учнів іноземній мові багато в чому залежить від методики викладання цього предмета вчителем іноземної мови, від його уміння користуватися різними сучасними методами в контексті розв'язання конкретних освітніх завдань.

На сучасному етапі розвитку методики викладання іноземної мови особливий акцент робиться на нових тенденціях у відборі методів, орієнтованих на мету навчання – формування в учнів основних рис вторинної мовної особистості.

Серед таких методів, які довели свою ефективність та продуктивність у педагогічній практиці навчання іноземній мові, можемо виділити наступні:

– *аудіолінгвальний метод* (Ч. Фріз, Р. Ладо), сутність якого полягає в тому, що мова сприймається як поведінка, якій необхідно навчити;

– *аудіо-візуальний метод* (П. Губерін, П. Ріван) – швидкісний або глобально-структурний метод, метою якого є навчити усному мовленню завдяки сприйманню навчального матеріалу учнями лише на слух, а його значення розкривається завдяки зоровій наочності;

– *порівняльно-зіставний метод* (Л. Щерба) – основним показником якого є вміння учнів читати й розуміти текст й усне мовлення на слух, а також вміння говорити й писати іноземною мовою.

Таким чином, питання розвитку, удосконалення, оптимізації методів навчання іноземній мові учнів завжди є актуальною проблемою освітньо-виховного процесу. Досвід та практика роботи в даній сфері довели, що навчання іноземній мові в школі на сьогодні неможливе без інноваційної складової.

Отже, серед сучасних вимог до мети навчання учнів іноземній мові постає зміна статусу учня і вчителя, перехід від теоретико-орієнтованої моделі («учитель→учень») до технології особистісно-орієнтованого навчання в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії (учитель↔учень↔інші учні).

Процес удосконалення іншомовної підготовки учнів вимагає створення умов, за яких усі складові компоненти навчально-виховного процесу (мета, зміст, форми організації й методи) будуть індивідуалізованими та відповідатимуть запитам сучасного суспільства.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ РОЗВИТОК СЛАБОЧУЮЧИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний етап розвитку освіти орієнтується на створення необхідних умов, що забезпечують повноцінний розвиток особистості кожної дитини.

Питання організації інклюзивного навчання для дітей з вадами слуху є досить дискусійним у наукових колах. Очевидно, що спільне навчання школярів зі зниженим слухом та їх здорових однолітків корисне, оскільки стимулює до мовленнєвої активності, та можливе воно лише за умови відповідного рівня психофізичного та мовленнєвого розвитку дитини зі зниженим слухом та вміло організованого психолого-медико-педагогічного супроводу.

Слабочуючі діти потребують особливого піклування, виховання і корекційного впливу. Освіта цих дітей залежить від грамотно організованого педагогічного впливу. Основним завданням дошкільної освіти дітей з вадами слуху є забезпечення всебічного розвитку на основі корекції наявних проблем. Загальнорозвиваюча і корекційна робота з дошкільниками повинна спрямовуватись на подолання соціальної недостатності.

Важливим фактором успішної інтеграції дітей із вадами слуху в загальноосвітні навчальні заклади є педагоги та їх роль у соціалізації, інтеграції дітей. Сьогодні переважна більшість дітей забезпечена якісними слуховими апаратами, кохлеарна імплантація стає доступнішою для українців.

Та все ж, незважаючи на дискусії, інтеграція розглядається як один з найважливіших напрямків підготовки дітей до самостійного життя.

Інтегроване навчання дітей з вадами слуху в умовах дошкільних закладів загального типу може проводитись з різних причин: віддаленість спеціального закладу і небажаність перебування дитини в інтернаті, бажання батьків надати дитині достатнє коло спілкування, необхідність забезпечити належне мовленнєве оточення дитині, з якою активно займаються батьки і сурдопедагоги.

У залежності від ступеня залучення дітей у навчально-виховний процес дошкільного закладу загального типу виділяємо кілька моделей інтегрованого навчання.

Можемо виділити кілька моделей інтегрованого навчання.

- Тимчасове, яке передбачає участь дітей з вадами слуху разом з чуочими в прогулянках, святах, окремих заняттях. Бажано, щоб зв'язки між групами були постійними.

- Часткове, або фрагментарне, орієнтоване на перебування дитини з порушенням слухом у першій половині дня в спеціальній групі, де проводяться фронтальні та індивідуальні корекційні заняття, а в другій половині – в групі чуючих дітей. Бажано – не більше двох дітей з вадами слуху на групу.

- Комбіноване, рекомендоване для дітей із достатнім рівнем мовленнєвого розвитку, які володіють фразовим мовленням, розуміють звернене мовлення. Дитина протягом цілого дня знаходиться в групі чуючих, проте сурдопедагог проводить з нею індивідуальні заняття.

- Повна інтеграція, передбачає постійне перебування дитини у масовому закладі на загальних засадах. Корекційні заняття проводяться вдома батьками під контролем фахівців сурдологічних кабінетів і центрів. Такий тип інтеграції часто є вимушеним.

Погоджуємось із тим, що для повноцінного виховання дитини з порушенням слухом у масовому дитячому садку необхідно дотримання певних умов:

1. Інтегроване навчання може бути рекомендоване слабочуючим дітям з високим рівнем загального і мовленнєвого розвитку, в тому числі – дітям з пізньою глухотою. Дитина повинна вміти брати участь у діалозі, користуватись слуховими апаратами, її усне мовлення повинно бути досить зрозумілим. Враховується також стан здоров'я, інтелекту, працездатність та особистісні якості дитини.

2. Масовий дошкільний заклад повинен бути готовим до роботи з дітьми з вадами слуху. Такі діти потребують особливої уваги з боку вихователів, педагога повинні мати знання і вміння щодо виховання і навчання дітей з вадами слуху, а також бути психологічно готовими до цієї роботи.

Вихователь, в групі якого є дитина з порушенням слухом повинен: проводити спеціальну роботу з чуючими дітьми та їх батьками, створити комфортні умови для самої дитини, забезпечити її активну участь в усіх видах діяльності і спілкування з дітьми, проводити роботи з батьками цієї дитини.

3. Інтеграція неможлива без активної участі батьків дитини з порушенням слухом. Батькам належить провідна роль в організації щоденних занять вдома, розвитку мовленнєвого спілкування в побуті, контролюванні засвоєння програмного матеріалу.

4. Інтегроване навчання повинно контролюватись сурдопедагогом.

Різні форми інтеграції дошкільників з вадами слуху в колективи чуючих однолітків спрямовані на нормалізацію життя кожної дитини, включення її у сферу соціальних відносин, всебічний розвиток. Високий рівень розвитку дитини може забезпечити достатню підготовку до навчання школи і стати основою для отримання середньої освіти у масовій школі. Але кожний конкретний випадок повинен ретельно обговорюватись всіма фахівцями і батьками.

Повноцінне включення можливе якщо на початковому етапі були сформовані такі навички: сприймання звуків у різних акустичних умовах, розуміння зверненого мовлення і точне оцінювання дії співрозмовника, уміння встановлювати дружні стосунки з однолітками, набування власного досвіду спілкування і активне застосування його у процесі навчання.

Незалежно від попереднього досвіду дитини для реалізації її особливих освітніх потреб необхідна систематична корекційна робота. З одного боку, потрібна корекційна допомога для розкриття особистості дитини та її потенційних навчальних можливостей, а з іншого, сурдопедагог в ході проведення занять формує та розвиває у дитини вміння використовувати власні можливості у пізнавальній та мовленнєвій сферах.

Слабочуюча дитина вимагає особливої уваги з боку педагога протягом усього навчально-виховного процесу, зокрема у таких питаннях:

1. Індивідуальне планування тем, які викликають ускладнення в засвоєнні.
2. Ведення заняття обличчям до слабочуючої дитини.
3. Постійний контроль за розумінням дитиною завдань, питань та відповідей.
4. Залучення батьків до закріплення нового матеріалу.
5. Заохочення дитини за позитивні відповіді.
6. Вимагання постійного користування слуховим апаратом.

При плануванні виховної діяльності для запобігання і виправлення специфічних мовленнєвих помилок у дітей із порушенням слуху, важливо дотримуватися спеціальних принципів і напрямків роботи та використання окремих завдань для удосконалення сприймання і розуміння мовлення.

Отже, успіх інклюзивного навчально-виховного процесу слабочуючих дітей залежить від грамотно організованого психолого-педагогічного супроводу та злагодженої командної роботи педагогічних, медичних працівників та батьків. Взаємодія дітей із порушеним і нормальним слухом сприяє гуманізації дошкільного виховання, соціалізації обох категорій дітей, духовному розвитку учасників навчально-виховного процесу, збагаченню їх світогляду та становленню особистості. Дані спостереження за взаємовідносинами учнів з вадами слуху та їх здорових однолітків, свідчать про можливість і необхідність психолого-педагогічного супроводу дітей з обмеженими можливостями здоров'я, цілеспрямованої підготовки у різних формах їх спільного перебування в звичайному дошкільному закладі. Важливим фактором у вирішенні питання включення дитини з особливими потребами в загальноосвітній простір є готовність педагога виховувати у своїй групі особливу дитину.

Т.В. Крамаренко,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології,
Дніпропетровський аграрно-економічний університет*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО ДІАЛОГУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Докорінні зміни, які відбуваються у політичному, соціально-економічному та культурному житті, незворотній процес модернізації вищої школи в Україні, висувають особливі вимоги до підготовки та становлення фахівців міжнародного рівня, підвищення їх конкурентоспроможності, професійної культури. У зв'язку з цим набуває актуальності потреба у переорієнтації навчального процесу на розвиток особистості студента, вироблення досвіду професійної комунікації, що визначає сучасну якість освіти.

Економіст – професіонал, який отримав повний набір професійних знань, вмінь і навичок та займає провідне місце в структурі будь-якої організації, компанії або підприємства. Популярність цієї професії призвела до перенасиченості ринку праці фахівцями такого плану. Щоб знайти застосування своїм знанням, необхідно мати досить високу кваліфікацію, певний рівень знань, які потрібно постійно покращувати. Все це не можливе без високої культури професійної комунікації. На цьому наголошують А. Бусигін, В. Дорошенко, М. Ізмайлова, Л. Зотова, А. Орлов та ін.

Вищезазначене викликає необхідність розробки нових наукових підходів до підготовки майбутніх фахівців, переорієнтації професійних цінностей, переосмислення мети, змісту й технологій навчання для забезпечення формування культури професійного діалогу, яка необхідна будь-якому сучасному спеціалісту, зокрема, економісту, професійна діяльність якого потребує постійної взаємодії у сфері «людина–людина».

Щодо сутності поняття, то слово «діалог» (dialogos) грецького походження й буквально перекладається як «розмова двох, бесіда». На наш погляд, *діалог – це взаємодія суб'єктів діяльності, зокрема професійної, їх смислових позицій з метою знаходження нового сенсу як власного погляду, взаємопізнання, самопізнання й саморозвитку.*

Здійснення будь-якого діалогу потребує володіння культурою взаємообміну інформацією (культурою діалогу), взаємодії між людьми. У перекладі з латини «культура» означає – виховання, освіту, розвиток і свідчить про певний історичний рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини.

Аналіз психологічної, філософської, культурологічної, педагогічної та історичної літератури з проблеми визначення поняття «культура» засвідчує, що цей феномен включає різні аспекти залежно від підходу до

його вивчення: специфічний спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності; духовний вимір; система регуляторів людської діяльності; результат людської діяльності; сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства; специфічно людський спосіб буття; сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей; форма спілкування між людьми.

Ми розглядаємо культуру як специфічно людський спосіб буття, механізм, що регламентує і регулює поведінку та діяльність людини. Саме людина як суб'єкт культури є її носієм і ретранслятором.

Беручи до уваги обидві дефініції, визначаємо *культуру діалогу майбутніх фахівців як складову загальної і професійної культури, що відображає ступінь оволодіння системою поглядів та дій, які базуються на знаннях сутності, норм, цінностей діалогу та прийнятих у суспільстві зразків безпосередньої та опосередкованої діалогічної взаємодії відповідно до власних ціннісних установок і орієнтацій особистості фахівця.*

Проведений аналіз показав, що в умовах сьогодення спостерігається тенденція невпинного пошуку нових концептуальних підходів до організації навчального процесу у ВНЗ, що забезпечують ефективне формування різних складових культури професійного діалогу майбутніх фахівців.

А.В. Криворучко,

1-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік характеризується виникненням нової соціальної ситуації розвитку. У дитини безз'являється коло елементарних об'єктів, змінюються взаємини з дорослими (спільні дії замінюються самостійним виконанням вказівки дорослих).

«Розвиток дитини – це результат практики виховання і навчання.»
(Р.Сірс)

Це дійсно так, адже світогляд дитини формується завдяки оточенню: батьки, однолітки, вихователі, тощо. Кожна людина привносить якісь нові знання, твердження, певний досвід у спілкуванні дошкільняти. Досить важливо правильно донести це до дитини.

У дошкільному віці діти починають активно спілкуватись з однолітками. Наприклад, у дитячих садках, творчих об'єднаннях, дитячих майданчиках. Зв'язок з суспільством стає тісніший, дитина познає його шляхом спроб та помилок. Так у дошкільняти формується власне «Я», що досить важливо для майбутнього життя.

Хочу підтвердити мої твердження словами Б.Скіннера «Поведінка людини повністю визначається впливом зовнішнього середовища.»

Б.Скіннер каже, що поведінка дітей залежить від підкріплення, яке підсилює поведінку. Тобто підкріплення може як негативним (щоб уникнути покарання) або позитивним (щоб отримати нагороду, похвалу, тощо).

Звичайно, іноді поведінка дитини вимагає покарання, але я вважаю, що не можна так стимулювати процес навчання або виховання постійно. Набагато краще акцентувати увагу на чомусь хорошому у дитині, тим самим закріпити це.

А Дж.Аронфрід навпаки не погоджується з тим, що «процес соціалізації може успішно відбуватись від покарання» і вважає «його такою ж необхідною формою соціалізації, як і заохочення».

Як було сказано раніше, постійні покарання для мене – неприпустима форма заохочення. Дитина стає більш жорстокою, перестає слухатись, слова дорослих для неї – черговий сигнал того, що можливо скоро вона буде покарана. Як приклад, Іван Франко у своєму оповіданні «Sch?nschreiben» описував методи навчання дітей шляхом покарань. Як висновок, діти не прагнули знань, а намагались уникнути негативного підкріплення.

У дошкільнят мотиваційна сфера розвивається активно, формуються різні типи мотивів поведінки, виникають нові, типові для дошкільнього віку. Формування самосвідомості знаходиться у взаємозв'язку з розвитком мотиваційної сфери. На основі їх розвитку у дитини з'являється усвідомлення свого соціального Я і формування внутрішньої позиції.

У дошкільньому віці, дитина знає і вміє багато, але показником сформованості особистості є її внутрішня структура, яку утворюють мотиви поведінки, під впливом яких вона діє, воля та почуття. Найбільший вплив на поведінку дітей дошкільнього віку мають типові для них мотиви, пов'язані з інтересом до світу дорослих, прагненням діяти, як вони. Отже, поведінка дітей віком 4-6 років зумовлена поведінкою дорослих та однолітків, оточуючих їх.

Науковий керівник: О.Б. Тарнопольський, д-р пед. наук, проф.

Ю.П. Марценюк,

5-й рік навчання,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК РЕСУРС ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Однією із найактуальніших проблем сьогодення є процес розвитку і становлення особистості. З точки зору соціальної психології, людина

має потребу належати до соціуму, сприймати, осмислювати та оцінювати його, ідентифікувати себе з певною нацією, соціальною групою, виконувати різні соціальні ролі.

Соціалізація особистості завжди була тісно пов'язана з родиною і системою освіти, але в інформаційному суспільстві це, як і багато іншого, піддається трансформації. Найбільш важливим фактором соціалізації стають мережеві комунікації. Виступаючи елементом соціальності, соціальні мережі, створені за допомогою нових інформаційних технологій, стають потужним фактором вторинної соціалізації людини: соціалізації не тільки в мережевому суспільстві, але й у реальному суспільстві, в якому людина живе.

Соціальні мережі, відсуваючи на другий план класичні інститути соціалізації – родину, школу, друзів – займають все більш домінуючу роль у процесі соціалізації особистості й здійснюють безпосередній вплив на її ціннісні орієнтації.

Можливості Інтернету і соціальних мереж поки не досліджені повною мірою, але й наявні дослідження засвідчують їх величезний вплив на формування свідомості молоді, мотиви її поведінки, ціннісні орієнтації, стиль життя, вибір мети і шляхів її реалізації.

Процес соціалізації особистості в сучасному соціумі актуалізовано насамперед внаслідок розширення меж соціалізації та зміни уявлень про цей процес, що зумовлено особливостями розвитку суспільства. Першочергового значення даний процес набуває в період первинної соціалізації особистості, коли конструюється образ соціального світу, розвивається соціальна активність як форма самореалізації, закладається основа особистісної культури, усвідомлення себе як індивідуальності, формується ставлення до оточуючих людей і до світу в цілому.

Соціалізацію особистості із врахуванням Інтернет-факторів, варто розглядати у двох вимірах.

По-перше, це соціалізація у віртуальному кіберпросторі, коли суб'єкт засвоює норми та цінності, моделі поведінки у віртуальній реальності, інтегрується в мережеві Інтернет-спільноти. Показниками цього є рівень його комп'ютерної та інформаційної грамотності, знання правил і наявність навичок взаємодії в Інтернет-просторі.

По-друге, це соціалізація в реальному світі через віртуальний вимір. Інтернет виступає не тільки потужним агентом вторинної соціалізації, але й виграє конкуренцію в інститутів, які реалізують первинну соціалізацію. Цьому сприяє динаміка сучасного життя, криза традиційних інститутів і цінностей: зазвичай Інтернет соціалізує більшою мірою, аніж агенти реальної соціалізації

Сучасні тенденції розвитку соціуму дозволяють говорити і про явище кіберсоціалізації, яке стало актуальним в умовах становлення інформаційної цивілізації. У процесі кіберсоціалізації у людини виникає ці-

лий ряд нових очікувань та інтересів, мотивів і цілей, потреб і установок, а також форм психологічної та соціальної активності, безпосередньо пов'язаних із фактично новим віртуальним життєвим простором людини.

Соціальні мережі своїм постійним розвитком, динамічністю та мінливістю все більше приваблюють сучасну молодь. Популярність спілкування, навчання та проведення пасивного дозвілля у соціальних мережах сприяють все глибшому зануренню молодих людей у віртуальний світ, де створюється особливий простір, у якому виникають нові правила, стереотипи та закони поведінки.

До основних рис, які притаманні всім формам спілкування в соціальних мережах належать: анонімність, невидимість, відсутність безпеки та контролю, створення «віртуального Я», обмежене сенсорне переживання, складність у прояві емоцій, емоційна невимушеність, використання особливих скорочень та сленгу. Все це дозволяє користувачеві формувати свою ідентичність за власним бажанням, компенсувати недоліки, соціально несхвалювані якості або ж просто приховувати певні риси характеру та бути таким, яким він бажає видаватися.

Водночас, перебування у соціальних мережах часто негативно впливає як на психофункціональний стан молодих людей, так і на їх стосунки з друзями, сім'єю та оточуючими. Вплив надмірного використання соціальних мереж як засобу комунікації на реальні взаємостосунки користувача може бути досить відчутним: замкнутість, втрата соціальних контактів і друзів, роздратування під час живого спілкування, втрата навичок вербального та невербального спілкування, невиконання власних обов'язків тощо. Зловживання соціальними мережами може призвести не лише до десоціалізації, але і до деструктивних змін у психіці та поведінці особистості.

Позитивними факторами взаємодії сучасної молоді у соціальних мережах є: відсутність перешкод для спілкування; отримання корисної, нової інформації; проведення дозвілля; ознайомлення з відео й аудіо новинками; допомога в навчанні; всебічний розвиток.

Серед негативних аспектів користування соціальними мережами можна згадати такі: залежність від соціальних мереж та Інтернету в цілому; негативний вплив на психофункціональний стан користувачів; незахищеність особистої інформації; не завжди достовірна інформація; відкритий доступ до негативної інформації (онлайн насилля, порнографія тощо); фінансові витрати на соціальні мережі.

Залежність від соціальних мереж часто призводить до дезадаптації особистості, переорієнтації з реальності на Інтернет-середовище, заміни справжніх друзів віртуальними тощо. Разом із тим, часто основними причинами звернення до спілкування за допомогою соціальних мереж є недостатня насиченість спілкуванням у реальному житті, можливість реалізації якостей особистості, програвання ролей, переживання емоцій, які фрустровані поза межами Інтернету.

До Інтернет-залежності більш схильні підлітки та юнаки 12-18 років. У них спостерігається втрата відчуття часу, порушення зв'язків із навколишнім світом, виникає почуття невпевненості, безпорадності, страху самостійного прийняття рішень і відповідальності, збільшення часу, проведеного в мережі.

Таким чином, соціальні мережі мають як позитивні, так і негативні аспекти їх використання. Саме тому велике значення в даному контексті має профілактика Інтернет-залежності, яка пов'язана з виявленням та виправленням негативних інформаційних, педагогічних, психологічних факторів, що зумовлюють відхилення в психічному і соціальному розвитку дітей та молоді.

Профілактика інтернет-залежності – це вид діяльності, який спрямований на усунення факторів соціального ризику у соціальних мережах, а також створення найбільш оптимальної соціальної ситуації розвитку особистості, включення у різні види активності, розкриття внутрішнього потенціалу індивіда.

Загалом, можна виокремити такі ключові напрями профілактики Інтернет-адикції серед молоді: допомога у виборі занять і захоплень, які допомагають розкрити потенціал особистості, виявлення талантів та обдарувань, їх розвиток; розширення та створення позитивних відносин із найближчим соціальним оточенням (однолітками, друзями, створення груп за інтересами); створення умов для розвитку та самореалізації шляхом залучення підлітка до позитивної альтернативної діяльності.

Вплив соціальних мереж на особистісний розвиток внаслідок дії Інтернет-простору не може бути однозначно кваліфікований як позитивне чи негативне явище. Соціальні мережі являються не тільки потужним агентом вторинної соціалізації, але й виграють конкуренцію у соціальних інститутах, які реалізують первинну соціалізацію, тому що цьому сприяє динаміка сучасного життя.

Науковий керівник: Г.В. Лещук, канд. пед. наук, доц.

Д.В. Медведь,

5-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕЗАДАПТАЦІЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

В останні роки поняття «шкільної дезадаптації» використовується для опису різних проблем і труднощів, що виникають у дітей різного віку у зв'язку з навчанням у школі.

З цим поняттям пов'язують відхилення у навчальній діяльності – труднощі в навчанні, конфлікти з однокласниками тощо. Ці відхилення можуть бути у психічно здорових дітей або у дітей з різними нервово-психічними розладами, а також поширюються на дітей, які мають порушення навчальної діяльності, викликані олігофренією, органічними розладами, фізичними дефектами.

Шкільна дезадаптація – це порушення пристосування дитини до шкільних умов, за яких спостерігається зниження здібностей до навчання, а також адекватних взаємин дитини з педагогами, колективом, програмою навчання та іншими складовими шкільного процесу.

Актуальність обраної теми визначається тим, що за даними деяких дослідників (Н.В. Вострокнута, В.О. Гур'єва, Н.М. Заваденко, В.В. Ковальова, Р.В. Овчарова та ін.) сьогодні від 15 до 40 % дітей відчують яскраво виражені соціально-психологічні труднощі при адаптації до шкільного життя. У нашому дослідженні діти із порушеннями зору та іншими органічними розладами є ще більш схильними до виникнення проблем із пристосуванням у шкільному житті. Рівень дезадаптації школярів і форми її виявлення коливаються від незначних мотиваційних і поведінкових порушень до повної відмови відвідувати школу. На момент вступу до школи і період первинного засвоєння вимог, які висуває нова соціальна ситуація, зростає поширеність невротичних реакцій, нервово-психічних та соматичних розладів порівняно з дошкільним віком.

Мета нашого дослідження полягає у вивченні психологічних і педагогічних чинників дезадаптації учнів початкової школи з порушеннями зору. *Об'єктом дослідження* виступає навчально-виховний процес учнів початкової школи з порушеннями зору. *Предметом дослідження* є психолого-педагогічні чинники дезадаптації учнів початкової школи з порушеннями зору. *Завдання дослідження*: здійснити теоретичний аналіз існуючих психолого-педагогічних чинників дезадаптації дітей молодшого шкільного віку з патологією зору; вивчити та проаналізувати педагогічну літературу щодо проблеми дезадаптованості дітей молодшого шкільного віку з патологією зору; охарактеризувати особливості дезадаптованих дітей молодшого шкільного віку з патологією зору; розробити рекомендації для психологів, учителів та батьків, а також для студентів спеціальності «Корекційна освіта», які проходять навчальну практику у освітніх закладах.

Теоретичну основу проблеми, яка досліджується, склали наукові праці та дослідження з питання шкільної дезадаптації вітчизняних та закордонних вчених, таких як, наприклад: Ю.Ф. Антропов, В.О. Гур'єва, Н.М. Заваденко, В.В. Ковальова, Н.Г. Лусканова, Р.В. Овчарова, Т.Ю. Проскуріна, Т.Ю. Успенська, Г.О. Хомич, Ю.С. Шевченко та ін. Поняття шкільної дезадаптації є збірним і включає: соціально-середовищні

ознаки (характер сімейних відносин і впливів, особливості шкільного освітнього середовища, міжособистісних неформальних відносин); психологічні ознаки (індивідуально-особистісні, акцентуйовані особливості, що перешкоджають нормальному включенню в навчальний процес, динаміка формування девіантної, антигромадської поведінки); сюди ж слід додати медичні, а саме, відхилення психофізичного розвитку, рівень загальної захворюваності тощо.

Шкільну дезадаптацію також трактують як сукупність ознак, що свідчать про невідповідність соціопсихологічного і психофізіологічного стану дитини вимогам ситуації шкільного навчання (Н.Г. Лусканова). За даними досліджень, синдром шкільної дезадаптації спостерігається у 20–30% учнів, причому відзначається тенденція до подальшого зростання їх кількості (Н.Г. Лусканова, О.І. Новікова, Л.П. Понамаренко, О.Д. Ушанкова).

Розглядаючи проблему дезадаптації, вчені найчастіше указують на такі її ознаки, як ускладнення у навчанні та порушення правил поведінки. Також варто зазначити те, що діти які мають проблеми з навчанням у молодших класах, навчаються гірше і в подальшому.

За даними Н.В. Самоукіної, з початку навчання в школі у 67%–69% непідготовлених дітей виникають специфічні реакції: страхи, зриви, істеричні реакції, підвищена слізливість, загальмованість тощо. Діти бояться вчитися, відчувають стрес перед виходом до дошки для відповіді, бояться низьких оцінок, приниження, бояться виявитися неспроможними (хтось розумніший, а хтось навпаки), спізнитися на урок тощо.

До основних причин шкільної дезадаптації сучасні дослідники відносять такі: недостатня підготовка дитини до школи, брак знань або недорозвинення психомоторних навичок, у результаті чого дитина повільніше за інших справляється з поставленим завданням; недостатній контроль власної поведінки – учневі початкових класів важко відсидіти цілий урок мовчки, не вигукуючи з місця; нездатність до темпу шкільного навчання – низький рівень функціональних здібностей пізнавальних процесів; соціально-психологічні аспекти – неспроможність особистісних контактів з однолітками, педагогічним колективом; низький соціальний статус дитини, проблеми стосунків у сім'ї.

Учені В.Ф. Каган, І.В. Крук, О.Ю. Осадько серед основних причин шкільної дезадаптації виділяють: неправильні методи виховання в сім'ї; порушення відносин в системі “учень – вчитель”, “учень – учні”; деякі індивідуальні особливості психічного розвитку дитини.

До першого пункту можна віднести: завищені очікування батьків щодо навчальної успішності дитини, коли будь-яка невдача сприймається неадекватно; розмови про недоліки школи чи вчительки, замість акцентування уваги дитини на приємних моментах шкільного життя; час-

ті конфлікти з приводу навчання дитини, після чого все, що пов'язано зі школою, втрачає для неї привабливість; виховання дитини за типом "кумир сім'ї"; байдуже ставлення батьків до навчання дитини.

До другого пункту можна віднести: дидактогенію (психогенний вплив чинить сам процес навчання); дидакалогенію (некоректне ставлення вчителя до учня); злиття дидактогенії й індивідуальної чутливості центральної нервової системи дитини; порушення відносин дитини з однокласниками.

Третя група факторів є найбільш поширеною, бо скільки існує дітей, стільки й буде особливостей. У кожній дитини є свої індивідуальні особливості, які можуть як сприяти дитячій адаптації, так і бути причиною дезадаптації.

Дослідниця Т.Д. Молодцова розглядає дезадаптацію як явище інтеграційне, що має ряд певних видів. До таких видів відносять: патогенну, психосоціальну і соціальну дезадаптації.

Патогенна дезадаптація визначається як наслідок порушень нервової системи, хвороби головного мозку, порушень аналізаторів і проявів різних фобій. Психосоціальна дезадаптація трактується як результат статевікових змін, акцентуацій характеру, несприятливих проявів емоційно-вольової сфери, розумового розвитку тощо.

Дезадаптація соціальна, як правило, виявляється в порушенні норм моралі і права, в асоціальних формах поведінки й деформації системи внутрішньої регуляції, референтних і ціннісних орієнтацій, соціальних установок.

Значимо, що кожна з форм шкільної дезадаптації вимагає індивідуальних способів корекції. Дуже часто дезадаптація дитини в школі, нездатність впоратися з роллю учня негативно впливають на його адаптацію в інших середовищах спілкування. При цьому виникає загальна середовищна дезадаптація дитини, яка вказує на його соціальну відгородженість, відкидання. Основною метою профілактики шкільної дезадаптації є визначення психологічної готовності дитини до шкільного навчання. Однак, це лише один з аспектів комплексної підготовки до школи. Крім цього, вивчається рівень умінь і знань дитини, його потенційні можливості, розвивається мислення, пам'ять, увага, а в разі потреби застосовується психологічна корекція.

Отже, усі учасники педагогічного процесу повинні розуміти, що в період адаптації до школи дитина особливо потребує батьківської підтримки, педагогічної толерантної корекції, а також під час цього процесу разом пережити емоційні труднощі, успіхи та невдачі.

Науковий керівник: З.П. Бондаренко, канд. пед. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СЛАБОЧУЮЧИХ ДІТЕЙ

Серед аномальних дітей значну категорію складають діти з різними вираженими відхиленнями слуху, які потребують спеціального навчання.

Порушення діяльності слухового аналізатора у дитини розглядається в його відмінності від аналогічного дефекту у дорослого. У дорослої людини до моменту порушення слуху мовлення, словесне мислення і вся особистість сформовані, а дефект слухового аналізатора оцінюється з точки зору можливості спілкування на основі слуху. Утрата ж слуху в дитячому віці впливає на хід психічного розвитку дитини і призводить до виникнення цілого ряду вторинних дефектів. Дефект слуху порушує мовленнєвий розвиток дитини, а рання глухота призводить до повної відсутності мовлення. Німота перешкоджає нормальному формуванню словесного мислення, що, в свою чергу, веде до порушення процесів сприйняття.

Таким чином, проблема розвитку мовлення у слабочуючих дітей є актуальним питанням сьогодення.

Проблема вивчення особистості слабчучої дитини як соціальна проблема вперше була поставлена і осмислена Л.С. Виготським, який обґрунтував положення про те, що інтеграція особистості, що не чує, в суспільство здорових може здійснюватися тільки шляхом його включення в різноманітну соціально значущу діяльність.

Без спеціального навчання мовлення у слабчучоючих не розвивається. Чим раніше почнеться робота з формування та розвитку мовлення, тим кращими будуть результати.

Метою написання статті є теоретичне дослідження процесу формування мовлення у дітей з порушенням слуху.

Слуховий аналізатор на відміну від інших аналізаторів відіграє вирішальну роль у розвитку звукового мовлення. Тому для нормального розвитку дитини необхідна дуже висока ступінь збереження слуху, а між тим наше вухо – дуже крихкий орган. За даними професора Воячека одна людина з трьох може мати неповноцінне вухо.

І.М. Соловійов експериментально довів, що в результаті систематичного сурдопедагогічного впливу, шлях розвитку глухих, що відходить в перші роки свого розвитку від шляху нормальної дитини, змінює напрям, наближаючись до розвитку нормальної дитини. І.М. Соловійов виділив дві закономірності психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Перша закономірність пов'язана з тим, що необхідною умовою успішного

психічного розвитку дитини є значне зростання кількості, різноманітності і складності зовнішніх впливів. Через ураження слуху обсяг зовнішніх впливів на глуху дитину дуже звужений, взаємодія з середовищем збіднена, спілкування з оточуючими людьми утруднено. Внаслідок цього психічна діяльність такої дитини спрощується, реакції на зовнішні впливи стають менш складними і різноманітними. Система міжфункціональних взаємодій змінена. Тому компоненти психіки у дитини з порушеним слухом розвиваються в інших пропорціях порівняно з чуучими дітьми. Друга закономірність – відмінності в темпах психічного розвитку у дітей з порушеннями слуху в порівнянні з нормальночуучими дітьми: сповільненість психічного розвитку після народження і прискорення в наступні періоди. Шлях психічного розвитку дитини з порушеннями слуху І.М. Соловйов представляв у такому вигляді: відмінності в психічній діяльності між чуучою і глухою дитиною, незначні на початкових етапах онтогенезу, зростають протягом подальшого часу. Так відбувається до певного етапу, коли внаслідок систематичного сурдопедагогічного впливу відмінності перестають наростати і навіть зменшуються.

Проте вважаємо, що ситуація з формуванням мовлення набагато складніша, ніж проблема психічного розвитку. При неповноцінному слуховому сприйнятті виявляється неможливим достатнє накопичення словникового запасу та оволодіння граматичною будовою мови. Дитина, позбавлена повноцінного слухового контролю, не може самостійно навчитися тим рухам апарату артикуляції, які необхідні для правильної вимови звуків. Без нормального слуху, без достатнього сприйняття власного мовлення, дитина позбавлена можливості порівнювати свою вимову з вимовою навколишніх і, отже, не може самостійно виправити свою дефектну вимову.

Таким чином, мовленнєвий розвиток дітей з порушеннями слуху ґрунтується на фізіологічній закономірності «мовних процесів, що формуються у людини, і взаємодії між мозком та язиком».

Дефекти мовлення у дітей з порушеним слухом:

- недоліки вимови;
- обмежений запас слів;
- недостатнє засвоєння звукового складу слів, яке виражається не тільки в неточності вимови, а й у помилковому написанні слів;
- неточне розуміння і неправильне вживання слів;
- недоліки граматичного ладу мовлення:
 - а) неправильна побудова речення;
 - б) неправильне узгодження всередині речення;
- обмежене розуміння усного мовлення;
- обмежене розуміння читаного тексту.

У результаті цих відхилень у розвитку мовлення слабочуючі діти зустрічаються з такими труднощами в шкільному навчанні:

1. Утруднене засвоєння первісної грамоти (письма і читання);
2. Специфічні помилки в диктанті і самостійному написанні;
3. Труднощі розуміння пояснень вчителя;
4. Труднощі у користуванні підручником.

Діти з послабленим слухом зустрічаються також із проблемою зменшення соціальних контактів, а це погано впливає на формування особистісних якостей та на мовленнєвий розвиток дитини в цілому.

Таким чином, проаналізувавши літературу, ми розглянули основні проблеми розвитку усного мовлення у слабочуючих дітей. Подальшим кроком у нашому дослідженні стане вивчення методик корекції мовлення у слабочуючих дітей.

Науковий керівник: Н.В. Никоненко, канд. пед. наук, доц.

M.A. Nalivkina,
1st year of study,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

THE ROLE OF MOTIVE AND MOTIVATION IN PEOPLE'S LIVES

In today's rapidly changing society some people are increasingly concerned about one of the important things in our life, which are motive and motivation. Some people discuss why do people in need of motive and motivation, the difference between these two concepts and the role it plays. They usually confuse these two concepts. For this reason we would like to try to explain it simpler. Having examined some sources of information we have acquired very interesting and useful knowledge.

Firstly, a motive in Psychology is a state of physiological arousal which cause our behavior, it is a reason for performing some actions. For example, if a man wants to eat and get something to drink he go to the supermarket for products. Try to understand the arousal and where is the motive. To my mind, hunger and thirst are physiological arousals. Thus, these processes motivate us to go to the supermarket for products.

Secondly, motivation is the most necessary part of our personal well-being. Motivation is an internal process that controls and maintains behavior. We think it has only positive sides. Motivation drives a person, it gives him/her an incentive, a nude to achieve the goal to which she/he aspires. Also motivation is the desire to do things and can be expressed by the phrase " the act of motivating". There are examples of motivation: 1) a person who is motivated by the desire to learn may spend many hours studying, he usually works hard, reads book and requires knowledge from different sources; 2) person who is motivated by desire to work harder for higher payment or to find customers

who will be interested in his services and will pay a lot of money. Motivation can be expressed in the increase of salaries or transfer to a higher position.

Therefore, the importance of motivation is obvious. It is a strong force that drives people forward, gives them the impetus, encourages to go to the stated goals. It makes life brightly because without motivation our life is grey and hard to navigate. We suppose motivation helps to develop personality too.

Academic and Language Supervision by Senior Lecturer N.O. Chernyak.

В.А. Ніколаснко,
3-й рік навчання,
*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ҐЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ЧОЛОВІЧІ ТА ЖІНОЧІ РОЛІ У СУЧАСНИХ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИНАХ

В умовах прогресивної зміни психологічних особливостей сучасного суспільства спостерігається тенденція до збереження традиційних форм людського сприйняття певних життєвих явищ. Звичний канон думки, сприйняття і поведження є виявом явища стереотипізації. Позитивна роль стереотипу полягає в асиміляції орієнтування людини в тих обставинах, які не вимагають індивідуального підходу до вирішення завдання та не несуть серйозного навантаження, але у ситуаціях, де необхідна об'єктивна оцінка з урахуванням нового досвіду – стереотипи відіграють роль негативного фактора у сприйнятті людини. Стереотипи є найбільш складною умовою у створенні нових відносин у соціумі. Найбільш виражено зазначена ситуація спостерігається при проектуванні явища стереотипізації на сімейні відносини й проявляється у гендерних стереотипах, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Негативний вплив патріархальної системи гендерних ролей позначається на трьох рівнях: індивідуальному, міжособистісному і соціальному.

На індивідуальному рівні як у жінок, так і у чоловіків виконання патріархальної гендерної ролі, що суперечить власним прагненням і бажанням особистості, відбивається на психічному й фізичному здоров'ї, на загальній задоволеності життям, роботою, родиною. Гендерна роль, що нав'язується патріархальними стереотипами чоловікові передбачає завищені вимоги до його фізичних, психофізіологічних, психічних та психологічних особливостей. Роль жінки у даній системі передбачає знецінення її особистісних прагнень та підвищену адаптивну функцію на психічному та психологічному рівнях.

На рівні міжособистісних відносин роль, що нав'язується чоловікові – роль сильного, стриманого у своїх емоціях, призводить до непорозуміння з людьми, емоційної ригідності, черствості, зниженої емпатійності. Нерівність жінки у родині спричиняє ситуацію, коли заміжні жінки страждають значно більшим числом фізичних і психічних захворювань, ніж самотні жінки. Цей феномен виявляється й у такому явищі як самогубство. Число самогубств вище серед заміжніх жінок і самотніх чоловіків, ніж серед самотніх жінок і одружених чоловіків.

На соціальному рівні гендерні стереотипи заважають ефективному включенню жінок у сферу виробництва, у науку, в економічне й політичне управління суспільством. У цьому аспекті успіх для жінки передбачає неоднозначність та появу певних наслідків, які виражаються у створенні психологічних та соціальних бар'єрів у суспільних відносинах. Стереотипи масової свідомості є складною перешкодою в становленні гендерної рівності у сучасному суспільстві, що спонукає виникненню проблеми гендерної нерівності.

На сьогодні в нашому суспільстві відбуваються процеси демократизації і гуманізації, що сприяють створенню рівних можливостей для реалізації особистості незалежно від соціального положення, національності, віку, статі. Справжня гуманізація передбачає подолання стереотипів, що століттями існували в свідомості і установах гендерної рівності у всіх сферах суспільного життя. Важливим аспектом подолання гендерної нерівності є усвідомлення даної проблеми на масовому рівні, включаючи всі кола і верстви суспільства. На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігається повільна перебудова стереотипних гендерних моделей поведінки.

Таким чином, гендерні стереотипи щодо ролей чоловіка і жінки у сучасних сімейних відносинах є пережитком минулого і насамперед проблемою суспільного мислення, тому головним завданням на даному етапі розвитку соціуму є нагальне формування нового бачення гендерних проблем, що передбачає засвоєння та використання нового досвіду до сучасних моделей побудови сімейних та суспільних відносин загалом.

Науковий керівник: О.І. Беспарточна, канд. пед. наук, доц.

Ю.М. Ноженко,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ

Останнім часом стало все більше приділятися уваги проблемі вивчення і корекції різних психічних розладів у дітей. З'явилося досить ба-

гато літератури, в тому числі й посібників методичного та рекомендаційного характеру з питань розумової відсталості, порушень навчання і виховання, відхилену у поведінці та спілкуванні.

Проблемою вивчення раннього дитячого аутизму займалися такі вчені як: Л. Каннер, Е. Бльойлер, Г. Аспергер, Б. Кауфман, Т. Пітерс, Л. Вінг, С. Салліван, О. Нікольська, Л. Бендер, І. Мамайчук, В. Башина, В. Коган, К. Лебединська, Г. Сухарьова, С. Мнухін, В. Тарасун, Г. Косарева, С. Конопляста, О. Мякушко, Г. Хворова та ін.

Але, все-таки, ще багато питань у контексті даної проблеми залишається не до кінця вивченими.

Ми зупинилися на проблемі раннього дитячого аутизму (РДА), при наявності якої порушення спілкування переважає у всій поведінці дитини і займає домінуюче місце у формуванні її аномального розвитку в той час, як при наявності інших дефектів психічного розвитку порушення спілкування мають вторинний характер і значно зменшуються або зникають при корекції основного розладу (розумової відсталості, невротичних розладів, дефектів мови і слуху та інших порушень).

Ранній дитячий аутизм - особлива аномалія психічного розвитку, для якої характерні стійкі й своєрідні порушення комунікативної поведінки, емоційного контакту дитини з навколишнім світом і вміння правильно реагувати на зовнішні ситуації. З клінічного погляду ранній дитячий аутизм є одним із найбільш важких порушень розвитку. Поведінка дітей з раннім дитячим аутизмом характеризується байдужістю або появою захисної реакції на пропозиції контакту, спілкування; однобічність, самостимульовані практичні підходи; недостатній розвиток засобів вираження, комунікативних навичок (мови, міміки) і неготовність до практичних вимог життя.

Психологічна картина аутистичних розладів може набувати різноманітних форм – від дитини з низьким рівнем інтелекту, яка не розмовляє і є дезадаптованою, до вибірково обдарованої зі специфічними інтересами і «дорослим» мовленням. Первазивність цього захворювання передбачає зміни у всіх психічних сферах – перцептивній, інтелектуальній, мовленнєвій, емоційній, вольовій, поведінковій тощо. Усі аутистичні діти потребують медичної та психолого-педагогічної підтримки, а знання особливостей проявів аутизму може дати змогу адекватно обрати варіант її застосування.

У дошкільному віці увагу батьків привертають особливі, «дивні» інтереси дітей. Можна навести приклади захоплень дорожніми знаками, водопровідними кранами, друкованими рекламами, номерами телефонів, усіякими умовними позначками, словами з іноземних мов. У змісті аутистичних фантазій химерно переплітаються випадково почуті дитиною казки, історії, кінофільми і радіопередачі, вигадані й реальні події. Патологічні фантазії дітей відрізняються підвищеною яскравістю, образністю. Нерідко зміст фантазій набуває агресивного характеру. Діти можуть годинами щодня, причому протягом багатьох місяців, а іноді й кількох ро-

ків, розповідати історії про мерців, скелетів, вбивства, підпали, називають себе «бандитом», «різником», приписують собі всілякі пороки.

Поряд з цим у багатьох дітей виявляються безсумнівні музичні здібності, у деяких спостерігається здатність до малювання. Разом із тим у цей період можуть посилюватися порушення комунікативної функції мови, змінюватися інтонування, виникати стереотипи, мовні штампи, своєрідні акценти, наголоси, розтягування слів. У деяких дітей загострюються агроматизми, виникають ехолалії, неологізми. Цей період у житті дітей характеризується появою неадекватних страхів. Відзначаються страхи щодо хутряних предметів та іграшок, сходів, свічок, нерідко виникає страх щодо незнайомих людей. Багато дітей бояться ходити по вулиці, побоюючись потрапити під автомобіль, їздити в транспорті, бо їм здається, що може статися автокатастрофа.

Діти можуть відчувати неприязнь, якщо їм трапляється забруднити руки, дратуватися, коли їм на одяг потрапляє вода. Часто можуть виникати більш виражені, ніж в нормі, страхи темряви, страх залишитися самому в квартирі. У частини дітей відзначається надмірна чутливість до сумних мелодій, вони часто плачуть при перегляді кінофільмів або коли їм читають книжки. Інші, навпаки, люблять страшні фільми та казки, отримують особливе задоволення, коли з героями трапляються неприємності.

До цього додається холодність або навіть жорстокість по відношенню до близьких дорослих. Нерідко діти можуть вдарити або вкусити, прагнуть все робити на зло. Надзвичайно суттєвим є факт, що майже всі діти залишаються абсолютно байдужими до оцінок дорослих. У них відсутнє характерне для дошкільного віку бажання сподобатися, заслужити похвалу, схвалення. Для усіх, без винятку, дітей характерними є відсутність тягіння до дитячого колективу, потреба в спілкуванні з однолітками.

Аутистів цікавлять не стільки зміст, скільки деталі. Власне звідси походить вираз «загадка аутизму». Загадка прихована в тому, що окремі деталі не мають сенсу окремо; вони набувають сенсу лише тоді, коли загадка розгадана, і ми отримуємо щось цілісне, завершене, а окремих деталей більше немає. У людей з аутизмом все інакше. Деталі для них є важливішими, і вони не втрачають своєї цінності навіть після розгадки, тобто після отримання цілісної картини. Ціле не має для них інтересу, інколи голололомки вони розгадують у зворотному порядку. А коли розгадка готова, така дитина навіть не дивиться на результат.

Найчастіше аутистичні діти ніяк не реагують навіть на голосні звуки, справляючи враження глухих. Водночас, щодо деяких звуків, то вони демонструють гіперчутливість, наприклад, затискають вуха, почувши гавкіт собаки. Дуже часто простежується відсутність вибіркової уваги до звуків мови.

Аутистичні особи мають проблеми з фільтруванням шуму, який постає як тло. Також характерною особливістю цих дітей є так званий так-

тильний захист, типовими проявами якого є небажання мити та розчісувати волосся; труднощі зі смоктанням, гризінням і жуванням; негативна реакція на мокрі пелюшки, купання, підстригання нігтів; уникання липких, зернистих, м'яких, пухнастих матеріалів, несподіваних дотиків; задоволення від відчуття розривання тканин, паперу, пересипання круп; обстеження навколишніх переважно за допомогою тактильного контакту тощо. Порушення тактильної чутливості, що є типовим для цих дітей, призводить до порушення формування схеми тіла і фізичного образу «Я».

Одним із кардинальних проявів дитячого аутизму є розлади розвитку мовлення. Найхарактернішим для мовлення дітей з аутизмом є одночасне поєднання «жаргону», «неповного» і «зрілого» мовлення. Пояснюється це явище тим, що дітям з аутизмом властиві нерівномірність дозрівання мовленнєвої та інших сфер діяльності, порушення ієрархічних взаємовідносин між простими і складними структурами в межах кожної функціональної системи, відсутність явищ витіснення, як це відбувається в нормі, примітивних структур складними. З цієї причини у мовленнєвій сфері (як і в межах інших сфер діяльності) простежується хаотичне нашарування примітивних і складних функцій, що і відрізняє їх від норми. Для раннього розвитку дитини з аутизмом характерні такі особливості прелінгвістичного розвитку: плач важко інтерпретувати, гуління обмежене або незвичайне (швидше нагадує вереск або лемент), відсутня імітація звуків.

Мовні розлади простежуються чітко після трьох років. На відміну від звичайних дітей простежується тенденція повторювати ті самі фрази, а не конструювати оригінальні вислови; типовими є відстрочені або безпосередні ехолалії. Виражені стереотипії та тенденція до ехолалій призводять до специфічних граматичних феноменів. Особові займенники аутисти повторюють так само, як чують, тривалий час немає таких відповідей як «так» або «ні». У мові таких дітей нерідко наявна перестановка звуків, неправильне вживання прийменникових конструкцій.

Для аутистичних дітей характерні труднощі невербальної комунікації, а саме: використання жестів, мімічної експресії, рухів тіла. Дуже часто відсутній вказівний жест. Дитина бере батьків за руку і веде до об'єкта, підходить до місця його звичного розташування і чекає, поки йому дадуть предмет. Відмінності у поведінці аутистичної дитини від звичайної поведінки особливо чітко простежуються в процесі гри. Для дітей з синдромом РДА характерна проста й однотипна гра. Аутистичні діти здебільшого багаторазово повторюють одну і ту ж саму неусвідомлену комбінацію, що зумовлено неадекватним пізнанням зовнішнього світу. У аутистичної дитини, з одного боку, за багатьма предметами, які не мають фіксованого призначення (палички, коробочки, кульки), може бути закріплена певна функція, і вона не погоджується використовувати предмет по-іншому. З іншого боку, дитина-аутист часто використовує предмети й іграшки не за їх функціональним призначенням, а керуючись власною логікою.

Соціальна взаємодія, яка приносить звичайним дітям стільки радості й задоволення, в аутистів викликає лише роздратування і бажання ізолюватися. Аутистичні діти демонструють свою емоційну прив'язаність до батьків чи інших опікунів, проте вони не реагують на їхню любов в очікуваний спосіб. Батьки стверджують, що діти неохоче відкривають свої обійми, щоб притулитися чи знайти втіху, ігнорують чи погано інтерпретують емоційну поведінку людей і не розуміють їхніх почуттів. Цей брак емпатії є причиною невідповідної соціальної поведінки. У віці від трьох до п'яти років такі діти рідше демонструють здатність до розуміння соціальної ситуації, не схильні спонтанно наближатися до інших людей, реагувати на прояв ними емоцій або імітувати чужу поведінку, брати участь у невербальному спілкуванні, діяти по черзі з іншими людьми. У той же час вони прив'язуються до тих, хто безпосередньо про них піклується. Упевненість щодо прихильності у них помірно знижена, хоча при більш високому інтелектуальному розвитку або менш вираженому аутистичному розладі цей показник нормалізується. Більш дорослі діти з розладами аутистичного спектру гірше справляються з завданнями на розпізнавання осіб і емоцій. Неможливість зрозуміти головні соціальні правила, що стосуються ініціації та підтримання зв'язків між людьми, спричиняє те, що аутистичні діти не прагнуть до контактів з ровесниками.

Найхарактернішими поведінковими проблемами аутистичних дітей є порушення сну, самоскалічення, агресія, стереотипна поведінка, деструктивна поведінка.

Отже, ранній дитячий аутизм набуває особливого значення тому, що відрізняється від усіх аномалій розвитку найбільшою складністю і дисгармонійністю, як клінічної картини, так і психологічної структури порушень. Особливо яскраво аутизм проявляється у віці 3-5 років і супроводжується страхами, негативізмом, агресією. Надалі гострий період змінюється порушеннями інтелектуального та особистісного розвитку.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

М.Ю. Онищенко,
аспірант,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ЩОДО ПИТАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність проблеми обумовлена глобалізацією міжнародних відносин, фінансів, бізнесу і революцією в комп'ютерному світі й світі телекомунікацій, стрімким курсом України на перехід до ринкових відносин

та інтеграцію в Європейську спільноту, зростаючою участю в гуманітарних та миротворчих місіях ООН, різноманітних програмах культурних та освітніх обмінів, значне розширення ділових контактів. Фахівці з ґрунтовними знаннями іноземної мови і вмінням нею спілкуватися сьогодні потрібні як ніколи раніше, що свідчить про значний попит на професійних перекладачів, оскільки з посередників, які задовольняють зовнішню потребу спілкування між людьми, що розділені лінгвоетнічними бар'єрами, перекладачі перетворилися на спеціалістів-медіаторів у галузі міжкультурного спілкування і забезпечують інформаційну діяльність суспільства.

Стрімкий розвиток міжнародних відносин не лише відкриває нове поле для діяльності перед перекладачами, але й ставить їх в умови гострої конкуренції, що веде до посилення жорстких вимог до представників цієї професії, від яких вимагається широка ерудиція та висока освіченість з більш глибокими знаннями в певній галузі життєдіяльності (науково-технічній, економічній), розвинуті вміння міжкультурної комунікації з представниками різних етнічних, мовних, релігійних та соціокультурних груп, фундаментальні знання та вільне володіння як іноземною (невід'ємного компонента мовної освіти в полікультурному соціумі), так і рідною мовами.

Тому однією з нагальних проблем у сфері професійної підготовки фахівців-перекладачів у вищих навчальних закладах стає процес формування їх полікультурної компетентності в рамках полікультурної освіти, підготовка до здійснення міжкультурної комунікації, де основна увага має бути приділена змісту культурологічного, когнітивного, мотиваційно-ціннісного та діяльнісного компонентів. Необхідність таких перетворень у сфері освіти відображена в Законі України «Про освіту», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») та інших офіційних документах, прийнятих на державному рівні.

Реалізація зазначеного можлива лише в умовах полікультурної освіти координацію якої на міжнародному рівні здійснюють різноманітні організації та форуми ЮНЕСКО, Ради Європи, Міжнародного бюро Європи та ін.).

Полікультурну компетентність розуміємо як інтегративну характеристику особистості майбутнього перекладача-професіонала, що формується у процесі навчання у ВНЗ. Вона включає здатність особистості здійснювати іншомовну комунікацію з урахуванням соціокультурних та психологічних особливостей сприйняття і розуміння співрозмовників, готовність виступати медіатором культур, продукувати акт комунікації в умовах полікультурного соціуму.

Результати аналізу наукових праць свідчать, що проблема формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій не була предметом спеціально-

го науково-педагогічного дослідження. Важливість полікультурної компетентності майбутніх фахівців з позицій полікультурної освіти розглянуто у роботах вітчизняних та закордонних учених. Це, зокрема, дослідження А. Н. Джуринаського, В. В. Макаєва, З. А. Малькової, Ю. С. Давидова, Л. Л. Супрункової, П. В. Сисоєва, О. В. Гукаленко, Г. В. Палаткіної, Дж. Равенна, Г. Гроша, В. Лєсна, Ван Ден Берга, Л.С. Ілюшина, М.Н. Лебєдєвої, В.П. Рошупкіна, А.І. Суригіна. Теоретичні питання і шляхи формування професійної та міжкультурної компетентності, міжкультурної комунікації набули особливого значення у розвідках Н. Березіної, Л. Березницької, Т. Білоус, М. Васильєвої, О. Вєтохова, Н. Волкової, В. Грєхнєва, В. Кан-Калика, І. Комарової, В. Морозова, А. Мудрика, С. Мусатова, С. Ольховецького, Л. Паламар, Ю. Пасова, В. Попкова, Л. Петровської, В. Полторацької, С. Рябушко, Г. Сагач, Л.Успенського, Є. Цуканової, Л. Шепеленко, Г. Ауєрхеймера (G. Auerheimer), Л. Бределли (L. Bredella), В. Деланой (W. Delanoy), К.-Ц. Флєксіга (K.-Z. Flechsig), М. Фрідентал-Хаєсе (M. Friedenthal-Haase), М. Гемєнде (M. Gemende), А. Кнапп-Поттхофф (A. Knapp-Potthoff), М. Лідке (M. Liedke), С. Стінга (S. Sting) та інших.

Щодо майбутніх перекладачів, то окремі питання вдосконалення їх професійної підготовки вивчалися в таких аспектах: формування перекладацької компетентності (І. Алексєєва, Л. Бархударов, В. Комісаров, Л. Латішев, Р. Міньяр-Бєлоручєв, В. Сафонова, О. Павлик, М. Прозорова, Я. Рецкер, Ж. Таланова, А. Федоров, І. Халєєва, Л. Черноватий, А. Чужакін, К. Шапошников, А. Швейцер, А. Янковець та ін.); формування соціокультурної компетентності (О. Бирюк, І. Закір'янова, Д. Іщенко, С. Шукліна та ін.); формування комунікативної компетентності (С. Зєнкевич, Р. Міловідова, Л. Мітіна, Н. Міронова, Ю. Пассов, З. Підручна, Л. Романишина та ін.); формування професійної компетентності (В. Слєстьонін, Л. Зелєньська, Л. Карпова, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркова, О. Садовська, С. Соколова); формування окремих аспектів професійної іншомовної компетентності (Л. Апатова, В. Баркасі, О. Волченко, Н. Гєз, А. Гордєєва, В. Калінін, Б. Ліхобабін, С. Ніколаєва, О. Овчарук, О. Пінська, Є. Рослякова, В. Рівєрс, В. Рєдько, В. Кейблз, Ф. Вінгард та ін.); дослідження рівнів готовності до професійної діяльності (А. Алексюк, В. Борисов, К. Дурай-Новакова, В. Ільїн, А. Капська, Н. Клокар, В. Рибалка, С. Сисоєва та ін.); використання інформаційних технологій у навчальному процесі (М. Бухаркіна, Т. Карамішева, Є. Полат, А. Верлань, Т. Гуменникова, Н. Єлухіна, К. Карпов, Л. Карташова, С. Налъотов, Л. Романишина, О. Трофимов, О. Царєнко та ін.).

Незважаючи на наявність у сучасній науці значної кількості науково-педагогічних праць, присвячених питанням вдосконалення фахової, культурологічної, іншомовної комунікативної підготовки майбутніх перекладачів, проблема формування їх полікультурної компетентності залиша-

ється однією з найбільш дискусійних наслідків відсутності комплексного системного підходу до самого феномену полікультурної компетентності, досить суперечливим визначеностям його місця серед інших складових професійної компетентності перекладача, особливостей її формування засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Ознайомлення з результатами теоретичних напрацювань учених і, крім того, із практичним досвідом підготовки майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах дало змогу виявити низку суперечностей між:

- зростаючими соціальними вимогами щодо рівня підготовки майбутніх перекладачів, спроможних ефективно працювати в умовах інформаційного суспільства, і відсутністю відповідної гнучкої реакції системи професійної освіти майбутніх перекладачів на них;

- сучасними вимогами вищих навчальних закладів до формування високодуховного, висококультурного перекладача, який досконало володіє лінгвістичними (мовними) та екстралінгвістичними складовими перекладу і реальним станом професійної підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ;

- необхідністю системної організації формування професійної полікультурної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій і розрізненим використанням педагогічних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у цьому процесі;

- необхідністю формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів у контексті орієнтації їх на гуманістичні професійні цінності й недостатнім теоретичним обґрунтуванням та методичним забезпеченням цього процесу.

Усунення зазначених суперечностей, практичне значення проблеми та недостатня розробленість її теоретичних аспектів зумовили нашу увагу до цієї проблеми.

Науковий керівник: Т.Б. Поясок, д-р пед. наук, проф.

О.А. Пазізей,
магістрант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДО ПИТАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОЦЕСІ СПІЛЬНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Проблема конфлікту належить до числа проблем, що мають глобальний характер і стосуються як суспільства в цілому, так і буття окремої людини. Причому останнім часом актуальність її істотно зросла у зв'язку із

значним загостренням конфліктів в усьому світі. Згідно з сучасними поглядами конфлікт вважається неминучим явищем і охоплює найрізноманітніші аспекти буття як окремої людини, так і суспільства в цілому. Він має різноманітні вияви і є предметом багатьох наук, серед яких, як вважають фахівці, домінуюче положення посідає психологія.

Незважаючи на те, що проблеми конфлікту присвячено значну кількість досліджень, не всі її аспекти достатньо вивчені. На сьогодні відсутнє прийняте визначення конфлікту. Певною мірою це зумовлено тим, що цей феномен має багато виявів, які істотно відрізняються один від одного. Так, наприклад, збройні конфлікти значно відрізняються від внутріособистісних конфліктів. До того ж конфлікти є об'єктом різних наук, і навіть в рамках однієї науки існують різні теоретичні підходи до їх дослідження. Останнє повною мірою стосується і психології. Проаналізувавши значну кількість визначень, що їх дають різні фахівці, Ф.Є. Василюк дійшов висновку, що дефініція конфлікту, яка б не суперечила жодному підходу до нього, звучала б абсолютно беззмістовно: конфлікт – це зіткнення чогось з чимось.

Хоча проблема конфлікту досліджувалась з давніх давен, вважається, що психологічні наукові засади цієї проблеми беруть початок у ХІХ столітті. На сьогодні не існує єдиної точки зору щодо основних психологічних теорій конфлікту. Існують різні підходи до виділення основних напрямів психологічних теорій конфлікту. Одна з перших спроб систематизації цих теорій була зроблена Р. Л. Кричевським і К.М. Дубовською. Автори, які досліджували міжособистісні конфлікти, виділяють такі підходи: мотиваційний, когнітивістський, діяльнісний і організаційний. Аналогічною є позиція Г.В. Ложкіна і Н.І. Пов'якель.

Конфлікти у процесі спільної учбової діяльності (учбові конфлікти) мають специфічні особливості, що зумовлено, по-перше, специфікою учбової діяльності, по-друге, місцем спільної учбової діяльності в навчальній системі і, по-третє, особливостями суб'єктів учбової діяльності (передусім, недостатнім рівнем вмінь спільно працювати, конфліктною і комунікативною некомпетентністю) тощо.

На причини виникнення, перебіг і способи вирішення учбових конфліктів істотно впливають позаситуаційні фактори, передусім характер взаємин між студентами, що склалися ще до їх включення у спільну діяльність. Саме вони вирішальною мірою визначають тип взаємин (кооперативні, змагальні) студентів у процесі спільної діяльності.

Структурні характеристики конфлікту включають такі компоненти: *сторони учасники конфлікту, умови його перебігу, предмет конфлікту, образи конфліктної ситуації, можливі дії учасників конфлікту, його результат.*

Учасники конфлікту – це студенти. Тут можливі такі типи конфлікту: *студент–студент, студент–група.* При цьому має значення соціаль-

на позиція сторони конфлікту в групі: він лідер чи “рядовий” член, а також його статус.

Умови перебігу конфлікту визначаються передусім особливостями малої групи, її структурою, психологічним кліматом, особливостями спільної діяльності, включаючи передусім те, який особистісний смисл вона має, і т.д. При цьому не можна ігнорувати особливості більш широких угруповань, до складу яких входять члени малої групи, передусім класу (академічної групи, курсу), який чинить істотний вплив на перебіг внутрігрупового конфлікту. Так, наприклад, фактор змагання різних малих груп чинить істотний вплив на внутрігрупові конфлікти.

На характер конфліктів, крім особливостей учбової задачі, істотний вплив чинить фактор однорідності малої групи, індивідуальні особливості, соціальний статус її членів, а також спосіб оцінювання результатів діяльності групи.

Отже, питання конфліктів у процесі спільної учбової діяльності студентів є вагомим як для студентів, так і викладачів, які організують навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

Ю.О. Паньків,
магістрант,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ З ВИМУШЕНИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ТА ЇХ СІМ'ЯМИ

Для вітчизняної системи професійної освіти підготовка фахівців соціальної сфери до роботи з вимушеними переселенцями є новою і викликає антитетичні погляди. Тому необхідно, щоб вся система соціальної освіти миттєво реагувала на такі зміни і могла швидко їх вирішувати або мінімізувати негативні наслідки.

Одним із стратегічних загальнонаціональних напрямів державної політики України на сучасному етапі є соціальний захист вимушених переселенців та їх сімей.

Вимушеним переселенцем визнається громадянин України, іноземний громадянин чи особа без громадянства, які постійно проживають на законних підставах на території України і змінили місце проживання в межах території України за обставин, передбачених частиною першою цієї статті.

Для того, щоб якісно та своєчасно надавати допомогу внутрішньо переміщеним особам, слід ретельно проаналізувати та вивчити їхні першо-

чергові потреби. Проте, за весь цей час не було проведено жодного ґрунтового наукового соціологічного дослідження на регіональному чи місцевому рівнях щодо захисту прав та задоволення невідкладних потреб переселенців.

Найгостріших проблеми, з якими стикаються вимушені переселенці у регіонах:

- житло: 90% на Харківщині, понад 80% – Дніпропетровська, Запорізька та Миколаївська області, понад 70% – Донецька область та Київ, а на Львівщині – понад 60%;

- проблеми з оформленням статусу переселенця: Миколаївська область – 48%, Київщина – майже 13%, Дніпропетровщина – 8%;

- на зловживання під час надання допомоги поскаржилися майже 19% на Харківщині й майже 5% – у Запорізькій і Луганській областях;

- луганчани також скаржилися на проблеми з отриманням соціальних виплат – майже 70%, а донеччани – на нестачу або погане медичне обслуговування – майже 5% .

Громадські організації та волонтери відіграють провідну роль у наданні допомоги вимушеним переселенцям. Зокрема, серед головних напрямів їхньої діяльності виділяють: вивіз із зони бойових дій; розселення; надання гуманітарної допомоги; юридичні послуги.

У психологічному плані будь-який переселенець є соціально дезадаптованим. Він не має елементарних життєвих навичок у новому середовищі, роботи, а іноді – базових побутових умов. До того ж, в наших умовах, чимало з них мають образу на українську державу.

Проект Закону України «Про вимушених переселенців» заснований на досвіді країн, в яких виникла ситуація вимушеної міграції і спирається на рекомендації Комісії ООН з прав людини та Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, а також на принципи і норми міжнародного права у цій сфері. Особливої допомоги потребують вразливі верстви населення, які були змушені покинути власні домівки, – громадяни похилого віку та інваліди I та II груп, які за станом здоров'я мають потребу в догляді, побутовому обслуговуванні, медичній допомозі. Таких людей в спеціальних медичних закладах забезпечують одягом та предметами першої необхідності. Але вони потребують не лише матеріальної, а й належної соціально-педагогічної допомоги, що спостерігається вкрай рідко. Закони не в силі охопити всі сфери життя вимушеного переселенця, вони стосуються лише першочергових проблем: надання притулку та матеріальної допомоги.

Соціально-педагогічна робота з вимушеними переселенцями та їх сім'ями є різновидом соціально-педагогічної діяльності, спрямованим на забезпечення адекватної соціальної підтримки та здійснення соціального захисту вимушених переселенців та їх сімей, зміцнення та активізацію їх адаптаційного потенціалу, створення сприятливих умов для їх життєді-

ьяльності, забезпечення тривалих соціальних стосунків, налагодження механізмів самоорганізації і саморозвитку, допомоги членам сімей вимушених переселенців у їх позитивній соціалізації.

Соціально-педагогічну роботу з сім'ями вимушених переселенців, як і будь-який різновид діяльності, на нашу думку, можна розглядати як ряд практичних заходів, побудованих на основі певних цілеспрямованих теоретичних засад, при цьому соціальний педагог повинен дотримуватись таких узагальнюючих положень:

- робота соціального педагога повинна регламентуватись такими принципами: добровільності, своєчасності; персоналізації, поваги, активізація клієнта;

- соціальний педагог у роботі з сім'ями вимушених переселенців повинен дотримуватись таких груп цінностей: цінностей, що відображають специфіку професійної діяльності альтруїстичного характеру, цінностей етичної відповідальності перед професією, цінностей пов'язаних з потребами самореалізації, самоствердження, самовдосконалення особистості соціального педагога і потребами клієнта;

- зміст роботи соціального педагога з вимушеними переселенцями та їх сім'ями являє собою послідовність етапів: формування банку даних про вимушених переселенців та їх сімей; діагностика проблем; розробка програми діяльності з сім'єю переселенця; забезпечення умов реалізації програми; завершення програми;

- основними методами роботи педагога з вимушеними переселенцями та їх сім'ями є: соціально-педагогічна допомога, підтримка, профілактика, корекція відносин та реабілітація, консультування; підтримка; сімейна терапія.

Система підтримки вимушених переселенців працює малоефективно і для того, щоб вона мала інтегративний характер та охоплювала вирішення широкого кола проблем, слід здійснити її доопрацювання, залучати спеціалістів із сфери соціальної роботи, які, поряд із соціально-побутовою та соціально-медичною, виконуватимуть й соціально-педагогічну та соціально-психологічну функції.

З метою надання допомоги та вирішення соціальних проблем всі сім'ї вимушених переселенців підлягають соціальному інспектуванню, в результаті якого вивчаються їх потреби, у разі необхідності сім'ї беруться під соціальний супровід. Для вирішення проблемних питань переселенців залучаються всі суб'єкти соціальної роботи, благодійні та громадські організації. Соціально-педагогічна робота з вимушеними переселенцями зводиться, в більшій мірі, лише до соціально-побутової та соціально-медичної сфери.

Загалом, соціально педагогічна робота з вимушеними переселенцями та їх сім'ями спрямована на забезпечення адекватної соціальної підтримки та здійснення соціального захисту, зміцнення та активізацію адапта-

ційного потенціалу, створення сприятливих умов для їх життєдіяльності, забезпечення тривалих соціальних стосунків, налагодження механізмів самоорганізації і саморозвитку, допомоги членам сімей вимушених переселенців у їх позитивній соціалізації.

Науковий керівник: Л.Й. Петришин, д-р пед. наук, доц.

Ю.І. Переверзєва,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН У РОДИНІ З ДИТИНОЮ З ВАДАМИ РОЗВИТКУ

Сьогодні акцент корекційної педагогіки та психології все більше переноситься на проблеми сімейного виховання та взаємовідносин членів родини, які мають дитину з вадами розвитку. Причиною цієї зацікавленості є велике зростання народжуваності дітей з особливими потребами, за статистикою в Україні налічується 135,4 тисяч таких дітей, які потребують правильного навчання та виховання. А за даними досліджень О. Горєцької, Е. Мастокової, В. Ткачової, кращого успіху у результатах таких дітей можна досягнути лише за умови правильного родинного виховання. На нашу думку, саме сім'я відіграє найголовніше місце у цій навчально-виховній ланці, оскільки родичі знають особливості та можливості своєї дитини краще за всіх, що дає можливість кращому виявленню дитині своїх емоцій та інтелектуальних можливостей. Тому, на цьому етапі розвитку нашого суспільства, проблема родинного виховання «особливих» дітей є актуальною, бо від взаємодії дітей із особливими потребами із власними батьками залежить подальша взаємодія їх із суспільством.

Найстрашніша проблема, з якою подружжя зіштовхнеться – це є складнощі в їх взаємовідносинах. Вже неодноразово доведено, що стосунки між батьками дитини погіршуються, виникає емоційний бар'єр через почуття провини перед собою та другою половиною. Подружжя повністю занурюються у свої переживання забуваючи про усе інше, вважаючи, що саме він чи вона винна у цій ситуації, особливо гостро це проявляється на стані матері, яка гостріше сприймає народження дитини з вадами розвитку. Жінка не має можливості відпочити, бо у більшості випадках саме вона залишає звичне життя заради дитини, а батько має можливість не відмовлятися від звичок. Так з плином часу батьки не витримують і розлучаються, тим самим наносячи шкоди розвитку дитини, адже не можна говорити про повноцінний розвиток у неповній родині, бо дитина не отримує тієї кількості уваги та спілкування, що можуть дати обидва

батьки. Однак, якщо, все ж таки, вдалося зберегти родини, то батьки відмовляються від народження наступної, боючись за ще одне життя.

Говорячи про власне виховання, у батьків виникає така проблема: вони повинні визначитися із моделлю спілкування з власною дитиною, звичайно це відбувається на підсвідомому рівні, та впливає на подальші взаємовідносини з дитиною. Так за результатами дослідження особливостей батьківсько-дитячих стосунків Г. Мішина виділяє шість неадекватних моделей співпраці батьків з дитиною: ізольованість, передбачувану взаємопов'язаність, мовленнєву взаємопов'язаність, «мовчазну співприсутність», «вплив і взаємовплив», активний взаємозв'язок. Будь-яка з цих моделей призводить до формування негативних якостей в дитини, затримує її розвиток та адаптацію до соціуму. Це також негативно відображається і на здоров'ї дитини, що також ускладнює становище родини. У таких сім'ях дитина ще відчуває подвійне емоційне навантаження через неприйняття як у суспільстві так і у своїй родині. Тому дуже важливо формувати психолого-педагогічну роботу з родиною вже з перших годин після народження дитини, що дасть можливість пришвидшити налагодження емоційного контакту з дитиною та допоможе правильно обрати модель спілкування з нею.

Розглянемо детальніше особливості сімейних взаємовідносин на кожному етапі розвитку сім'ї, що виховують дітей з вадами розвитку.

I. Народження дитини – час, коли батьки дізнаються про діагноз дитини. Вони переживають важкий період, що зумовлюється переживанням почуття провини, заперечення, гніву та прийняття. У деяких родинах прийняття так і не відбувається, що призводить до відмови від дитини як на психічному рівні так і на фізичному, коли дитина потрапляє до інтернату. На цьому етапі відзначається велика кількість непорозумінь між подружжям, кожний з них замикається у своєму світі, намагаючись захиститись від всього, що трапилось. Батьки забувають спілкуватися між собою, що у подальшому призводить до охолодження стосунків та розлучення. Однак є і такі родини, яким вдається зберегти сім'ю і тим самим покращити стан своїх взаємовідносин. Також батьки змушені зменшити коло своїх знайомств, відмежуватися від зовнішнього світу для того, щоб захистити себе та дитину від суспільного жалю та осуду.

II. Дошкільний вік – батьки глибоко усвідомлюють проблеми своєї дитини. Вони бачать, що розвиток відбувається повільніше, ніж у звичайних дітей. На цьому етапі загострюється почуття провини у матері, яка не знає, як правильно допомогти та поліпшити стан дитини. Батьки повинні навчитися радіти і малим досягненням дитини та звикнути до того, що не все виходить з першого разу. Батьки досі бояться заводити стосунки з іншими людьми, остерегаючись осуду та презирства. Їм потрібно вирішити, де і як буде навчатися дитина, звичайно, якщо є можливість батьки віддадуть перевагу загальноосвітній школі замість спеціалізованої, пояснюючи свій вибір суспільними нормами. Звичайно, якщо є всі умови, то для

дитини навчання у звичайній школі піде на користь – пришвидшить як її так і батьківську соціалізацію. Проте є великий ризик уповільнити, або й зовсім зупинити розвиток дитини, бо вона не зможе повноцінно відповідати вимогам програми.

III. Шкільний вік – у батьків формується власна точка зору на систему навчання дитини (інтегроване, спеціалізоване навчання). Виникають переживання у дитини, на реакції однолітків, щодо неї. Погіршує ситуацію, якщо в родині вона не може самостійно виконувати якісь завдання або доручення, що посилює її почуття безпомічності. Однак у родинах, що вибрали правильну стратегію виховання налагоджуються міжособистісні стосунки, як між подружжям, так і з дитиною. У родині починають з'являтися нові друзі та знайомі, батьки перестають так сильно опікати та відгороджувати дитину від навколишнього світу.

IV. Підлітковий вік – сімейні взаємовідносини значно покращуються, родина починає приймати активну участь у житті суспільства, частіше усі разом з'являються на люди. Однак проблеми не зменшуються, потреби дитини ростуть, що збільшує грошові витрати і призводить до непорозумінь у родині. Ще однією проблемою для батьків є швидкий статевий розвиток дитини. Це викликає у них значне занепокоєння та труднощі у поясненні інтимних тем. Дорослі намагаються ізолювати дитину від протилежної статі, залякати та заборонити будь-які питання чи розмови з цієї теми, тим самим поглиблюючи інтерес дитини до усього пов'язаного з міжстатевими стосунками.

V. Період «Випуску» – батьків охоплює переживання, щодо подальшого майбутнього дитини, як і де вона зможе себе реалізувати, чи у разі необхідності зможе про себе подбати. Батьки також розуміють, що вже не потрібно так багато часу приділяти дитині, вони отримують можливість для своєї самореалізації. Вони починають навчатися, допомагати іншим батькам, що опинилися у такій же ситуації. Деякі з батьків наважуються на народження ще однієї дитини.

VI. Постбатьківський період – відбувається перебудова взаємин між подружжям, якщо дитина вдало випущена з родини. Батьки успішно самостійно розвиваються, повертаються до роботи, удосконалюють свої знання та продовжують допомагати іншим батькам, що виховують дітей з вадами розвитку. Ведуть активний спосіб життя. Радіють досягненням дитини. Сама дитина – вже доросла людина отримує можливість досягнути чогось сама, за умов вдалої соціалізації може створити свою родину, за можливості допомагає розвитку та адаптації дітей, які мають ті самі вади розвитку що і з неї – працюють у школах-інтернатах вчителями і вихователями, займаються волонтерською діяльністю, заснують благодійні фонди допомоги та інше. Однак, якщо дитина не виходить із родини, бо не може сама про себе подбати, батьки продовжують догляд за нею сповнені почуття переживання за подальше життя своєї дитини.

Отже, сімейні взаємовідносини у родині, в якій виховують дитину з вадами розвитку – складний процес, який залежить від багатьох факторів: суспільства, економічного становища, підтримки родини, знання у галузі спеціального виховання та взаємопідтримки подружжя.

Науковий керівник: Н.В. Никоненко, канд. пед. наук, доц.

Н.О. Пенкіна,
*3-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ-ІНВАЛІДА

Сім'я є найбільш значущим чинником соціалізації дитини і її вплив у цьому зв'язку перевершує вплив усіх інших суспільних інститутів. Що ж стосується дитини з обмеженими можливостями здоров'я, то роль сім'ї незмірно зростає, тому що на неї лягає основний тягар догляду, виховання та освіти такої дитини.

Статистичні дані свідчать про те, що чисельність дітей-інвалідів зростає з кожним роком. Основними причинами, що сприяють інвалідності дітей, є високий рівень хронічних спадкових захворювань батьків; хвороби новонароджених, викликані станом здоров'я матері; пізнє виявлення хвороб; несприятливі умови праці жінок; погіршення екологічної ситуації.

Дослідженням проблем виховання дітей-інвалідів займаються Л. Алексєєва, М. Айшервуд, Г. Багаєва, С. Безух, Л. Грачов, Н. Дементьєва, Т. Ісаєва, С. Лебедева, Г. Мельникова та ін.

Головна мета соціально-педагогічної діяльності в роботі з сім'єю, яка виховує дитину з обмеженими можливостями – допомогти справитися з важким завданням виховання дитини-інваліда, сприяти її оптимальному рішенню, незважаючи на наявні об'єктивні фактори ризику; здійснювати вплив на сім'ю з метою мобілізації її можливості щодо вирішення завдань реабілітаційного процесу. Іншими словами, мета соціального педагога – сприяти соціальній адаптації та реабілітації сім'ї в ситуації народження дитини-інваліда.

Для реалізації поставлених цілей найбільш ефективними методами соціально-педагогічної роботи є: контакт, консультування, тренінги, патронаж.

В якості основних завдань, які повинні вирішувати соціальний педагог і батьки, варто виділити наступні: 1) виховати у дітей-інвалідів громадську активність, ініціативу, готовність до життя, 2) формувати у них особистісні якості (емоції, почуття, моральність на основі засвоєння куль-

тури і цінностей свого народу, культури здоров'я, спілкування і поведінки, культури проведення вільного часу), 3) інтегрувати дітей-інвалідів у суспільство здорових людей.

В основі діяльності соціальних педагогів повинен бути закладений особистісно-орієнтований підхід.

Одним із провідних чинників, що забезпечують адаптацію дітей-інвалідів та їх батьків, є їх соціально-педагогічна підтримка. Вона акцентує увагу на вироблення нової системи цілей і цінностей, сприяє їх вільній самоактуалізації і самореалізації. Соціально-педагогічна підтримка здійснюється з метою допомогти дітям-інвалідам досягати і підтримувати оптимальний ступінь участі в соціальних взаємодіях, членів суспільства, перешкодити вродженому або придбаному дефекту посісти центральне місце у формуванні та становленні особистості, дати можливість дітям так організувати свій спосіб життя, щоб розвинути інші здібності й тим самим компенсувати інвалідність.

Соціально-педагогічна підтримка надає дітям-інвалідам компетентну соціальну допомогу: підвищує ефективність процесу соціалізації, виховання і розвитку; забезпечує діагностику, корекцію та управління у широкому спектрі відносин у соціумі в інтересах становлення і розвитку повноцінної, морально здорової, соціально захищеної і творчо активної особистості; організовує різні види суспільно та індивідуально значущої діяльності дітей-інвалідів на принципах творчості, самоврядування, самостійності; формує на цій основі їх власну систему цінностей.

Соціально-педагогічна підтримка забезпечує педагогічне середовище для організації дозвілля діяльності дітей-інвалідів і батьків, яка полягає в їх адаптації, реабілітації та інтеграції у видах життєдіяльності в інтересах соціального формування їх особистості.

Важливо зазначити, що соціальний педагог виконує дуже важливу роль у житті дитини-інваліда та його родини. У своїй діяльності він в основному використовує такі методи як контакт, консультування, тренінги.

Дітям з обмеженими можливостями потрібен контакт (взаємодія) зі здоровими дітьми для швидкої соціальної адаптації, підтримки та спілкування, а здоровим дітям — діти з вадами, щоб у них виховувалося живе співчуття. Неможливо виховати здатність співчувати в умовах, коли звичайні діти практично ізольовані від дітей з особливими можливостями.

Необхідно створити умови для зміни негативних стереотипів і ставлення до неповносправних людей в українському суспільстві на основі досягнення соціальної солідарності і соціальної справедливості та сприяти утвердженню загального принципу: "Дивись на мене як на рівного".

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Середовище спілкування в мережі Інтернет (віртуальне середовище), в якому зараз люди проводять значну частину свого часу, часто замінюючи реальне спілкування, надає невичерпні можливості знайомства з різними людьми, а це означає, що на них можна впливати, з ними можна взаємодіяти, можна сперечатися і т.д. Таке спілкування має як переваги над реальним спілкуванням, так і негативні наслідки, особливо для молоді. І, знаючи переваги та недоліки, людина зможе краще розподілити вільний час, витратити його на спілкування у віртуальній реальності та на комунікацію у реальному житті.

До переваг у віртуальному спілкуванні можна віднести такі: полегшується процес комунікації, знімаються психологічні бар'єри, вивільняється творче "я"; втрачає своє значення цілий ряд бар'єрів спілкування, обумовлених такими характеристиками партнерів по комунікації, які виражені в їх зовнішньому вигляді, а також комунікативною компетентністю людини, а точніше, невербальною частиною комунікативної компетентності; реалізуються цінності свободи, специфічні норми спілкування і т.д.

До недоліків віртуального спілкування відносяться такі соціально-психологічні проблеми:

1) Інтернет створює ілюзію живого спілкування. Інколи, навіть, люди починають уникати реального спілкування, бо це набагато легше робити в соціальній мережі, і це може призводити до відчуження людини від суспільства;

2) відсутність живого зворотного зв'язку та можливість створювати про себе будь-яке враження на свій вибір, яке не відповідає дійсності;

3) комп'ютерна ігроманія: основна частина людей, що грає у комп'ютерні ігри, – молодь, головне завдання яких на своєму віковому етапі – розвиток своєї особи, опанування навичками, корисними в реальному житті, а не навичками вбивства і насильства, корисними у віртуальній реальності;

4) відсутність реальної фізичної презентації людини в текстовій комунікації – можливість створювати про себе будь-яке враження на свій вибір.

Зараз вкрай потрібні заходи для зменшення або повного усунення негативного впливу віртуалізації. З цією метою необхідно відкрити в нашій країні центри, де проконсультують психологічно інтернет-залежних та нададуть кваліфіковану допомогу.

Взагалі кожній людині, кожній сім'ї необхідно всіляко запобігати зловживанню знаходженням у віртуальності (наприклад, дітей) і проводити негайну, хоч би роз'яснювальну, роботу з тими, хто потрапляє у психологічну залежність від свого захоплення.

Також треба завжди пам'ятати, що ми спілкуємося не з комп'ютером, а з реальною людиною, яка має свій характер, темперамент, настрій та уподобання. Тому поводитися із цим співрозмовником треба так, як хотілося б, щоб поведилися з нами.

На мій погляд, віртуальне спілкування не може замінити живої присутності, хоч би яким воно не було швидким і зручним, тому що значну частину інформації при спілкуванні ми отримуємо з невербальних джерел, до яких відносяться міміка, жести, інтонація, темп, які майже неможливо приховати. Віртуальне спілкування не покликане передавати подібну інформацію, а відтак, якщо ми знайомимось з кимось, чи спілкуємось віртуально з людиною, яку раніше не бачили, не знаємо, то не можемо об'єктивно до неї ставитись, довіряти та покладатись на неї.

Потрібно пам'ятати, що віртуальний світ створений для того, щоб допомагати людям полегшити життя, а не замінити його взагалі. Жодна комп'ютерна програма не зрівняється з прогулянкою на свіжому повітрі. Жоден перегляд футбольного матчу в Інтернеті не надасть того драйву від присутності на стадіоні. Жодна людина, яка знаходиться по той бік екрану, не втішить і не підтримає так, як та, що знаходиться поруч. Життя в неповноцінному світі нас може зробити теж неповноцінними. Пам'ятаймо про це щоразу, коли вирішуємо зустрітись з друзями он-лайн замість зустрічі в реальному житті.

Науковий керівник: І.І. Козинець, канд. пед. наук, доц.

Е.Д. Пресноченко,

3-й рік навчання,

Вищий навчальний заклад «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана»

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА БІЛОРУСІ

Стан і динамічний розвиток світових систем вищої педагогічної освіти все більше презентується міжнародною спільнотою як епоха глобальної модернізації та дієвий механізм формування інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу держави. Об'єктом наукових досліджень останніх років стали провідні напрями сучасної реформи вищої педагогічної освіти в країнах Західної Європи (П. Кряжев, Л. Пуховська, С. Синенко), Великобританії (В. Базуріна, І. Задорожна, Ю. Кіщенко, О. Леонтєва, А. Парінов, Л. Поліщук, А. Соколова, Л. Хоміч), система підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у Великобританії (О. Хижняк), у Німеччині (О. Пришляк), Норве-

гії (В. Семілетко), Польщі (Т. Барський, Е. Нероба, В. Пасічник, І. Шемп-рух), Росії та Білорусі (В. Вакуленко). Основні положення реформ університетської педагогічної освіти в зарубіжних країнах (Великобританії, Франції, Німеччини, США) проаналізовано в дослідженнях О. Глузман. Проблемам підготовки педагогічних кадрів у Греції присвячено праці Ю. Короткової, О. Проценко, Н. Постригач, у Туреччині – С. Усманової, Білорусі та України – В. Вакуленко.

Порівняльно-педагогічні дослідження мають не лише фундаментальне теоретичне, а й велике практичне значення, особливо в періоди інтенсивної модернізації педагогічної освіти. Саме тому системне зіставлення зарубіжного й вітчизняного педагогічного досвіду може сприяти глибшому осмисленню наших власних проблем, виправленню помилок і прорахунків, підвищенню ефективності навчально-виховної діяльності українських освітніх інститутів.

В. Вакуленко вважає, що історія освіти в Україні та Білорусі тісно пов'язана з історією народу. У розвитку культури й освіти України й Росії особливу роль відіграли академії й вищі школи. Як показує аналіз історико-педагогічної літератури, у XVI – XVII ст. в Україні значними темпами починає розвиватися вища освіта. Її формування йде кількома шляхами: 1) від початкових братських шкіл через колегію до академії (такий шлях характерний для Львівської, Острозької, Луцької, Київської братських шкіл); 2) відкриття вищих навчальних закладів приватними особами (Замойська академія); 3) відкриття університетів на зразок європейських (Львівський університет). У Білорусі до кінця XIX століття академії і вищих шкіл не було. Спираючись на дисертаційне дослідження В.Вакуленко, робимо спробу порівняти.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних етапів розвитку педагогічної освіти в Україні та Білорусі

Основні етапи розвитку	Спільні риси системи підготовки	Відмінні риси
I – етап – до кінця XVIII ст.	Не існувало системи спеціальної підготовки вчителів	
II – етап кінець XVIII початок XIX ст.	Початок цілеспрямованого процесу підготовки вчителів: семінарії, дворічні курси, педагогічні класи, учительські інститути. Переважала підготовка вчителів для початкових класів у семінаріях, педагогічних класах, жіночих гімназіях	Рік відкриття першої вчительської семінарії: Україна – 1862 Білорусь – 1864, вищих навчальних закладів у Білорусі до кінця XIX століття не було
III – етап 1917 – 1990-і роки 30-і – роки	Створення системи педагогічної освіти: пед. курси, пед. технікуми, училища, пед. інститути, відкриття обласних і республіканських інститутів підвищення кваліфікації й науково дослідницьких інститутів педагогіки Вечірня й заочна форма навчання.	Реорганізація учительських семінарій у пед. курси, а потім у пед. технікуми й учительських інститутів у педагогічні інститути

Основні етапи розвитку	Спільні риси системи підготовки	Відмінні риси
80-і – роки XX ст. 90-і – роки XX ст.	Уведення подвійних спеціальностей. Відкриття педагогічних університетів, при них аспірантури й докторантури	
IV – етап з 1991 року дотепер	Розбудова національних систем професійної підготовки педагогічних кадрів, перехід до неперервної освіти, альтернативні навчальні заклади, недержавні ВНЗ, платні форми навчання, впровадження положень Булонської Декларації, перехід до кредитно-модульної системи навчання, впровадження освітніх стандартів	В Україні більш поширена підготовка педагогів у ВНЗ недержавної форми власності

Таким чином, порівняльний аналіз історико-педагогічних аспектів розвитку педагогічної освіти в Україні, Росії, Білорусі показав, що спеціальна підготовка вчителів до професійної діяльності в цих країнах розпочинається наприкінці XVIII – на початку XIX століття. Відкриваються вчительські семінарії, педагогічні курси, педагогічні класи, учительські інститути, у яких в основному здійснювалась підготовка вчителів для початкової школи. Установлено, що переважали спільні тенденції в розвитку педагогічної освіти. Відмінне стосувалось лише кількісних показників (часу відкриття педагогічних навчальних закладів, їх чисельності, типів). Система підготовки педагогічних кадрів в Україні та Білорусі формується за радянських часів. З 1991 року розпочалась розбудова національних систем педагогічної освіти. В Україні та Білорусі функціонують альтернативні навчальні заклади, недержавні ВНЗ, вводиться контрактне навчання. Посилюється тенденція до появи відмінних рис у педагогічній освіті пострадянських країн, які стосуються рівнів підготовки фахівців, кваліфікаційних характеристик, освітніх програм тощо.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

І.О. Прошкіна,
аспірант,

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, Старобільськ*

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ

Під методами (від грец. μέθοδος – шлях кризь) ми розуміємо сукупність способів, засобів і прийомів наукового пізнання, що дозволяють до-

сягати поставленої мети та завдань науково-дослідної діяльності й освітнього процесу. Використання методів НДР обумовлюється світоглядною позицією викладачів і магістрантів, їхніми поглядами на сутність предмета дослідження, орієнтацією на застосування різних форм НДР. Візьмемо за основу класифікацію: когнітивні, креативні, організаційно-діяльнісні, що запропонована А. Хуторським. Почнемо з когнітивних методів, які спрямовані на пізнання явищ і процесів, що досліджуються, сприяють створенню нових знань освітнього або наукового характеру. Так, метод сутнісного бачення полягає в концентрації магістрантів на освітньому або науковому об'єкті дослідження, що дозволяє зрозуміти та побачити його внутрішню сутність. Він застосовується під час роботи над грантовими проектами, підготовці конкурсних наукових робіт, проектів, старт-апів тощо, що передбачає креативну діяльність. Зазначений метод використовують також задля підготовки наукових матеріалів, що обговорюють на наукових конференціях: результати власних досліджень; авторські розробки або пропозиції гіпотетичного характеру; авторське узагальнення досліджень, поданих на сайтах педагогічної тематики, у спеціальній літературі; опис і аналіз власного практичного досвіду, інноваційного досвіду вчителя, педагогічного колективу, навчального закладу.

Метод евристичних питань і спостережень використовують задля знаходження відомостей про об'єкт або подію, що досліджують, зокрема за допомогою спостережень. Знайдені відповіді стимулюють виникнення нових ідей та вирішень проблем. Найбільш доцільне використання методу в процесі проведення науково-педагогічної та науково-дослідної практик, зокрема в ЗНЗ і ДНЗ. Це сприяє формуванню науково-педагогічного мислення, науково-дослідної, креативної позиції щодо вирішення педагогічних завдань. Метод порівняння використовують для порівняння доповідей, думок, ставлень різних магістрантів стосовно вирішення педагогічних завдань або відомих історико-педагогічних діячів і подій. Виділимо напрями, за якими за допомогою зазначеного метода залучають майбутніх магістрантів до роботи в наукових осередках за єдиною комплексною темою: відбір і аналіз наукових джерел; виконання дослідницьких завдань; підготовка магістерських робіт, і, безумовно, організація та проведення експерименту.

Метод фактів дозволяє отримувати необхідну інформацію, відрізнити її від невірної, переглядати та змінювати зміст освітнього та наукового процесів. Даний метод застосовують насамперед у роботі наукових семінарів проблемних груп. Він дозволяє забезпечувати взаємозв'язок і узгодженість досліджень, узагальнювати наявні результати, здійснювати управління дослідженням групи науковців, вирішувати актуальні педагогічні завдання з навчання учасників семінару. Для роботи семінару характерне поєднання високих моральних і етичних правил з урахуванням критичного ставлення до усталених поглядів. Метод фактів застосовують

також у заходах наукової конкуренції, зокрема у виставковій діяльності, круглих столах, дебатах, інтелектуальних іграх тощо. Метод конструювання правил, гіпотез та теорій полягає в тому, що алгоритми, плани та правила виконання певних дій розробляють самі магістранти. При цьому вони формулюють власні творчі позиції або точки зору на наявні педагогічні проблеми, різнопланові підходи до створення гіпотез, окреслюють результати діяльності на засадах попередніх спостережень і результатів, а також виконують теоретичне узагальнення дослідницької роботи. За допомогою зазначеного метода підвищується масовість та якість участі майбутніх магістрів у науково-дослідній роботі кафедр практико зорієнтованого характеру. Магістрантів залучають до розробки практико зорієнтованих проєктів.

Далі перейдемо до обґрунтування креативних методів НДР, що забезпечують можливість отримання магістрантами суб'єктивно нових для них знань наукового або освітнього характеру, формування професійної креативності в процесі дослідницької діяльності. Метод вигадкування або образної картини дозволяє створювати невідомі освітні або наукові продукти в результаті певних розумових креативних дій за допомогою прийомів: заміна якостей одного об'єкта якостями іншого, пошук властивостей об'єкта в іншій сфері, зміна структурного елемента об'єкта, який досліджують, та подання властивостей нового об'єкта (метод багатовимірних матриць Ф. Цвікі), а також складання описання того, що може відбутися, якщо змінити наявні умови. Метод „Мозковий штурм” (за А. Осборном), основна мета якого – збір різних ідей у результаті обговорення. Найчастіше його застосовують на практичних заняттях ШМД і реалізують за алгоритмом: 1) визначення проблеми, її формулювання з різних позицій; 2) знаходження фактів, які уточнюють проблему та її значущість; 3) пошук ідей; 4) пошук рішень (ідеї підлягають аналізу та оцінці, вибираються найкращі); 5) прийняття отриманого рішення іншими учасниками. Метод гіперболізації та аглютинації дозволяє збільшувати або зменшувати об'єкти пізнання та поєднувати в реальності якості, властивості або частини об'єктів, які були роз'єднані. Особливої уваги заслуговує застосування методу в процесі роботи майбутніх магістрів педагогічної освіти над дослідницькими завданнями, що спрямовані на вирішення реальних проблем освіти: планування навчальної роботи; аналіз ситуацій освітнього процесу та виділення в них проблем; оцінка ступеня якості технологій, методів і прийомів, обраних для вирішення конкретної педагогічної проблеми або дослідницького завдання; збір інформації про проблемне поле наукового дослідження; пошук засобів активізації мобільної та самостійної діяльності; розробка та впровадження в професійну діяльність інновацій.

Організаційно-діяльнісні методи зазвичай розглядають як методи, спрямовані не тільки на досягнення кінцевого результату діяльності, а ще

й його організації та оцінці. Метод цілепокладання та планування передбачає вибір магістрантами мети, її подальшу деталізацію, розробку плану власної діяльності та обговорення його реалізації. Зазначений метод ми застосовуємо насамперед при роботі з грантовими програмами, адже успішне залучення магістрантів до участі в грантових програмах залежить передусім від правильної постановки науково-дослідних завдань, інтерес до яких зростає з набуттям нових знань, навичок дослідницької діяльності та ін. Перед виконанням самостійної наукової роботи магістранту необхідно вивчити методологічну літературу, яка дає можливість з'ясувати основні етапи наукового дослідження. Для більшої мотивації до наукової роботи важливо, щоб магістрат самостійно вибрав тему дослідження для подання на грантову програму, а потім уточнив її з науковим керівником. Метод самоорганізації навчання полягає в тому, що у процесі професійної підготовки у більшості магістрантів формується прагнення до проведення самостійних експериментів, поступово накопичується досвід виконання невеликих навчальних досліджень зі спеціальних предметів. Цей досвід спрямований на набуття нових знань, джерелом яких служить педагогічний процес.

Наступний метод – взаємонавчання, його застосовують, коли магістранти виконують певні функції дослідника, викладача. Ми пропонуємо основні напрями діяльності магістрантів у межах науково-педагогічної або науково-дослідної практики: участь у консультаціях і колоквіумах; участь у роботі засідань кафедр, у семінарах і науково-методичних нарадах викладачів; підготовка науково-методичних, дидактичних матеріалів для кафедри; вивчення сучасних психолого-педагогічних джерел з питань освітнього процесу в університеті, складання бібліографії за інноваційними педагогічними технологіями організації освітньої, науково-дослідної та соціально-гуманітарної роботи; взаємовідвідування та взаємоаналіз лекційних і практичних занять та ін. Останній метод рецензій та рефлексії передбачає вміння магістрантами критично розглядати освітні або наукові продукти інших, їхні доповіді, проаналізувати зміст, виділити найважливіші моменти. Ми цілеспрямовано привчаємо майбутніх магістрів-дослідників до того, щоб вони могли виявити педагогічну проблему, співвіднести її з важливими науковими, практичними завданнями, проаналізувати основні дослідження та публікації, у яких започатковано розв'язання проблеми, указати її не вирішені частини. Важливим є формулювання мети, завдань, висновків і перспектив подальших досліджень. Метод рефлексії також дозволяє стверджувати, що результатом діяльності є той, що усвідомлено магістрантом. Зазначимо також, що самооцінка виходить з підсумкової рефлексії та може мати якісний та кількісний характер.

Науковий керівник: О.Л. Караман, д-р пед. наук, проф.

ОСОБЛИВОСТІ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВІДНОСИН У СІМ'ЯХ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ-ІНВАЛІДА

Сім'я є першоосновою духовного, економічного, соціального розвитку суспільства. В Україні сьогодні ускладнилося становище сімей: поширилось їх розшарування за рівнем доходів; зростає кількість розлучень, позашлюбних дітей; руйнується традиційна система сім'ї. Саме цим і обумовлена потреба суспільства в спеціалістах, у тому числі соціальних педагогах, здатних проводити посередницьку роботу між різними соціальними інститутами та сім'єю.

У соціально-педагогічній роботі з сім'єю, можна використовувати різні технології, але при цьому соціальному педагогу потрібно враховувати взаємовідносини в сім'ї, між усіма її членами, чи виконуються усі функції спілкування. Для того, щоб дійсно допомогти, а не нашкодити своїм клієнтам.

Зокрема, важливу роль у роботі з сім'ями, що виховують дитину – інваліда, відіграє соціально-терапевтичне та педагогічне спілкування. Головним завданням даних напрямків є допомога родині у прийнятті на себе відповідальності за власну поведінку та поведінку дитини-інваліда, позбавити членів сім'ї від почуття неповноцінності, пошук позитивних сторін, рис та якостей особистості. У процесі спілкування потрібно не вирішувати проблеми членів сім'ї, а підштовхнути їх, як до розуміння власних проблем і проблем дитини, так і навчить знаходити шляхи чи прораховувати правильні кроки до їх вирішення. У цьому і полягає суть корекційної роботи соціального педагога.

Основними функціями соціально-педагогічного спілкування у взаємодії соціального педагога з сім'ями, що виховують дитину – інваліда є: *інформаційна функція*, яка полягає повноцінному обміні інформацією між усіма членами родини, а також надання соціальним педагогом інформації про шляхи і засоби вирішення проблем з якими звертаються люди; *соціально-терапевтична функція* – оволодіти даною функцією спілкування допомагає соціальний педагог, використовуючи при цьому психотренінги, бесіди, консультації, різні ігрові методики. Після проведених занять усі члени сімей, що виховують дитину-інваліда, відчують довіру, взаєморозуміння, теплоту, доброзичливість, бажання слухати один одного і головне чути; *педагогічна функція*, що передбачає здійснення навчання, передачі життєвого досвіду, виховного впливу у процесі взаємодії соціального педагога з сім'ями, що виховують дитину – інваліда. У системах: “батько-мати”, “батьки-діти”, “соціальний педагог-батьки”, “со-

ціальний педагог-діти”, “діти-соціальний педагог-батьки”;*організаційна функція* – прийняття необхідних організаційних рішень і координація зусиль всіх суб’єктів та об’єктів соціально-виховної діяльності, а також об’єктів комунікативної взаємодії.

Вважаємо за доцільне зупинитись на цих двох видах спілкування:

Соціально-терапевтичне спілкування є для соціальних педагогів найбільш важливим за його обсягом та ефективністю у соціальній допомозі клієнту. Це пояснюється тим, що значне місце у соціально-педагогічній діяльності займають такі види консультування, як: батьків – з приводу виховання та догляду дітей, подружжя – з проблем стосунків між ними, молоді – з приводу конфліктів з батьками, та інші. Таке консультування є фактично терапевтичною діяльністю і відрізняється від терапевтичної практики психіатрів та медичних психологів тільки тим, що у сферу соціально-педагогічного консультування не входять такі спеціальні види корекції як гіпноз, психоаналіз.

Педагогічне спілкування є також важливим при роботі із сім’ями, що виховують дитину – інваліда. Адже таке спілкування використовується на консультаціях чи бесідах, не тільки як спосіб навчання, але й як, спосіб виховання певних рис та якостей у дітей чи батьків. Соціальний педагог за допомогою цього виду спілкування, може навчити батьків правильно та педагогічно вірно поводитись з своїми дітьми та розуміти їх.

Отже, можна сказати про те, що сім’я є основою суспільства. Виконуючи різноманітні свої функції, вона тим самим організовує і зміцнює зв’язки з оточуючими. Людське суспільство – це велика павутина, ниточки, якої тримають всю структуру, переплітаючись між собою. Так і сім’я, малий соціальний інститут, підтримує всю систему суспільства в певній стабільності.

Науковий керівник: Л.Й. Петришин, д-р пед. наук, доц.

Є.М. Рип’янчин,
3-й рік навчання,
Криворізький педагогічний інститут «КНУ»

ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ВНЗ

*«Спочатку вони ігнорують вас, потім
сміються з вас, потім борються проти
вас, а потім ви перемагаєте»*
Махатма М. Ганді

З переходом до інформаційного суспільства змінюються вимоги, котрі висуваються до вищої освіти. Відповідно до цього виникає потреба

перегляду та зміни кон'юктури вищих навчальних закладів та їх іміджу. З огляду на це ми пропонуємо розглянути вплив студентського самоврядування на реалізацію потреб навчального закладу, щодо рентабельності його існування.

Імідж ВНЗ прямо пропорційно впливає на притік студентів до його лав, що в свою чергу впливає на потребу в існуванні даного навчального підрозділу в межах всеукраїнської системи ВНЗ. Таким чином університети з потужним іміджем мають в своєму складі велику кількість студентської молоді, що в свою чергу, впливає на рівень вишу та його імідж. Таким чином в нас формується замкнуте коло в межах якого імідж впливає на наявність студентської молоді і навпаки.

Об'єднання студентів покликані формувати уявлення про ВНЗ, що в подальшому сприятиме розвитку даної організації та підвищенню її рейтингу. З огляду на це організація студентського самоврядування проводить своєрідну ребрендингову роботу результати якої відображаються на рейтингові навчального закладу.

ОСС покликане створювати репутацію та формувати уявлення про навчальний заклад, що в свою чергу мимоволі змушує активну студентську молодь оволодівати додатковою професією іміджмейкера. Іміджмейкер – це людина, діяльність якої спрямована на формування позитивного, або негативного іміджу. Таким чином активна молодь виступає не лише споживачами навчального матеріалу й суб'єктом наукової діяльності, а й творцем власного продукту, котрий за правом можна вважати бізнесовим. Адже будь-який навчальний заклад є своєрідною фірмою, чиїх послуги орієнтовані на створення розвинутого суспільства, внаслідок формування цілісної особистості із студента.

Стосовно навчального закладу варто відзначити, що в цьому аспекті важливим є усвідомлення необхідності створення позитивного уявлення про навчальний заклад. З огляду на це корелюється відповідна діяльність студентського самоврядування. Усвідомлення ролі репутації навчального закладу є досить актуальною проблемою, адже більшість студентської молоді не розуміє наскільки важливим є ствердження позитивного уявлення про навчальний заклад, в котрому вони навчаються.

Загалом формування іміджу університету є довготривалою та складною роботою, що потребує великих зусиль та комплексної співпраці в системі «працівники ВНЗ - студенти – ОСС». В даному випадку ми виділяємо ОСС, як окрему організацію, котра є посередником між кадровими співробітниками навчального закладу та студентською громадою, чиї інтереси самоврядування покликане захищати.

Одним з напрямків самоврядування в сучасній системі державної структури є взаємодія з представниками третього сектору, якими виступають певні громадські організації. Робота в даному руслі позитивно позначається на репутації навчального закладу, оскільки його спрямованість

перестає бути академічно-науковою й починає отримувати риси практичності. Виходячи з цього студентська громада навчального закладу полишає обмежений простір й переорієнтовується на громадян, щонайменше, власного міста.

Можливе формування певних громадських організацій в межах ВНЗ та у співпраці з ОСС. Такі організації за часту проводять діяльність волонтерського спрямування, котра покликана допомагати незахищеним та малозабезпеченим верствам суспільства. Формування таких організацій також потребує залучення активної та небайдужої молоді, що в свою чергу зробить навчальний заклад більш привабливим, а отже й збільшить потребу на його діяльність, в межах певних територіально-адміністративних одиниць.

Другою спрямованістю є широка інформативна робота студентів ВНЗ, зокрема створення сайту ОСС та сторінок в різноманітних соціальних мережах, таких як «Вконтакті», «Facebook», «Twitter». В ході даної роботи розширюється комунікативне поле спілкування студентської спільноти, а також знову відбувається вихід на зовні, розширення комунікативного простору, що дає змогу проводити інформаційну роботу з молоддю, котра ще не визначилася з місцем навчання.

Наступним етапом роботи, котру має здійснювати студентська громада, а не працівники закладу освіти є спілкування з молоддю з метою визначення їх профорієнтаційного спрямування. Студенти знаходяться в тій самій віковій групі, що й випускники шкіл, що дозволяє їм встановлювати контакт на більш дружньому, близькому рівні, котрий не матиме певних комунікативних бар'єрів.

Головною умовою адекватного функціонування ОСС в межах ВНЗ є визнання їх керівними органами закладу як рівних собі, оскільки вони є представниками студентської громади, котра виступає споживачами послуг навчального закладу і без якої він не буде життєздатним. За для того, щоб ініціативна ланка студентської молоді мала змогу формувати позитивний імідж навчального закладу в очах соціуму в першу чергу потрібне визнання даної ланки незалежною та надання їй можливості апелювати до рішень представників керівництва ВНЗ.

Під час формування іміджу ВНЗ варто звертати увагу, що він має формуватися в двох аспектах: 1) імідж фірми; 2) імідж товару. Це пов'язано з тим, що навчальний заклад є фірмою, як зазначалося вище, котра надає суспільству послугу. Даний аспект іміджу, на нашу думку, повністю залежить від представників студентської громади та їх діяльності. Другий варіант передбачає виставлення на ринок ВНЗ, як товару, котрий містить знання якісно нового рівня, що дозволить йому забезпечити студентській молоді той розвиток, якого вона потребуватиме на момент працевлаштування. Тому формування цього аспекту потребує тісної співпраці викладацького корпусу та всього студентського загалу, що в подальшому ви-

плється в розвиток на базі навчального закладу потужної та розгалуженої науково-практичної діяльності.

Отже, формування іміджу та репутації навчального закладу, його позитивна оцінка в суспільстві багато в чому залежить від студентської громади. В межах цієї спільноти виокремлюється група ініціативного студентства, котра потребує захищеності студентства його прав, а натомість пропонує ВНЗ готовність слідкувати за виконанням студентських обов'язків, саме таким шляхом формується ОСС. Дана організація може вважатися не просто структурним підрозділом в межах навчального закладу, а громадською організацією, оскільки їх діяльність багато в чому зводиться до активної роби в межах широкого соціального поля. Тому імідж навчального закладу повністю лежить на плечах студентства, котре представлено організаціями студентського самоврядування.

Науковий керівник: Т.Г. Коломоєць, канд. соц. наук.

В.Р. Романенко,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

КУЛЬТУРНО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Культурно-творча діяльність – діяльність, що спрямована на створення умов для найбільш повного розвитку, самоствердження і самореалізації індивіда. У наш час тема соціалізації підлітків завдяки культурній творчості є актуальною, оскільки спостерігається низка проблем у сфері духовного життя людей, здійснюється негативний вплив на формування особистості, відбувається втрата духовно-моральних орієнтирів, що породжує відчуження від культури і мистецтва підростаючого покоління. У даний час, коли в нашій країні відбуваються радикальні зміни яку суспільних відносинах, так і в соціальних інститутах, – вивчення проблем соціалізації підлітків набуває особливої актуальності.

Соціалізація охоплює всі можливості прилучення до цінностей культури, навчання і виховання, за допомогою чого підлітки набувають соціальної природи, здібностей і здатностей брати участь у соціокультурному житті суспільства. Відомо, що мистецтво відкриває широке поле для самовираження, розкриття творчих здібностей, тому культурний розвиток підлітків актуалізує їх внутрішній творчий потенціал, дає досвід переживань, розвиває емоційну сферу особистості, формує духовний ідеал краси.

Важливим аспектом у соціалізації є виховання духовності – створення головної внутрішньої передумови для розвитку творчої індивідуальності. Духовне виховання особистості передбачає розвиток духовних по-

треб у пізнанні й самопізнанні, прагнення до краси, спілкування, творчність, автономію свого внутрішнього світу, пошук сенсу життя, щастя, ідеалу. В наш час розкриття внутрішнього світу, самореалізація через культурно – творчу діяльність є основним пріоритетом, ціллю і метою життя багатьох людей.

Соціалізація є процесом набуття людиною соціального досвіду, оволодіння цінностями і нормами, соціальним досвідом і знаннями, в результаті чого вона стає повноправним членом суспільства. Процес соціалізації здійснюється за допомогою агентів та інститутів: сім'ї, родичів, друзів, вихователів та вчителів, засобів масової інформації. Процес становлення особистості відбувається протягом усього життя. Завдяки соціалізації людина налагоджує стосунки з іншими членами суспільства, реалізує свої потреби і можливості.

Період дитинства і юності в процесі соціалізації відіграє найважливішу роль, оскільки саме в цьому віці закладаються основні знання про норми поведінки в суспільстві. Особливості проявів і перебігу підліткового періоду залежать від конкретних соціальних обставин життя і розвитку підлітка, його соціальної позиції у світі дорослих. Основним чинником розвитку підлітка є його власна соціальна активність, спрямована на засвоєння важливих для нього зразків поведінки і цінностей, на побудову стосунків з дорослими, ровесниками. Саме у підлітковому віці людина прагне до самопізнання і починає усвідомлювати себе як особистість.

Важливу роль у соціалізації особистості, її духовному розвитку відіграє культурно-творча діяльність. Мистецтво, будучи унікальною та самобутньою формою культурної творчості, сприяє становленню нових сторін суспільної свідомості, психології, розширює потенціал людини і горизонти людської особистості, сприяє процесу її самовдосконалення, шукає нові форми осягнення людиною дійсності. Крім того, важливе значення у процесі становлення особистості має духовна культура людини. Необхідно розвивати у підлітків потреби в набутті навичок до культурних і духовних цінностей, формувати певний естетичний смак, розуміння й відчуття прекрасного. Перед дорослими стоїть важливе завдання виховувати у підлітків постійну потребу в своєму культурному зростанні, так як несформованість духовного світу особистостей, які утворюють суспільство, унеможливує саме існування суспільства, його розвиток.

Культурна творчість є основою самореалізації особистості, тому що завдяки їй особистість реалізує свої потенції такої сили і значення, що вони збагачують світ культури, впливають на розум, почуття та емоції інших людей. Ознаками творчої особистості є: оригінальність, незвичайність висловлюваних думок. Творча особистість майже завжди й усюди прагне знайти і виявити власне, відмінне від інших рішення, бачить старий об'єкт під новим кутом зору, утворює різноманітні ідеї у невизначеній ситуації, зокрема у такій, що не містить орієнтирів для цих ідей. Культурна твор-

чість допомагає людині занурюватись в особливий, інший світ, вільний від насиченої буденності, сповнений естетичним спогляданням та творінням.

Особливості процесу соціалізації підлітків знайшли своє відображення в працях зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема Т. Парсонса, С. Холла, Е. Еріксона, Г. Костока, І. Зверевої, А. Капської, С. Харченко та ін.

Створення суспільством і державою правових, організаційних, матеріальних та духовних умов для розвитку підлітків через нормативно-правову базу соціалізації дітей і молоді, а також їх залучення до участі у громадських організацій і благодійних фондах є підґрунтям для соціального виховання як системи соціально-педагогічних, культурних, сімейно-побутових та інших заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння підростаючим поколінням загальнонародських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування сталих ціннісних орієнтацій та адекватної соціально спрямованої поведінки.

Отже, культура є джерелом морального становлення та розвитку підростаючих поколінь. Засвоєння кожною особистістю сукупності культурних цінностей визначає міру її розвитку, соціалізації, гуманізації, рівень інтелігентності. У духовній культурі визначне місце посідає естетична культура. Саме вона є основою морально-естетичного виховання особистості. Культурно-творча діяльність завжди відігравала важливу роль у формуванні особистості, бо вона сприяє самопізнанню, самореалізації, самоствердженню. Тільки цілеспрямована систематична участь держави і всіх гілок влади в житті підростаючого покоління зможе розв'язати проблеми соціальної адаптації підлітків в сучасному перехідному суспільстві. Політика держави повинна створювати необхідні економічні, соціальні умови для їх розвитку за допомогою масової державної і громадської підтримки інноваційної діяльності, соціальної захист підлітків, сприяти формуванню їх творчої активності, здібностей, навичок, а також стимулів до саморозвитку та самореалізації, завдяки чому будуть створені передумови для її прискореного розвитку.

Науковий керівник: Л.Ю. Кримчак, канд. пед. наук, доц.

А.Ю. Ромащук,

3-й рік навчання,

Вищий навчальний заклад

«Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана»

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі все більше уваги приділяється пошуку перспективних підходів до вирішення проблеми гуманізації процесу

виховання, стимулювання пізнавальної активності учнів, накопиченню досвіду їхньої творчої діяльності. Сучасні процеси розвитку суспільства зумовлюють необхідність теоретичного обґрунтування культурологічних підходів до розв'язання проблем освіти. Як зазначено у Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір, Державних стандартах базової і повної загальної середньої освіти, одним із пріоритетних завдань є формування у дітей та молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості.

Інтеграція України в європейське та світове співтовариство вимагають корінних змін в суспільстві і освіті, їх спрямованості на людину, збереження національної, духовної культури, загальнолюдських цінностей. У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, Концепції виховання дітей і молоді в системі освіти наголошується необхідність формування у дітей свідомості, відчуття гідності, толерантного відношення до історії, культури, народних традицій і звичаїв, загальнолюдських якостей.

У цьому контексті особливої гостроти набуває проблема морального виховання кожного учня на основах толерантності і гуманізму, підтримка його прагнення усвідомлювати себе як члена національного співтовариства.

Зміст морального виховання підпорядкований вічним цінностям і конкретним потребам суспільства, які з плином часу змінюються. Сучасний зміст морального виховання ґрунтується принципах рівноцінності особистостей педагога і дитини, гуманістичності змісту і засобів виховання, довіри і поваги в процесі виховання, створення позитивної емоційної атмосфери, творчої взаємодії педагога і дитини.

З'ясовано, що моральне виховання передбачає становлення у молодшого школяра системи домінуючих мотивів, що відповідають моральним нормам і визначають її стосунки з оточуючими людьми.

Дуже важливим фактором при формуванні моральних якостей молодшого школяра є застосування таких методів виховання як розповідь, бесіда, спостереження, читання літератури на моральні теми, ігри, перегляд кінофільмів, аналіз мультфільмів. Усі вони займають провідне місце і не позбавляють молодших школярів живого спілкування з рідною природою, пам'ятками культури та архітектури, тощо.

Визначну роль у процесі морального виховання відіграють психологічні особливості молодшого школяра та сформована культура поведінки, яка сама по собі, на наш погляд, результатом реалізації системи морального виховання молодших школярів..

Основними критеріями, за якими визначається рівень знань вихованців про культуру поведінки, її моральні основи, є: повнота і точність; усві-

домленість, глибина розуміння; – потреба в систематичному поповненні знань; уміння застосовувати здобуті знання у повсякденному житті.

Результати багатьох досліджень (С.Черніков, Л. Хоміч, Н. Довга та ін.) дозволили сформулювати такі методичні рекомендації для вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл щодо організації процесу морального виховання учнів:

- максимально використовувати потенціал навчальних предметів;
- урізноманітнювати методи і форми виховання моральних основ культури поведінки, зокрема використовувати такий комплекс методів морального виховання як: сюжетно-рольові ігри, інсценізації літературних творів, етичні бесіди, обговорення оповідань, перегляд відео та кінофільмів;
- підтримувати постійний тісний контакт з батьками;
- доцільно ввести в роботу по формуванню культури поведінки етичну скарбничку;
- систематично використовувати виховні можливості народної педагогіки;
- дотримуватись вчителем єдиних вимог до учнів щодо формування культури поведінки.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

Д.О. Савенко,
аспірант,

Рівненський державний гуманітарний університет

ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕРИНСТВА

Материнство – складний феномен, якому властиві фізіологічні механізми, еволюційна історія, загальнокультурні та індивідуальні особливості. У наші дні материнство займає вже не найперше місце в ієрархії цінностей жінки, як колись.

Дослідження раннього і дошкільного віку і відповідні їм особливості матері в основному висвітлюються в тих роботах, які пов'язані із вивченням емоційного благополуччя дитини і її зв'язку з типом материнського відношення і стилем материнсько-дитячої взаємодії (А.Д. Кошелева, В.І. Перегуда, І.Ю. Ільїна, Г.А. Свердловова та інших). У всіх цих випадках виділяються окремі сторони материнства або окремі його функції.

На даний момент розроблені типології материнського відношення до дитини і його прояви в поведінці матері в ситуації взаємодії з дитиною, показаний їх взаємозв'язок з індивідуально-типологічними особливостями

ми дитини, її афективними проявами, пізнавальною мотивацією, запропоновані діагностичні і корекційні методики.

Необхідність вивчення психології материнства обумовлена також бурхливим розвитком такої галузі психологічної практики, як психологічна допомога матері і дитині (корекція розвитку дитини і материнської-дитячого взаємодії), включаючи дитинство і пренатальний період. Вторгнення процесів усвідомлення в область інтимних відносин матері з дитиною, спочатку регульованих філогенетично ранніми неусвідомлюваними механізмами, вимагає ретельної наукової рефлексії як самих цих взаємин, так і способів втручання в них з метою діагностики, психологічної корекції та профілактики. Особливо це стосується нашої країни, де активно розвивається соціальний запит на такого роду психологічні послуги, який стикається з повною відсутністю теоретичного, методичного та організаційного забезпечення.

Науковий керівник: Р.В. Павелків, д-р психол. наук, проф.

Д.С. Сапожникова,

2-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Актуальність представленої проблематики зумовлена тенденціями розвитку світової економіки, розширенням міжнародних, культурних та економічних зв'язків України з країнами Європейського Союзу, об'єктивними потребами ділових відносин із зарубіжними партнерами, які спричиняють зміни в усіх сферах суспільного життя, зокрема в системі вищої освіти, яка становить основу відтворення інтелектуального та духовного потенціалу народу, є потужним засобом вирішення проблем розвитку науки і техніки, культури і національного відродження, становлення державності, утвердження принципів демократії, професіоналізації життя нашої країни. У цьому контексті перед вищими навчальними закладами постає відповідальне завдання – забезпечити високопрофесійну підготовку фахівців з економіки, здатних змінити зміст і характер професійної взаємодії відповідно до вимог оновленого соціуму, поклавши в основу гуманізм, повагу до співрозмовника і самоповагу, суверенність особистості, неупереджене ставлення до суб'єкта взаємодії, врахування його інтересів; зробити можливим зайняття державою гідного місця у світовому

соціально-економічному просторі, царині багатоманітних професійних та культурних зв'язків.

Сучасна політична та економічна криза, яку переживає сьогодні Україна, не є унікальним явищем. Щось подібне вже було в інші роки, але інших країнах. Ряд інших держав Європи і, насамперед, післявоєнні Німеччина, Італія, Франція, Іспанія, пройшли через такий же економічний хаос, який ми маємо зараз, і цілком можливо, що їхній досвід його подолання міг бути для нас корисним. С. Кожушко вважає, що для цього необхідно не лише розбиратися в проблемах економіки, але й знати вітчизняну і світову історію великих фірм і корпорацій, щоб не повторювати помилок і максимально використати вже набутий світовий досвід. Крім того, вивчення історичних аспектів підготовки фахівців окремих спеціальностей дозволяє не лише виявити її джерела, а й здійснити аналіз наступності підходів до цієї підготовки, виявити доцільність її модернізації в різні періоди становлення, розвитку. В. Зінченко зазначає, що сучасному українському господарству необхідні спеціалісти, які вміють творчо використовувати в своїй професійній діяльності отримані знання, володіють методами та прийомами їх реалізації в практичній діяльності. Професійна підготовка та рівень освіти, безумовно, впливають на можливість особистості виконувати визначений вид та відповідну складність професійної діяльності в системі суспільного відтворення.

Отже, для сучасної вітчизняної та зарубіжної систем вищої освіти характерним є той факт, що до теперішнього часу науковцями вже напрацьований суттєвий як теоретичний, так і практичний доробок з проблеми підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей що може стати цінним досвідом для нашої держави.

Суттєвий інтерес становлять праці, які розкривають концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (А. Алексюк, В. Володько, О. Глузман, М. Громкова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Кушнір, С. Кожушко, В. Ледньов, В. Стрельников та ін.); різні аспекти навчальної діяльності у вищому навчальному закладі (О. Дубасенюк, В. Загвязинський, В. Зінченко, І. Зимня, І. Лернер, В. Лозова, С. Рубінштейн, М. Скаткін, Т. Сущенко та ін.).

Сучасні науковці дотримуються різних підходів щодо формування професійної спрямованості майбутніх економістів, здебільшого вони відзначають необхідність спеціальної комунікативної освіти, реалізації діалогових, інтерактивних, симуляційних технологій навчання, відповідних педагогічних умов та ін. Таким чином виникає необхідність у подальших наукових розвідках з метою досліджень психолого-педагогічних факторів, що впливають на навчально-пізнавальну діяльність студентів економічних спеціальностей з метою конкретизації її сутності та оптимізації її структури.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

ПРОБЛЕМА УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ

Жизнь человека можно представить в виде лестницы, и ни в коем случае он не должен оставаться на одной ступени, надо постоянно быть в движении и делать над собой определенные усилия, преодолевать трудности, саморазвиваться. И он должен осознавать, зачем он это делает, какой это имеет смысл? Он должен быть мотивирован, ведь человек не может делать что-то просто так, должен быть какой-то мотив.

Мотивация – это некий движок, который побуждает нас к действию. Но нужно отметить, что мотивация бывает разная. Есть внешняя мотивация – это внешняя сила, которая заставляет человека действовать, то есть он делает что-то не по собственному желанию, а из-за воздействия на него внешних факторов. В итоге человеком управляет чувство тревоги или страха. Например: родители говорят сыну, что если он не сдаст сессию на высокий балл, у него заберут телефон и компьютер. Таким образом, родители мотивируют своего ребенка. И вскоре он, действительно, получит за экзамены достаточно высокий балл, потому что остаться без компьютера он не хочет.

Также есть внутренняя мотивация – это не та сила, которая действует извне, а та, которая исходит от самого человека. То есть человек заинтересован в действии и результате, на него не нужно еще дополнительно воздействовать, потому что это будет лишним. К примеру, студент не пропускает лекции, сдает экзамены на «отлично», потому что он знает, что чем больше он за студенческое время вберет в себя знаний, тем больше вероятность, что он получит высокооплачиваемую работу.

Мотивация у студента должна быть обязательно, потому что отсутствие ее – это отсутствие эффективности, а значит, и результата. Если человек, получающий высшее образование не мотивирован, то он соответственно не получает те знания, который дает ему университет, и становится неконкурентоспособным, и смысла в том, что он учится в высшем учебном заведении, нет.

Мы часто наблюдаем, что в группе есть отличники, а есть так называемые двоечники. И разница между ними не в способностях к учебе, а в желании. Эффективность учебы связана с тем, насколько высок стимул у студента

Различают несколько видов мотивов у студентов

- 1) Познавательный мотив – желание быть более эрудированным;
- 2) Прагматический мотив – желание получать высокий заработок на будущей работе;

- 3) Эстетический мотив – студент получает удовольствие от учения;
- 4) Статусно-позиционный мотив – стремление утвердиться в обществе;
- 5) Традиционный мотив – закоренелые стереотипы.

Эти мотивы могут объединяться в общую мотивацию для студента. Как гласит восточная мудрость «И один человек может привести лошадь к водопою, но даже сто не могут заставить ее пить воду». Точно так же и со студентом, мы можем заставить его сидеть на занятии, но не можем заставить его получать знания. Студента должен быть заинтересован в своей работе.

Научный руководитель: О.Б. Тарнопольский, д-р пед. наук, проф.

А.О. Сокол,

*практичний психолог дошкільного навчального закладу (ясла-садок)
«Зірочка», «Фіалка» Глухівської міської ради Сумської області*

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ОДНА З УМОВ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні умови життя та діяльності людини в Україні характеризуються кардинальними змінами у сферах економіки, соціології та освіти. Проблема становлення особистості дитини дошкільного віку є однією з найактуальніших у сучасному освітньо-виховному процесі, її вагомість підкреслюється у Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, Концепції дошкільного виховання, Базовому компоненті дошкільної освіти, Законі України «Про дошкільну освіту». У даних нормативних документах наголошується, що ключовими концептуальними та ціннісними орієнтирами сучасної дошкільної освіти є забезпечення фізичної, психологічної та соціальної компетентності дитини, її інтелектуальний та особистісний розвиток.

Дошкільний вік - це сензитивний період для формування особистості дитини, набуття нею першого соціального досвіду, розвитку емоцій, почуттів. У цей період дитина оволодіває загальними знаннями, уміннями в набутті психічних якостей, необхідних для життя (оволодіння мовою, сприймання, уява, мислення, орієнтація в просторі й часі). Усі новоутворення дошкільного віку є не сумою знань, а певним рівнем пізнавальної активності, самостійності та творчості.

Дошкільні роки є найбільш сприятливими для формування моральної поведінки – однієї з фундаментальних складових майбутньої особистості.

Наприкінці 3-го року життя у дитини формується усвідомлення власного «Я» як основи розвитку самосвідомості, нові форми поведінки. Феномен «Я сам» означає виокремлення себе з навколишнього світу: тоді світ дитячого життя, обмеженого предметами, перетворюється на світ дорослих людей, унаслідок чого виникає криза соціальних стосунків (Д.Б. Ельконін).

Провідними новоутвореннями кінця молодшого дошкільного віку (4-5 років) є створення елементарних цілісних уявлень про навколишню дійсність, відкриття власного внутрішнього світу, цілеспрямована поведінка, інтелектуальне та емоційне передбачення, засвоєння елементарних поведінкових норм, розвиток моральних почуттів, самодіяльності, найпростіших форм творчості (О.Л. Конопко).

Функцію регулювання поведінки особистості в усіх сферах життя виконує мораль – сукупність вимог, приписів, норм і принципів щодо поведінки людини у ставленні її до суспільства, соціальних інститутів, до інших людей і до самої себе з позицій добра чи зла.

Моральна поведінка – це здатність особистості жити в соціумі, серед людей, встановлювати з ними взаємини в рамках етичних норм, прийнятих у даному суспільстві.

В основу морального виховання дитини покладено процес передавання моральних норм, правил і принципів поведінки з метою перетворення їх у значущі регулятори її соціальних проявів.

Дошкільний вік є найбільш сприятливим періодом для морального розвитку дитини, оскільки саме у період від 3 до 6 років формуються психологічні механізми особистості, «Я-концепція», нові психологічні якості та форми поведінки.

Моральний розвиток – рівень засвоєних уявлень про моральні норми, сформованість моральних почуттів та еталонів. Вітчизняний психолог В. Зеньківський вважав моральний розвиток найважливішим і найглибшим фактором духовного зростання дошкільників. Головна моральна сила дитинства, за його словами, закладена у моральній чистоті, щирості, простодушності й цілісності його духу.

Моральні норми – суспільно вироблені правила поведінки, якими керуються люди у своєму житті й вчинках. На думку О. Запорожець важливу роль у формуванні моральних норм відіграють дитячі уявлення про позитивні зразки поведінки. Вони дають дитині змогу передбачати емоційні наслідки своєї поведінки, заздалегідь переживати задоволення від схвалення її як «хорошої» або ж невдоволення від оцінки її як «поганої». Таке емоційне передбачення має вирішальне значення у формуванні в дошкільника моральної поведінки.

Ж. Піаже вважав, що моральність дитини тісно пов'язана з її інтелектуальним розвитком, у роки дитинства функціонують такі види моральності як примус та співпраця.

Ідеї Ж. Піаже значно розширив і поглибив американський психолог Л. Кольберг, який обґрунтував загальну теорію морального розвитку особистості, що охоплює весь її життєвий шлях. Він вирізняє у цьому процесі три рівні моральної свідомості:

- *доморальний рівень моральної свідомості* (дитина виконує всі вказівки дорослого з метою уникнення покарання; норми моралі для неї є зовнішнім чинником);

- *рівень конвенційної (лат. conventio – договір, угода) моралі* (дитина намагається бути доброю і слухняною, робить усе, щоб заслужити схвалення з боку дорослих, які є для неї значимими, соромиться осуду);

- *рівень автономної моралі* (прийняття моральних рішень дитина переносить у внутрішній світ особистості).

Особистість – людина, яка досягла певного рівня психічного розвитку, у якої склалися власні погляди на оточення, певний рівень саморозуміння, набули структури психічні процеси і властивості.

Етапи процесу формування особистості дитини дошкільного віку:

– зміцнення емоційної саморегуляції (3-4 роки);

– здатність дитини до етичної саморегуляції (4-5 років);

– формування ділових особистісних якостей дитини (5-6 років).

У дошкільному віці діти починають контролювати свою поведінку, вчаться певним етичним нормам. У них формуються більш-менш стійкі моральні уявлення, а також здатність до етичної саморегуляції. Джерелами моральних уявлень дітей є дорослі, які здійснюють навчально-виховний процес, а також однолітки.

Розвиток особистості дитини охоплює такі якісні зміни:

1) розуміння дитиною навколишнього світу, усвідомлення свого місця в ньому, що породжує нові мотиви поведінки, під впливом яких вона здійснює свої вчинки;

2) розвиток почуттів і волі, що забезпечують дієвість мотивів, стійкість поведінки, її незалежність від зовнішніх обставин.

Повсякденне життя дошкільника проходить відповідно до його моральних уявлень. Керуючись ними, він виконує моральні дії, вирішує конфлікти, виявляє емоційну спрямованість на оточуючих. Однак навіть добре засвоєні моральні норми не відразу визначають його поведінку. Спочатку він виконує їх за вимогою дорослого або в його присутності й легко порушує за інших обставин, не зважаючи на це. Негативно оцінюючи подібну поведінку, дитина вважає, що конкретна негативна оцінка її не стосується.

Старші дошкільники (5-6 років) все частіше виявляють не прагматичну поведінку, коли моральний вчинок пов'язаний з вигодою для себе, а безкорисливу, яка не залежить від зовнішнього контролю, мотивом якої є моральна самооцінка.

Одним із головних завдань працівників психологічної служби дошкільного навчального закладу щодо морального розвитку є створення

необхідних умов під час проведення корекційно-розвивальної та відновлювальної роботи з дітьми, за яких норма моралі почне регулювати поведінку дошкільників, тобто встановлення зв'язку між моральною свідомістю і моральною поведінкою. За таких умов норма стає мотивом поведінки, дитина дотримується її, тому що не може чинити інакше.

Отже, формування моральної поведінки у дітей в умовах дошкільного навчального закладу, засвоєння вихованцями норм, встановлених в соціумі, є запорукою подальшого гармонійного розвитку особистості.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

С.В. Сороквашин,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Компетентнісний підхід – інноваційна методологія сучасної освіти, яка орієнтує всіх учасників освітнього процесу на досягнення конкретних результатів навчання (компетенцій). Мета його впровадження в професійно-технічній освіті – формування ефективного компетентного фахівця високого професійного рівня. Результат упровадження компетентнісного підходу: затребуваність і конкурентоздатність випускника на сучасному ринку праці; його готовність до ефективної професійної діяльності; здатність рішуче діяти в різних ситуаціях та ефективно вирішувати виробничі проблеми.

Завданнями компетентнісного підходу виступають удосконалення й розвиток ключових компетентностей, засвоєних у професійно-технічному навчальному закладі (ПТНЗ); формування, удосконалення і розвиток інтелектуально-творчого потенціалу учнів; впровадження активних методів навчання, адекватних видів професійної діяльності; освоєння базових, допоміжних, загальних і основних (професійних) компетентностей; підвищення ефективності та якості навчання у процесі інтеграції теорії і практики; формування здібностей вирішувати професійні завдання; набуття професійного досвіду; забезпечення відповідності освоєних компетентностей обраному напряму майбутньої професійної діяльності.

Для успішної реалізації компетентнісного підходу необхідне виконання таких умов: наявність компетентнісної моделі випускника (функціональної карти майбутнього кваліфікованого робітника), у якій відображені його основні досягнення та функції; визначення мети і формулювання результатів навчання; визначення способів досягнення мети; наявність

у ПТНЗ відповідного середовища навчання і кваліфікованих у компетентнісному спрямуванні цього навчання педагогів.

Технологія компетентнісного підходу – це структурована, цілеспрямована діяльність педагогічного колективу із проектування й організації навчальної діяльності, спрямованої на підвищення якості навчально-виробничого процесу. Структурними складовими такої системи є цілі навчання, зміст навчання, засоби педагогічної взаємодії, у тому числі мотивація і засоби викладання, організація навчального процесу, результат діяльності. Отже, навчання передбачає певне управління, що включає організацію навчальної діяльності учнів і контроль за їх діяльністю.

Компетентнісний підхід у викладанні навчальних дисциплін передбачає вирішення таких основних завдань: розробка компетентнісної моделі майбутнього випускника ПТНЗ; визначення цілей навчання і виховання; визначення цілей формування базових, особистісних, загальнокультурних знань з певної дисципліни; спрямованість на реалізацію результатів цілей навчання в рамках окремої дисципліни (або курсу); здійснення системи контролю за окремою дисципліною; розвиток в учнів нового типу аналітичного, проектно-конструктивного, науково-дослідного мислення; формування нового діалогічного стилю інформаційно-комунікаційної та інтелектуальної діяльності, нових способів соціальної і міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього середовища; організацію психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу у ПТНЗ.

Компетентнісний підхід також акцентується на діяльнісному аспекті освіти. У цьому випадку основним змістом навчання є дії, операції, що співвідносяться не стільки з об'єктом докладання зусиль, скільки з проблемою, яку потрібно розв'язати. У навчальних програмах діяльнісний зміст відображається на способах діяльності, уміннях, навичках, які необхідно сформуувати, на досвіді майбутньої професійної діяльності, який повинен бути накопичений та осмислений учнями, і на навчальних досягненнях, які вони повинні продемонструвати, застосувати у професійних, позанавчальних, життєвих ситуаціях. Основною цінністю стає не засвоєння сукупності відомостей про об'єкти навколишнього світу, а освоєння учнями таких умінь, які дозволяють їм визначати свої цілі, приймати рішення і діяти в типових або нестандартних ситуаціях.

У цьому випадку основним змістом навчання у ПТНЗ стають дії, операції, що співвідносяться не стільки з об'єктом докладання зусиль, скільки з проблемою, яку потрібно вирішити. Мета підготовки – навчити вчитися, тобто навчити вирішувати проблеми у сфері навчальної діяльності; навчити пояснювати явища дійсності, їх сутність, причини, взаємозв'язки, використовуючи відповідний науковий апарат, тобто вирішувати пізнавальні проблеми; навчити орієнтуватися в ключових проблемах сучасного життя; навчити орієнтуватися у світі духовних цінностей; навчити вирішувати проблеми, пов'язані з реалізацією певних соціальних ролей; на-

вчити вирішувати проблеми, спільні для різних видів професійної та іншої діяльності; навчити вирішувати проблеми правильності професійного вибору, у тому числі й підготовку до подальшого навчання в навчальних закладах системи вищої освіти.

Компетентнісний підхід передбачає глибокі системні перетворення в навчальному процесі ПТНЗ, що стосуються викладання, змісту, оцінювання, освітніх технологій, зв'язку вищої освіти з професійною. Важливим фактором проектування цієї освіти стає розвиток особистості учня. Практична реалізація цих змін сприймається нами як підготовка професійно компетентного майбутнього кваліфікованого робітника. Метою професійно-технічної освіти проголошується формування компетентностей та соціально значущих якостей учня як особистості, здатної до самовизначення, самоосвіти, саморегуляції та самоактуалізації. Моделювання навчального процесу, орієнтованого на професійну підготовку майбутнього кваліфікованого робітника, підтвердило, що цей процес виступає фактором ефективного розвитку його професійної компетентності, якщо метою підготовки в контексті компетентнісного підходу стає образ його бажаного результату у ПТНЗ, який прогнозує розвиток особистості майбутнього фахівця, його професійної компетентності, що визначає умови й оцінює ступінь впливу цих умов.

Для реалізації сформульованої мети навчального процесу необхідні педагогічні чинники, а саме: принципи гуманізації, гуманітаризації, демократизації, динамічності, суб'єктивності, цілісності, диференціації змісту й організації процесу освіти, системності і послідовності, оцінювання результатів, принципи професійного саморозвитку майбутнього фахівця; додатковий зміст, що представлений знаннями про компетентнісний підхід у професійно-технічній освіті; основні напрями регіональної політики в галузі цієї освіти; оцінювання результатів навчальної діяльності; використання стилю педагогічної взаємодії, що підтримує і стимулює розвиток професійної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника.

Це забезпечується за допомогою використання методу проектів, технології організаційно- діяльнісних ігор, когнітивного інструктування, методу CaseStudy, проблемних завдань, моделювання педагогічних ситуацій; педагогічні умови (компетентність викладачів, індивідуальний підхід до учнів, активізація їх особистісного розвитку, забезпечення їх суб'єктивної позиції, надання можливості самовизначення в освітньому процесі, мотивація; забезпечення соціально-педагогічної рівноправності); особлива організація навчально-просторового середовища (комбіновані навчальні столи, комплексне обладнання, мультимедійне, комп'ютерне обладнання та ін.); створення на основі цього навчального процесу у ПТНЗ сприятливих умов належно організованого інноваційного освітнього середовища (ціннісно-сміслова єдність, технологічна цілісність, наявність сприятливого психологічного клімату).

На основі цієї характеристики компетентнісного підходу в професійно-технічній освіті головною функцією оцінювання визначаємо аналіз навчального процесу, його зворотний зв'язок, що дозволяє виявити особливості протікання процесу навчання і внесення відповідних коректив у нього. Звідси велике значення має надаватися регулярному навчальному моніторингу знань учнів.

Сьогодні компетентнісний підхід більше відповідає умовам ринкового господарювання, тому що він передбачає орієнтацію на формування поряд з професійними знаннями, вміннями та навичками, що трактуються як оволодіння професійними технологіями, таких універсальних здібностей і готовностей (ключових компетентностей), які затребувані сучасним ринком праці.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

А.В. Сорочан,

1-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ

Читання є одним з найважливіших видів комунікативно-пізнавальної діяльності учнів. Ця діяльність спрямована на вилучення інформації з письмово фіксованого тексту. Читання виконує різні функції: служить для практичного оволодіння іноземною мовою, є засобом вивчення мови та культури, засобом інформаційної та освітньої діяльності та засобом самоосвіти. Як відомо, читання сприяє розвитку інших видів комунікативної діяльності. Саме читання дає найбільші можливості для виховання та всебічного розвитку школярів засобами іноземної мови.

Формування навичок і вмінь у читанні є однією з найважливіших складових процесу навчання іноземної мови на всіх його етапах. Читання відноситься до рецептивних видах мовленнєвої діяльності, входить у сферу комунікативно-суспільної діяльності людей і забезпечує в ній письмову форму спілкування.

Початковий етап навчання читання має на меті формування в учнів техніки читання іноземною мовою і, зокрема, таких здібностей як:

- швидке встановлення звуко-буквених відповідностей;
- правильне озвучування графічного образу слова і співвіднесення його із значенням, тобто розуміння / осмислення читаного;
- читання по синтагма, об'єднуючи слова в певні смислові групи;
- читання в природному темпі текстів, побудованих на знайомому мовному матеріалі;

- виразне читання текстів на слух, з правильним наголосом та інтонацією.
- швидке встановлення звуко-буквених відповідностей;
- правильне озвучування графічного образу слова і співвіднесення його із значенням, тобто розуміння / осмислення читаного;
- читання по синтагма, об'єднуючи слова в певні смислові групи;
- читання в природному темпі текстів, побудованих на знайомому мовному матеріалі;
- виразне читання текстів на слух, з правильним наголосом та інтонацією.

Правильним є таке читання, коли всі звуки, склади і слова вимовляються правильно, з відповідним наголосом. Наголос відіграє значну роль: він може спотворити весь зміст, зробити слово не зрозумілим або надати йому іншого змісту

Швидке читання – це самоціль у навчанні дітей читанню. При швидкому читанні активніше й ефективніше застосовується і і переробляється інформація прочитаного.

Повільне читання – це найкращий спосіб засвоєння прочитаного. Велику роль у навчанні швидкому читанню відіграє зразок вчителя. Темп його читання – взірєць, до досягнення якого мають готувати себе учні. Темп читання повинен забезпечити розуміння прочитаного.

Науковий керівник: О.Б. Тарнопольський, д-р пед. наук, проф.

A.Ye. Spasskaya,
4rd year of study,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

RELEVANCE OF CYBERSOCIALIZATION IN CONTEMPORARY SOCIETY

Nowadays due to the development of the Internet industry and the more widespread computer usage as well as information technologies in various spheres of life, the issues on the favourable adaptation of a person in cyberspace and integration of the methods of this adaptation in the contemporary education have become more relevant than ever before.

According to the official definition, proposed by a member of the International Academy of Pedagogical Education, Ph.D., assistant professor V.A. Pleshakov:

Cybersocialization is a local process of qualitative changes of consciousness of personality structure that occurs in the context of human socialization in

cyberspace, that is, in the use of its resources and communication with “virtual agents of socialization”, met by a man mainly on the Internet global network (primarily in social networks, in the course of correspondence by e-mail, forums, chat rooms (referring to IRC (Internet Relay Chat), blogs, IM, teleconferences and online-games).

It is worth mentioning that the cybersocialization research as a separate industry has been started to conduct relatively recently. This issue has been highlighted in the works of the following researchers such as V.A. Pleshakov, E.Z. Kudashkin, V.V. Namestnikov, J. Cassell and others.

Moreover, cyberspace has become one of the spheres of human activity that directly affects the formation of the personality, the emotional-motivational sphere, gnostical processes, information and communication specifics of interpersonal and group relations. In addition, the communication in cyberspace performs a number of the following functions: information, therapeutic, recreation, creative, communicative.

To conclude, it can be said that this branch is a new form of human socialization, which requires a more careful study and work of social workers in this field.

*Scientific Supervision by Candidate of Pedagogy I.V. Oliynik.
Language Supervision by Senior Lecturer N.O. Chernyak.*

E.V. Tambulatov,
*First Year of Study
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk*

TRAINING IN SMALL GROUPS OR COOPERATIVE LEARNING

The purpose of the study is to investigate the methodology of learning in small groups and to prove the feasibility and effectiveness of such training.

Training in small groups or cooperative learning is widely used in West Germany, the Netherlands, the UK, Australia, Israel and Japan. The basic idea of this technology is to create the conditions for active co-curricular activities of students in different educational situations. Experience shows that learning together is not only easier and more interesting, but also much more efficient. And it is important that this applies not only to the effectiveness of the academic success of students, their intellectual development, but also their moral development. Moreover, cooperative learning helps students to solve any problems together, to share the joy of success and bitterness of failure.

In addition, there are many different training options for cooperation. Teachers can vary them in relation to their students. But there is one indis-

pensable condition. There is the strict compliance with the basic principles of cooperative learning, namely:

- groups of students are formed by the teacher before starting lessons of course, taking into account the psychological compatibility. At the same time each group ought to include strong students, medium students and weak ones, girls and boys. If the group for a number of training runs smoothly, in unison, there is no need to change its members. But if the work is, for some reason, not glued, the group can be changed:

- the group is given one task, but its implementation provides the distribution of roles between the members of the group (different roles are usually shared between the students, but the teacher can give advice in some cases);

- assessed work by not only a student, but also the entire group; it is important that not only the knowledge is evaluated, but also the students' effort (each with its own "bar");

- the teacher chooses a student group, which should make a report of the task. In some cases, it is a weak student. If a weak student is able to thoroughly report the results of the joint work group, to answer the questions of other groups, the goal is achieved and the group coped with the task.

Thus, the ability to use training in co-operation is the indicator of highly qualified teachers, his/her progressive methods of teaching.

Scientific and Language Supervision by Senior Lecturer N.O. Chernyak.

J.J. Taran,
4th year of study,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

METHODOLOGICAL ISSUES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Foreign language learning in our country is currently receiving considerable attention. There is a whole system of private language schools, individual coaching is very popular, it is possible to increase the amount of classroom teaching at schools. A sufficient amount of methodological and didactic literature and self-help is available. Despite this, the level of language proficiency of the majority of high school graduates and students is quite low. We attempted to determine the reasons of the low competence of young people in a foreign language.

It is well known that learning a language is a long and laborious process that requires considerable effort on the part of both the teacher and the student, as well as a high level of motivation to learn and self-discipline of both participants. Learning any language, even the mother tongue, can be separated into 3 stages:

- I stage – accumulative
- II stage – the stage of awareness (language learning);
- III stage – reproductive (reproduction of structures of the language)

Successful completion of each stage has its own peculiarities and difficulties, if neglected, it becomes a cause of significant gaps in the knowledge of people learning the language.

Thus, stage 1 is an accumulation of tokens of different thematic groups and the main process of mental activity becomes memorizing. At this stage, it is important to find the most developed form of student's memory (such as auditory, visual, tactile, explicit, arbitrary, random, and even motor one).

It is important to observe the correct proportion of game elements and implementation of didactic exercise. At this stage it is necessary to begin the study of the written form and orthoepic language features. The most common mistakes made by teachers, are:

- lack of clarity or over-saturation;
- the volume of material studied in class, that must be weighed against the opportunity to study;
- mandatory monitoring (checking homework).

The time of transition to the 2nd stage of each student is determined individually. The teacher should independently determine this moment, guided by the results of the control of knowledge of students. At this stage, teaching should focus on the study of grammar, the construction of statements on a particular topic. The key to success is being clear and the use of proven techniques, as well as the formation of a system of knowledge, rather than disparate elements. This stage is characterized by such errors:

- failure to comply with clear planning activities;
- lack of meaningful approach to the presentation of educational material (methods);
- use of outdated materials that have lost their relevance ;
- uniformity of activities.

The transition to stage 3 is at the top of joint work of the teacher and the student. The main thing is to learn to freely use all knowledge, improve the skills of writing and speaking, literary translation, as well as eliminate the faults in pronunciation.

Ideally, the student becomes similar to a native speaker who is able to understand and reproduce the received linguistic information. Work at this phase requires from the teacher a high level of proficiency and pedagogical skills. The student needs an interesting conversationalist who can expand their vocabulary and gently correct mistakes. The most typical mistakes of the work of the teacher can be:

- inability to explain the available educational material;
- insufficient number of training exercises;
- lack of qualified teachers, who are not motivated to improve themselves.

Thus, in our society we should find every opportunity to learn the language, and the main obstacle to success becomes insufficient competence of teachers and the lack of adequate motivation of students.

Scientific and language consultant: Doctor of Pedagogy, Professor Oleg Tarnopolsky.

А.О. Теплицька,
*викладач вищого навчального закладу
„Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут „Бейт Хана”*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗМІСТОВОЇ СКЛАДОВОЇ ІНТЕГРОВАНОГО СПЕЦКУРСУ „ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ”

Модернізація вищої освіти України відповідно до національних потреб і тенденцій євроінтеграції з метою вдосконалення особистісно-професійної педагогічної діяльності актуалізує проблему посилення професіоналізації підготовки майбутнього вчителя математики у вищому навчальному закладі. Вчителів ХХІ століття недостатньо володіти комплексом базових наукових знань, він повинен стати носієм цінностей освіти, має бути підготовленим до вибору та реалізації різних концепцій в умовах варіативної багаторівневої освіти, до постійної самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку, підвищення рівня професіоналізму. Крім того, сучасна загальноосвітня школа чекає від педагогічних навчальних закладів такого вчителя математики, який володіє уміннями критично оцінювати педагогічні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, адекватно змінювати свою діяльність з урахуванням вимог педагогічної ситуації, робити усвідомлений та обґрунтований вибір елементів змісту освіти й методів навчання при проектуванні уроку. Одним із шляхів розв'язання зазначених проблем є створення навчально-методичного супроводу для формування основ професіоналізму майбутнього вчителя на основі впровадження технологічного і компетентісно зорієнтованого підходів. Їх реалізація дозволить здійснити модернізацію професійного навчання студентів з орієнтацією на запит сучасної шкільної практики та створить умови для високоякісної професійної самореалізації фахівців.

Варто зазначити, що якщо навчальні курси з педагогічної творчості та майстерності вже традиційно увійшли до змісту та технологій підготовки майбутнього вчителя-математика, то функціонування феноменології професіоналізму в масовій практиці поки лишається поза навчальним процесом вищої педагогічної школи, хоча з уведенням варіативного ком-

понента до навчальних планів професійної підготовки бакалаврів вищих навчальних закладів відкриваються нові можливості для забезпечення наступності та багаторівневості педагогічної освіти шляхом упровадження інтегрованого спецкурсу з основ педагогічного професіоналізму майбутнього вчителя математики на засадах компетентнісного та технологічного підходів. Особливістю його вивчення на бакалавриаті є біфункціональність – поряд із забезпеченням подальшого професійно-педагогічного зростання та підвищення готовності до педагогічної праці майбутні вчителі математики отримують знання із загальних основ формування професіоналізму педагога, поширюють свою професійну культуру через філософське осмислення й рефлексію професії вчителя-математика, засвоюють професійні цінності й інноваційні технології навчання учнів.

Названі напрямки удосконалення методико-математичної підготовки майбутніх учителів математики висувають необхідність створення інтегрованого спецкурсу „Формування основ професіоналізму вчителя математики на засадах технологічного підходу” для студентів-бакалаврів пряму підготовки „Математика”.

Зміст і структура програми інтегрованого спецкурсу „Формування основ професіоналізму майбутнього вчителя математики на засадах технологічного підходу” наведено в табл. 1.

Таблиця 1

СТРУКТУРА СПЕЦКУРСУ

Назва розділів і тем	Кількість годин		
	Аудит. лек/ практ	На само- стійне вивчен- ня	
		Л	П
Змістовий модуль 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАТЕМАТИКІВ			
Тема 1.1. Сутність, зміст і структура педагогічного професіоналізму вчителя математики	4		
<i>Семінарське заняття у формі скайп-конференції на тему:</i> „Зміст та структура педагогічного професіоналізму”.		2	2
<i>Практичне заняття у формі Web-портфоліо на тему:</i> „Проектування професійно-педагогічної кар’єри вчителя математики”.		2	2
<i>Семінарське заняття у формі термінологічної дискусії з використанням вікі-сайта – wikipedia (http://ru.wikipedia.org/) на тему:</i> „Професіоналізм учителя математики в системі наукових понять”.		2	2
Разом за модуль	4	6	6

Назва розділів і тем	Кількість годин		
	Аудит. лек/ практ		На само- стійне вивчен- ня
	Л	П	
Змістовий модуль 2. НАУКОВІ ОСНОВИ СПЕЦКУРСУ „ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ”			
Тема 2.1. Зміст і технології навчання математики в загальноосвітній школі на засадах компетентнісного підходу	2		2
<i>Семінарське заняття у формі творчої полеміки в Skype на тему:</i> „Новий етап розвитку математичної освіти: досвід упровадження компетентнісного та технологічних підходів”.		2	
Тема 2.2. Інноваційні аспекти навчання школярів математики	2		2
<i>Семінарське заняття у формі вікі-проекту:</i> „Інноваційний навчальний заклад”.		4	2
Тема 2.3. Логіко-математичний розвиток учнів основної та старшої загальноосвітньої школи	2		2
<i>Практичне заняття у формі аукціону педагогічних ідей на тему:</i> „Розвиток логічного мислення школярів у процесі вивчення математики”.		2	
Тема 2.4. Педагогічні технології на основі застосування новітніх інформаційних засобів	2	2	4
<i>Семінарське заняття у формі дистанційного „круглого столу” на тему:</i> „Тенденції та проблеми розвитку шкільної математичної освіти в умовах упровадження інтернет-технологій у педагогічний процес”		2	
Разом за модуль	8	12	12
Змістовий модуль 3. ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАТЕМАТИКІВ			
Тема. 3.1. Проблемно-задачна технологія навчання математики учнів загальноосвітніх шкіл	2		2
<i>Семінарсько-практичне заняття на тему:</i> „Застосування проблемно-задачної технології на уроках математики в загальноосвітній школі”.		2	
Тема. 3.2. Технологія творчої розвивальної діяльності та методика її реалізації в навчанні математики	2		2
<i>Практичне заняття у формі віртуального диспуту на тему:</i> „Сучасні стратегії розвивального навчання математики учнів загальноосвітньої школи”		2	2

Назва розділів і тем	Кількість годин		
	Аудит. лек/ практ		На само- стійне вивчен- ня
	Л	П	
Тема 3.3. Технологія організації навчальної взаємодії вчителя та учнів	2		2
<i>Практичне заняття у формі веб-квесту на тему:</i> „Інтерактивні технології навчання на уроках математики”		2	
Тема 3.4. Організація диференційованого навчання математики	2		2
<i>Практичне заняття у формі веб-квесту на тему:</i> „Реалізація основних положень технології диференційованого навчання на уроках математики”		2	
Тема 3.5. Технологія організації поетапного засвоєння учнями навчального матеріалу	2		2
<i>Практичне заняття на тему:</i> „Моделювання уроків математики за трьома типами орієнтовної основи засвоєння учнями навчального матеріалу”		2	
Тема 3.6. Технологія організації навчальної проектної діяльності	2		2
<i>Практичне заняття з презентації телевізійного групового проекту на тему:</i> „Особливості використання технології проектної діяльності в курсі математики загальноосвітньої школи”		2	2
Тема 3.7. Технології моделюючого навчання в шкільній математичній освіті (дидактичні ігри)	2		2
<i>Практичне заняття у формі відео презентації на тему:</i> „Дидактична гра як засіб формування загальнонавчальних умінь учнів основної та старшої школи у процесі навчання математики”		4	
Тема 3.8. Інформаційні технології у навчанні математики школярів	4		2
<i>Практичне заняття у формі відеопоказу на тему:</i> „Використання програмного продукту Skype в навчанні математики учнів загальноосвітньої школи”		4	2
Разом за модуль	18	20	22
РАЗОМ ЗА КУРС	30	38	40
Іспит			

Таким чином, зміст і методика засвоєння інтегрованого спецкурсу „Формування основ професіоналізму вчителя математики на засадах технологічного підходу” дав можливість студентам-бакалаврам розширити

професійні знання, сформувати професійно-педагогічні вміння, відпрацювати педагогічні технології, оволодіти компетентнісним інструментарієм і методиками, які допоможуть реалізувати компетентнісно зорієнтоване навчання математики учнів загальноосвітньої школи.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

A.V. Tokarieva,
*candidate of pedagogical sciences, associate professor,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture*

TEACHIN LANGUAGES WITH SOCIAL MEDIA

Due to the increased importance of international work settings, much of what we do and how we communicate have moved to the Web. Communication, access, and creation of information have become everyday life and work tasks that rely on the use of personal and networked technologies. We use social media to get news updates from around the world, research ideas, exchange photos, publish our thoughts, tell people where we are and share experiences of all kinds.

To be a successful actor in an increasingly networked society includes the ability to select appropriate tools and services to support the accomplishment of these different personal goals. As such, without any idea of how to select and use technology for one's own purposes prohibits the effective performance of individual and professional tasks.

What does this have to do with language teaching? Apart from the emphasis on lifelong learning and the acquisition of ICT skills, language teachers are also teachers of global communication. And this communication, as was said, is increasingly digitally mediated. If our learners are to be fully functional citizens in the 21st century, they need digital skills. We maintain that this can be promoted in parallel with teaching English.

In this work, we aim to define social media, to identify the advantages that they can bring to a classroom, to discuss social media tools that our colleagues and learners can use, to outline the challenges of using social media for educational purposes.

We begin from defining social media. Social media is a term that covers many different types of internet-based technologies. These include blogs, wikis, social bookmarking sites, picture sharing sites, video rating sites, social networks and virtual worlds. However, there are shared features that characterise these technologies as social and let us describe social media as the use of all kinds of technologies to support *interactive communication* between people, organizations or communities. Such communication can involve all kinds of

media (photos, videos, text) and is multi-channeled so that all the members can communicate.

Social media can be classified into a few general categories: a) content communities (i.e. websites that allow sharing specific content or media, such as video or photos, with a global audience or with specific groups of people, for example Flickr, YouTube, etc.); b) collaborative projects (websites or services that support ideas and content sharing – Scoop.it , Google Drive); c) social networking sites (websites generally used for exchanging personal information with friends and for providing business and commercial information to clients – Facebook, Twitter).

What are the advantages of social media? Firstly, social media are highly communicative. Nowadays, many teachers spend a fair amount of class time asking their teenage learners to turn off their phones and to put them away. However, for many teenagers and young adults their phones are a huge part of their lives and are used for so much more than making calls. Their phones are their watch, their diary, their camera, their games console, and their lifeline to their friends and family. Whilst this can cause problems within a traditional learning environment, there are many ways in which we can make good use in class of our students' enthusiasm for their phones and generate a lot of language that is both useful and relevant to students' lives. This is very different from older media, such as newspapers or television programmes. Our content can be a text, video or photos. It is user-generated, it shows our personalities, our ideas about the world and our creativity. Secondly, modern media are much cheaper than older media and are more affordable. For example, a computer and internet connection are much cheaper to own than a television station or a newspaper and social media sites are mostly free to use. Thirdly, modern technologies are becoming more easily available. We can now communicate from any place and at any time and our audience can respond from any place and at any time too.

Finally, because social media are incredibly efficient in sharing ideas with a huge audience, they have become important tools for many people and as most learners are already using social media sites (particularly social networking sites), we can take advantage of an existing skill set to continue building up our learners' knowledge base.

Here are some possible ways to use social media as an educational tool. We can use social networking sites to upload our class notes, post notifications of assignments and class timetables. We can also place our learners' work or a group e-portfolio. We can also post pictures and arrange them in albums, posters, advertisements, storyboards and collages. It can be used for collaboration – to communicate with classmates in real time through instant messaging and by responding to posts and updates at different times. This is good for sharing ideas and exchanging feedback.

As some social media sites allow creating polls these can be very useful for asking questions and gathering learners' opinions. They can be used for shared decision-making or to encourage learners to respond to ideas or problems. There are several types of speaking and listening tasks that work well on live networking sites. Interviews, jigsaw tasks, a dictation, story extensions are among them. Video is another wonderful way to engage students and keep a record of how they use a foreign language. We can organise video presentations, video role-plays and drama or video interviews. There is one more type of efficient work that can be brought to the English classroom – text and image tasks on a social networking site that may happen over time away from the classroom and where quiet learners often find their voice because they feel less inhibited. The value of a Facebook group is that it becomes a community platform for publishing and sharing all kinds of content. With the help of it, we can create materials that support learning and interaction, as well as video and audio. For example, speaking homework, topic discussions, video role-plays, a personal interview collage or text analysis.

Speaking about challenges of social media, there is one key theory that applies to all types of media (traditional and digital) – that is the cheaper and easier they are to use, the more likely they are to be used for entertainment purposes. Mass and popular media are strongly identified with personal and leisure activities. This presents a problem for both teachers and learners, who may struggle to separate fun and work or differentiate between private and public activities. The major problems for learners and teachers are as follows: personal information can become accessible to learners, colleagues and strangers, especially if social networking sites are used. A larger, unknown audience might view the work that is created for a small and private audience. Learners usually have to be at least 13 years old to open social network and email accounts. It may not be desirable or safe for non-adult learners to create a public profile. Learners and teachers (and parents too) may not understand that social media can also be used for educational purposes. Learners may be exposed to inappropriate content or offensive comments by viewers on social media. It can be difficult for teachers to manage the learning process.

It can be concluded that social media, which are internet-based technologies that support interactive communication, can be used in a classroom to generate a lot of language relevant to students' personal experience. They have become more affordable and available than other media and stimulate communication from any place at any time. Social media as an educational tool let teachers upload and post information, organise students' work in e- portfolio, set up collaborative tasks, video presentations and role-plays. Along with many advantages, social media in the classroom poses challenge, among which are the issues of privacy, influence of entertainment industry, good managerial skills for teachers to organise this learning process.

ПІДГОТОВКА МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Проблема соціально-педагогічної підготовки молоді до її виховання в підготовці до сімейного життя є однією з актуальних проблем сучасної педагогіки, складною для педагогів і чутливою для батьків. Провідні науковці визначають, що сьогодні багато батьків сучасної молоді самі вивляється не готові готувати підростаюче покоління до сімейного життя це обумовлено підсилюючими негативними процесами: сімейного способу життя, поширенням альтернативних форм шлюбно-сімейних відносин, зниженням престижу сім'ї, зростанням розлучень і внутрішньо-сімейного насильства. Батьки занадто емоційно реагують на труднощі і невдачі дітей, і не здатні надати їм психологічну підтримку. Таким чином актуальність досліджуваної проблеми педагогічних аспектів в вихованні молоді до сімейного життя є дуже необхідною. Одним із виділених аспектів проблеми формування готовності молоді до сімейного життя виділяється: правильне розуміння соціальної ролі сім'ї та шлюбу в сучасному суспільстві та наявність громадської і правової свідомості.

Шлюб і сім'я все більше стають в основному засобом задоволення їх потреб в інтимному і неформальному спілкуванні. Поряд з моральним регулюванням шлюбно – сімейних відносин існує і правове регулювання цих відносин, яке фіксує і закріплює їх соціальну сутність шляхом визначення основних громадянських прав і обов'язків членів сім'ї один перед одним і перед суспільством. З точки зору формування особистості, істотним моментом психологічної готовності молодої людини до вступу в шлюб є його готовність не тільки до реалізації потреби в близькості з людиною іншої статі, а й до усвідомлення значення своїх дій, першим ділом в системі правових норм, що регулюють шлюбно – сімейні відносини.

Дослідженістю цих питань займалися представники різних гуманітарних знань такі як: філософи, лінгвісти, соціологи, педагоги, лікарі, психологи (В.С. Агапов, Ю.Е. Алешина, С.І. Голод, Е. І. Горошко, М. Джеймс, В.Н. Дружинін, А.І. Зацепін, А.А. Залевська, Р. Зідер, А.В. Кириліна, Б.Н. Міронов, Н.Н.Обозов, Ю.Н. Олійник, В.А.Сисенко, Е.М.Черняк та ін.).

Мета дослідження: на основі практичного аналізу виявити соціально-педагогічні проблеми в підготовці молоді до сімейного життя.

Сучасні дослідники розглядають сім'ю як соціальну систему. Системний підхід нині широко використовується як в усій соціології, так і в її окремих напрямках і галузях. Якщо розглядати сім'ю як систему в

усій її багатоманітності і складності, то стане зрозумілим наявність різних дослідницьких підходів, бо навіть одні й ті ж властивості системи відображаються в термінах та значеннях. О. Конта, Е. Дюркгейма, В. Парето – розглядали підхід структурного функціоналізму де інституціоналізована взаємодія розглядається як предмет соціології. Т. Парсон розглядав сім'ю як роль інституту соціалізації особистості. Ф. Енгельс – розглядав концепцію історичних форм сім'ї та шлюбу «Патріархальна моногамія».

У філософських теоріях, представлених Ж. Ж. Руссо розглядається виховання гендерної культури направленої на формування цілісної особистості. В. С. Каган виділяє принципи статевого виховання: ідейності, реалістичності, оптимізації завдань, активності, зрозумілості і ясності, довіри, правдивості, чистоти. Аристотель вважав сім'ю за природну форму спілкування.

У роботі використовувалася методика ТАС «Тест апперцепції символів» (Нагібін-Афанасьєва, 2002), оригінальний опитувальник, що оцінює ставлення до любові й шлюбу.

У дослідженні приймали участь 48 відсотків юнаків і 52 – дівчат. Вікові категорії від 13 до 23 років. Була розроблена анкета ідентична для всіх вікових категорій, що дозволяла з'ясувати уявлення про кохання і шлюб, їх місце в системі життєвих цінностей молоді, мотиви вступу в шлюб, а також загальні відомості про респондентів. При обробці результатів анкетування використовувався програмний пакет «БТА».

Були отримані наступні результати.

Місце любові і шлюбу в системі життєвих цінностей молоді розрізняється залежно від віку. Так, якщо в якості найбільш значущих цінностей підлітками 13-16 років були позначені «рідні та близькі», «здоров'я», «друзі», то серед респондентів вікової групи від 17 до 23 років перші позиції були віддані «любові» і «шлюбу».

Вікові та гендерні відмінності були виявлені у відповідях на пропозицію доповнити фразу: «Любов – це:». Було відмічено, що респонденти 13-14 років, як правило, вагалися дати будь-яку відповідь. Найбільш часто зустрічаються відповіді в групі 15-16 років були наступні: «Любов – це складне почуття, що не поддається опису», «: радість для двох і необхідність бути разом». Причому, цікавим виявився той факт, що 40 відсотків дівчат даної вікової категорії відповіли, що любов – це біль, самопожертву. Мабуть, така оцінка любові пов'язана з безмовним почуттям, яке характерно взагалі для даного віку, а для дівчат особливо. Більшість же юнаків відповідало, що любов це взаєморозуміння, ніжність, «зустріч двох сердець і злиття двох тіл».

У віковій групі 18-20 років любов розуміється як довіра, взаєморозуміння, повага. Причому, у відповідях юнаків відзначається, що любов це ще й потяг, стихія і близькість. Серед дівчат самовіддача.

При вивченні такого аспекту як ставлення молоді до сексу, були отримані наступні дані. Присутність в любові інтимної близькості вважа-

ють обов'язковим 48 відсотків респондентів, 35 відсотків опитаних вказали, що наявність інтимної близькості залежить від сили почуттів. Аналіз наведених нижче даних дозволяє зробити висновок про те, що уявлення молоді про кохання і шлюб відрізняються від поглядів старшого покоління. Так, 71 відсоток респондентів вважають можливим вступати в статеві стосунки до шлюбу, причому даний показник залишається високим у всіх вікових групах і не залежить від статі. Даний висновок ілюструється й тією обставиною, що 1/3 респондентів вважає реєстрацію своїх відносин для створення сім'ї зовсім не обов'язковою, 35 відсотків допускають таку можливість за наявності певних обставин, решта (40%) дотримуються традиційної точки зору.

Серед критеріїв вибору партнера головними були названі два: особистісні характеристики (73%) і зовнішнє чарівність (67%). Показово, що незважаючи на зростаючу роль грошей у житті, здебільшого молоді цінуються особистісні якості, а не матеріальне становище.

Різниця у поглядах на кохання і шлюб двох поколінь знайшла своє відображення у відповідях на запитання: "Яку роль відіграє думка батьків при створенні сім'ї?". Так, 62 відсотки опитаних вибрали варіант відповіді "не грає ніякої ролі" і тільки для десятої частини думка батьків є вирішальним. На наш погляд, дана обставина прямо пов'язане з тим, що відносини в батьківській родині не збігаються з уявленнями молоді про щасливе сімейне життя. Тільки 16 відсотків респондентів хотіли б, щоб їх майбутня сімейне життя була схожа на сімейне життя батьків.

В якості додаткового методу збору інформації використовувався експертне опитування.

Питання інтер'ю були спрямовані на з'ясування труднощів, з якими найбільш часто стикається молодь в області любові і шлюбу. Експертами були виділені наступні проблеми:

- невідповідність особистісних якостей партнера очікуванням іншого;
- суїцидальну поведінку з причини нещасного кохання;
- згвалтування;
- подружні конфлікти;
- труднощі при спілкуванні з протилежною статтю.

З результатів дослідження причинами зазначених проблем є: низька самооцінка, соціальна та психологічна невідповідність до сімейного життя, некомпетентність молоді в питаннях любові і шлюбу. Практично всі експерти вказали на ті обставини, що молодь, зіткнувшись з проблемами, частіше намагається знайти вихід самостійно, а не скористатися послугами кваліфікованих фахівців. Не останню роль у цьому відіграють ЗМІ, а також популярна література сумнівного жанру і змісту.

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СЛАБОЧУЮЧИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У вітчизняній та зарубіжній сурдопедагогіці формування у дітей з порушеннями слуху усного мовлення завжди було однією з основних задач. Це пояснюється важливою роллю усного мовлення як найбільш вживаного способу спілкування, основи володіння мовою, інструменту мислення.

Повноцінне володіння слабочуючими дітьми усною мовою передбачає вміння слухо-зорового сприймати мову співрозмовника (за допомогою слухового апарату) і говорити досить природно, виразно, тобто зрозуміло для оточуючих. Розвиток у дітей з порушеннями слуху навичок слухо-зорового сприйняття мови, достатньо природної вимови, збагачення уявлень про звуки навколишнього світу, сприяють вирішенню важливих завдань підвищення рівня освіти глухих, прилучення до загальнолюдських культурних цінностей, дозволяє краще готувати їх до життя і праці в сучасному суспільстві.

Для ефективної роботи з формування усного мовлення у слабочуючих дітей молодшого шкільного віку, я пропоную, використовувати активні методи навчання. У спеціальних школах для такої категорії дітей, ці методи можна використовувати у двох напрямках.

Перший напрямок – формування вимовних навичок на основі цілеспрямованого наслідування мови вчителя і вихователя при постійному користуванні звукопідсилюючої апаратурою без спеціально підбраного мовного матеріалу на всіх уроках і заняттях, так зване інформальне навчання. Воно передбачає формування в учнів уміння сприймати слухом та зором і на слух зразок промови педагога, відтворювати сприйняте, співвідносячи власну вимову з даним зразком мови. Залежно від вихідного стану слуху та індивідуальних особливостей дитини діти можуть засвоювати ритміко-складову структуру слів, сприймати словесний наголос, засвоювати вимова ряду звуків, насамперед голосних і деяких приголосних. У процесі навчання при інтенсивному розвитку і використанні залишкового слуху школярі навчаються вслухатися в зразок промови педагога. У цих умовах великого значення набуває характер промови самого вчителя, оскільки вона є зразком, якому наслідують. Мова повинна бути природною, емоційно виразною. Весь мовний матеріал повинен вимовлятися голосом розмовної гучності, з дотриманням правил орфоєпії, з правильним членуванням фраз. Послогового, або з перенесенням наголосу на останній склад мова вчителя згубно відбивається на вимові глухих і слабочуючих.

Другий напрямок – спеціальне навчання вимові. Воно здійснюється на індивідуальних і музично-ритмічних заняттях, в слуховому кабінеті, а також при проведенні фонетичних зарядок. Спеціальне навчання припускає використання в роботі над вимовою певних методичних прийомів постановки звуків із застосуванням, за необхідності, логопедичних зондів, спеціальних технічних засобів і т.д.

Спеціальною корекційною роботою вимагає постановка свистячих і шиплячих звуків, особливо їх диференціація, оскільки ці звуки погано розрізняються учнями на слух.

Спеціальне навчання необхідно також і при вдосконаленні вимовних навичок.

Одним з ефективних активних методів навчання формуванню усного мовлення саме на спеціальних заняттях є *фонетична зарядка*. Цей метод спрямований на закріплення сформованих вимовних навичок і на утримання вже наявних. Він проводиться, як правило, на початку кожного уроку протягом 3-5 хвилин. Зміст фонетичної зарядки визначається насамперед станом вимовних навичок учнів класу. У неї можуть бути включені автоматизація і диференціація тих чи інших груп звуків, що вимагають найбільш пильної уваги педагога (свистячі, шиплячі).

Виховatelj проводить фонетичну зарядку, використовуючи будь-які форми виховної діяльності, до складу зарядки він включає як матеріал навчальної програми, так і мовленнєвий матеріал, специфічний для даного заняття, а також матеріал, необхідний для спілкування в мовній практиці учнів.

Мовний матеріал, що використовується в фонетичній зарядки, повинен бути невеликим за обсягом. На одному занятті передбачається, не більше двох видів мовленнєвої діяльності. На зарядках зазвичай використовується наслідування на основі слухового сприйняття, читання складів, слів, словосполучень і фраз; називання картинок, складання пропозицій по картинках, відповіді на питання, вирішення прикладів.

Матеріал фонетичної зарядки вимовляється учнями хором і індивідуально. При цьому використовується відбите і поєднане промовляння. При відбитому проказуванні учень спочатку сприймає мову вчителя або вихователя (слова, словосполучення, фрази) на слух або слухо-зорово, а потім намагається вимовити почуте близько за зразком. При зв'язаному проказуванні учень вимовляє мовний матеріал одночасно з учителем або вихователем. На фонетичних зарядках можливе використання прийомів фонетичної ритміки для закріплення навичок правильного промовляння слів і фраз. У міру необхідності в процесі проведення зарядки використовуються тактильно-вібраційні відчуття.

Слідуючим активним методом може бути логопедична ритміка. Під *логопедичною ритмікою* розуміється одна з форм кінезотерапії, яка направлена на подолання мовленнєвих порушень шляхом розвитку, вихо-

вання та корекції рухової сфери в поєднанні зі словом та музикою. Опосередковано ця система роботи має велике значення для розвитку почуття темпу та ритму мовного дихання, розвитку орального праксиса, укріплення м'язової мускулатури, формування фонематичної системи, розвитку темпо-ритмічних та мелодико-інтонаційних характеристик мовлення, уміння поєднувати рухи та мовлення, тобто підкорювати їх одному ритму.

Саме цей метод дуже поширений у застосуванні в спеціальних навчально реабілітаційних центрах для глухих та слабочуючих дітей, бо елементи логоритміки використовують під час занять, режимних моментів, ранкової гімнастики, гімнастики пробудження, фізкультхвилинок, фізкультпауз, пальчикової гімнастики, що несе посиленний, розширений корекційний розвиток.

Основні умови проведення занять з елементами логоритміки:

- заняття складаються з опорою на лексичні теми;
- усі вправи виконуються за наслідуванням;
- заняття проводяться в ігровій формі;
- на занятті повинна панувати атмосфера радості і доброзичливості.

Отже, застосування активних методів навчання для формування усного мовлення слабчучоючих дітей молодшого шкільного віку є дуже поширеними у сучасній корекційній педагогіці, бо вони дозволяють включити у позитивно плинний корекційний процес кожен окрему дитину. І можна прослідкувати позитивні корекційні тенденції, як і на фронтальних заняттях, уроках, так і на спеціальних чи індивідуальних заняттях.

Науковий керівник: Н.В. Никоненко, канд. пед. наук, доц.

А.В. Тютюнник,

4-й рік навчання,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОГЛЯДИ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІВ НА СИСТЕМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ М. МОНТЕССОРІ

Сьогодні майже не зустрінеш людину, яка б не чула про педагогічну систему М. Монтессорі. Тисячі педагогів визнають цю систему надзвичайно ефективною. Монтессорі-педагогіка, яка, за правом, давно отримала світове визнання, є одним із головних претендентів на першість і універсальність.

До вивчення системи М. Монтессорі звертались такі педагоги, як Т. Афанасьєва, М. Богуславський, В. Дмитрієва, К. Сумнительний котрий є також директором Московського Центру Монтессорі, Ю. Фаусек, яка

активно пропагувала цю педагогіку в Росії та досліджувала її ефективність, О. Хілтунен та інші видатні педагоги.

Розглянемо їх тлумачення монтессорі-педагогіки та ставлення до неї.

Як пишуть К. Сумнительний, Ю. Фаусек, О. Хілтунен та інші педагоги, Марія Монтессорі стверджувала, що дитина наділена великими можливостями, і якщо ми справді прагнемо до зміни суспільства, метою навчання має стати розвиток дитячих здібностей. Дослідження останніх років доводять, що діти мають особливу психіку. Це відкриття вказує на новий шлях у процесі навчання, його нову форму, що звернена до самої природи людини, котру досі не брали до уваги.

М. Монтессорі була впевнена, що практично кожна дитина є здатною відкрити себе в активній діяльності. Ця діяльність, спрямована на освоєння оточуючого світу, входження до культури, створеної попередніми поколіннями, одночасно призводить до реалізації закладеного в особистості потенціалу, повноцінного фізичного та духовного розвитку.

В основу своєї педагогічної системи М. Монтессорі заклала біологічну передумову – будь-яке життя є проявом вільної активності. Дитина, що розвивається, наділена вродженою потребою у свободі. Дитина, у якій відсутні ознаки регресії, дуже очевидним та енергійним способом демонструє прагнення до функціональної свободи. Її розвиток стає поштовхом до набуття усе більшої й більшої незалежності.

К. Сумнительний наводить такі фази та періоди розвитку дитини, визначені М. Монтессорі:

1. Від народження дитини до шести років. Незважаючи на різноманітність своїх проявів, тип розумової діяльності залишається єдиним для всього цього періоду.

У проміжку від нуля і до шести років чітко виділяються дві підфази: від 0 до 3-х років – «Вбираюча свідомість» (характеризується таким типом ментальності, підступитися до якого дорослі не в змозі, визначається глобальною орієнтацією пізнавальної активності дитини на формування чуттєвого образу навколишнього світу в його цілісному (загальному) і особистісно-індивідуальному функціонуванні; від 3-х до 6-ти років – «Будівник самого себе» (тип залишається тим же, але дитина вже може піддаватися деякому впливу, за сприятливих умов розвиток органів чуття за ступенем і рівнем диференційованості може досягти межі людських можливостей).

2. Від шести до дванадцяти років – «Вчений». Характеризується зростанням без якісних змін. Із точки зору М. Монтессорі, цей період спокійний і безтурботний, період здоров'я, сили і стійкості.

Однак Т. Афанасьєва у своєму дослідженні зазначає, що дитина у віці 6-9 років в умовах вільної реалізації пізнавальних імпульсів являє собою справжнього «дослідника» (образ М. Монтессорі), який намагається вийти у пізнанні світу за межі можливостей людських органів чуття шляхом

пошуку їх медіаторів, підсилувачів: освоюючи прилади, механізми, спеціальні методики, які створило людство з тією ж метою.

К. Сумнительний підтверджує активність даної фази і стверджує, що зона розвитку дитини віком 6-9 років – зона «космічного виховання» із її дидактичним Монтессорі-матеріалом (математичним, біологічним, мовним), надає оптимальні умови для дослідження різноманітних явищ природи і культури за допомогою відповідних методів і приладів: хімічних явищ – за допомогою підходів, прийнятих у хімії; фізичних та біологічних – відповідно. Те ж стосується математики, гуманітарних та інших шкільних предметів.

Поступово дитина «доходить думки», що немає необхідності кожного разу починати своє дослідження явища, а можна скористатися готовим знанням із даної проблеми, плодами діяльності попередніх поколінь. Це і є особливістю природного, вільного вияву пізнавальної активності дитини у віці від 9 до 12 років, який М. Монтессорі конкретно і називала «віком вчених». У цей час дитину насамперед цікавлять готові знання, факти тощо. Причому черпати їх вона бажає не стільки із підручників, де крім фактів, міститься безліч зайвих слів та інформації (а тим більше не зі слів традиційного вчителя, який може просто не встигнути за розвитком сучасної науки!), скільки із довідкових та енциклопедичних видань.

Дитина у цьому віці із задоволенням вчиться працювати із каталогами у бібліотеці, оскільки її основним «дидактичним матеріалом» є саме тексти, причому їх кращі, спеціально відібрані зразки: тексти художні, природничі, гуманітарні, психологічні, історичні тощо.

3. Від дванадцяти до вісімнадцяти років – «Соціальний працівник». Характеризується глобальною спрямованістю людини на суспільство і пошук у ньому свого місця.

Період своїми бурхливими трансформаціями нагадує перший. Він також може бути розділений на дві підфази: від 12-ти до 15-ти років (відбуваються фізичні зміни тіла, яке досягає своєї зрілості, дитина закономірно знаходить ще одну можливість посилити свої пізнавальні можливості); від 15-ти до 18-ти років дитина є активним соціальним учасником, який має робоче місце, а у вільний час, відповідно до власних інтересів, зайнятий професійною підготовкою у коледжах, університетах та інших навчальних закладах).

Виходить, що за сприятливих умов (наприклад, в умовах Монтессорі-школи) 12-річний підліток вже має реальну можливість володіти як адекватними способами пізнання явищ природи і культури, так і основними фактами – результатом діяльності попередніх поколінь. Він готовий до виходу зі стін спеціального освітнього закладу в реальне життя, оскільки все це накладається на наявний чуттєвий образ світу, образ себе у цьому світі, тобто знання такого підлітка є практично застосовними і необхідними саме для цієї людини.

Таким чином, Монтесорі, виходячи з особливостей психічного, фізіологічного і розумового розвитку дітей, робить висновок про те, що освіта – не стільки відповідальність вчителя, скільки природний процес розвитку дитини.

За М. Монтесорі, після вісімнадцяти років людина може вважатися абсолютно розвинутою, і ніяких значних трансформаційних змін із нею вже не відбувається.

Дослідження сучасних вчених, присвячені проблемам формування і становлення особистості, доводять, що ця точка зору педагога не відповідає реаліям розвитку і має бути скоригована відповідно до новітніх досягнень у галузі психології та педагогіки.

Незважаючи на певні об'єктивні розбіжності у поглядах М. Монтесорі і сучасних науковців, досвід великого педагога ХХ століття є тією основою, на якій будується навчально-виховна система у багатьох країнах світу.

Науковий керівник: Л.М. Ніколенко, канд. пед. наук.

Ю.С. Устименко,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

На сучасному етапі забезпечення розв'язання стратегічних проблем охорони та збереження здоров'я населення можливе лише за умов підготовки висококваліфікованих медиків, зокрема стоматологів. Безумовно, підготовка лікарів-стоматологів має базуватися на синтезі теоретичних знань, останніх досягнень стоматологічної науки, опануванні технологіями діагностики, лікування та профілактики хвороб. Проте, бути справним лікарем означає не тільки гарне засвоєння теоретичних знань з анатомії, фізіології, фармакології, клінічних дисциплін, практичних навичок, а й формування в них готовності до здійснення професійної взаємодії.

Обираючи саме *технологію* засобом підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії, спиралися на погляди Н. Волкової, яка зазначає, що якість освіти забезпечується технологічністю освітнього процесу, оскільки саме технологічність намагається відповісти на запитання, яким чином краще здійснювати освітню діяльність.

Уважаємо за необхідне упередити хід і логіку теоретичного обґрунтування педагогічної технології визначенням понять „технологія” та „педагогічна технологія”, що є конститутивними у дослідженні.

Технологія (від грец. *techne* – мистецтво, майстерність, уміння й *logos* – слово, поняття, вчення) – це „сукупність процесів, правил, навичок, що застосовуються при виготовленні певного виду продукції у будь-якій сфері виробничої діяльності. У своїй еволюції технологія спирається на всю сукупність природно-наукових знань і у свою чергу призводить до виникнення нових галузей науки і техніки, створює матеріальну та інформаційну базу для їх розвитку”. На сучасному етапі розвитку суспільства технологія інтегрує досягнення науки і практики та являє собою складну динамічну систему, до складу якої входять не лише штучні технічні пристрої, виробничі процеси, операції та ресурси, а й підсистеми соціальних наслідків, управління тощо.

Поняття „педагогічна технологія” впливає з уявлення про технологію на основі використання технічних засобів навчання із запровадженням заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу.

Цілком влучним є визначення В. Докучаєвої, яка презентує педагогічну технологію як сукупність процесів, правил, що виконують підпорядкувальну (нормотворчу) та упорядкувальну (алгоритмізуючу) функції стосовно дій проектувальника, які спрямовані на створення заданого об’єкта – інноваційної педагогічної системи.

Незважаючи на існування неоднозначного тлумачення терміна „педагогічна технологія” (С. Гончаренко, С. Сисоєва, Д. Чернілевський, Ф. Янушкевич та ін.), наведемо погляд В. Беспалька, який вважає, що педагогічна технологія – це змістово-операційна діяльність щодо забезпечення педагогічного процесу; систематичне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу; сукупність взаємозв’язаних засобів, методів і процесів, необхідних для організації цілеспрямованої дії з формування особи із заданими якостями; діяльність, спрямована на створення умов для формування особистості; раціонально організована діяльність щодо забезпечення досягнення мети педагогічного процесу.

Вагомими виявилися погляди С. Кашлева на особливості педагогічної технології. Автор виокремив такі: педагогічна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум, у її основі лежить певна методологічна, філософська позиція автора; технологічний ланцюжок (алгоритм) педагогічних дій, операцій, комунікацій педагогічної технології вибудовується відповідно до цільових настанов, які мають форму конкретного результату; функціонування педагогічної технології передбачає взаємопов’язану діяльність педагога і студента на договірній основі з урахуванням принципів індивідуалізації і диференціації, оптимальну реалізацію людських і технічних можливостей, використання діалогу, спілкуван-

ня; формування знань і умінь у межах педагогічної технології відбувається шляхом розкриття спеціально переробленого змісту; поетапне планування і послідовне втілення елементів педагогічної технології повинні бути, з одного боку, відтворювані будь-яким педагогом, з іншого боку - гарантувати досягнення планованих результатів усіма учнями; органічною частиною педагогічної технології є діагностичні процедури, які містять критерії, показники та інструментарій вимірювання результатів діяльності.

Основними аспектами педагогічної технології, на думку Г. Селевка, є науковий (розробка мети, змісту, методів навчання та проектування педагогічних процесів); процесуально-описовий (алгоритм досягнення запланованих результатів навчання); процесуально-дієвий (дії всіх особистісних, інструментальних та методологічних педагогічних засобів).

Отже, педагогічна технологія є конкретним способом організації діяльності для отримання спільно визначених, гарантованих, потенційно відтворюваних педагогічних результатів; сукупністю методів, способів, прийомів та засобів навчання, формування знань і умінь шляхом розкриття спеціально переробленого змісту. Вона має відповідати критеріям: *концептуальності* (побудова технології на основі наукової концепції, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення визначених цілей); *системності* (наявність взаємозв'язку всіх її частин, цілісність); *керованості* (можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування навчального процесу, поетапної діагностики, варіювання способів та методів для корекції результатів); *ефективності* (результативність, оптимальність витрат і досягнення певного стандарту навчання); *відтворюваності* (можливість повторної реалізації в інших однотипних навчальних закладах іншими суб'єктами).

У роботі під *технологією підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання розуміємо сукупність процесів теоретичної і практичної діяльності викладачів ВНЗ, спрямованих на становлення і розвиток особистості майбутнього стоматолога, а також систему цілей, методологічних підходів, принципів, змісту, методів, форм, засобів навчання, форм контролю і корекції, що поетапно упроваджуються у навчальний процес ВНЗ та гарантують досягнення кінцевого результату.*

Зупинимо свою увагу на методологічних підходах, на яких базується побудова технології підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання.

Системний підхід. Дозволяє з'ясувати структуру, взаємозв'язки елементів, їх функціонування, цілісність розвитку, сутність й динаміку рівня готовності майбутніх стоматологів до професійної взаємодії. Крім зазначеного процес підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання досліджується як цілісна

система, яка являє собою упорядковану множину взаємопов'язаних компонентів (мети, змісту, методів, засобів, форм і результатів навчання). Кожен із зазначених компонентів спрямовано на досягнення успіху професійної взаємодії.

Діяльнісний підхід. Передбачає визнання провідної ролі діяльності в реалізації внутрішніх потенцій та резервів особистості (Б. Ананьєв, М. Каган, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн); дотримання принципів єдності свідомості та діяльності (саме діяльність обумовлює формування психічних процесів і свідомості людини, які, виступаючи регуляторами, стають основою подальшого особистісного вдосконалення), інтеріоризації – екстеріоризації (завдяки засвоєнню зовнішньої соціальної діяльності (інтеріоризації) здійснюється формування психологічної структури особистості). Реалізація даного підходу передбачає включення студентів у різноманітні за змістом та формою види діяльності, максимально наближеної до майбутньої професійної, орієнтує на розвиток навичок цілепокладання, проектування, самоаналізу, рефлексії, спрямовує процес фахової підготовки на формування індивідуальних стилів професійної взаємодії.

Синергетичний підхід. Досліджує цілісні системи в їх змінюваності і розвитку, педагогічні явища з урахуванням їх неоднозначності, суперечливості, варіативності (Л. Величко, В. Кремень, В. Ільїн, І. Пригожин, І. Стенгерс, А. Самодрін). За такого підходу процес підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії має урахувувати наявність криз, запобігання або подолання яких потребує негайного аналізу (самоаналізу), оновлення професійної картини світу студента-стоматолога; надання можливості вибору в ситуаціях невизначеності, готовність студентів до ризику у майбутній професійній діяльності.

Культурологічний підхід. В основі концепція В. Вернадського, ідеї М. Бахтіна про культуру як діалог, про цілісне сприйняття людини в бутті, культурі, вчення О. Лосєва про медіатори (знак, слово, символ), ідея герменевтичного розуміння освіти Х.-Г. Гадамера, інформаційно-семіотичний підхід до культури Ю. Лотмана, ідеї Школи діалогу культур В. Біблера – С. Курганова. Передбачає бачення освіти крізь призму культури, її розуміння як культурного процесу, що здійснюється в культуровідповідному освітньому середовищі, усі компоненти якого наповнені людськими смислами та слугують людині, яка вільно виявляє свою індивідуальність, здатність до культурного саморозвитку та самовизначення у світі культурних цінностей. Поле культурної самоідентифікації та самодетермінації майбутнього стоматолога є філософія, українська історія й культура, тому й культурне ядро змісту його професійного становлення складають універсальні загальнолюдські, загальнонаціональні, професійні цінності. За такого підходу професія лікаря-стоматолога розглядається як результат соціального й культурного розвитку людства.

Контекстний підхід. На підставі даного підходу процес навчання майбутніх стоматологів здійснюється на підставі моделювання предметного й соціального змісту праці стоматолога, особливостей його професійної взаємодії, що забезпечує «умови перетворення навчальної діяльності студента на професійну» (А. Вербицький). Отже у навчальній діяльності здійснюється реалізація динамічної моделі руху діяльності студентів від навчальної діяльності через квазіпрофесійну та навчально-професійну до професійної діяльності за допомогою семіотичної імітаційної та соціальної навчальних моделей; створення проблемних ситуацій, що дають змогу розкрити зміст освіти у динаміці шляхом створення завдань, які моделюють професійну діяльність та створюють можливості для інтеграції знань усіх інших дисциплін, необхідних для вирішення цієї ситуації.

Особистісно-зорієнтований підхід. В його основі глибокі переконання в тому, що засвоєння студентами гуманітарних знань (зокрема знань з професійної взаємодії) сприяє розкриттю особистісних комунікативних потенцій студентів, стимулює процеси самопізнання, самоствердження та саморегуляції. Даний підхід (Є. Бондаревська, В. Серіков, І. Якиманська) характеризується активністю, суб'єкт-суб'єктною взаємодією студентів та викладача, набуттям студентами *особистісного досвіду*, як результату індивідуально-суб'єктного переживання змісту, який вивчається, через створення ситуацій вибору, так званого, „поля можливостей”. Реалізація зазначеного підходу передбачає надання зовнішнім впливам особистісного сенсу. Завдяки реалізації механізму вибірковості процес підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії стає керованим (забезпечується гармонією зовнішніх впливів і внутрішніх процесів – персоналізація, самоідентифікація, самореалізація тощо).

– *Аксіологічний підхід.* Представлений ідеями Л. Божович, О. Леонтьєва та ін.; ґрунтується на визнанні ціннісних орієнтацій особистості в якості регуляторів її діяльності; розкриває механізм формування поглядів студентів на підставі теорії цінностей, ціннісно-діяльнісного ставлення особистості до професійної взаємодії як основи здійснення стоматологічної діяльності. Реалізація зазначеного підходу забезпечує появу бажання в студентів до конструктивної презентації власних поглядів, думок та ідей, глибокого розуміння феномену «цінності», «професійні цінності», «цінності взаємодії», прагнення до реалізації розмаїття стратегій і тактик професійної взаємодії.

Дані підходи стали засадничими під час побудови технології підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

М.В. Чеховська,
аспірант,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ВИЩА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ЯК УМОВА СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ РЕСПУБЛІКИ БОЛГАРІЯ

Якість освіти має важливе значення для сталого зростання Республіки Болгарія. Вирішальною умовою для підготовки педагогічних кадрів і забезпечення високого рівня їх педагогічної кваліфікації є відповідні динамічно мінливі соціально-економічні умови. У цьому сенсі важливими є і нормативні документи, що регламентують процеси в системі освіти, а також європейські, національні та регіональні програми для забезпечення освітніх та кваліфікаційних заходів.

Підвищення кваліфікації викладачів у Республіці Болгарія здійснюється у вищих навчальних закладах. Закон про вищу освіту Болгарії регулює організацію навчання, рівень освіти та прийом студентів на навчання. Після отримання початкового рівня та ступеня в галузі і професійної кваліфікації «викладач», що засвідчує право займати посаду викладача, професійний розвиток продовжується у вигляді постійного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у ході їх постійної професійної діяльності. Розвиток професійних компетенцій педагогічних кадрів здійснюється шляхом безперервного навчання:

- здобуття нових фундаментальних знань і навичок в тій чи іншій галузі викладання;
- зміна існуючих або впровадження нових державних освітніх вимог;
- підвищення методологічної підготовки та впровадження інновацій в навчанні.

Здобути професійну кваліфікацію «викладач» в Республіці Болгарія можливо у різноманітних закладах вищої освіти, а саме: 40 педагогічних факультетів, 2 філії педагогічних університетів, 2 педагогічні коледжі, Центр безперервної освіти, центр підготовки кадрів та відділ кваліфікації. Загальна кількість студентів педагогічних спеціальностей складає 12245 осіб на 2013 – 2014 навчальний рік. Структура університетів, які здійснюють навчання за педагогічними спеціальностями також різна: факультети, кафедри, центри безперервної освіти, центри післядипломної освіти, департаменти та підрозділи щодо професійної педагогічної підготовки.

Протягом 2013 – 2014 навчального року, для придбання освітньої кваліфікації «бакалавр» і «магістр», студенти трьох професійних областей напряму «Педагогічні науки» (зокрема, Теорія і управління освітою, Педагогіка, Педагогічна освіта з...) навчалися в 11 університетах країни. За інформацією з реєстру зарахованих і відрахованих студентів за підтримки

Міністерства освіти і науки Республіки Болгарія, загальна кількість студентів педагогічної спрямованості становила 20060 осіб.

За даними Центру інформаційної служби освіти (ЦІСО) Міністерства освіти і науки Республіки Болгарія загальна кількість викладачів в системі середньої освіти на початку 2013 – 2014 навчального року становила 89748 осіб, з яких 98,4% зайняті в державному секторі освіти, а 1,6% в приватному. У порівнянні з 2007 загальна кількість зменшилася на 9132 осіб, або 9,3%. Основними причинами зниження кількості педагогічних кадрів – скорочення числа дітей і студентів у системі освіти більше ніж на 7%. Це викликано демографічними факторами (такими, як низька народжуваність в попередні періоди і зовнішня міграція) і реформи в шкільній системі.

Варто відзначити, що продовжується період фемінізації кадрів (2007 – 2014) – частка жінок з 84,4% в 2007 році збільшилася до 86,3%. Крім того, є чітка тенденція до старіння педагогічних кадрів, що виражається в швидкому скороченні частки молодих фахівців у віці 34 років і збільшення частки осіб у віці 55 років і старше. Частка молодих фахівців з 15% в 2007 знизилася до 9,9% на 2014 рік, і частка співробітників у віці 55 років і старше значно збільшилася (з 16,8% у 2007 році до 29,3% в 2014 році). Основна частка професорсько-викладацького складу у віці 35-54 років скоротилася на 66,8000 чоловік (2007) до 54,0000 чоловік (2014).

Проведений аналіз особливостей сучасної професійної підготовки педагогічних кадрів Республіки Болгарія дозволяє стверджувати, що країна має ряд специфічних проблем, досвід вирішення яких може бути корисним для освітянської галузі України. Практика розв'язання проблем підготовки освітян Болгарії має бути врахованою у процесі реформування системи вищої педагогічної освіти України у контексті її інтеграції до загальноєвропейського освітнього простору. На наш погляд, питання професійної підготовки освітян Республіки Болгарія потребує подальшого комплексного наукового дослідження.

Науковий керівник: С.В. Сапожников, д-р пед. наук, проф.

K.I. Shevchenko,
1st year of study,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

COMPETENCE APPROACH TO PROFESSIONAL EDUCATION

The introduction of the competence approach in the higher education system aims at improving the interaction with the labour market, increasing com-

petitiveness of experts, updating content, methodology and appropriate learning environment.

The main purpose of professional education is to prepare a qualified professional of the appropriate level and profile, competitive on a labor market, competent, fluent in their profession and oriented in related areas, ready for continuous professional growth, social and professional mobility.

Researchers in the field of the competence approach in education (I. A. Winter, A. G. Kasprzhak, A.V. hutorskoy, Choshanov M. A., Shishov S. E., B. D. Elkonin and others) note that the difference between a competent specialist and a skilled one is that the former does not only have a certain level of knowledge, abilities, skills, but is able to implement and implements them in their work.

The introduction of the concept of “competence” in teaching practice will allow to solve typical domestic school issue when students, having mastered a set of theoretical knowledge, experience serious difficulties in their implementation when solving specific problems or problematic situations. Educational competence involves not absorbing knowledge and skills by an individual, but mastering a complex procedure in which for each of the allocated areas corresponding components are defined. The peculiarity of the pedagogical goals for the development of competencies is that they are formed not like actions of the teacher, but from the point of view of the results of operations of the learner, i.e. its promotion and development in the process of mastering certain social experience.

The process of formation of professional competence involves the definition of principles, conditions, technologies, factors, approaches that help identify, elaborate and correlate the requirements of the qualification characteristics, standards of education, components of professional activity, its dominant species, professionally important qualities, significant of personal qualities, interests, aptitudes, abilities of the experts. Besides defined control technology development components of professional competence of students.

Procedural block is focused on the implementation of pedagogical activity on formation of competences of students, to implement the principles, pedagogical conditions, using technological approaches in teaching, the external and internal factors that will ensure the realization of the intended goal. It is necessary to develop activity-based component and to provide methods and forms of monitoring of development of components of professional competence of students. The most preferred method of transformation of theoretical knowledge into practical skills is practice. The performance of professional tasks in practice are provided throughout the training of students.

The diagnostic unit includes monitoring of dynamics of formation of professional competence of students. For this purpose it is necessary to define criteria for all types of competencies, the possession of a generalized structure of professional activity and to establish the levels of formation of competences of students.

In conclusion, it should be noted that when considering such a stage as the preparation of a competent specialist it becomes evident that there is diversity and complexity. Experience shows that the prospects of innovation largely depend on the personal attitude of the organizers and participants of the educational process, their willingness to improve, experience and professional position.

Language and scientific supervision by: lecturer M.M. Gaidar.

Л.І. Шевченко,
2-й рік навчання,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЯВИЩЕ СИРІТСТВА ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Однією з найбільш значущих проблем на сьогодні є проблема сирітства. В Україні 2 млн. дітей перебувають в інтернатних закладах, 3млн. дітей знаходяться на вулиці.

Проблемі сирітства присвячено чимало наукових праць, серед яких дослідження таких науковців як Л.І. Божович, В.Я. Титаренко, І.В. Борисова, М. Земська, І. Алексієва, І. Новосельний, Б.Паригін.

Умови життя і виховання в закладі закритого типу та відсутність дитячо-батьківських стосунків деструктивно впливають на особистісний розвиток дітей-сиріт: у них спостерігається знижений загальний психічний тонус, порушення процесів саморегуляції, недостатня здатність до співчуття, імпульсивність в поведінці, знижена емоційна регуляція.

Дослідники І.О. Алексієва, І.Г. Новосельний у питаннях щодо перебування дитини у школі-інтернаті вважають, що більшість часу діти проводять у одних тих самих стінах із обмеженою кількістю людей, яку з ними спілкуються.

Науковець Б.Д. Паригін вважає, що діти з інтернату звичайно вважаються більше пристосованими до життя та самостійними, це виникає за рахунок того, що вони можуть постояти за себе, однак, на його думку, це ще не значить бути пристосованим до життя. Дитина змушена із самого раннього дитинства доглядати за собою сама, повторюючи день у день однакові режимні моменти, і це, безумовно сприяє формуванню стереотипів виконання певного набору дій.

Доведено, що загалом зростання дитини в умовах закладів інтернатного типу призводить до виникнення проблеми в емоційному, інтелектуальному, мовленнєвому та фізичному, розвитку. Вона має труднощі у спілкуванні та поведінці, звужений світогляд та труднощі в особистісному

зростанні й адаптації до нових умов життєдіяльності та інтеграції в суспільстві в цілому.

Відсутність досвіду взаємодії з дорослими негативно позначається на розвитку соціальних контактів дитини-сироти з однолітками, вони часто не помічають один одного, не вступають в ігрову взаємодію, не чутливі до ініціативи та емоційного стану однолітків, що призводить до виникнення конфліктів між ними. Інші діти сприймаються даною категорією дітей як монотонний фон їхнього життя, а якщо вони і виступають із цього фону, то, скоріше, як конкуренти або суперники, але не як партнери або товариші. Ці діти живуть у теперішньому, не маючи минулого та майбутнього, вони не вміють фантазувати, мріяти, до чогось прагнути. Їх бажання обмежені побутовими та фізіологічними потребами, які слід негайно задовольнити, і носять відображення дисциплінарного характеру їх життя. Тобто, особистісний розвиток вихованців дитячих будинків характеризується звуженням часової перспективи і відсутністю планів на майбутнє.

Отже, наведені матеріали досліджень доводять передусім вплив перебування дитини-сироти в установах інтернатного типу та виникнення особливостей та недоліків їх розвитку, що ускладнюють процес їх соціалізації та адаптації у суспільстві.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

Н.О. Шестакова,
магістрант

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КОНФЛІКТИ НА РІВНІ «СТУДЕНТ-СТУДЕНТ» ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Педагогічний конфлікт – соціальне явище, що є природним для такого динамічного соціуму, яким є сучасний освітній заклад. Оскільки конфлікти в учбовому процесі неминучі, їх учасники повинні володіти відповідними техніками поведінки для вирішення конфліктних ситуацій. Серед конфліктів на рівні «педагог-педагог», «викладач-адміністрація», «педагог-студент», «студент-студент» найпоширенішими являються останні види конфліктних ситуацій.

Психологія студентського колективу визначається як за загальною атмосферою його життя та діяльності, так і за характером взаємин, колективним настроєм, традиціями і т. д. Учасників студентського колективу об'єднує направленість оволодіння професією, спільність соціально обумовлених потреб, інтересів, цілей і завдань, перспектив і зобов'язань, що

передбачають досягнення високих результатів у навчальній та іншій діяльності, наявністю загальних справ, у яких беруть участь всі члени групи, ставленням членів колективу до обраної професії як до покликання, певним рівнем згуртованості.

Як і кожен колектив, студентська група має свою структуру та характеризується як певна соціальна категорія формально малої групи. Неформальна структура є наслідком особистого прагнення членів групи до тих чи інших контактів і відрізняється більшою гнучкістю порівняно з формальною. Студенти вступають у неформальні відносини один з одним для того, щоб задовольнити свої потреби в спілкуванні, прихильності, дружби, отриманні допомоги, домінуванні, повазі і т. д. Саме в студентському віці відбувається збільшення перерахованих вище потреб.

Велика частина конфліктів серед студентів виникає через претензії на лідерство в мікрогрупах. На початку навчання конфлікти виникають через бажання студентів здобути місце лідера в період формування навчальних груп і мікрогруп. Конфліктні ситуації можуть виникати й у відносинах між лідерами мікрогруп у навчальних групах і на курсах, кожний з яких може претендувати на визнання його авторитету всіма студентами. Лідери мікрогруп і навчальних груп можуть втягувати в конфлікти своїх прихильників, розширюючи масштаби конфлікту. Такі конфліктні ситуації можуть бути усунені як самими студентами, так і кураторами навчальних груп та деканатом факультету. Від так, останні можуть знайти кожному лідерові свою специфічну сферу лідерства, враховуючи їхні особисті інтереси та схильності. Випадкові конфлікти можуть виникати між членами студентської групи через демонстрацію особистої переваги у навчанні чи одязі, через зневагу до суспільних норм моралі та наявність, а також відсутність співчуття до інших. У цей період можуть виникнути конфлікти й через політичні уподобання студентів.

Конфлікти на рівні «студент-студент» мають характерні риси: погіршення психологічного мікроклімату під час учбового процесу, що негативно впливає на результати навчання; конфліктні ситуації виникають серед представників усіх соціальних верств; найбільша кількість конфліктів виникає з поведінкових і особистих проблем, нездатності встановити стосунки з оточуючими; конфлікти залежать від соціального складу студентської групи: в групах з великим відсотком конфліктів спостерігається більша різноманітність соціальних шарів або значне переважання якого-небудь одного.

Вирішення конфліктів не може вестися без попередньої підготовчої роботи, для якої потрібні такі передумови: необхідна достатня зрілість конфлікту, коли чітко можна виділити його суб'єктів із сформованими позиціями, простежується їх протилежність і агресивність; існує потреба суб'єктів у вирішенні конфлікту; наявність необхідних способів і ресурсів для вирішення конфлікту.

Для подолання конфліктних ситуацій та подолання «бар'єрів» у спілкуванні необхідно навчити студентів наступних механізмів: подолання прагнення до переваги; стримування агресії через пасивний спосіб (виговоритися, «поплакатися» кому-то) або активний спосіб психологічної розрядки; подолання егоїзму шляхом поєднання таких особистісних характеристик, як егоїзм і альтруїзм. Ефективним способом управління агресією є вміння правильно організувати свою поведінку, тобто виражати свою точку зору таким чином, щоб не викликати агресивних, захисних реакцій з боку опонента. Для цього добре підходить метод «я-висловлювань» — передача інформації про власне ставлення до чого-небудь без звинувачень. Значиму роль у профілактиці відіграє вдосконалення організації навчального процесу, коли чітко роз'яснюються вимоги членів колективу до групи, розподіляються обов'язки, права і відповідальність всіх студентів групи. Студентів своєчасно інформують про те, які функції та ступінь відповідальності вищих ланок управління ВНЗ, які повноваження його структурних підрозділів, демонструються межі власної відповідальності і відповідальності структурних підрозділів. Тоді студенти будуть поінформовані про те, куди вони можуть звернутися в разі потреби.

Зазвичай, ключовими факторами, що впливають на конфліктність в групі виділяють: неефективна організація учбового процесу; суб'єктивне оцінювання викладачем; провокуюча поведінка інших студентів; особисте непорозуміння; складнощі в спілкуванні. З вищезазначених факторів найбільш конфліктогенними є необ'єктивна оцінка викладачем знань студентів та неефективна організація навчального процесу, тож профілактика можливих конфліктів зі сторони викладачів повинна бути орієнтована на усунення вищезазначених факторів та встановлення сприятливого середовища для життєдіяльності студентів в навчальному закладі.

Окрім цього, аби студенти надалі мали поняття про поведінку в конфліктних ситуаціях та набули досвід неконфліктної педагогічної взаємодії ефективним є запровадження нетрадиційних форм організації навчання й активних методів роботи студентів, серед яких:

- Інтегровані заняття, які сприяють активізації оптимальних взаємин студентів із викладачем і студентів між собою. Як наслідок, студенти активно обмінюються інформацією, реалізують і засвоюють певні педагогічно-рольові функції.

- Заняття-гра, яке створює сприятливу емоційну атмосферу без надмірного психологічного напруження і хвилювання, сприяє ідентифікації студента з новою соціально-професійною роллю (зокрема, «педагог»), знімає бар'єр «соціального статусу» в спілкуванні студента з викладачем тощо.

- Заняття-діалог, під час якого найповніше забезпечується комунікативна взаємодія студентів між собою та з викладачем, здійснюється взаємний обмін соціально-рольовими функціями, що сприяє підвищенню самооцінки студентів, вселяє впевненість у собі.

– Учасники діалогу можуть мінятися ролями (у тому числі й викладач зі студентом). Це дозволяє зіставити результати обговорення проблеми, активізувати для обговорення якомога більше студентів, кожному проявити себе ініціатором у діалозі, показати вміння висловлювати свою думку публічно. Присутні є одночасно і слухачами, і експертами, і потенційними учасниками самого діалогу.

– Колективні форми роботи, зокрема співробітництво студентів у парі змінного складу тощо.

Науковий керівник: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

А.М. Шкарлат,

1-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ АТМОСФЕРИ В АУДИТОРІЇ

Психологічний мікроклімат. Спілкуючись із однолітками, дитина найчастіше потребує захисту. Класний керівник зобов'язаний не допускати випадків, коли дітей у класі не помічають, дражнять, обзивають, не приймають до спільних ігор, утворюють угруповання з негативними спрямуваннями. Майже в кожному класі є «важкі» діти. У таких випадках за мету береться не тільки боротьба із правопорушниками, а і профілактична робота з дітьми цієї категорії. Тому педагог має створити здоровий психологічний мікроклімат, володіючи методикою й технікою вивчення особистості учня та його виховного середовища: увійти в коло спілкування дітей, зрозуміти становище кожного учня в ньому, навчитись коригувати стосунки між дітьми, показати всьому колективу позитивні риси кожної дитини, дати їй можливість проявити себе. Психологічний клімат може формуватися та регулюватися на різних етапах та різних видах діяльності. Його роль в життєдіяльності колективу і кожного члена групи багатофункціональна. Як виявилось, позитивний психологічний клімат учнівського колективу формує референтне відношення до свого класу. Такий клімат відображає стиль педагогічних взаємин та впливає на розвиток дружніх відносин у класі. Атмосфера на уроках залежить також від загальної налаштованості колективу в цілому. Отож, основне завдання вчителів та управління навчально-виховним процесом полягає у створенні умов, що стимулюють розвиток сприятливої психологічної атмосфери в учнівських колективах, які, в свою, чергу відображається на розвитку та рівні навчальних досягнень школярів.

Ці ідеї були висловлені у роботі Якименко В. М. на основі якої ми розробили визначення деяких понять, щодо створення позитивної атмосфери в аудиторії. До цих понять належать:

– Безпека. По-перше для формування позитивної аудиторії в класі потрібно, аби кожен індивідуум відчував себе в безпеці, бо безпека один із чинників психологічної сталості.

Кожна особа, а особливо тинейджер який ще не є сформованою особистістю, знаходячись у психологічно небезпечній ситуації, не має змогу свідомо приймати рішення і більше покладається на відчуття страху. Під впливом страху людина може копіювати поведінку більш сильних людей втрачаючи свою точку зору, або вдавати з себе непомітність аби уникнути конфліктних ситуацій. Страх породжує не вірне сприйняття світу і комплекси які в майбутньому можуть повернутися з більшою силою.

– Аналіз почуттів. По-друге людина яка може зрозуміти свої почуття і поділитися ним з оточуючими, означає що ця людина впевнена в собі і не соромиться заявити про себе оточуючим цим самим вона привертає увагу і показує свою роль в соціумі. Такий студент є кращим мовцем, бо не соромиться бути собою і не боїться емоцій оточуючих. Також це допомагає уникнути непорозумінь, які є одним з головних чинників негативної атмосфери в аудиторії.

– Спільні теми. По-третє спільне завжди об'єднує незалежно від статусу в суспільстві. Позитивна сторона в тому, що учні мають можливість попрацювати в групах тобто навчитися вести себе в соціумі і брати до уваги думку інших людей. Негативна сторона – ділення на групи, яке може призвести до розшарування і утворення двох різних психологічно настроєних груп, що в результаті призведе до загострення атмосфери в аудиторії.

– Контроль поведінки. По-четверте справжній вчитель має знати як правильно вести себе в аудиторії чи класі. Якщо говорити про молодші класи, то всі діти там тільки починають формувати свою особистість і мимоволі копіюють поведінку старших. Якщо в класі чи аудиторії буде більшість дітей з однаковою поведінкою, то це матиме поганий вплив на розвиток їх особистості, не дасть змоги жити серед людей, бо не буде основи для пристосування до різних типів поведінки. Атмосфера в класі не буде прийнятною, до активного розвитку комунікативних навиків без яких не можливе підтримання позитивної атмосфери для розвитку особистості.

– Рівномірне заохочення. Кожен учень має відчувати себе оціненим, але іноді сильна похвала є причиною сильної переоцінки себе і своїх можливостей. Також людина яка думає, що вона завжди робить все на всі сто втрачає інтерес до оточуючого і не хоче розвиватися, бо психологічно вважає себе кращим. Інші дивлячись на таку модель поведінки починають думати чим я гірше і починають робити таке саме. Атмосфера в класі зводиться до втрати інтересу в усіх аспектах.

– Позакласна діяльність. На мою думку такий вид діяльності допоможе побачити як буде вести себе індивідуум поза класом і краще зрозуміти природу його поведінки. Також загальні спогади завжди створюють невимушену атмосферу в класі і даже відносинам чогось нового та легкого.

– Вчитель як партнер. Більшість дітей не любить процес навчання, бо це завжди одноманітно і не цікаво, все що повторюється завжди не цікаво, але якщо вчитель прикладе відкине свої заучені фрази і покаже свою неординарну натуру, то діти побачать в ньому «свого» і відкриються с тієї сторони, яку б врослій людині ніколи б не показали.

Науковий керівник: О.Б. Тарнопольський, д-р пед. наук, проф.

О.М. Яковлева,

магістрант,

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

На сегодняшний день обучение основной массе дисциплин в любых высших учебных заведениях Украины проводится с помощью компьютерной поддержки. Так, проведение лекций становится наиболее диалоговым и интерактивным благодаря компьютерной поддержке: видео презентациям и демонстрациям при помощи проектора. Интерактивность дает возможность студентам активно вмешиваться в процесс обучения: задавать вопросы, приобретать наиболее детальные и доступные объяснения по неясным для них разделам и фрагментам объясняемого педагогом тренировочного учебного материала.

Под мультимедиа-технологией понимают совокупность аппаратных и программных средств, которые обеспечивают восприятие человеком информации одновременно несколькими органами чувств. При этом информация предстает в наиболее привычных для современного человека формах: аудиоинформации (звуковой), видеоинформации, анимации (мультипликации, оживления).

Комбинация объяснений преподавателя с видеоинформацией либо анимацией существенно ускоряет интерес студентов к содержанию объясняемого преподавателем учебного материала и увеличивает заинтересованность к новой теме. Обучение становится занимательным и эмоциональным, принося эстетическое удовлетворение студентам и увеличивая качество излагаемой преподавателем информации. При этом значительно изменяется его роль в учебном процессе. Преподаватель успешно применяет учебное время лек-

ции, сконцентрировав интерес на обсуждении более сложных разделов учебного материала.

Внедрение информационных программ обучающих систем имеют ряд преимуществ. Такие программы позволяют обучаться не только «здесь и сейчас», но и дистанционно. Информационные обучающие системы заключают в себе роль тренажера, позволяя многократно повторять изучаемый материал в случае его недостаточного усвоения при первичном ознакомлении. Наиболее продуктивно применение таких программ в качестве тренажеров используются при обучении иностранных студентов, плохо владеющих русским или украинским языком, а также при дистанционном обучении. Помимо этого, методика обновления научной и учебной информации в электронных средствах обучения, по сравнению с печатными изданиями, выигрывает в финансовом плане.

Программы электронного тестирования, используемые при проведении итогового и текущего контроля знаний студентов, имеют следующие преимущества: простой процесс оценивания, вероятность формирования большого количества альтернатив за счет возможности возникновения проблем в беспорядочном режиме, результативность с финансовой точки зрения, лояльность по отношению к студентам.

Из всего перечисленного выше, можно смело сказать, что применение компьютерных технологий в образовании эффективно на всех этапах обучения. Компьютер применяется при проведении лекционных занятий, практических и лабораторных, при самостоятельной подготовке студентов, при проведении контроля знаний, вплоть до защиты дипломных проектов, которая проводится с использованием компьютерной презентации.

С другой стороны, использование компьютера без учета особенностей дидактических процессов, несоблюдение режима работы учащихся за персональным компьютером оказывают негативное влияние на здоровье студентов и на учебный процесс в целом, поскольку работа с компьютером сопряжена с внушительными интеллектуальными, визуальными и раздражительно-чувственными перегрузками. Компьютер не может полностью заменить преподавателя в обучении. Лишь участие в процессе обучения одновременно педагога и компьютера значительно улучшает качество образования. Обучение, организованное таким образом, ускоряет ход обучения, увеличивает заинтересованность учащихся к излагаемой дисциплине и эффективность учебного процесса, дает возможность достигнуть огромной глубины понимания учебного материала. С одной стороны, совместная работа преподавателя и компьютера делает учебную дисциплину более доступной для понимания различными категориями студентов, улучшает качество ее усвоения. С другой – оно предъявляет наиболее высокие требования к уровню подготовки преподавателя и его квалификации, который должен уже не только владеть традиционными методиками преподавания, но и уметь

модернізувати їх в відповідності со специфікою навчаємих, приміняє інноваційні досягнення науки і техніки.

Приміненіє комп'ютерних технологій подразумеває введеніє новіших конфігурацій і учитьє новішу значимість педагога – як консультанта, учащегося – равно как інтенсивного изыскателя, поновому трудящегося над тренірувочною проблемою і масово іспользующего інформативніє технологіческіє процессы с целью извлечения знаний.

Научный руководитель: Н.П. Волкова, д-р пед. наук, проф.

О.С. Янченко,

3-й рік навчання,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СИНДРОМ ДЕФЦИТУ УВАГИ І ГІПЕРАКТИВНОСТІ

Активність завжди була і залишається ознакою здорової дитини, яка сповнена сил і енергії. Все більше сучасних малюків мають труднощі щодо концентрації уваги, підвищену рухову активність (гіперактивність), у них спостерігається імпульсивність поведінки (практично некерована). Усе це ускладнює життя батьків і особливого малюка. Часто у таких дітей психологи в результаті діагностики визначають наявність синдрому дефіциту уваги і гіперактивності (далі – СДУГ).

До питання дослідження різних аспектів проблеми гіперактивності у свій час зверталися такі зарубіжні і вітчизняні науковці як Л. Алексеева, Р. Барклі, П. Бейкер, П. Бонкур, І. Брязгунов, Ю. Домбровська, Є. Касатікова, С. Клеменс, О. Корнев, М. Меданос, В. Оклендер, А. Радаєв, Д. Фарбер, Ж. Філіп, Ю. Шевченко, Л. Ясюкова та інші. Проте дана проблема не втрачає актуальності, тому ми звертаємося до неї і у нашому дослідженні.

СДУГ – неврологічно-поведінковий розлад розвитку, що починається в дитячому віці та проявляється у таких симптомах, як труднощі в концентрації уваги, гіперактивність і погано керована імпульсивність.

Початок вивчення цієї проблеми поклав Р. Хоффман у 1845 році. Він уперше описав надзвичайно рухому дитину, яка ні секунди не могла спокійно всидіти на стільці, давши їй прізвисько “Непосида Філ”. З 60-х років ХХ століття подібний стан стали вважати патологічним і називали мінімальними порушеннями діяльності головного мозку. У 80-х роках це захворювання отримало своє місце в міжнародній класифікації хвороб і стало називатися СДУГ.

Точна причина даного синдрому до цього часу незрозуміла. Однак деякі фахівці (С. Ван Ден Берг, С. Скарп, І. Равич-Щербо, Д. Бідерман)

вважають, що симптоми СДУГ можуть бути обумовлені комплексом факторів, серед яких: загальне погіршення екологічної ситуації; несприятливі чинники перебігу вагітності та під час пологів; зміни у житті сім'ї, що певним чином порушили звичний режим; конфліктні ситуації в сім'ї, напружені відносини між батьками; надмірна суворість у ставленні до дитини; підвищення рівня свинцю в організмі дитини (речовина могла бути у складі неякісної фарби, що використовувалася для ремонту будинку або для фарбування дитячих іграшок); наявність у дитини неврологічних захворювань; неправильне харчування дитини тощо.

Якщо у дитини є поєднання декількох чинників розвитку захворювання, то ризик розвитку синдрому гіперактивності у таких дітей збільшується.

Лікарі виділяють кілька варіантів цього синдрому в залежності від того, що переважає в проявах: синдром, в якому поєднуються і дефіцит уваги і гіперактивність; окремо синдром з дефіцитом уваги, але без гіперактивності; окремо синдром з гіперактивністю, але без дефіциту уваги.

Частота прояву даного синдрому за даними різних джерел варіює в широких межах – від 2 до 18% дітей. Практично у кожному класі школи можна виявити хоча б одну таку дитину, причому вважається, що хлопчики страждають на цей синдром вдвічі частіше, ніж дівчата.

Синдром дефіциту уваги та гіперактивності можна спостерігати на першому році життя малюка. До тривожних сигналів слід віднести: голосний плач; надмірну чутливість дитини на деякі подразники (світло, звук, переодягання тощо); надмірну кількість рухів малюка (рухове занепокоєння); порушення сну (дитина або багато спить, або насилу засинає).

Іноді діти, які страждають на синдром дефіциту уваги та гіперактивності, спочатку відстають у руховому розвитку – вони вчаться перевертатися і повзати на 1-2 місяці пізніше за інших; у них може спостерігатися невелика затримка в мовному розвитку. Трапляється, що батьки не помічають нічого незвичайного в поведінці своєї дитини до моменту оформлення в дитячий садок, де симптоми гіперактивності з дефіцитом уваги дають про себе знати. У дошкільному закладі збільшуються психічні й фізичні навантаження, вихователі можуть виявляти нездатність дитини виконувати нові вимоги. Сигналом для батьків повинні стати скарги педагога на некерованість, непосидючість під час занять і нездатність виконувати необхідне завдання.

У 5-6 років перебіг захворювання погіршується. Дитина стає неврівноваженою, запальною, самооцінка – заниженою. Незважаючи на високий інтелект, дитина погано вчиться в школі. Більше того, через легку збудливість і нетерплячість виникають конфлікти з однолітками і дорослими. Батьки дитини, що страждає на синдром дефіциту уваги і гіперактивність, завжди повинні пам'ятати, що вона не визнає авторитетів і не здатна передбачити наслідки своєї поведінки.

Синдром дефіциту уваги виражається, насамперед, у гіперактивності й неухважності дитини. Це основні симптоми розладу. У залежності від основних порушень, лікарі можуть діагностувати СДУГ з переважанням неухважності, гіперактивності та імпульсивності або комбінований тип.

Ознаки гіперактивності проявляються в наступному: постійне відчуття внутрішнього неспокою змушує дитину соватися на стільці, смикати ногами, розмахувати руками, здійснювати маніпулятивні дії з предметами; почуття тривоги посилюється, коли дорослі примушують вести себе тихо і спокійно, що у, свою чергу, викликає зворотну реакцію: на прохання не порушувати тишу діти відповідають бурхливим сміхом, тупотінням або вистрибуванням з місця; гіперактивність виражається в імпульсивній поведінці (наприклад, дитина вигукує відповідь на уроці, перш, ніж учитель озвучить питання до кінця, або може стати учасником бійки через те, що не в змозі дочекатися своєї черги в ігрових змаганнях); неухважність, що є супровідним фактором синдрому гіперактивності; проблеми із зосередженістю розвивають неухважність (приступаючи до виконання домашнього завдання з мови, дитина відкриває зошит з математики і не помічає, що пише текст на аркуші в клітинку. Вона забуває записати інформацію в щоденник, може забути підручник і зошит на парті або не почути, що до неї звертаються); відзначається дуже погана пам'ять (намагаючись завчити щось напам'ять, дитина може повторити фразу двадцять разів і не відтворити її вже через хвилину, причиною цього є постійне відволікання: діти механічно вимовляють заучувані слова, але подумки стежать за мухою, що повзе уздовж стіни чи прислухаються до звуків на вулиці).

Гіперактивність у дітей підліткового віку має свої додаткові симптоми: підвищену дратівливість і уразливість; звичку розмовляти занадто голосно, перебувати співрозмовника і не завершувати власне розпочате висловлювання; метушливість і незручність у рухах; прагнення робити кілька справ одночасно (дивитися телевізор, писати домашнє завдання і розмовляти по телефону); непосидючість під час прийому їжі, непереборне бажання комусь телефонувати і закінчити справу саме під час обіду або вечері.

Подібна поведінка може спостерігатися у більшій половині підлітків. Такий симптом, як дратівливість, властивий для пубертатного періоду. Основна відмінність СДУГ від впливу гормональної перебудови в тому, що до 14 років підліток стає більш зібраним і спокійним.

Якщо у дитини спостерігаються явні симптоми СДУГ, батькам необхідно звернутися до лікаря-невролога за консультацією. Саме фахівці допоможуть розібратися в причинах і намітити шляхи корекції поведінки дитини і взаємодії з нею. Часто під маскою СДУГ може ховатися інше серйозне захворювання, однак варто пам'ятати, що диференціювання діагнозу проводить тільки лікар.

Корекція гіперактивності може проводитися за допомогою декількох методик, серед яких є медикаментозні й немедикаментозні.

Медикаментозна терапія — лікарські засоби використовуються у випадку, якщо всі інші методи виявились неефективними. Як правило, курс лікування обмежується лише прийомом заспокійливих препаратів та рекомендацій по корекції розпорядку дня. Призначені препарати, спрямовані на нормалізацію сну. Вони ж допоможуть зменшити дратівливість дитини, підвищити увагу та концентрацію і зменшити імпульсивність, позбавити її від постійного відчуття тривоги і занепокоєння.

Переважно використовуються немедикаментозні способи лікування, в таких напрямках як: правильна рухова активність, поведінкова корекція, заняття з психологом, сімейна психотерапія і релаксація.

У цілому прогноз розвитку СДУГ у дітей зазвичай сприятливий. По мірі дорослішання і фізичного розвитку симптоми синдрому дефіциту уваги і гіперактивності згладжуються і слабшають.

Виховувати дитину з СДУГ дуже нелегко. Не варто сподіватися, що вона впорається з усім самостійно.

Доповнивши рекомендації Американської Академії Педіатрії, можна виділити наступні основні поради для батьків дітей з СДГВ:

- правила повинні бути чіткими і короткими (ваша дитина повинна точно знати, що Ви очікуєте від неї);
- давайте Вашій дитині доручення, це допоможе формувати у неї почуття відповідальності й підвищить самооцінку;
- короткі списки завдань є чудовим способом допомогти дитині запам'ятати;
- ритуалізація є надзвичайно важливою для дітей з СДУГ (їм потрібен певний розпорядок, тоді вони знають, коли і що їм потрібно зробити і відчувають себе спокійніше; виконуйте щоденні справи в один і той же час дня);
- визначте, що Ваша дитина добре вмє робити (мистецтво, математика, навички роботи з комп'ютером) і розвивайте наявні задатки;
- кажіть своїй дитині, що любите та підтримуєте її, незважаючи ні на що;
- не скупіться на похвалу (за кожен добру справу давайте позитивні відгуки);
- більше спілкуйтеся зі своєю дитиною, обговорюйте з нею на різні теми; ставте відкриті запитання, які передбачають розповідь, а не однозначну відповідь, даючи їй час подумати і відповісти;
- обмежте кількість предметів, що відволікають, коли Вашій дитині необхідно зосередитися на виконанні завдання, створіть необхідні для цього умови;
- будьте стійкими, встановіть правила та дотримуйтесь їх;
- складіть для дитини прості та ясні правила; переконайтеся, що вона розуміє їх;

– не карайте дитину, здійснюючи виховний вплив, давайте характеристику поведінці дитини, а не її особистості.

Проблема гіперактивності дітей цікавить дослідників вже давно, але вона не втратила своєї актуальності, навпаки, в даний час ця проблема стає все більш значущою, тому що за даними дослідження кількість дітей з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності зростає. При дослідженні причин його виникнення випливають різні версії, але всі дослідники сходяться на думці, що у кожної дитини свої причини. Тому перш ніж розробляти корекційну програму, необхідна діагностика проявів і причин такої поведінки.

У корекційній роботі з проблеми СДУГ повинен брати участь психолог, педагог, дитина і її батьки одночасно, бо тільки комплексна корекція є ефективним засобом позбавлення дитини та її родини від цієї недуги.

Головне пам'ятати, що синдром дефіциту уваги і гіперактивності – не вирок. Діти з таким діагнозом можуть спокійно жити в суспільстві, просто, вони вимагають дещо іншого ставлення і специфічного виховного впливу, ведуть дещо відмінний спосіб життя. Хто знає, що чекає на таку дитину в майбутньому, адже багато геніїв мали СДУГ.

Науковий керівник: І.В. Олійник, канд. пед. наук.

ДЛЯ ПОТАТОК

Наукове видання

СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

IV Всеукраїнська науково-практична конференція
студентів і молодих вчених

Тези доповідей

31 березня 2016 р.

(українською, російською та англійською мовами)

Комп'ютерна верстка *Г.М. Хомич*

Підписано до друку 25.03.2016. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 10,93. Тираж 100 пр. Зам. № .

ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна В.І. Леніна, 18.
Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duerp.edu
Свідоцтво ДК № 4611 від 05.09.2013 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпропетровськ, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.